

Nascitur in asperis & sitientibus.

Lonchitis altera quam alij asperam [*αρχαία*] dicunt, folia profert Scolopendrij, sed asperiora, majoraque, ac multò magis diuisa. Vim autem habet vulnerariam, inflammationēque arceat, lienem quòque pota ex aceto absuit. Meminit porro Diosc. Licij, quod Indicum vocauit, & ex Lonchitide frutice fieri dixit, & illi quædam ex altera Lonchitide adscribit.

Plin. vñ
Lonchiti-
de nouit.

Galenus
duas.

Corr. no-
tanti.

Lonchitis [ita Plinius l. 15. c. 11. de priore Lonchitide, nam posteriorem non nouit] non [ut plerique existimant] eadem est quæ Xiphion, aut Phasganion: quanquam cuspidi similis semine. Habet enim folia Porri, rubentia ad radicem, & plura quàm in caule: capitula personis comicis similia, parua exerentibus linguam: radicibus prælongis. Nascitur in sitientibus.

Lonchitidis ejus, quæ triangulare semen habet (inquit Galenus, plures Lonchitidis species insinuans,) & figurâ simile illud cuspidi, radix similis est radici Dauci: & præterea urinam ciens medicamentum. At ejus quæ Scolopendrio similia folia habet, ea vitidia quidem ad vulnera glutinanda idonea sunt: arida verò cum aceto pota, lienes induratos sanant.

Cornarius licet neutram Lonchitidem officinis notam, & Herbariorum de his meras diuinationes esse arguat, ipse interim tamen, quod pro certo pronunciet, non habet.

Lonchitidem quia parè delineat Diosc. inquit Marantha, effectum est, ut multi multa de illa senserint: multique eam se cognouisse falsi sint, qui tamen à veritate longius aberrauerunt: si nominis proprietatem inperissent, non ita temerè de illa pronunciaissent, in illis enim quas ostendebant, nulla lanceæ similitudo sumi poterat, neque ex semine, neque ex folio, neque ex radice: ergo alia illis quærenda erat: sicuti Ghinus, cum nulla ex his, quæ ostendebantur, illi planè satisfaceret: tandiu quæsiuit, donec illam adinuenit, Diosc. descriptioni & nomini ex omni parte conuenientem: nam præter id quod habet folia longè magis diuisa, & asperiora folijs Scolopendrij: ejus extremitas ita dura est, & acuminata, ut lanceæ speciem præbeat. Hanc non depinxit Matth. sed aliam: quam nescio quo pacto à Ghino pro Lonchitide ad se missam falsò asserit.

Equino-
ca.

Tragoniam herbam Plinij supicatur Lonchitidem alteram Gesnerus. Alij ex Recentioribus Adiantum nigrum officinarum, Dryopteridem nigram nonnullorum, Lonchitidem asperam esse volunt, sed non est, teste Dodonæo.

LONCHITIS ALTERA CVM FOLIIS denticulatis, siue Lonchitis altera Matthioli.

Descri-
ptio.

Vnius & ejusdem plantæ nulla est foliorum diuersitas & lusus, ut in Lonchitide altera Matthioli: pinnae ad costam ligatæ non penitus adnascuntur, sed b. eui hærent pediculo, in ima summæque alâ breuiores quàm in media, longitudine circiter vnciali fortè à falcata, gibbo deorsum spectante, latitudine minimum duplâ ad Lonchitidis Dodonæi segmenta, & denticellis spinulis similibus circumquaque exasperatæ, subrus ferrugineo puluere obductæ: differt hæc Lonchitis à nostra Lonchitide filicifolia, cui folia magis diuisa.

Matthiolus asperam Lonchitidem maiorem

[sic in comm. cum mag. fig. Lat. & It. interbit.] folio delineat ad Polypodij faciem accedente, spithamæ longitudinis, utriusque diffusis incisuris dissecto, tenuibus, aculeatisque denticulis serrato, & ubique aspero, vnde illi nomē: radice, multiplici, tenui, subrubente, perinde ac in Phyllitide. De hac cum Marantha Matthiolo lōga fuit cōtentio. In com.

autem cum mag. fig. Lonchitis hæc major melius exprimitur, quàm in prioribus comm. cū paruis figuris, in quibus denticuli non, aut quàm minimum, apparent. In Epit. Matth. à Camerario in lucem edita, est Icon. in qua denticuli quodammodo exprimuntur, verùm ea minùs placet quàm Matth. etiam cum minoribus Iconibus.

Dicitur Gesn. hort. in app. Lonchitis altera seu aspera Matth. picta H. Lugd. pag. 120. Lonchitis aspera major Matth. Tabern. Ic. & hist. Lonchitis altera mas, *λογχίτις*, & *λογχίτις αρχαία*, Græcis, Lat. Lanceolaris, Asplenium filustre quorundam: Germ. *Spicant manlin*, *Grosz Miltzk*, aut: Belg. *Bracht Varen*. Notandum autem, Asplenium filustre dici de Lonchitide Dodonæi, quàm Tabern. pro femina pingit.

Synonyma.

An Lonchitis 1. siue Dalmatica, Anguillara: An Castalp. Filicis genus paruum alterum, folijs tenuissimè denticulatis, hirtutioribus, in parte aduersâ ferrugineis veluti farsutibus? An Lonchitis Marantha Lobelio?

C. Bauh. pin. Lonchitis 1. siue aspera: Lonchitis altera Ang. Lac. Cast. Lon cui & *Spicant*, Germanorum, fortè à radice, Indicam Spicam referente: Lonchitis altera, quiboldam aspera, Cord. in Dioscor. Gesn. hort. app. Lonchitis Maranthæ. Germ. Icon.

Syn. C.B.

Baldi montis incolæ. Reperitur etiam Monspelij in montibus circa Gangem, & ni fallor, in monte, *Vasse fall*: item inter Clereual & Ran ad Dubim.

Locus.

LONCHITIS ALTERA FOLIO Polypodij.

Radice nigra, villosa, cōpacta, ac cespitis instar cōtextæ, suprà sexaginta aliquando folia prodeunt, primo exortu Linguae ceruinæ modo recurua, postea cū se explicuerint, non tam lata quam illius, sed astrictiora apparēt, & ubi excreuerunt in ambitu in terram reclinantur, pedalia aut cubitalia, nigris propter terrâ pediculis, vel, ut ait Tragus, medijs venis punice coloris, quæ vicem *caulis* tenent, quorum primæ casuræ Atplenij folium satis exprimūt, superiores ad summum vsque fastigium ad Polypodium accedunt, sic tamen

Descri-
ptio.

ea, quæ per medium folij transit, punicea est coloris. Matthiolus scribit mitiora & tenuiora, angustiora quæ folia, quàm præcedentem, promere, & magis Polypodio similia, hirsuta & aspera: nos autem hirsutiem non animaduertimus, firma alioqui & satis rigida sunt folia.

An Cordo hist. (in Diosc. enim vocat Lonchitidem alteram asperam cognominatam) Struthiopteris, Filicis insignis species, in Hercynia sylva propè Gossariam inuenta, figurâ admodum spectabilis, &c. quæ Struthiopteris ab ipso nominata quoniam aspectu ac crispo foliorum [quæ gustu, cum tenuitate aliquâ astringunt] habitu Struthionis siue Struthiocameli pennas imitatur? An Lonchitis aspera minor Matth?

Gesl. hort. Lonchitis altera. *Spicans*, Germanorum aliquorum. Eid. app. Lonchitis aspera alia, Asplenium sylvestre Tragi, Ghini & Maranthæ Lonchitis dignior.

Tragus cap. de Scolopendria secundo loco describit & depingit pro Aspleno siluestri, *Waldt Asplenon*, *Waldt hirtzung*, & addit esse verum Dioscoridis *ἀσπλενον* se existimare. Sed interim aliam rursus plantam subdit, quam verum Dioscoridis Scolopendrium statuit.

Dod. gall. & Lat. Lonchitim asperam inscribit, facique *λονχίτιν ἀσπλενίαν* Græcorum, Struthiopte-

Tom. III.

rim Cordi, Longinam & Calabrinam quorundam, Neorericorum Asplenium, & Asplenium silvestre, aut Asplenium magnum, Germ. *Grosz Miltzkraut*: Belg. *Gracht Varen*.

Pro Lonchitide altera pingitur in Icon. p. 815. & Obs. p. 475. eique in Adu. à Lobelio tribuntur Polypodij folia, minora, tenuiora, minutiusque incisa: palmos binos alta, pusilla, Polytrici, Cæterachæ radix: muscæ apiculi, vermiculorum in modum, præsertim prouecta ætate glomerati, spemque & speciem dantes seminis luteoli & racemosi, Oleæ feræ: tamen si sint euanda rudimenta, uti Filicis.

H. Lugd. pag. 116. Asplenium sylvestre, Scolopendrium alterum Tragi, Lonchitis aspera Dodonæi. Item p. 121. Lonchitis aspera Dodonæi. Extat & eadem pag. Icon. Lonchitis aspera Matthioli, verum sub titulo Pseudolonchitis aspera Matthioli. & Lonchitis aspera Maranthæ: non autem erat exhibenda sub Pseudolonchitis titulo, sed pagina 1220 sub suo titulo: sunt enim transpositæ Icones errore fortè typographico.

Tabern. Ic. & hist. Lonchitis altera *fœminata* Eid. apud Wirsug, *Löchitis altera* Diosc. *Grosz Nesselfarn*. Corn. Asplenium spicantum, nomine ad siluam Harciniam familiari. Lonc. in Diosc. Asplenium, Linguz ceruinæ siluestris species, & Scolopendrium verum Tragi: Eid. hist. Scolopendrium majus: Item, *Spicans*, ex genere Filicum. Lonchitis aspera Dioscoridis, & Lanceolaris. *Lonicerus decipiens*, malâ figurâ non bene separat, *Spicans* à Scolopendrio majore.

C. Bauh. Lonchitis 2. siue minor: Lonchitis aspera minor Matthioli, Hist. Lugd. & Camer. Lonch. aspera, Thal. & Germ. Scolopendrium majus, Lonc. Lonch. altera Neorericorum, Clus. pann. & hist. C. Bauhinus debebat annotare apud Lugdunensem, figuram esse sub alieno titulo exhibitam.

An Filicis paruum genus Cæsalp?

Elegantissimam hanc plantam non passim occurrere testatur Tragus. Vbitamen inuenitur, tenebrosis sc. & humidioribus siluis, ibi magnâ copiâ prouenire solere dixit. Lobelio Lonchitis altera locis nemorosis & asperis, in Anglia, Belgio, & Basilea, propè montem arduum, vno ab vrbe milliari diffito, occurrit. Dodonæus nasci refert in scrobibus ac fossis, locis vliginosis, humidis atque umbrosis: nec caulem, nec florem proferre: perpetuò virere. *Æstate vigere*.

Herbam esse vulneribus glutinandis, lienibusque absumendis idoneam docet Matthiolus. Illis enim imposita, ne inflammentur vulnera, impedit.

LONCHITIS ASPERA MARANTHÆ.

A Superioribus tribus haud obscure differt. *Alta, toto habitu alia: rami dodrantales [ut in nostra planta sicca obseruauimus] in spadiceo nigricant, splendentque, ex rufa lanugine prodeuntes, cui longæ, nigraeque capillares fibræ numerosæ subjectæ: nudi supra medium sunt rami, inde verò summo tenues, breues exeunt, pediculi foliis amicti, quæ anulla, planè dicas Aspleno, vulgò Cæterach dicto detracta, tã arcta est similitudo diuisionum, lanuginis parte inferiore, foliorumque in Scolopendriæ formam conuolutio: nis. Camer. radix nigra, cirrosæque.*

Rrrr 3

Lonch. aspera Dod.

Synony-
ma.

Matth. in comta. cum mag fig. Pseudolonchitis: Lonchitis aspera legitima Marāthæ. Camer. in Epit. Lonchitis aspera Marāthæ. Clus. hist. Lonchitis altera maranthæ, Filiculæ elegans genus. Tab. Ic. & hist. Lonchitis adulterina. Cæsalp. Ceterach. quoddam in Ilua nascens, locis editis & saxosis, folio dodrantali, ramofo, ac magis hirsuto: Lonchitis aspera Dioscoridis.

H. Lugd.
notatur.

H. Lugd. pag. 121. Pseudolonchitis aspera Matthioli, Lonch. aspera Maranthæ. Icon. sub hac titulo posita, haud conuenit. Quæ enim ei debetur, male pag. 120. pro Lonchitide aspera minore Matthioli pingitur. Alia præterea proponitur descriptio & Icon. nomine Lonchitidis asperæ, Iluensis, quæ non est diuersa, ita vt duas vnitas plantæ Icones habeat H. Lugd. quarum prior magis aridet.

Syn. C.B.

An Anguill. Lonchitis secunda, in monte nigro Pisis inuenta, Ceterach ramosi species?

C. Bauh.
not.

C. Bauh. Lonchitis, siue folio Ceterach, magnitudine varians: hinc duæ figuræ apud H. Lugd. 1. Lonchitidis asperæ minoris titulo: 2. Lonchitidis asperæ Iluensis. Lonchitis 2. Dalmatica, Anguill. Lonchitis Maranthæ, Lobel. Polypodium Iluense, H. Lugd. pag. 130. Filicula petraea mas Ger. Ic. Nos, Polypodium Iluense, H. Lugd. huc referri posse non negamus, sed Lonchitidem Dalmaticam Anguill. à Polypodio jam dicto distinguimus.

Locus.

In Striacarum alpium jugis locis aridis & saxosis, vel in nemoribus aspero loco nascitur.

POLYPODIUM VETERIBVS

CAP. IV.

Descri-
ptio.

Ratio nominis ex Dioscoridis descriptione colligitur: πολυπόδιον, inter spuria aliqui Scolopendron, alij Pterin: alij, à multis, radicibus incisuris, Polyrhizon, Romani Filiculum, seu Filicularem herbam vocant. nascitur in muscosis petris, & vetustis, Quercuum caudicibus, palmi altitudine, Filici simile, sub hirsutum & incisum, at non perinde tenui diuturnum. Radix subiacet pilosa, citros habens ceu polyporum, crassitudine minimi digiti: hæc si derata fuerit, coloris intus herbacei comperitur: acerba vero est, atque gustu subdulcis.

Plinius.

Detrahit bilam Polypodium quam nostri (inquit Plin. lib. 16. cap. 44.) Filiculam vocant: similis enim est Filici. Radix in usu, pilosa, coloris intus herbacei, crassitudine digiti minimi, acetabulis cavernosa, ceu polyporum citri, subdulcis, in petris nascens, aut sub arboribus vetustis, floret & semen non fert.

Semper autem post imbres erumpit, auctore Theophrasto, cui radix hirsuta (*Sacra*) est & acetabula habet, ceu polypi citri: purgat autem detotum, & si quis adalliget, Polypum innascentem. Habet folium simile Filici magnæ, & in petris nascitur. Et sic quidem Cornarius hunc locum accipit de adalliganda Polypodij radice, & ita prohibendo ne polypus alicui in naribus nascatur. (Gaza quod & *φασίον* legit Cornarius, habet *ὡς φασίον*, sed ridiculè & perperam.)

Plinius ut
corrigendus
cōtra
Marantham.

Iam mendum apud Plinium legitur in Polypodij historia, hanc plantam florere, & semen non ferre, cum ita potius, vel consimili modo reddendus sit locus, Nec florere, nec semen ferre, inquit Marantha. Ast contra, florere Polypodium, veluti & Filicem nobis non dubium, nec

etiam semen ferre, licet ob tenuitatem vix appareat. *Nolimus*, igitur cum Marantha Plinij textum corrigere: Vel, si corrigendus, potius delendum vocabulum, non existimemus.

Æquiuo-
ca.

Cæterum, vt ad æquiuoca deueniamus, Polypodium majus & minus, nobis vnum tantum specie cum Lobelio est (nec diuersa, vt frustra quidam faciunt. Polypodium etiam Iluense pro Lonchitide aspera Maranthæ nequaquam improbamus. Dryopteris assumpta pro Polypodio, exitio fuit multis ægrotis. Est & Polypodium Indicum, quod descriptum habemus in Exoticis Clusij. *De his nunc agendum.*

POLYPODIUM.

Descri-
ptio.

Polypodij radix obliquè sub terræ superficie repat, alijs fibras suas ex tuberculis, quibus plurimis scater, demittens, ad crassitudinem ferè minimi digiti accedens, nunc tenuior, colore foris buxæo, intus ferè herbaceo, sapore dulci, tandem acerbato & adstringente. Lobel. radix prolixioribus anfractibus, nodulis, acetabulisque donata & flagellis, Polypipiscis similibus, cuiusmodi ferè Coralli albi sunt: crassitudine digiti minimi, intus porracea, gustu nonnihil adstringens & subdulcis, quæna præsertim: modò vnum, modò plura, folia ex transuersa radice, filicea, ex folijs multis, gustu adstringentibus, non denticulatis, superne virentibus, inferne ad nerui latera vtrinque ordine quodam acruulis quasi puluisculi ruffi punctatis, etsi interim hoc non semper obseruetur, ad costam vnâ mediâ sui parte folijs viduam, tenuem, rigidam, annexa.

Matth. Syluaticus non absque errore, vt Iac. de Manlijs scitè annotauit, Polypodium Dipterim vocauit. Ac melius vix fortè alij ex similitudine foliorum cum Filice Filiculam nuncuparunt.

Tragus, qui vnâ tantum speciem depingit, refert perperam à nonnullis, *Steinfarn*, hoc est, Filicem saxatilem, sicut & *Trichomanes* appellari.

Matth. in Dioscoridem duas exhibet, Polypodij species. Earum autem Icones in post. comm. (non quidem variatâ priori descriptione) mutauit, ita vt difficile sit, se ex ejus historia extricare, si quis figuras conferat. Sed maiorem parit obsecritatem, sequentia ejus verba, Polypodium siue Filicula quæ in montibus provenit in itinere, quo Geritiâ per montes in Carniolam itur, folijs angustioribus & admodum virentibus, Cæteracho per quàm similibus, quanquam paulò amplioribus. Tantæque est similitudo, vt mihi hanc herbam inspicienti ea ferè visa sit verum Asplenium: quæ tamen effosâ radice statim pro Filicula agnoscitur. Quibus verbis quid sibi velit Matthioli, tuæ lector committimus prudentiæ.

Dod. licet in Hist. gall. vnicam tradat Polypodij speciem: in hist. tamen lat. [vbi Filicis genus facit, & flore, & semine atque caule carere scribit] duas Icones proponit. Vni, quæ planè nostræ similis, titulus est Polypodium minus, alteri Polypodium majus.

Duo quoque Polypodia pingit H. Lugd. scil. Polypodium primum Matthioli p. 129. & Polypodium secundum Matthioli, p. 130.

Com-

Compiler apud Tabern. distinguit Polypodium 1. & 2. tantum magnitudine. Hunc sequitur C. Bauh. in pin. *Polypodium* 1. siue vulgare, faciens Polypodiū Brunfell. tom. 3. rhaps. 40. Tragi, Matth. Ang. Fuch. Dodon. gall. Cordi in Diosc. & hist. Turn. Lon. Lob. in Adu. & Obs. p. 473. [vbi & Herba radioli Apulei] ac Ic. p. 814. Cæf. Cast. Cam. Tab. & Gerardi: Polypodium maius Dod. lat. Polypodium 1. Lugd. *Laudatque quod* in Quercu nascitur: reperi ait in Fago, Corylo: in antiquis & cædis saltibus. gustu amariorem prouenire, quam syluaticam censet: in rudibus saxosis. *Polypodium* 2. siue minus, est ipsi Polypodium alterum Matth. Lac. Lugd. primum Tab. Polyp. minus Dodon. lat. Polyp. quercinum Gerardi. Nobis probatur iudicium Lobelij, non distinguentis inter hæc duo Polypodia. Querna, inquit, sola in vsu, nec alia visitur, nisi si quando macilentius nata solum, gracilior. Sic etiam quibusdam opacis nemorib. paululum folio est adultiore, neuiquam tamen specie diuersa, vt frustra faciunt quidam.

Nom.
ling.

Πολυπόδιον Græcis, Lat. & Officinis Polypodiū, à radice, quæ cirrhos & acetabula polyporum modo habet, dictum est. Arab. vt Auicennæ *Desbers* & *Budeig*: Serap. *Bisbeig*: alijs Mauritanis, *Asbeig* & *Bessaig*, Manlio verò *Besgegi*, Phrasius in suis synonymis plura alia reuoluit nomina, quæ hic studio omittimus. Quis enim tot barbaras appellationes enumerare possit? Germani *Engelsuz* vocant, *Suszfarn*. h. e. Filiculam dulcem, *suszvurzel* Radiculam dulcem, à gustu quo prædita est: *Baumfarn*, & *Bropffwurzel*, & *Corallenwurzel* à forma: alijs etiam *Droppfwurzel* à maculis quibus notatur plius quam aliud quodcunque Filicis genus. Belg. *Boom varen*, & quibusdam *Eycken Varen*, h. e. Filix quercina. Gallicè *Polipode*: Ital. *Polypodio*: Hispan. *Filipodio* Angl. *Okeferne*: Boh. *Osladyc*.

Locus.

Nascitur in siluis, radice in muscosis petris serpente: necnon in collibus placidioribus, iuxta radices. caudicēve vetustos arborum, præsertim verò Quercuum & Onorum. Non raro etiam in vmbrosis & viginosis vallibus. è musco iam memoratis arboribus adhærente Polypodium proflire vidit Tragus. In Alsatia, vti quoque in ditione Dominorum Bernensium intra Auenticum & Paterniacum in capitibus antiquarum & cæduarum Salicum affatim luxuriare vidimus, gustu amariorem alterâ, quæ siluatica censetur, quâ & præstantiorem nonnulli iudicant. Nascitur in veterum arborum carie exesaru caudicibus, inquit, Dodonæus, tum & super veteres muros, ac ædiū recta: reperiatur & in aggeribus secus agrorum margines, præsertim sub arboribus ac sentibus. Quovis anni tempore viret, colligique potest: Vere nouo, noua folia promit.

tempus

Delectus.

Querno Polydodio bonitatis notas octo Mesue attribuit, vt postea diceretur, sed obscure multum & non conformiter bonis autoribus. Deligendum itaque censemus, quod eas habet notas & proprietates, quas illi Dioscorides & Plinius assignât. Dioscorides quidem Polypodij radicem purgandi vi præditam esse prodit: dari autem ad aluum soluendam, coctam cum gallina, aut piscibus, aut Beta, aut Malua. Aridæ farinâ aquæ mulsæ inspersam, detrahare pituitam ac bilem. Tritam eandem luxatis efficaciter imponi, & aduersus rimas digitorum. *Galenus* Polypodio dulcem simul & austeram attribuit vincem qualitatem, vt facultatis sit admodum desiccantis, citra mor-

Vires &
Vfus.

sum. Plinius testis est radicis exprimi succum aquâ madefactâ, & ipsam concisam inspergi oleri, vel Beta, vel Maluæ, vel salfamento, vel cum pulicula coqui, ad aluum vel in febris leniter soluendam: stomachum offendere: Aridæ farinam naribus inditam polypum consumere. Radicem cubitorum ac pedum [Digitorum in pedibus, ver. coq.] rimis prodesse, & illitam luxatis.

Mesue Polypodium tadix est plantæ lapidibus & arboribus incrementis, quam *δενδρόπιον*, i. e. arborum Filicem, Græcos vocare dixit. Quod autem lapidibus innascitur, humiditate excrementosa, crudâ, flatulenta, ventriculum ad nauseam euertere, abudare prodidit. Præstantius id, quod arboribus præsertim glandiferis, innascitur, affirmavit, præsertim si magnum sit, recens, solidum, foris ex nigro rubescens, colore intus herbaceo, vt Pistacium, sapore dulci, austero, tandem subamaro, non nihil aromatico. Dioscoridi calidum esse tertio gradu, siccum secundo, addit idem, quod tamen Dioscorides non dicit: item, humores crassos, lentosque tergere, digerere, siccare, bilem atram & pituitam vel crassam, vel lentam purgare, etiam à iuncturis. Affectionibus ob hæc melancholicis prodesse, vt quartanis, præsertim cum mulsâ, Epithymo, sale Iudo: colico etiam dolore, & splenis duritiei quovis modo usurpatum. Contra rimas verò digitorum idem trita illiniri, quod corpora extenuet & siccet. Ne porro ventriculum ad nauseam euerteret, vtque citius vacuet, dari ex mulsâ, vel aqua Hordei, vel vuarum passerum, vel ex iusculo Gallorum & Gallinarum [vt Hamech suaserit] decoctum, vel sero lactis: Bibi vtilissimè ter, mittis seminibus odoris, vel alijs aromaticis, vt Dauco, Aniso, Fœniculo, Zingibere, vel simili, animam & facultatem ventriculi naturalem corroborante: Longam satis concoctionem sustinere: dari à drachmis duabus ad aureos quatuor. Auicennæ calidum est secundo gradu: siccum tertio. *Ægineta* ait radicem Polypodij læuem mulsâ inspersam, aut cum ea contritam, eundem quem Colocyinthidem, effectum præstare, & addit, corpora extenuare, & ventriculum ad nauseam euertere, quod negat Auerrhoes, qui Polypodium censet medicamentum, & Epithymo præstantius, cui assentitur Manardus, asserens Polypodiū imbecilliter & leniter purgare: quare corpora extenuare non posse, idemque per se exhibitum nullam stomacho inferre iniuriâ. In eadem est sententia Actuarius lib. 5. meth. Filicula bilem & maximè atram ac pituitam ducit. Dantur, inquit purgatæ radicis seni scrupuli affusa aqua mulsâ: purgat autem mediocriter, & citra molestiam, in gallinaceo iure, & in ptisanæ cremore cocta radix. Aëtius vt bilem nigram & pituitam euacuet, expurgatæ radicis scrupulos sex, qui in aqua mulsâ præbuerint, exhibet. Orbasius drachmas duas coquit in ptisanæ succo, datque bibendum succum. Sunt tandem qui vnciam integram sine noxa dederint, parum enim & sine molestia vncia nostratis Polypodij euacuat. Apuleius etiam sine labore ventrem subducere tradit, & ad capitis dolorem commendat. *Es hæc ex sententia veterum scriptorū dicta sufficiant. Ad Recentiores deuenimus.* Polypodij illius radicem in vsum duntaxat recipit Fallopius, quod ex Quercu assumitur, & quercinum ob id vocatur: illud autem quod accipitur ex alijs arboribus, ceu malum improbat. Raro autem per eos exhibendum suadet, sed vt plurimum in medicamentis compositis, vt infusionibus & decoctis. Lonicerus

Mesue

Mesuem securus statui. Polypodium calidum in tertio gradu, & siccum in secundo. Sed tantum calorem non demonstrat quicquid dicat Lonicerus & Mesus. Polypodium, inquit Tragus, temperatura sicca est prædium, & modicè calida. Radix eius purgandi vim obtinet in hominibus & pecoribus, bilem & pituitam trahens, si cum gallina decoquatur, admixto semine Anisi & Zingibere, ac à ieiuno iusculum illud calidum bibatur. Alij nonnulli Cuminì Romani, seu sativi Fœniculi & Anisi semina, cum radice Polypodij & Zingibere in minutas particulas confectis, æquali pondere cum vetulo gallo gallinaceo decoquunt, posteaque iusculum hoc colica passione laborantibus exhibent. Estque decoctio hæc medicamentum certè perquam vtilissimum torminibus ventris. Radix in puluerem redacta drachmæ pondere ad minùs, ex aqua mulla pota, ita tamen vt post tribus aut quatuor horis ieiunes, iisdem pollet viribus, quibus & decoctio iam dicta. Aqua destillata ad febrem quartanam, tussim, asthma, & pulmonis affectiones, aduersus melancholiam, & graui & molesta somnia, aliquot dies continuos hibita facit. Cum pestis inter suos grassatur, hæc radix in vino illis exhiberi potest, sic enim purgabantur, & à pestifera lue conseruabantur, quod nulla alia procul dubio de causa fieri consuevit, quam quòd constet, eam choleram trahere, quæ multum etiam suisbus negotij facessit. Hodie internis frequentius, quam externis adhibetur corporis partibus.

Turnerus ad quartanam & melancholiam magis probat decoctum radicum ex vino, saccharo, aut melle dulcoratum, quàm aquam stillatitiã. Imò tam huius, quàm aliarum plantarum efficacior Turnero videtur succus aut decoctum, quàm aqua stillatitia. His coronidis loco quædã ex Dodonzo adscribamus. Purgandi inquit, vim habere Diosc. & Actuarius referunt: Alijs nulla, aut, si quæ sit, exigua, clementique subducendi vis Polypodio esse videtur. In qua sententia Manardus quoque, qui admodum imbecilliter ipsum purgare sentit: cui & accedit ipsa rerum magistra experientia: Nam re verã Polypodium per se haudquaquã purgat, sed ex iure veteris galli cum Beta, aut Malua, alijsve lubricantibus aluum, decoctum, ad alui lenitionem nonnihil tantummodo confert, &c.

POLYPODIUM ILVENSE.

Locus

Ilua Tyrrheni maris insula Polypodiũ hoc gignit, quod H. Lugdunensis auctor ab alijs diuersũ facit, sicut etiam à Lõchitide asperã Iluensi [Lonchitide aspera Maranthæ]. Separat. Nascitur autem in saxis, radice vt in alijs generibus velut polyporũ cirris nodosã, fibratã: canaliculis pedalibus, è rufo nigrescentibus, læuibus, infernè hirsutis: fo-

lis oblongis, pinnatis, inæquali situ in caule dispositis, altera parte virentibus, altera puluisculo obstitis, gustu subdolecibus, & nonnihil austeris, nullo flore, nullo semine. Ad eadem valere aiunt, ad quæ alterum Polypodium, nisi quod magis siccet, ob natalium ariditatem, tum soli natura, tum maris afflatu maiorem.

An Lonchitis aspera Maranthæ;

POLYPODIUM INDICVM.

Valdè elegans Polypodij siue Filiculæ genus hoc, anno 1601. ex Orientali India adferebatur Amstelredamum, quod inuentum in sportulis Doctoris Nicolai Colij Medici, qui cum ijs, quos Mercatorum societas biennio in Indiam aromatum comparadorum gratia ablegauerat, profectus, in reditu

Locus

extinctus fuerat, Cl. V. Petrus Pavvius, primarius in Academia Lugduno Batava Medicinæ professor, dono acceperat.

Radice autem nitebatur sex vncias longa, vnam penè crassã hirtã, quemadmodum Europæi Polypodij radices, ferruginei coloris, & eodem modo summã tellure obliquè serpente: è quaterna prodibant folia, quorum tertium reliquis duobus minus: bina autem maiora vndecim vncias longa erant, à medio verò neruo satis crasso, folij longitudinem secante, viroque latere in quinque penè vnciarum latitudinem expansa, peroras laciniata, instar foliorum Quercus in nouellis furculis natorum, quæ plerumque ampliora ijs quæ in vetustis ramis nascuntur, esse solent: è medio illo neruo alij minores in lateribus oriabantur, vsque ad laciniarum extrema propenssi, inter quos multiplices venule reticuli instar contextæ, & sese inuicem secantes excurrebant, quæ magnam venustatem folio conciliabant: firma autem erant ea folia, coloris ex spadiceo fusci, qualis in Quercus siccis folijs conspicitur, & à Gallis couleur de feuille morte appellari solet, infima parte breui pediculo à radice emergentia, etiã aliqua ex parte illam tegentia, quia statim ab exortu in latera se spargebant: radix manducata Polypodij vulgaris saporem quodammodò retinebat, minùs tamen dulcem, sed leui quadam acrimoniã præditum, quam ex calidioris regionis, in qua planta nata, intemperie, aut ex vetustate forsitan contraxerat.

Descript.

Clus. Exot. lib. 4. cap. 17. Polypodium Indicum. Casp. Bauhin. pin. Polypodium 3. siue exoticum foliis Quercus: Polypodium Americanæ incognitæ nomine à Pona Veronã acceptum.

Aequiuo.

ASPLENVN

ASPLENVN EX VETTERIBVS, ET
in genere.

CAP. V.

Appella-
ziones no-
tha, Diofc.Defcrip-
tio.

Vires.

Plinius.

Locus.

Herba
mula
Theophr.

A Splenon, quod aliqui Scolopendrium, Sple-
nion alij Hemionion, alij Pteryga, alij Pre-
rim, quidam Lonchitum, nonnulli Aturium, Apa-
leius Teucrium, aliqui Phrygiam, alij Phrygitin,
alij Philrodorem, Prophetæ, Mustelæ aut Felis
sanguinem, vocant, folia habet scolopendræ ani-
mali similia, plura ab vna radice prodeuntia [sic
Corn. ex ver. quæ delei περιχόμνα, id est in ambi-
tum sparsa. Sic enim Sarac. reddit.] Nascitur in
petris, parietibusque confectis è calculis, filici-
bùque, iisque opacis [sic enim legere malumus
cum Sarac. quàm cum Cornario φύτεαι ἐν τοῖς οἰς
καὶ πέτραις] [Nam vel inter saxa, vel in parietibus
humidioribus, qui è calculis filicibusque coa-
gmentati sint, ferè Asplenon inuenitur. Ita verò
parietes id genus distinguere voluit author, ab
ijs qui è solida structura, nempe vel è quadrato
lapide, vel è lateribus probè junctis eriguntur.]
Nec verò caulem, nec flo. em, nec semen [ἀκαρπία
ἀναγνῶν, ver. delei.] Folia autem Polypodij, [Filicu-
læ, Sarac.] modo inciluris diuiduntur, subter fla-
uescentia, hirsutâque, supernè verò viridia. Vim
habent liquandi [absumendi, Sarac.] splenem, fo-
lia in aceto feruescunt, & ad quadraginta dies
pota. Sed oportet etiam folijs cum vino tritis
lienem integrere [illini, Sarac.] Stranguriæ quo-
que, singultui, & regio morbo auxiliatur,
calculosque vesicæ comminuunt. Cæterum spem
partus seu conceptionem impedire, tum per se,
tum etiam cum muli liene amuleti instat. Verum
aiunt noctu, lunâ silente, ipsam effodere oporteret,
ut hoc præster. *Hætenus Dioscorides.*

Asplenium (ait Plin. lib. 27. cap. 5.) sunt qui He-
mionium vocant, folijs trientalibus multis, radi-
ce limosâ, cauernosâ, sicut Filicis candidâ, hirsu-
tâ, nec caulem, nec florem, nec semen habet. Na-
scitur in petris, parietibusque opacis, humidis,
laudatissima in Creta. Hujus foliorum in aceto
decocto, per dies quadraginta potio, lienem ab-
sumi aiunt. Et illinuntur, [ita emendatius ex ve-
teribus in vulgatis legitur. Et, illinuntur autem,
eadem sedante singultus. Historia Lugdunen-
sis.] Non danda scæminis, quoniam sterilitatem
facit.

Folium herbæ mulæ vocatæ (ἡμίονοι). sterilitatē
mulierib. facere volunt, & aliquid vngulæ ac se-
minis [aliqui codices nō σπέρματος, sed δέρματος,
pellis, vocem præferunt] muli animalis miscendū
præcipiunt: constat hæc folio linguæ ceruinæ
[ὅμοιον τῆς ἡμίονοι φύλλον σκολοπενδρίου, sic vulgati
codices habent, sed legendum ex Dioscoride τῇ σκολο-
πενδρῇ] appellatæ, radice numerosâ & tenui:
montanas planities & saxosas amat: mulas hæc
herbâ plurimum delectari afficiant. Vlus ejus
vel ad lienes, quemadmodum Volucris, siue ut H.
Lugd. Clymeni. Et his verbis videtur Theophras-
tus lib. 9. cap. 19. Hemionij folium Scolopendrio
simile facere: Dioscorides autem Asplenon & He-
mionion & Scolopendrium idem vocari ait. Et li-
cet Theophrastus, ἡμίονον & σκολοπένδριον primâ
fronte aduerbia fecisse cuiusdam videatur: tamē eo
loco [ὅμοιον ἔχειν τῷ φύλλον σκολοπενδρίου] legendum
fortasse fuerit, ut apud Dioscorid. σκολοπένδρῳ, vel
etiam σκολοπένδρῳ. Nam & id animalculi genus
virôque modo apud Græcos effertur. Cæterum,
ut medicamentum ad conceptionem impedi-

Tom. III.

dam, Dioscorides adalligatum tum per se, tum
cum muli splene, Asplenium commendari scri-
bit, qui vsus in Theophrasto est ambiguus: nec
enim indicat an adalligari, an potari velit, cum
vngula, aut semine muli. Sed hæc commodè igno-
rari possunt. Et quod ejus rei gratia tradit Dio-
scorides silente Luna effodere oportere, Serapio
aliter expressit, nempe oportere ipsam suspendi
die aliquo in cuius nocte Luna non apparuerit.

Asplenium à Scolopendrio videtur quôque
distingxisse Galenus lib. 5. simpl. cap. 12. dum reme-
dia maioribus lienis obstructionibus dicata re-
censens, vtrûque seorsim enumerat, Scolopen-
drium sc. & eam quæ lienem nomine represen-
tat, Asplenon appellatam. Verum eo loco alteru-
trum redundare facillè crediderimus, præter Gale-
ni sententiam inibi accreuisse Scolopendrium censet
etiam Matthiolus qui dum Plinium lapsus arguit,
quasi ipsi inter Hemionium & Asplenium nulla in-
tercederet differentia, confundit inter se Hemionij
& Hemionitis vocabula quæ expressè Dioscorides
ab invicem disjinxit: nec enim ipse nec Plinius vo-
luit aut scripsit Hemionitidem, Hemionium nomi-
nari, quoniam idem ipse, locis alijs, & maxime
libro nono, de compend. med. sec. loc. ἡμιονίτιδος,
ἀσπληνῆς, καὶ σκολοπενδρίου nomina, huic vni ei-
demque plantæ manifestò tribuit, teste Sarace-
no. Galenus breuib. his verbis Aspleni vires
perstrinxit: tenuium quidem est partium, non
tamen calida est herba, hæc itaque ratione & la-
pides frangit, & lienes liquat.

Asplen-
Galeno.

ASPLENVN SIVE CETERACH.

Capillarib.

Defcriptio

C filamentis
nigricantibus
perennib. con-
texta est radix,
vnica, inquit,
Tragus, ex qua
quadraginta,
nonnunquam,
interdum &
pauciora, haud
temerè suprâ
digitum longa,
vel, ut ait, bre-
uibus pedicu-
lis appensa ex-
surgunt folia,
falcatis vtrin-
que inciluris,
Polypodij, sed
longè breuior-
ibus, licet ali-

quantò latioribus interdum, diuisa, pinguiuscu-
la, supernè viridantia, infernè lanuginosa, ruffa
farina aspersa. Ea, inquit Dod. cum inarescunt
complicantur & in teretem figuram contracta,
fori que hirsuta, Scolopendræ similia apparente
Cordus ait, folia interiori sua parte viridia, ex-
teriori verò & à tergo, flauo, hirsutâque &
squamoso pulvere, eoque non punctatim
diuiso, sed continuo obdita: saporem folia ad-
stringentem & aliquantulum tenuem habent.
Cæsalp. Folia rarè vtrinque diuisuris non con-
iugatim, sed alternatim digestis: color supernè
virens, infernè rubigo quadam inest fuscescens,
initio argentea, postea flavescentes.

S III

Trag. nov.

Tragus Scolopendriæ veræ titulo pingit, & pro tertia vera ac minima Scolopendria describit, statuens non ineptè Filicem petraeam dici posse, esseque verum Veterum Scolopendrium. Sed quomodo hoc sit verum, quum Lonchitidem, verum Asplenium & Scolopendrium eodem cap. statuat, videant lectores.

Asplenon, Cordo.

Gesl. addit figuram Tragi historiæ Cordi, qui etiam in Diosc. vocat Asplenion & Asplenon, eandemque & Scolopendrium, Ceterach Arabum, Germanorum, *Nesselfarn*, & eorum quorundam *Klein Spicant*. Sed hæ germanicæ appellationes minimè approbandæ. Vocatur magis propriè *Steinfarn*, aut *Miltzkraut*, vel etiam *Ceterach*, ut officinis Gallis & Anglis, quibus insuper dicitur, *Miltzwaiste*, aut *singerforne*, quod digito non sit longior, aut *Scaleforne*, quod squamulis subtus sit obsita, inquit Turnerus, qui præterea ait, Asplenium auctore Dioscoride, vocari etiam Asplenium, Splenium & Hemionium. Ac Andromachum etiam eodem libro eadem nomina Aspleno tribuere. Verum Galenum lib. 1. de simpl. cap. 12. omnibus his repugnare videri, Aspleniumque & scolopendrium distinguere, ijs verbis, *Maxima lienis vitia*, &c.

Matth. ait tam à Medicis, quàm à Pharmacopolis, qui Mauritanorum scripta sequuntur, Asplenium Ceterach barbarâ voce vocari: ab ipsis verò Mauritanis Scolopendrium, seu Sculufendrium: Ital. *Aspleno*, *Scolopendria*, & *Herba inodorata*: Hisp. *Doradilha*: Gall. *Ceterach*. Et hinc refutat eorum opinionem, qui contendunt Arabum Ceterach, non esse Asplenium Græcorum, quia folia Polypodij non habeat.

Græcis.

Græcis, inquit Dodonæus, ἀσπληνιον, σπληνιον ac σπληνιον nonnullis, ex eo dicitur, quod aduersus splenis morbos efficax sit: σκολοπένδριον verò à similitudine cum scolopendra, hirsuto ac multorum pedum verme: Theophrasto ac alijs ἡμισόμιον: Gaza Mulam herbam nominat: Dicitur & ὀσπρίξ: Nic. Myrēso λιδοπένδριον, Filicula lapidosa, & [si non fallor] σπληνοδάπανον: Hisp. *Doradilla*, *Dauradilha*: Belg. *Steen Varen*, *Miltzkrut*.

Eū Ceterach.

Lobelius putidos Literatores appellauit eos, qui Ceterach negare ausi sunt, aut lapsus Dioscoridem insimulare, quod Scolopendrium non nouissent. Asplenium etiam Anguillara admodum notum dixit nomine Citrach.

Cetrach vulgò appellatur in petris, & parietibus vetustis herbula hæc folio digitali: Dioscorides Asplenium vocat, alij Scolopendrium: Galenus tamen Asplenium diuersum facit à Scolopendrio. Apud Plinium perturbata videtur mihi (Casalp. loquitur) huius descriptio: cum radici tradat, quæ partim loco, partim folijs conueniunt: non enim radix cauernosa traditur à Dioscoride, sed in cauernulis saxorum nasci: neque similitudo Filicis, candor, & hirsuties radici Aspleni conueniunt, cum sit valdè tenuis & fibrosa, inter difficultates saxæas vix extirpabilis: sed folijs potius hæc conueniunt: aut igitur Plinius aliam intellexit, ut eam, quam Polypodio similem dixi inter paruas Filices, aut deprauatus hic locus est.

Helfric. notatur.

Helfricus in nom. cl. 2. cap. 23. frustra Scolopendrij verba repetit, quæ antè Aspleni voce tradidit.

Sya. C. B.

C. Bauh. pin. Ceterach officinarum: Scolopendria, Ang. vera, Tragi, & Tabern. Scolopendrium, Cordi hist. verum, Lon. Asplenium,

Matth. Dodon. gall. Gesl. horr. Lac. Turn. Lob. Adv. & Ic. pag. 807. Castr. H. Lugd. p. 1215. & Camer. Asplenium, Cordi in Diosc. Dod. & Lob. Obs. pag. 470.

Tragus in Asperimis montibus è scissuris petrarum non aliter atque Rotam murariam profilire scripsit. Dodonæus nasci aut in vetustis parietibus, in rupibus, in saxosis, opacis, ac vmbrosis Galliæ, Italiæ, Hispaniæ, & Britanniæ, Belgicæque satis netum: toto anno virere, remissius tamen Hyeme: æstiuis mensibus noua subinde folia promere. Scolopendriâ vniuersam occidentem Angliam scatere perhibet Lobelius. Monspelij passim prouenit intra & extra urbem in muris & in monte circa Esperon. Asplenium in Germania minimè frequens reperiri refert Cordus, præterquam in nigra silua inter Brisgoiam & Wirtembergensem Sueuiam sita, imò ad Rhenum etiam passim, ut in margine additum.

Locus & Tempus.

Inter huius ætatis Empeiricos sunt qui hac herba non modò lienis durities ac tumores, sed & omnes jecinoris languores ac morbos feliciter ac citò curari posse prædicant: tantæque huius in roborando hoc viscere vires esse affirmant, ut etiam animalis alicujus excoctum jecur, si cum hac coquatur, crudo simile reddatur, & ad priorem suam constitutionem restituitur. Sed hoc inter aniles fabulas referendum, vñ cum eo quod Dioscorides de noctu colligendo Aspleno refert, & pleræque alia vanissima, quæ in veterum libris subinde sparsim reperiuntur: à quibus nec recentiorum plerique abstinent, qui mendacijs ac inanibus nugis paginas quandòque implent, studiosisque non parum imponunt.

Vires. & Vfus.

ADIANTHVM VETERIBVS.

CAP. VI.

Theophrastus lib. 7. cap. 13. Adiantum appellatum scribit, quia in aqua nunquam folium ejus madescit, nec quicquam ipsi adhæsisse humoris constat, licet maximè locis humidis nascatur: perpetuò viret: ejus genera duo, candidum & nigrum: atque ad defluuium capillorum vtilia oleo trita. Gaza aliquando Adiantum, aliquando Capillum veneris vocat.

Adiantum unum de dictis Theoph.

Adianto, quod aliqui Polytrichon vocant, Dioscorides foliola adscribit Coriandro similia, in summo: filia: cauliculos, ex quibus prodeunt, nigros, admodum tenues, palmi altitudine, splendentes: folia (imposititia & adulterina sunt hæc de folijs vocabula: siquidem ea antè descripsit, Cord. huic loco etiam aliquid deesse censent, Marcellus, Virgilius & Tragus, præsertim quod foliorum tam dissimilium in eadem Adianti capite mentio fiat) Filici similia, valdè parua: neque caulem, neque florem, neque fructum fert: radix inutilis est.

Dioscorides.

Inter spuria hæc leguntur nomina: Alij Callitrichon, alij Trichomanes, alij Ebenotrichon, alij Argion, alij Coriandrum aquaticum [ἀρίον ἑνυχρον] Egyptij Epier, Romani Cinnamalem, seu Terræ capillum, seu Supercilium terræ, Daci Philophethela vocant.

Nos vr ad propositum reuertamur, retensebimus pro mœre nostro, sermonem præsentis plantæ apud Plinium extantem. Est autem iste lib. 23.

Plinius.

cap. 21.

cap. 21. Aliud Adiantho miraculum: Ætate vires, brumâ non marcescit, aquas respuit, perfusum, mersumve sicco simile est, tanta dissociato deprehenditur, unde & nomen à Græcis, alioquin frutici topiario. Quidam Callitrichon vocant, alij Polytrichon, utrumque ab effectu, &c. Duo ejus genera, candidius, & nigrum breviusque. Id quod majus est Polytrichon, aliud Trichomanes vocant. Vtrique ramuli nigro colore nitent, folijs Filicis. Ex quibus inferiora aspera ac fusca sunt: omnia autem contrarijs pediculis densa inter se ex aduerso: radix nulla: umbrosas petras, parietumque aspergines, ac fontium maxime specus sequitur, & saxa manantia, quod miremur, cum aquas non sentiat. Calculos è corpore mirè pellit, frangitque vtrique nigram: qua de causa potius, quàm quòd in saxis nasceretur, & à nostris Saxifragum appellatum, crediderim: bibitur è vino quantum terni decerpere digiti, &c. Lib. 21. cap. 17. Adiantho æterna folia esse scribit.

Perperam autem Adianthi duo genera statuens, minus Trichomanes nominari refert: nam Trichomanes ab Adiantho differt. Et hoc testatur H. Lugd. talibus verbis: Plinium Theophrasti verba convertere voluisse, sed ejus sensum haud assecutum fuisse, perspicuum est. Trichomanes enim alterum facit Adianthi genus, scilicet candidum. At Theophrastus cum de vtròque Adianthi genere dixisset, de Trichomane, seu diuersa planta, seorsum verba fecit.

Monspelij Adiantho albo & nigro abundant. Quid autem intelligat Fernelius in suo syrupo per Adiantum simplex, me latet, inquit Sanguier, cum duo tantum genera Adianthi proprie dicti reperiantur in officinis, nisi sit Polytrichum quod Filiculam vocat Gaza. Nos suspicamur Fernelium per Adiantum album, Ruram murariam intelligere, per nigrum, Polytrichum, per Adiantum simplex, legitimum.

Porro, ut dictum, nil aliud sonare videtur Adiantum quàm quòd non madescens, neque aquam admittens, propter siccitatem sc. superficiem, quæ aquæ contraria est, & eam solet repellere, quemadmodum, ut testatur Fracastorius lib. de symp. & antip. rerum, in pulvere & pennis, & alijs siccis contingit: in quibus non consistit aqua, sed aut elabitur, aut in guttulas rotundatur. Signum autem quòd in Adiantho non consistat aqua propter siccitatem, id est, quòd duabus existentibus Adianthi speciebus, albo, & nigro, nigrum quidem madescit, quòd humidis superficiei sit, album autem non, quòd siccioris. Nicander contrà Adianthon haud dictum ait, quòd folium perfusum, mersumque aqua, & diu versat, nunquam madescat, semperque immadidum permaneat: quasi verò enim longiore morâ in aqua submersum æquè aliæ herbæ non irrigetur: sed quòd imbris è cælo descendens stillicidia folijs ejus non insideant.

Fuchsio tamen magis placet, ab interioribus puteorum parietibus, & fontium marginibus, quas coronat, dictum esse Adiantum, quòd nimirum quasi sitiens illorum aquas, quas tamen odit & respuit, quærat.

Trichomanes à luxuria capillitij nomen habet, quòd sc. faciat luxuriare capillos & subnasci. Polytrichon, autem quasi multicomum, quòd pillorum multitudinem creet, eosque densos faciat, simulque eorum profluvia expleat. Callitrichon, verò, quasi pulchricomum, quòd crines tingat, crispet, pulchriorisque reddat. Nec aliâ ra-

Tom. III.

tionem, Capillus veneris hæc herba dicta est, quàm à speciosis reddendis capillis: nec alio nomine veneris vox adjecta est, quàm quòd hæc pulchricoma pingatur. Quibdam etiam Ebenotrichon, appellatur, præsertim nigrum genus [Trichomanes] quæ vox nihil aliud significat, quàm Ebeni capillum, id est, nigrum, & quali colore Ebenus est. Oborta quidem suspicio est ex corrupta voce illa Ebenotricho, Latinis nomen factum esse, quòd in communi vñ est, Capillus veneris. Be sylabam, Græci, Ve pronunciant, facilisque potuit lapsus esse ab audito Euenotricho, in veneris trichas, id est, capillum. Ab Hippocrate, teste Hermolao, dicitur, Calliphylon sed est vbi & Calliphylon scribitur. Dicitur etiam Saxifragum: non tam quia nascitur in saxis, quàm quòd calculos mirè frangit.

Sequuntur Adianthi, Polytrichi, Callitrichi, & Capilli veneris nomine donatæ plantæ. Verum Adiantum sive Capillus veneris, quòd Adiantum album dicitur Syluius & Tagaultio, vocat Tragus Adiantum magnum & verum. Idem perhibet esse qui vulgarem Capillum veneris (sic Rutam murariam vocat) contendat Adiantum album Theophrasti, alijs interim id negantibus, aliâque in locum ejus substituentibus. Trichomanes vulgò Polytrichum dictum, quidam existimant Adiantum nigrum; Syluius Adiantum alterum Dioscoridis, & nigrum Theophrasti. Anglos pro Adiantho benè usurpare Trichomanes autor est Turnerus. Dodonæus econtrà Plinium perperam Trichomanes inter Adianthi genera referre contendit, Trichomanesque ab Adiantho differre. De hætenus autem nominatis posthac agemus.

Filiculâ fontanâ C. Bauhini, sive Dryopteride candidâ Dodonæi, officinæ olim pro Adianto albo Plinii vñ sunt. Vide caput de Adianto folio Filicis.

Sed & Dryopteridem nigram Dodonæi, sequuti Lobelium, Adiantum nigrum officinarum inscribimus. Adiantum etiam nigrum officinarum, quidam ex recentioribus Lonchitidem asperam esse volunt: Sed hoc negat Dodonæus.

Adiantum Syriacum Tabern. quid?

Adiantum pulcherrimum Thalij non nouimus, & tamen ex eo describimus. Adiantum aphyllum aureum quibusdam dicitur de Polytrichis Apulei quibusdam dicto. Siluiam transmarinam Callitrichon Herbarij magno errore vocant, teste Tagaultio & Ruellio. Inter Adianta recensentur præterea Adiantum Syriacum Tabernemontani: & Adiantum pulcherrimum Thalij.

ADIA NTVM SIVE CAPILLVS VENERIS,

Musco ruffoque cæspiti implexæ sunt capillares radicum fibræ nigre: caules, exeunt multi, tenues, nigri, dodrantes aut etiam cubitales, in ramos stamineæ tenuitatis diuisi, per quos tremulo filo appensa visuntur crebra, folia mollicella, tenellaque, læuia: Coriandrinis primitus erumpentibus similia, nec magnitudine multum cedentia, ferè triangularia, sectionibus per extremum rarioribus, altioribus cæsa. Folijs, Anisi Lobelio: incisa Apij modo odore velut Fungi, Cæsalp.

Syluius apud Mesuem de comp. med. libr. 1. vertit Capillum veneris, Adiantum album.

Stff 2

Adiantum
hoc candidum
& majus, A-
diantum appella-
tione indicare
Dioscoridem,
author est Ta-
gaultius, & Po-
lytrichum pro-
priè cognomi-
nari, atque hoc
quidem esse
verum Capil-
lum veneris,
qui in Gallia
Narbonensi
plurimum repe-
riatur, circa
puteorum in-
teriores parie-
tes & fontium
margines: Huc
topiarium fru-

ticem, vulgò Capillum veneris nominatum per-
petuè virere.

Cord. in hist. pro Adiantum nigro describit. In
Dioscor. verò aut ejus textui, *φύλλα ὀμια πτέριδι*,
adjuncta esse.

Tragus quidem hoc pro Adiantum magno pin-
git, sed non describit, ceu è peregrinis terris ari-
dum ad se delatum. Hoc verò cum Lobelio pro
Adiantum verò Dioscoridis admittit, & H. Lug-
dunensis.

Compiler Tabern. [qui in Ic. Adiantum
nigrum verum in Hist. Adiantum. 1. nigrum,
Venus harr Weiblin, inscribit.] crassam suam
ignorantiam in descriptione Adiantum demonstrat,
dum ait folia folijs Rutæ esse plane similia, deinde
dum addit suæ descriptioni, quod Tragus de
Rutæ mutariæ duratione scripsit: nomina præ-
terea confundit.

Casalpini ad Capillum veneris vulgò appel-
latum, herbam nascentem in puteorum & fon-
tium parietibus, aliisque specubus, aqua frigida
irrigatis, reducit Adiantum Dioscorideum, ac
Theophrasti genera duo, candidum & nigrum:
Ab eo tamen rursus separat Adiantum nigrum
Plinij.

Vetus Auicennæ glossographus, referente
Gesnero, Quad. de sue, Adiantum siue Capil-
lum veneris, Capillum porcinum vocat: nimi-
rum quòd coliculos instar setarum proferant.

Adiantum dicitur Matth. Fuch. Dod. (cui
Adiantum nigrum Theophrasti & Plinij.) An-
guill. Lac. Turn. Lob. in Adu. Obs. pag. 471.
(vbi & Callierichon Apulei.) & Icon. pag. 809.
ac Castori. Adiantum Matthioli, H. Lugd. p. 102.
Adiantum Lugdunense, Camer. Capillus vene-
ris verus, Germ.

C. Bauh. apud Matth. vocat Adiantum galli-
com, & quòd Monspelio Lugdunum adferatur,
Lugdunense: in pin. (vbi Adiantum album &
nigrum nihil differre scribit, nisi quòd nigro,
cauliculi politione nitore nigricent, foliaque sa-
turatius vireant: albo minus) Adiantum siue
Capillum veneris siue Adiantum folijs Corian-
dri. Hocque variè perhibet magnitudine & fo-
liorum crassitie.

Porro herbæ à nobis pictæ & descriptæ etiam
illa nomina adscribuntur, quæ præcedenti capite
leguntur. Germani, *fräuenharr*, *lungfräuen-*

harr, & *Venus harr*, appellant. Belg. *Vrouen-
harr*, Ende *Venus harr*: Gall. *Cheneux de venus*:
It. *Capel Veneri*: Hisp. *Cullantrillo de pozo*: Angl.
Venus hayre: Arab. *Berscegnasoen*, seu *Bersausan*,
Culbare albir, & *Chilbare albir*.

In parietibus, locis petrosis, umbrosis, humi-
dis, secus fontes & aquarum stillicidia exire, te-
statur Dodonæus: Italiae verò & Galliae notius
esse, quàm Germaniæ & Belgio: Virere quavis
anni parte: nunquam tamen vel florem, vel se-
men facere. Adiantum verum Dioscoridis nul-
libi quàm Narbonensi tractui frequentius: sa-
xis, & riguis umbrosisque petrosis, Véganio, ste-
rilibus, Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, &
puteorum labris vel asperginibus Monspelij,
Nemausi que: rarò alibi in Gallia, Germania,
Belgio, & Anglia, aut nusquam provenit, quin in
Italiae quidem locis multis, multùm videre me-
minit Lobelius. Quare ex supra dictis locis Lug-
dunum, Lutetiam, Antuerpiam & in alia cele-
briora emporia asportatur, caròque à Sepiasarijs
emittitur.

Quantùm thoracis affectus, hepatis, renùm-
que juuet, Dioscorides docet his verbis. Deco-
ctum herbæ potum prodest spirandi difficultati,
suspensio, lieni, & felle suffusis, & urinæ diffi-
cili: calculos frangit: aluum sistit: serpentium mor-
sibus auxilio est: contra stomachi fluxiones in
vino bibitur. Secundas ciet & menstrua: sangui-
nis rejections inhibet. Contra serpentium mor-
sus cruda herba illinitur: alopecias densat, stru-
mas discutit: furfures & manantia capitis vlce-
ra ex lixiuio emendat: defluentes capillos con-
tinet cum ladano & myrrino, aut Sufino, vel
Hysso [sic enim vulgata habent exemplaria,
καὶ συσίνο καὶ ὑσσώπῳ, vt & Ruellius conuertit,
sed in vetere lectius legitur, *συσίνο καὶ ὑσσώπῳ*,
quod est, Sufino aut celypo.] viròque. Decoctum
ejus cum lixiuio & vino infusum idem præstat.
Cothurnices & gallos pugnaciores facit, in ci-
bos eorum additum. Seritur gratiâ utilitatis pec-
corum circa ouilia. Eadem serè de Adiantis suis
scripsit Plinius, tradens inter alia, Folia in vrina
pueri impubis, trita quidem cum aphronitro, &
illita ventri mulierum, ne rugosus fiat, præstare
dici. Adiantum, inquit Galeus in caliditate sym-
metrum est. Verùm desiccatur, & extenuatur, & di-
gerit. Etenim caput ex alopecia glabrum capillis
conuestit, & strumas & abscessus digerit, lapidès-
que frangit epotum, & viscosorum crassiorum-
que è pectore pulmonèque excreationibus non
mediocriter cõfert, & ventris profluvium sistit: nò
tamè vllâ manifestâ caliditate affert, sicut nec fri-
giditate. Verùm posuerit ipsū quispiā secūdū hanc
oppositionem & temperiem in ordine medio.

Mesues etiam Adianti temperiem & vires in-
signes recenset, inter quas & vim purgatoriam
ei tribuit, ei assentiente Saguero. Græci verò &
Plinius nullam: ac cum autoritate ratio & ex-
perimentum falsum id esse comprobant.

Dioscorides etiam Adianti vires & facultates
multas refert, non modò differentes, sed & repu-
gnantes: & inter alias, sanguinis rejections
ipsum cohibere ait: pauldè verò antè, secundas ac
mensas ciete. Quæcunque verò sanguinis reje-
ctiones cohibent, ea etiam menses supprimunt.
Addit idè in fine, Seri circa ouilia utilitatis pec-
corum gratia: quæ autem utilitas ex eo, non osten-
dit. Iam & seri Adiantum nequit, cum semine ea-
reat: nec etiam commodè transferri. Apparent
idcirco hoc loco multa aliunde translata, hoc loco
Dioscoridi

Locus &
Tempus.

Vires &
vñs.

Adiant.
nigrum
Cordo.
Ad ma-
gnum,
Trago.

Ad. ni-
grum ve-
rum, Ta-
bern.
Compil.
notatur.
Capil. ve-
neris vul-
go, Cef.

Capillus
porcinus

Synon. ca-
tera.

Nomina
lingua-
rum.

Dioscoridi addita. Et fortassis, ut suspicatur Dodonæus, ex Cyrisi historia accessere.

Epilepsia
de vupam
& Adian-
thi ramu-
lo.

Scribit Oius, ut & hoc coronidis loco addamus, vupam ubi senserit ex vuarum, quas appetit summopere, esse nimio noxam se incurrisse, decerpit Adianto herba, quam officina Capillū veneris nuncupant, mederi sibi, ramulūque ejus herba circumferentem obambulare. Quibus itaque temulentia valetudinem concussit, ij abstinentia ramulo se lustrent: siquidem seipsum vincere, palmarium sit: Had. Iunius Emb. 15.

ADIA NTVM PVLCHERRIMVM.

Descri-
ptio.

Adianti pulcherrimi, quod Thalys Lugdunensi simile facit, folia à tergo lanugine densa, pulverulenta ac penè rubente ex fuscedine quadam, exornantur, quasi folia Ceterach seu Scolopendrij veri. Folia autem illa sunt in brachiatis coliculis ex nigro rubentibus ac flexilibus, incisa, crenata, non ita latis aliquantulum particulis constantia ut in Lugdunensi, sed tenuioribus, oblongioribusque & mucronatis. Ipse auctor hoc non reperit, sed in libro quodam charta agglutinatum in pharmacopolio Northusiano natus fuit, allatum ex Herculania à vetulo quadam herbaria. Le&orū esto judicium, an sit Adiantum nigrum officinarum, id quod vult C. Bauhinus. Vocat autem in pin. Adiantum sine Capillum veneris officinarum secundum, vel Adiantum folijs longioribus pulverulentis pediculo nigro.

Locus.

C. Bauh.

RVTÆ MVRARIÆ FORTE AFFINIS.
Adiantum album crispum alpinum
Schvvenck.

Descri-
ptio.

E Radice pluribus tenuibus capillamentis impleta Coliculi plures, graciles, juncei, leues, in summo brachiati nascuntur, foliolis Adiantho albo [Rutæ murali] similibus, magnis, virentibus, crassioribus, crispis, ac veluti punctis Ledi insignitis, absque flore & semine: aspectu jucunda plantula.

Locus.

Vires.

Rarissimum inuentū: non nisi altissimorum montium petrosis oritur. Im Rauschengrundi. Eiusdem cum Adiantho facultatis.

RVTÆ MVRARIA.

CAP. VII.

Descri-
ptio.

Radice tenuissimis fibris nigricantibus capillata, vel, ut ait Tragus, radice unica nigra & capillata, subadstringente, parietinas rimosas occupat, pediculos promens multos, Trago quadraginta aut quinquaginta coliculos, semipalmares, tenues, juxta radicem nigricantes, aut atiorubentes, reliqua parte

virentes, nonnihil in summo diuaticatos, ex quorum tum extremitatibus, tū lateribus folia oriuntur. Rutæ, vel Adianthi veri, sed multo minora, striata, rigidula, per ambitum crenata, superna parte virentia, inferius pulvisculo rufo aut fusco aspersa, gustu nonnihil acerbo & subadstringente, cū tantillo dulcedinis leuissimæ vestigio. Trago folijs est copiosis & quincunciali ordine inuicem conjunctis, incisuris suis instar teneri Coriandri diuisis, & quæ terræ spectant, aureis punctulis Julio mense notatis: gustu cum Hemionitide satis cōuenit, nisi quod in his austerior paulo & asperior deprehenditur. Caterum, tum Tragus, tum alij non pauci existimant Rutam muralem non florere, sed sterilem esse, ut Filices omnes, quod nobis persuadere non possumus: quinimò, florem & semen, habere, ac semine tenuissimo propagari censemus: nec enim has plantas in muris sine semine oriri credibile est. Nihil siquidem in calce, arena & lapidibus inuenitur, quod ad generandas ejusmodi plantas aptum sit.

Fuch. Rost. & Hier. Baunsch. diuersarum plantarum nomina confundunt, vocando, *Maurrauten*, græcè Adiantum, lat. Capillum veneris, Coriandrum putei, Capillum porcinum, & Politrimum.

Rost. & Brunsch. notantur.

Sylu. de compos. med. lib. 1. Saluiam vitam vulgò dictam facit Adiantum quartum quattuor curandis efficacem esse scribit. Rutam murariam, vulgus Herbariorum Capillum veneris & Cinnamolem herbam nominat, inquit Tragus, estque ea Adiantum album, cujus meminere veteres, aut certe illius genus. Vide plura c. de Adianto veterum. Fuch. Saxifragam inscribit, vocatque græcè *capētopayon*, & *capētopayon*, quod calculos è corpore pellat frangatque. Empetron verò, quoniam in saxi proueniant.

Adiantum quartum Sylu.

Matthiol. depingit nomine Paronychiæ etiam in com. cum mag. fig. lat. & ital. dicens: Non desunt qui sententiæ meæ de Paronychia repugnent, atqui eorum calumnias ridere soleo: potius iidem [Dodonæus] accusandi sunt, qui hanc plantam alterum Theophrasti Adiantum faciunt, nempe quod album ipse appellauit: siquidem is nullam inter nigrum & album interponit differentiam, nisi coloris in caule. Et quanquam non desint [Lacuna & Castor] qui hanc plantam vnà mecum Paronychiam faciant, quum tamen sint qui reclamant, ne dissensio vltimè protrahatur, non Dioscoridis, sed meam Paronychiam esse volo. Fuchius pro Saxifragia Dioscoridis depinxit: verum quod hæc consister folio Rutæ, illa verò Epithymi, capillolūque modo tenui, cui planè ejus sententiam comprobem, non habeo. *Haftenus Matthiolus*. Is autem juxta Guiland. opinionem, in hujus plantæ ignorantia, duplici de causa verberibus cædi dignus est, cum quod parietum Rutam, Andianthum candidum esse, tum quod Adiantum candidum falsò pro Paronychia exhibet. Mirum ipsum erroris istius non potuisse admonere, Pepli, quam proponit, figuram. Et enim si quis Peplum & parietum Rutam juxta se collocet, eandem inter eas stirpes similitudinem deprehendet, quæ inter Andianthum nigrum & Portulacam cernitur.

Vulgò Rutam murariam, aut Rutam muralem appellant: Germani, *Maurrauten*, *Steinrauten*, & *Eselz farn*. Belgæ, *steenruyte*. Galli, *Ruë de Muraille* & *Sauue vie*. Wall. *Ruë*. Hong. *Ken fali Ruta*. Ruta quidem dicitur, ob quandam foliorum cum

Nomina linguar.

Rura similitudinem : sunt qui Vitæ-salviam nuncupent : officinæ Belgij Capillum veneris nominant , ac pro legitimo multo vſæ sunt tempore.

Synonyma.

C. Bauh. pin. Ruta muraria : Capillus veneris Trigi : Saxifraga major 2. Brunfels. Ruta muraria Gesn. hort. & Germ. Adiantum candidum Cordi in Dioscor. & hist. Guil & Thali : Adiantum album Lonic. Camer. Hort. Lus. & Tabern. Adiantum nigrum Gesn. hort. & Cæsalp. Salvia vitæ Lob. in Ada. Obs. p. 472. & Ic. 811. & H. Lugd. p. 115.

Lonic. taurin.

Lonicerus duas habet figuras vnius Rutæ murariæ ex quibus duas facit plantas. Neutra autem est Capillus veneris. Quin & veri Adianti nomina suo more cum *Maurrauten*, confundit.

Nasci testatur Dodonæus in parietibus ac muris vetustis [arborum truncis malè Matthiolus] juxta aquas, puteos, fontes, locis videlicet humectis, ac quæ sæpius rigantur, raròque à Sole illustrantur. Aded vniuersa est, vt si quando hyberno frigore cæterarum capillarum vlla deficiat, aut vieta sit, illa iisdem inter cæteras locis faxeis lubens copiosè proveniat, non priùs emarcescens quàm noua inciperint emergere foliola, quæ quotannis Aprilis mense appetente inter vetera prodire conspiciuntur, quæ Iulio punctulis aureis donantur. Plantationem autem non admittit, sed sponte sua naturâ cooperante è saxis nascitur, culturam refugiens.

Adianti & Trichomanis vicem supplet.

Rutæ murariæ, vbi Adiantum verum, vt & Trichomanes defunt, aut vetusta sunt, vtendum suadet C. Bauhinus. Malè Tragus frigidam & siccam, statuit, si enim frigida & sicca esset, non præstaret quæ de ea jactat, tametsi nonnulli callidam & siccam statuunt. Eam ad Tussim cæteris capillaribus præfert Lobelius. Dodonæus verò Adianto temperamento ac facultatibus haud multò ab similem censet : ideoque prodesse dixit tussientibus, difficilius respirantibus, latere dolentibus : crudorum pulmonum inhærentium concoctionem decoctam promouere : valere ad renum & vesicæ dolores : vrinam elementer ciere : calculosque expellere & arenulas. Peculiariter autem præstare hanc compertum esse refert Matthiolus, ad puerorum enterocelas. Testatur enim nonnullos esse sanatos, haustos tantum huiusce plantæ puluere continuis quadraginta diebus, quibus manifestè collapsa intestina in scrotum ternebantur.

TRICHOMANES VETERIBVS.

CAP. VIII.

Descriptio.

Trichomanes Dioscorides nonnullo Adiantum appellare nouit, locisque iisdem [cum Adianto] nasci, Filici simile, at longè exilius : foliis tenuibus, ordine vtrique dispositis, Lenticulæ similibus, aduersis inter se, in virgulis iridem tenuibus, splendentibus, nigricantibus, iisque acerbis. Idem memorat eadem quæ & Adiantum præstare posse credi. In nothis vocatur ab aliquibus Pterion, quasi Filicula, ab alijs Euptron : à Romanis Capillaris & Pinnula atque Filicula.

Contra Plinij ca. dumnia. raris.

Iam licet Plinius à nonnullis acriter accusetur, quòd lib. 22. cap. 21. perperam Trichomanes inter Adianti genera retulerit : ij tamen non minus accusandi sunt, quòd Plinium Trichomanes

ab Adianto distinxisse, non perceperint. Trichomanes Adiantos similis est (iisdem locis nascitur quibus Adianton, sed valde paruum, Dioscor.) exilius modò, nigriusque, folijs Lenticulæ, densis, amaris, aduersis inter se. Decoctum ejus strangurias sanat in vno albo porum, additum Cumino rustico. Succus cohibet capillos defluentes, aut si effluxerint, separat. Alopeciasque densat tritum & in oleo illitum. Sternutamenta quoque gustata mouet. Ex ita de Trichomane Plinius lib. 27. cap. 13.

Theophrastus lib. 7. cap. 13. refert ex quorundam opinione Trichomanes (Fidiculam Gaza reddit) vel ad destillationes vrinæ vnicè facere : caulem verò Adianto (Capillo veneris, Gaza) nigro similem gerere : folia admodum parua, densa, contrariis inter se pediculis pendentia [aduersa, inter se condita, Gaza] radicem, illi nullam (minimam, Gaza) esse : loca amare umbrosa.

Theoph.

Cæterum ; ipsa Trichomanis appellatio, ab insana quâdam in materiam & folia luxuriâ, in quæ se largissimè, ac velut furiosè effundit, ducta videtur Cornario. Vel, vt vult C. Bauhinus, dicitur Trichomanes à vi sua, quòd rara cute fluentem capillum expleat, & subnasci faciat : *μακρόν* enim Græci ratum vocant, & *τρίχων* capillum : hinc Latinis Capillaris dicitur : Officiis Polyrichum, quod nomen, secundum veteres, Adianti est.

Etymon. Trichom. B.

TRICHOMANES, SIVE POLYTRICHUM.

Trichomanes capillata, nigricansque radice, & conferta nititur : foliola habet ad costam pedalem, nonnunquam breuiorem, vt digitalet Trago, tenuem, teretem, rigidiusculam, fragilem, neruulo albo fæctam, atro rubentem, splendentemque adnexam, plurima, impari folio extremam alam claudente, parua, semuncia-

Descriptio.

lia, in ambitu nunc crenata, nunc nullis crenis conspicua, interdum crispa, superne virentia, inferne ruffo puluisco aspersa : Lob. Astragali, Tribulive terrestri æmula : Trago, rotunda, Lenticulæ palustris consimilia, vt rudimentum pennæ satis exprimant : sapore mixto adstringente, subdulci, subamaro : Trago, gustu cum Hemio nitide [quæ nobis Phyllitis] satis conuenit, nisi quod in hoc austerior paulò & asperior reperitur.

Tagault. purg. lib. 2. cap. 19. contendit Polyrichon hoc officinarum, Trichomanes esse Dioscoridis, i. e. [vt ipse explicat] Adiantum nigrum, in vetustis

Tagault. lapsus.

in vetustis parietibus & inter saxa frequentissimum. Sed Theophrasto clarissime apparet Adiantum nigrum à Trichomane esse diuersum.

Compil.
Tabern.
repreh.

A Compilatore Tabernæmontani non distinguitur à cæteris Adiantis Adiantum mas, *fräuwien oder Venus haarmantlin*, usque adeò stirpium ignarus est: Icon tantum proponitur.

Synon.

Trichomanes i. siue Polytrichum officinarum, inquit in pin. C. Bauhinus, magnitudine variat: & hinc duæ figuræ apud Tab. Trichominis maris, & Trichomanis maris majoris, Trich. maris Garardi.

Trichomanes Trago, Matth. Fusch. Ang. Dod. (cui & Calhtrichum Apulei) Cordo histor. Geln. hort. Turn. Lac. Lob. in Adu. Castr. H. Lugd. p. 121. & Camer. Trichomanes Dioscoridis Lob. Obs. p. 471. & Icon. p. 809. Trichomanes nigrum, communiter Saxifragia rubra, Thallio, Adiantum rubrum, Lonic. nigrum, Bauder. Ph. lib. 1. sect. 2. Polytrichum vulgò, Trichomanes Diosc. & Theophrasti, Cæs. Saxifraga minor vel rubra Braunfelsio.

Locus

Ex antiquis emergit muris, sed plerumque in vmbrosis & humidis locis, interdum etiam arenosis & sabulosis saxis, aliquando etiam specubus, ut plurimum autem tenebrosis & humidioribus à Trago reperta dicitur. Cordus nasci refert copiose in vmbrosis roscidi que petris, quavis neque caulem, neque florem, neque semen producere contendat, sed puluisculo folijs à tergo inhaerente se propagare dicat, instar aliarum Filicis specierum: magnū addit ejus esse in Hircynia prouentum: Lobelius assignat ubique Belgicæ & Angliæ parietinis glorioseque opacis vijs vberissimum. Subdit Dodonæus etiam juxta fontes & riuulos locis humidis nonnunquam exire. Diuturnum ac viuax quodque esse: Hiemis injuria non offendi: sterile esse, uti Adiantum & reliquas omnes Filices, cujus speciem esse tradit.

Tempus

Tempo-
ram.

Tragus Rutam murariam & Trichomanes contrarias facultates obrinere prodit, adstringendi, digerendi ac educendi: temperaturâ frigidas & siccas. Bixæ hæ herbæ simul, vel singulæ vino aut hydromelite decoctæ, per aliquot ex ordine dies potæ, obstructions jecinoris soluant, morbum regium expellunt, pulmonis vitia expurgant, spirandi difficultati prosunt, melancholiam per urinam ducunt, tumores lienis duos emolliunt, calculos trahunt, nec non venenum haustum: mulierumque menses expellunt. Rursus prædicta decoctio, pulueres herbæ utriusque, necnon ex ipsis confecta eclegmata, syrupi, aqua denique destillata, qua suis alui fluxiones, inflammationesque jecinoris refrigerant. In lixiuo decoctæ, si ex illo caput abluatur, defluentes capillos continent, ictibus serpentum medentur, aliorumque venenatorum, animalium moribus. Pastores quidam Trichomane, in medendis porcorum affectionibus vtuntur, singulari experimento. Sed periti dijudicent, an herbæ adstringentes frigida & sicca possint ea præstare, quæ hic prædicantur de Trichomane & Ruta muraria.

Trag. nos.

Trichomanes minus album.

Descriptio.

QVod album Trichomanes vocamus vulgari simile est, mollius tamen siue tenerius, & albidius: foliola nonnihil sinuata videntur: infernâ parte pediculi nonnihil nigricant: radices capillares.

Tom. III.

C. Bauh. pin. Trichomanes 2. siue minus & tenerius: Thal. Trichomanes candidum: Tabern. Synon. Trichomanes minor mas.

In Heluetiæ monte propè *Wisen* copiosum in rupibus nascitur, nec non in monte Burgundiæ propè *Meche*. Locus.

TRICHOMANES RAMOSVM.

A Petro Turpino acceptus Trichomanes ramosus anno 1571. in duos ramos, costâ siue nervo diuisum: in cæteris an à vulgari differat, nos later.

Pingitur à Tabern. in hist. & Icon. sub titulo Trichomanis fœminæ, *videtur vveiblin*, Item, Trichomanis minoris fœminæ, *klein vvidertoda vveiblin*. Compilator non describit, nec vllam tradit differentiam à cæteris Trichomanis generibus. Nostrum an sit majus vel minus asserere non possumus. Casp. Bauh. in pin. vocat Trichomanes 1. siue ramosum majus & minus: Trichomanes fœminam, Garardi. Synon.

Compilator non describit, nec vllam tradit differentiam à cæteris Trichomanis generibus. Nostrum an sit majus vel minus asserere non possumus. Casp. Bauh. in pin. vocat Trichomanes 1. siue ramosum majus & minus: Trichomanes fœminam, Garardi.

FILIX SAXATILIS TRAGI.

Innumeris capillaribus nigricantibus cirthis radicitur, nec minorem numerum soliorum profert, palmam altior, capillacea quoque tenuitatis, qui circa summum in 2. tri. ve portuinculas paulò latiores, & ferrugineo puluisculo, Filicum aut Asplenitum, respersas finduntur. Defectio.

Filix tertia seu saxatilis Trago.

Filix petræa, Lonic. Filix saxatilis Tragi, H. Lugd. p. 1227. Filix saxatilis s. siue cornuta, C. Bauh. pin. Holostium alterum, Lobel. in Adu. & Ic. part. 2. pag. 47. vbi & Filix saxea Tragi. Holostium petræum, Tabern. & Gerardo. Adiantum *αἰπόριον*, seu furcatum passim in scopulis adioribus Hircyniæ Saxothuringicæ, Thallio.

Tragus è saxis quibusdam prodire vidit in vñ

SSII 3

culo, *Erszweiler* propè Bipontium sito: deinde & in silua Bidilcensi non procul à *vvalghorn*. Inueni ego mense Septembri in monte Rang, juxta Tham, inter saxa.

Vires.

Saxatilem Filicem ejusdem cum Capillo venis temperamenti esse, & pro eo usurpari posse, author est Tragus.

PHYLLITIS VETERIBVS

CAP. IX.

Descriptio.

Dioscoridi fert *folia* Phyllitis Rumici [*λαυδία*] similia, sed oblongiora, & magis virentia (quidam *ἐὺθαλλήσιπρον*) ena, septenave, recta [*ὀρθά*, vet. delet.] quæque parte anteriore lauia ceruuntur, posteriore videntur tenues quasi vermiculos annexos ostendunt. Nascitur in vmbrosis locis ac viridarijs, gustu acerbo. Neque verò *caule*, neque *semine*, neque *florem* profert. Folia in vino pota serpentium moribus aduersantur. Quadrupedibus itidem per os infusa auxilio sunt. Bibuntur & ad dysenteriam, & diarrhoeam.

Dioscorida appellaciones.

Sunt qui Phyllin vocent, alij Acaulon, quasi caule carentem, alij Lapathum agron, hoc est Rumicem siluestrem.

Galenus.

Phyllitidis Plinius mentionem non fecit. Galenus acerbæ qualitatris esse ait, quare non absque ratione alui pro fluxia & dysenterias pota fuit.

Etymon.

Græcis *φυλλίτις*, quasi foliosam dicas, cum nihil nisi foliosus cæspes appareat: Latini quoque græcum assenuerunt nomen: officinis lingua ceruina dicitur, inquit Cæsp. Bauh. qui Phyllitide Theophrasti *σκολοπενδριον*, quam Gaza Linguam ceruinam vertit, suspicatur.

PHYLLITIS SIVE LINGVA CERVINA vulgi.

Descriptio.

Caulis vidua, ex capillaribus radicibus nigricantibus, numerosis, Trago: Cordo, mascula Filici [id est, vulgari] similibus, implicitis foliorum vestigijs consistentibus, fibratis, foris nigricantibus, intus autem in pallido viridibus, *folia* fudit oblonga lena, octona, vel dena, inquit Lobel. dodran-

alia aut pedalia, duarum vnciarum plerumque latitudine, Cordo acuto Rumici similia Trago & Cæsp. spleni, vel lingue exerte instar, imâ parte falcata: Lunæ modo corniculata, lato virore splendentia supernè, infernè verò obliquis pulverulentis areolis, ceu lumbricis, ruficis: Cordo flauis aut rubentibus, Trago subluteis, virgata: sapore subacerbo: odore, Dod. graueolente, *caule*, *flore*, *semine*que destituitur. Cordo etiam neque caulem, neque florem, neque semen fert, è vermiculis tamen foliorum in puluerem resolu-

tis & sparsis nascitur: saporem habet tota herba adstringentem, cum tenuitate aliqua. Quid de præsentia planta sentiendum, tandem inuestigandum. Magna apud rei herbariæ scriptores, Marcardum præsertim & Leoniceum: Ruellium & Fuchium [qui Linguam ceruinam vulgò vocatam Hemionitim esse contendunt] Item Matthiolum, Cordum, ac Turnerum: Dodonæum, Marantham, & Lobelium [qui Phyllitim pro Lingua ceruina admittunt] controuersia viget, quam nostris hisce scriptis breuitati studentes nequaquam inferere possumus.

C. Bauh. pin. Phyllitis 1. siue Lingua ceruina officinarum: Lingua ceruina Eric. Cordo, Lonic. & Cæsp. Phyllitis siue Lingua ceruina, Tab. emacul. Phyllitis vulgaris, Camer. & Clus. hist. Phyllitis Matth. Dod. Ang. Lac. Turn. Cordo, Gesn. hort. Lobel. Obs. p. 468. & 469. Ic. p. 265. H. Lugd. p. 1219. & Thallio: Hemionitis Leoni c. Marcardo. Ruell. & Fuchio: Scolopendrium, Brunfels. Scolopendria vulgaris, Trago. Est & latifolia, teste Camerario: sæpè etiam in fontibus exigua reperitur, C. Bauh.

Synonyma.

Græcè *φυλλίτις* dicitur: Latini nomen seruant: officinæ Linguam ceruinam appellant. Germani *hirschen Zung* & *hirschen Zung* aut *hirsch Zung*: Belgæ *herstonge* & *Steenherstonge*: Galli, *Langue de cerf*: Hisp. *Lengua ceruina*: Angli *hartes tunge*.

Nomina linguarum.

Cordus prædidit virere tota Hieme, & ab ipsa dem radicibus noua folia singulis annis proferre, prioribus numerosiora: prouenire vmbrosis & saxosis montibus: solum amare pingue, non tamen ex ipsa terra immediatè nasci, sed ex musco lapides & præsertim calcaries regente. Nullo ex semine, ut ait Tragus, sed spore sua in vmbrosis & viginosis montibus, vallibusque, nec non quibusdam fontibus & humectis muris nascitur, præsertim verò in montanis Heluetiæ, & silua *Vedervalds* vocata, è regione Mosellæ, & in ijs montibus qui ad Comitatum Valentia pertingunt. Hodie passim in hortis plantari consuevit. Folia appetente Maio prodeunt. Virer quouis anni tempore, haud aliter quàm Polypodium. Teste Lobellio vniuersa occidua Anglia scaret Phyllitide. Nulla prouincia est Clusio peragrata, præsertim quæ montosa sit, in qua Phyllitidem non obseruat vel vmbrosis locis nascentem, vel in ipsi puteis inter lapidum siue laterum commissuras. Cæsalpinus addit oriri in vmbrosis lapidibus & juxta vetera sepulchra.

Locus & Tempus.

Idem celebrem facit ad lienem extenuandum decoctam in aceto, vel aqua destillata, in potu: Plura ex veteribus antè dicta sunt.

Vires.

PHYLLITIDIS SPECIES SIVE HEMIONITIS Lobelio.

IN Anglia occidua, ad rupes antrosasque cautes D. Vincentij vno miliari ab vrbe peramona Bristolia vberimè luxuriantem hanc, facie Lingue ceruinæ, plātā inuenit Lob. sed ternis quaternisve folijs, minoribus multò: vix enim quàm maxima tres digitos longitudine excedunt: minimè crassa aut rigida, sed mollicella, quasi Adianti veri, inter quod & alias plātas capillares, alioquin lætas & benè adultas ita exilis nascitur: nec vllis à tergo lituris asperata, ad mucronem lateribus utrinque ad medium sinuatis & reductis: basi latiore lunata: segmento quasi utrinque interiùs recuruo. Londinum in hortis plantandos cespites misit author, sed parum diu superstites fuerunt.

Locus.

fuerunt : adeo namque tenuibus cirrhis radicis & foliis delicatulis injuriæ opportuna est, ut vix se attrectare citra lacerationem patiantur: gustu tamen neutiquam à Lingua ceruina alio est. Hæc nonnulli Flædri putant esse aliam speciem à Phyllitide, nec tam esse illam, quam depinxit Matthiol. In Obs. p. 469. idem Lobel. hæc subdit.

Hemionitis Anglica mihi iconæ & oratione exhibita, Mechliniæ à D. Bracione & Georgio Rye, studiosè in fictilibus diu propter raritatem & teneritatem enutrita, tandem admirabili sui metamorphosi & trā mutatione, in Phyllitidem abiit. Quod facit, ut facili credam Phyllitidem & Hemionitidem easdem & congeneres esse, & cultu subire hujusmodi mutationes, nec magis differre, quàm agreste Cichorium à lativo: neque facultates, quas utriq; tribuit Dioscorides, refragantur. Attamen longitudo foliorum hujus Hemionitidis, quam Roma transmissam in fictili Mechliniæ alebat D. de Bracion, vix vncialis & sesquiuncialis erat, fortè transplantatione, injuriæ adeo obnoxia fuit, & velut semianimis, ac multum imbecilla. Pingitur in Ic. pag. 806. hoc titulo. Hemionitis siue sterilis.

Dodonæus quoque testatur Hemionitidem ex Britannia vmbrosis delatam tenellam quandoq; in Belgium, posteaquam adoleuisset, Phyllitidem angustis & oblongis foliis, emulari repertam esse: solosque angulos inferiores, paulò prominentiores, nonnihil discriminis ostendere. Idem se obseruasse testatur & Clusius.

PHYLLITIS POLYSCHIDES.

Descriptio.

Alterum elegans Phyllitidis genus, solā foliorum formā à vulgari Phyllitide differt, alioqui reliquis notis ei persimilis: prodeunt verò ipsi ex radice multis fibris nigris & veluti capillamentis prædita, senu, aut septena folia palmatis longitudinis, ejusdem cum vulgari foliis læuoris & viriditatis interna parte: ac externā, nullis aut rarissimis trans-

uersis lineis insignita, extrema verò parte multipliciter dissecta, inquit Clusius, qui Phyllitidem laciniato folio inscribit.

Dodonæi fert opinio Phyllitidem per ætatem quandoque folium in partes veluti lacinias quasdam findere, ita ut ex vno folio alia exire ac progigni videantur. Et hanc Phyllitidis varietatem, Phyllitidis laciniatæ titulo pingit. Lob. Obs. p. 469. dicitur Phyllitis multi fido folio, cui in Ic. p. 805. incuria Typographi falsus titulus appositus, nempe Phyllitidis, siue Lingua ceruina officinarum. Tabern. Phyllitis folijs laciniatis.

C. Bauh. pin. Phyllitis 2. siue Lingua ceruina multifido folio: Phyllitis laciniata Clusij, H. Lugdun. pagina 1219. Phyllitis multifida, Gerardo: Phyllitis, Cast. mucronata, Camer. In Sommerfeti Anglicis castribus frequentem oriri refert Lobelius, in Cantabris verò Clusius, sed raram.

Cetera Synon.

PHYLLITIS CRISPA.

Phyllitidem crispā pulli-
bividiā quā
Basileæ in horto
Io. Heitzmāni,
Pharmacopœi,
amici nostri ve-
teris ann. 1608,
mense Octo-
bri, angustiori
folio quā in
vulgari, in cir-
cuito toto val-
dè crispā: sapore
eodē cū vulga-
ri. Quod dole-
mus, neglexi-
mus tunc virē-
tē plāā accura-
tius delineare.

Locus.

Descriptio.

HEMIONITIS VETERIBVS.

C A P. X.

Hemionitis seu σπληνίτις Græcis, Latinis similiter Hemionitis, quasi mulariam dicas & Splenium vocatur, quod eius folia sicut & Phyllitidis, medicorum splenia, nimirum oblongas plagulas, formā imitentur: quid si potius ab eorum vītu, quod spleni medeantur: siquidem ex aceto pota lienem absument, Dioscoride auctore, cui folium emittit simile Dracunculi, curuata in cornua Lunæ modo sinuatum: radices subiacent multæ, æque tenues: sed neque caulem, neque semen, neque florem profert: in saxosis nascitur, adstringente sapore prædita: ex aceto, &c. Suspiciatur Dodonæus ex asplenij facultatibus hæc esse transfata.

Hemionion Theophrasto lib. 9. cap. 19. Mulam Gaza vertit, quā folio Lingua ceruinæ constare, & radice numerosā & tenui esse, asserit. Hemionium autem Theophrasto Asplenium esse, testatur Dodonæus.

Galenus lib. 9. cap. 11. de comp. med. sec. loc. vbi ea pharmaca ab Andromacho conscripta recēset, quæ epota spleneticis opem ferunt, Hemionitidem ab aliquibus ex antiquis Asplenium, ab alijs

Hemionitis Splenium

Diosc.

Hemionitis quid Theophr.

Galen.

T t t

Scolopendrium appellatam esse prodidit.

Si Matth. fides haud deroganda, inter Hemionium & Asplenium Plinio nulla intercedit differentia: qua de re consule caput de Aspleno. Credimus nos jam dudum cum Hermolao & Ruellio. Teucrium & Hemionitum, vnam tantum Plinio plantam esse deprauatis ejus exemplaribus id insinuantibus li. 15. ca. 5. vbi pro Hermionion, legendum Hermion.

HEMIONITIS.

Descriptio.

Hemionitidis folium elegans muneri nobis dedit Cl. D. Zvingerus amicus noster, Romæ delatum, cujus longitudo quatuor vnciarum latitudo diametri ab vno ad alterum appendicem fere æqualis, figurâ quodammodo ad sagittam accedente: ipsum quippe folium in pyramidem fastigiatum, circa ima vtrinque appendicem insignem habet, vt apparet ex iconc.

Sinus circa pediculum quales fere Aristolochiæ rotundæ, quæ in folij prætenso quædam in angustâ porrecta comitatur. Ipse pediculus an integer nescimus, videtur duarum vnciarum esse, costam insignem per folij mediam longitudinē emittens à qua ab imo statim ad ambitum quaquaversum, ipsæ etiam apophyses diriguntur. Parte aduersâ in ambitum, eminentiæ vermiculatæ eminent, quales in Phyllitide cernuntur, sed magis sursum spectantes: facies opposita glabra.

Hemionitis Matth.

Non modò olim Matthiolum compertum habebat veram Hemionitum, quæ è Dioscoridis historia nihil prorsus diffidet, Romæ nasci in quibusdam rudibus, ædificiorumque ruinis propè magnum Amphitheatrum: sed ipse quoque eam accepit ab Anguillara, qui Hemionitis plantam, cujus picturam dedit ille, ad se Patauio misit.

Eam nonnullis rupibus, saxorum interueniis, prouenire scribit Lobelius, loco autem ante à Matth. notato minimè: folia breuiora multò, ad basim latiora & falcata habere, inquit, conspexi, quorum aliqua palmum vix superabant, nonnulla verò sesquipalmum longitudine æquabant.

Synon.

Clus Hemionitum veram inscribit, quandam præterea tradens & describens quæ ipsi Hemionitis peregrina nuncupatur. Lobelio verò Hemionitis varietas. H. Lugd. pag. 1217. Hemionitidem Matthioli Hemionitum i. siue vulgarem. C. Bauh. pin. Hemionitum, Anguill. Gesn. hort. Lac. & Lonic. vocant.

Hemionitidem qualem pingit Matthiolum vidimus apud Gesnerum. Folium Romæ delatum bis communicauit D. Iac. Zvingerus, quod expressimus in tabella iconis Matthioli.

LICHEN VETERIBVS.

Lichen [*λεχλω*] qui petris innascitur, & ab aliis quibus Bryon [*βρυον*] appellatur, Dioscoride ceu muscus est roscidis petris inherens. Is impositus sanguinis eruptiones sistit, inflammationes lenit, ac impetigini medetur. Iuuat & arquatos cum melle illitus: cæterum defluxionibus oris ac linguæ succurrit.

Descriptio.

Sunt qui dicunt Lichen Plinio duplex esse: nos autem contrà existimamus ipsum eandem plantam bis describere, prout inuenit in diuersis autoribus traditam: & quidem postremum ejus genus desumptum esse ex eodem authore, ex quo Dioscorides habuit.

Plinio an duplex Lichen.

Lichen qui in petris nascitur, esse quidem velut muscum quendam, sed plantarum generis rectè dici posse, vel ipse Galenus 7. simpl. testatur: ita verò nominatum suspicatur, quod lichenes, id est impetigines curet.

Galeno planta potius quàm Muscus.

Hermolaeus in Dioscor. coroll. 665. Plinium imitatur, eo tamen non citato, duas tradēs Lichenas. Quæ autem prima sit, non ostendit: an porro per secundam, siue Ficatellam Apulorum intelligat Lichenem herbam, quæ Hepatica fontana cognominatur, dubitamus. Si tamen, quod suspicamur, eam intelligit, non bene separat à Lichene Dioscoridis, quem simpliciter muscum dicit.

Hermol. taxatur.

In Lichenis remedii, inquit Cornarius, quem nos impetiginem dicimus, Plinius duo Lichenis herbarum genera prodit: sed Dioscorides posterius solum genus nouit, de quo etiam Galenus verba fecit. Hic Lichen officinis notus est Hepaticæ nomine. Vnde & Germani *Leberkraut* vocant.

LICHEN SIVE HEPATICA fontana.

Asperginis saxi ad hæreticit, folijs ceu ligulis multiformibus, squammatim incumbentibus, perplexo textu constans, lacinijs Lob. lactucinis sinuatis, Quercu ve terrenæ aut potius marinæ similitudine: sunt ea porro folia pingua, crassave, superius hilari vitore nitentia, inferius dilutiora, fibrarum capillarum infinitis

Descriptio.

cinnamini, lanæ similibus (quos saxorum commissuris infigit) subtus demissis: verustate tandem pediculos erigit vnciales & fescunciales, tenues, glabros, quorum vnusquisque florem stellatum herbacei coloris [Lobelio dicuntur candidi] sustinet, qui exprimit paruum galerum suis radiis deorsum nutantibus, qui satis commodè expressus in nostra figura Guatiniæ. Ex folijs (quæ

[quæ saporis sunt aliquatenus aromatici & amaricantis ac nonnihil mordicantis] eminent interdum parui veluti *umbilici*, quales exprimentur apud Lobelium.

*An Her-
mol. Li-
chen Fi-
catella A-
pulorum.
Hepatica
Platear.* An Hermolao Lichen & Lechen, Apulis Iecoraria & Ficatella cognominata: de qua antè egimus.

Plateario dicitur Hepatica, quia præcipue hepati confert: herba in aquosis, & præcipue in lapidosi locis nascens, minuta habens folia, terræ & lapidibus adhaerentia, quæ quidem quanto maiora habet, tanto melior est.

*Lichen
Brunfels.* Brunfels. tom. 1. rhaps. 34. huius plantæ, iconem vocans eam græcè *λεχών*, lat Hepaticam, Hepatariam, & Iecorariam: germ. *Leberkraut*: Serapionis Hazozalscher: Hieron. Herbarij Hepaticam primam.

*Lichen
Græcorū.
Leonis.* Lichen Græcis nominata, hæc, quam Medici quidam, nescio, inquit Leonis. de morbo gall. quâ ducti ratione, vel vsu, Hepaticam vocitarunt, neque enim apud celebrem authorem, vel Græcum, vel Arabem legitur Lichenem herbam, hepati vtilem esse.

Inscribitur à Trago, Iecoraria seu Hepatica fontana *Brummenleberkraut*, *λεχών πηγαινός*, seu aquaticus, dicente: si vires huius herbæ spectes, fortassis Hepatica appellari poterit: Sin autem veterum scripta consideres, nihil aliud est, quam serpens herba, quæ à Dioscoride *λεχών* appellatur. Matthiolo est Lichen Dioscoridis. Dodonæo Musci species est quam officinæ Hepaticam vocant. Ferdin Imper. Epatica, Muscus aut Lichen.

*Nomina
lingua-
rum.* Cæterum, quam Græci *λεχών* appellant, quodd lichenas serpentis morbi genus, imposita sistat & sanet, Latinis item Lichen dicitur: Arab. Azez alsachez: Ital. Lichene: Offic. Hepatica. German. *Steinleberkraut*, & *Brumleberkraut*: Hisp. Hepatica, & Figadella: Gall. *Hepatique*, & *Por-cora*.

*Lc. tres
Lob.* Lob. in Ic p. 246. tomo 2. itemque Obs. p. 64. 5. sub hoc titulo, Lichen, Hepatica tres icones ponit, sed non demonstrat in quibus differant.

Compiler quoque Tabern. in ic. & hist. easdem tres icones habet, quas Lobelius, nec tamen ipse indicat differentiam. Sed & Compiler H. Lugd. easdem proponit p. 1084. nec tamen eas distinguit.

*Syn. C.
Bauhini.* C. Bauh. pin. Muscus saxatilis 1. siue Lichen petraeus latifolius, vel Hepatica fontana: Hepatica, Brunf. Leonis. prima, Tabern. Lichen, Matthiol. Fusch. Anguill. Dod. vt Cordo in Diosc. Lac. Turn. Cast. Lugd. Cæs. & Thallio: Lichen 1. Lob. petraea, Gerardo. Item, Muscus saxatilis 2. siue Lichen petraeus stellatus: Lichen. 1. Lob. & Lugd. Hepatica 2. Tab. & Gerardi. *Ac demum*, Muscus saxatilis 3. siue Lichen petraeus umbellatus: Lichen tertius, Lob. & Lugd. Hepatica tertia, Tabern. *Cass. Bauh.* apud Matthiolum Lichenis vnam tantum speciem commemorat.

*Locus.
tempus.* Lichenem, Solis aestui inimicum, vmbrosis simulque humidis locis gaudere, ideoque in fontibus profundioribus ac frigidioribus, nec non rorulentis petris duntaxat nasci perhibet Tragus. Dodonæus tamen non solum vmbrosis, humidis, lapidibusque stratis viis, sed & aliis semicis, quò Solis radij rariùs perueniunt, & quas nullus viator frequentat, crebrò reperi ait: Maio ac Iunio mense capitula stellata proferre, & simul alia sæpenumero foliola prioribus addere. Lobelius verò scribit mense Iunio & Iulio proferre.

Tom. III.

Vim habet, authore Galeno, extergendi, simulque moderatè refrigerandi, & iuxta ambas siccandi: & sanè extergendi vim habet de petra, refrigerandi verò ab aquositate. Nam in humidis & roscidis petris nascitur. Quod verò eiusmodi substantiis componitur, inflammationem arcere nihil mirum est. An verò sanguinis eruptiones sistat, velut Dioscorides ait, non habet quod pronuntiet Galenus. *Ego non* ausim dicere absterisionem Lichenis esse à petris. Qualem enim succum abstergentem fugere potest Lichen ex petris ita siccis? abstergere tamè non nego considerato sapore. Nec simpliciter frigidam ausim facere, sed malim calidam primo gradu & humidam dicere. Iterum illitu curare, vt volunt Dioscorides & Plinius, cedere vix possumus: fluxionibus tamen posse vtilem esse facile concesserimus, quamvis Cornarius eam lectionem non probet. Hepatica fontana, inquit Tragus, frigida & humida est: potest vtrinque adhiberi commodè: vino decocta, aut præter decoctionem è vino pota vitiis pulmonis iocinorifque medetur, inflammationes sedat, fluxiones capitis cohibet. Ad multas præterea calidas affectiones efficacior est, quam vulgò existimetur, etiam extrinsecus imposita. Tragea ex ea siccata confecta, saccharo, aliisque aromatibus & speciebus admixtis, iisdem succurrit vitiis. Lonicerus de viribus eadem tradit. Dodonæo frigida & sicca ac aliquantulum adstringens temperamento est. Aduersus ioci noris inflammationes, calores, febres acutas & tertianas ex bile ortas efficax habetur. Secundum Platearium valet cōtra oppilationem hepatis & splenis ex calida materia. Quare omnibus syrupis contra dictam opilationem, & hepatis calefactionem indi debet: soluit enim ictericiam. Contra calida apostemata superponitur trita in principio: operatur enim repercussionem materiæ influentis.

LICHEN ARBOREVS SIVE PVL- monaria arborea.

*Descri-
ptio.* PVLmonaria Licheni siue Hepaticæ fontanæ similis squammato foliorum incubitu, ineffabili laciniarum variatione, quæ quâ matris suæ hærent, albicant, alterâ verò parte virent, rugosa, lacunis, eminentiisque inæqualia, sapore amaricante non sine adstrictione.

*Descri-
ptio.
Tragi.* Hanc sic tradit Tragus: Herba, quæ vulgò Pulmonaria dicitur in muscosis Quercubus & Fagis prouenit, nonnunquam etiam in muscosis petris, & vmbrosis syluis, Iecorariæ seu Hepaticæ fontanæ consimilis, sed maior per omnia. *Folia* habet rugosa, inuicem incumbencia, viridia, lentiora & sicciora prædictæ, eâ quâ arboribus adhærescit parte albida, lanuginosa, similiterque aspera & lenta, instar corij. Et hæc Germanis *Lungenkraut* nuncupatur, potestque Lichen siluestris & arboreus, *wohl dillungenkraut* vocitari. Tragus in hist. germ. turpiter hallucinatus credidit Plinium hanc ad impetigines commendasse.

*Vet. ignes
ta.* Vt veteribus Græcis & Latinis nominata fuerit hæc herba, Fuchsius scire non licuit. Sufpicatus autem fuit Pulmonariæ nomine donatam esse, propter folia veluti pūctis aut punctulis quibusdam notata, atque hoc signo aliquam pulmonis humani formam referentia. Pulmonariam præterea dictam esse coniecit, quod pulmonum vitiis, exulcerationibus potissimum eorundem, præsens remedium sit.

Tabern. icon. & hist. Pulmonaria, *großbaum*

Tttt 2

flechten, Lungenkraut: Eid. ic. & hist. Lichen arboreum, *klein baumflechten*. Imperat. Pulmonaria & Muscus arboreus.

Syn. C.B.

C. Bauh. pin. Muscus arboreus 7. siue pulmonarius: Pulmonaria, Trago. Matth. Fuchf. Dodon: vt Gesn. hort. Lac. Lon. & Tabern. Pulmonaria 1. Cast. tertia, Clus. pann. Pulmonaria fungosa, H. Lugd. vulgaris, Thal. Pulmonaria Lichenis quoddam genus, Cæsalp. Hepatica terrestris, Ger. icon. Muscus pulmonarius, siue Pulmonaria officinarum, Lob. Obs. p. 647. Ic. tom. 2. p. 248.

Varietas.

Variat laciniiis latioribus & angustioribus: & hæc Lichen arboreum, Tab. & Ger. dicitur, arboribusque, præsertim Quercui, Sorbo aucupariæ, & aliis adnascitur: petris quoque, sed hoc candidius est.

An Mus-

cus 1. & 2.

Dodon. gall.

Dodon. gall. quoque fortassis exprimit iconem Lichenis arborei Tabern. sub Musci sc. titulo, de quo scribit, Primum Musci genus crescit supra arbores, quod propriè dicitur Muscus, qui constat pluribus foliolis albis, lacinia, & profundè sectis, inter se complicatis, sine radice, flore, & semine. Secundum Musci genus crescit circa arbores, dicitur *Herbe aux poulmons*, i. e. Pulmonaria, Hepaticæ aliquo modo similis. Germ. *Lungenkraut*: Belg. *longencruyt*: Angl. *lungwort*: Boh. *Plicník*.

Nomina

lingua-

rum.

Locus.

Annohis rimosisque caudicibus Quercus, Fagi, aliarumque corticibus non modò, sed etiam lapidibus, & duris, pauitisque germinibus, instar crustæ aut lorice inducuntur coriacea folia: nusquam tamen cauliculis, aut florum vestigiis conspicuis extantibus, distante Lobelio. In veterum Quercuum, Fagorum, aliarumque siluestrium arborum caudicibus, in opacis ac densis siluis gigni: reperiri & in petris quandoque, vel etiam umbrosis aliis locis, testis est quoque Dodonæus. Tota Æstate inuenitur, inquit, Fuchsius.

Vires &

usus.

Pulmonariâ herbâ vulgò ad pulmonis affectiones, asthma, suspiria & tussim vtuntur, confecto ex ea puluere, aut aqua distillata. Puluerem ex ea sic fieri docet Tragus. Accipitur Pulmonaria herba sicca, Anisi semen, pulmo vâpis in areficcatus, semen Fœniculi, Glycyrrhiza, radix Enulæ, Zingiber æqualis ponderis, eaque singula seorsim accuratè contunduntur, posteaque cribro purgantur, vt tenuissimus fiat puluis. Deum accipitur optimum saccharum tanti ponderis, quanti reliqua omnia extiterint, & miscentur omnia simul. Vfus huius pulueris in modum Trageæ manè & vesperi. Hoc & asthma soluitur, & obstructione liberantur pulmo & iecur: aspera denique tussis eo iuuatur. Magistri pecorum & veterinarij herbam, seu puluerem sale mixtum, pecori aduersus spirandi difficultatem, & tussim, singulari experimento exhibent. Recentiores quidam frigidam & humidam esse, Fuchsi quidem sententiâ, falsò statuunt: admodum enim adstringit, vt hoc nomine idem cum Quercu, in qua nascitur, habeat temperamentum. Desiccatur itaque & paulò infra media calefacit, in genere eorum quæ tepida sunt. Quia verò desiccandi & adstringendi facultatem obtinet, ideo vulnera recentia glurinat, potissimum autem pulmonis. Ad incipientes quoque ac crescentes phlegmonas utilis: vt & ad vtrumque muliebre profluuium, vlçera & disenteriam.

POLYTRICHVM APVLEI MAIVS quibusdam.

C A P. XII.

Polytrichū Apulei quorundam constat radicibus tenuibus, longis: cauliculi duas vncias circiter longi abundant foliolis lungiusculis, postea nudi sunt & ad totidem vncias leues, quorum summitati innascitur capitulum sublongum, hians & nutabundum.

Huius aliud genus est radicibus multò lon-

gioribus, cauliculis etiam multò maioribus, tum parte foliosa, tum nudâ, quæ palmaris: capitula quoque maiora, huiusmodi, è quibus concussu leui pulvisculus excidit luteus.

Ad Polytrichum nobile siue primum Tragi, quod secundo loco describimus, & C. Bauhinus in pinace Polytrichum aureum 2. siue medium vocat, refert idem Polytrichum Apulei aureum, vel 2. Lonic. Muscum capillarem Dodonæi, minorem Gerardi, Adiantum *αδων* niedium Thalii, Adiantum aureum minus Tabernæmontani, & Herbulam Gramini similem in parietibus maiorem & minorem Cæsalpini.

Germani *vuidertodt* & *Gulden vuidertodt*, ac *Lungfrauenhaar* appellant: Belgæ *gulden vuidertodt*.

Montbelgardi in sylua prope Souchaut inueni: abundat quoque in silua inter Montbelgardum & Arbouans capitulis puluere plenis mensis Iunij sine.

Polytrichum Apulei minus quorundam.

Quam plantulam, Apulei Polytrichum minus nonnulli appellant, contemnendæ exiguitatis est: ex muscoso *capite* tanquam stamina capillaria, recta & rigidiuscula se attollunt, semuncialia aut vncialia, tenuissima, colore purpureo aut aureo: quorum vnicuique infidet *apiculus* falcatus, quem auicularum vnguiculis minimis haud ineptè comparaueris, quem conuestit consimili figura inducta *vaginula*: quæ vbi cedere incipit, extrema cauda surrecta, galleritæ caput miro naturæ exprimere arbitris: vbi deciderit, capitellum relinquit oblongum, atropurpureum. Linguae vinosi saporis aliquid imprimit.

Dodon. Musci capillaris altera species omnino minor ac humilior. Lobel. Obs. pag. 648. Muscus capillifve aureus minor: Addit in Hist. Belg. tom. 1. pag. 281. minus specioso nitore coloreque viuido, tristioreque aspectu. Tab. & H. Lusa. Adiantum aureum minus, *Kleiner gulden vuidertodt*, Muscus 2. siue saxatilis aut siluestris Trago.

C. Bauh.

Desc. primi Polytrichi.

Secundum

Syn. C.B.

Nom. ling.

Locus & Tempus.

Descriptio.

Synonyma

C. Bauh. pin. Polytrichum aureum tertium siue minus, Capillus veneris Brunfels. Polytrichum Apulei minus Fuchf. Polytrichum aureum minus Dod. gall. & H. Lugd. Polytrichum aureum tertium Lonic. Muscus quidam in parietibus & tegulis Cæsalp. Adiantum ἀφύλλον minus Thal.

Visitur in compluribus complutis rudibus, asperginosisque limbis parietinorum vetustiorum, Galliae, Germaniae, Belgiae & Angliae.

Polytrichum scoparium.

Describe.

Prolixae radices, cubitum plerumque longae, rigidae, rubentes, angulosae, tenues, in scopas excutiendo pulueri vestibisque purgandis plesti solitae, terrae superficiem versus foliosis squammis vel pilis nitentibus rutilisque comosae.

Lob. Obs. p. 645. Muscus scoparius (ita quoque Hist. Belg. p. 281. tom. 2. & Ic. p. 245 tom. 2.) muscicorum & viderum Belgij & Frisiae Orientalis sectator.

An Polytrichon majus Trago? Lonic. fortè hoc etiam comprehendit sub titulo Polytrichi Apulei. C. Bauh. pin. Polytrichum aureum 1 siue majus. Easdem plantas existimamus apud H. Lugdunensem p. 1323. Muscum terrestrem primum Tragi, & pag. 1327. Muscum scoparium Lobelij.

Compilo notatur.

Compiler Tabern. titulo Musci erecti, hoc in vachsend. miefz, assumpsit iconem non bonam Lobelij & descriptionem separauit è Polytricho Apulei, quod non oportebat: nec placet radix.

Vires & usus.

Hodie ad philtora amatoria, veneficia, magicas artes, multaque alia supersticiosa potius, quam ad tuendam vel instaurandam corporis sanitatem in vsu esse Polytrichum Apuleianum vulgò dictum perhibuit olim Tragus. Si tamen quid de eo dicendum sit, videtur facultatibus Capilli Veneris praeditum. Ego autem planè mihi persuadeo ex iis parari scopas vestium Belgicas.

ROS SOLIS.

CAPVT XIII.

Dnum generum

Descriptio.

Dvum generum, petita ex foliis differentia, observatur Ros Solis: alteri folia oblonga, alteri circinata rotunditatis: exeunt autem utriusque seppena aut octona folia, pediculo longiusculo nixa, ex rubro purpurascencia, corollae tenuissimorum staminum, veluti cilio, rubescentiumque circumquaque fimbriata, aspergine rorida gut-

tularum per feruidissimos etiam aestus madida, modicè concava, auriscalpium imitata: coliculi inter haec exsurgunt graciles palmares & altiores, flosculos gerentes candidulos: radices fibrosae, tenues.

Tom. III.

Gesnerus Cordo in hist. Rorellae figuram addidit, ejus sc. quae rotundior est folio, licet ibi Salsifiora oblongifolia describatur.

Tragus Rore Solis pingit in tabella Politrichi Apuleiani tertio loco, eum confundens cum primo siue nobili, quod nos Polytrichum majus quorundam inscribimus. Idem ejusdem figuram exhibet cap. de Musco, primo loco. Viderur autem praesentem plantam non agnouisse. Lonic. pro Polytricho Apulei, cui flores paruos albos adscribit, Rorem Solis exprimit.

Lob. in Adu. & Obs. p. 472. itemque Icon. p. 811. (vbi speciem alteram majorem jungit) Roridam siue Solis rorem & Drosion recentiorum inscribit, sed aliam à Drosio Alchimilla statuit.

Tab. ic. & hist. pingit Rorellam minorem primam & secundam, magnitudine (vt ait Compiler.) tantum differentes. Caterum non recordatur compiler se Rorellam antea quoque tradidisse, dicendo Lonicerum & Tragum aliud Adianthi genus floribus albis, foliis verò rotundis describere. Nos nullam inuenimus apud Tragum mentionem factam Adianthi floribus albis: Lonicerus quidem meminit, vt jam dictum, Polytrichi Apulei floribus albis.

C. Bauh. pin. Ros Solis 1 siue folio rotundo: Polytrichum minus, quoad figuram, Tragi: Ros Solis, Dod. Lon. Cast. Camer. (cui & Solaria) major, Gerardi: Rosa Solis vulgò, Caio Britanno: Rorida siue Ros Solis major, Lob. Salsifiora seu Sponsa Solis, Thal. Rorella minor 1. Tab. Rorella siue Ros Solis. Eyst. Mas & femina, inter Musci albicantis & subalbicantis & subrubentis genera crescunt. Eid. Ros Solis 2. siue folio oblongo: Rorella siue Salsifiora, Cord. histor. Ros Solis, Lunaria quibusdam & Artemilla Gesner. de lun. Ros Solis alia, Dod. Lugd. minor Ger. Polytrichum Apulei album, Lonic. Rorida siue Solis ros, Lobel. Rorella minor 2. Tabern.

Porrò, Ros Solis, Rorella & Salsifiora, quae veluti stellae alicujus jubare sub Sole fulget, à mirabili natura nomen adepta est: nam quantumvis ardentissimus Solis estus Aestate eam illustret, ejus tamen folia semper rore & humiditate madent, eorumque lanugo guttulis aspersa manet: & quod admiratione dignum, humidum illud in foliorum acetabulis contentum, vbi extremis digitis leuiter attingitur, dum adhuc natali suo solo adhærens, aut confestim inde euulsa Solis radios experitur, mox velut in exigua filamenta sericea candidiuscula deducitur, quae confestim cohercet, ita postea semper perdurant. Hanc ob magnam cum capillaribus affinitatem, hic subjungendam duxit Casp. Bauhinus.

Exit locis desertis, arenosis, apricis, sed riguis, & rarò alibi, quam in ipso humi nascente candido palustri musco. Aestate viget: Maio aut Iunio floret: colligendus Ros Solis cum cœli constitutio siccissima ac serenissima fuerit.

Mirifica hæc herbula (subdit Lobel.) & efficacitate neutrquam posthabenda plerisque plantis apud antiquos decantatissimis, quibus fortè non nota fuit: ac ne quidem hodie admodum Italiae, Norbonæ, Austriae plagæ Herbariis. Est quippe vernacula Borealium. In Francia autem & Brabantiae fabulosis ac vdis scrobibus interdum obuia fuit: Angliae, Cantiae, & Somerseti praefecturae hæc adeò scatent, vt non procul illustri Cœnobio & monte Glossemberio vocatis, quantum sat sit equo onerando suppetat.

Tragus notatur.

Rorella 1. & 2. Tabern. notatur.

Synonyma C. Bauh.

Locus & Tempus.

Vires & usus.

PHYLLON THELYGONON

Dalechampio.

CAP. XIV.

Descript.

Craſſis longis lignoſiſque præditū eſt *radicibus*, in tot ferè capita diuiſis, vt latè natali foli faciē obumbrent: è ſingulis radicū capitibus *folia* exeunt confertiſſima, circinatim in orbem digeſta, vnciā breuiora, perangulta, vnico neruo per longum donata, exſucca, minimè denſa, aſpera, & pilis circumcirca hirta; ex circuli vmbilico *caules* ſurgunt, glabri, foliis nudi, duarum triūve vnciarum, ſimplices, qui à medio ferè ſummo tenus *flores* gerunt maiuſculos, luteos, foliaceo viridī calyculo circumdatos: *ſiliquā* ſuccedunt Burſæ paſtoris, quam *Ganſzblumen* vocat Tragus, paulò acutiores, *ſemine* farctæ, paruo, compreſſo, ruſſo, intermedia membrana duobus loculis diſcluſo.

Syn. C.B.
mot.

C. Bauh. pin. Sedum ſaxatile i. ſiue alpinū hirtum luteum: Sedum ſaxatile foliis margine piloſo, Gefn. hort. Phyllon thelygonon, Dalech. in Dioſc. Phyllon arrhenogonon Dalechampi, H. Lugd. Sedum petræum montanum, Log. Sedum alpinum ſextum, Cluſ. pan. p. 491. Sedum minus 12. ſiue alpinum 6. Eid. hiſt. Leucoion luteum aizoides montanum, Colum. part. i. Sedo autem affinem facere non poſſumus: nihil enim huius folia cum illis commune habent, præter ſitum: nec enim craſſa, nec ſucculenta ſunt, ſed tenuia, anguſta, & in quibuſdam plantis vngue multò breuiora, in aliis longiora.

C. Bauh.

Locus.

In ſummis Auſtriacarum & Stiriacarum Alpium iugis, inter ſaxa prouenit, vt etiam in mōtis Iuræ, ſummitatib. Meminit quoq; Cluſius dum olim è Narbonenſi Gallia per Heluetios in patriam rediret in Allobrogum alpiſus eruere.

Phyllo Dalechampi aliquatenus ſimilis.

Descript.

Similiū Phyllo Dalechampi eſt ortu, *radicibus* rubentibus, ſerpentibus ex interual- lis denſam radiatorum *foliorum*, coronam ſimiliter proferentib. ſitueodem, ſed *foliis* longioribus mollibus, glabris, è quorum centro *caulis* vnus, aut duo, dodrantes, teretes, glabri, ſuperius in duos ramos ſextantales diuiſi, quo-

rum diuarcationi ſtellula circumpoſita foliolorum vix quadrantem vnciæ longorum, vnicuique ramulo in ſummo ſaſtidio *ſlor* inſidet vnicus, maior quàm Phylli Dalech. è calyculo ſtriato quinquepartito, intra quem ſuccreſcit poſtea vaſculum in quinque lacinias dehifcens, ſemen continens.

Sedum Alpinum 5. ſiue minus 2. Cluſ. Pann. C. Bauh. pin. Sedum ſaxatile 4. ſiue Sedum alpinum gramineo folio, lacteo flore.

Locus.

Serpens inuenitur in Sneberg. vicinis iugis,

Sub finem Iunij & Iulio iſtic floret, & etiam in Monte Baſileenſi *Vaſſerſal*.

TRIDACTYLITES TECTORVM
flore albo.

Descript.

Tridactylites puſilla eſt plantula *radice* tenui: *coliculus* duas vncias aut palmum altus, hirtus, rubescens, in ramulos ſubinde diuiſus: *folia* Lob. Rotæ, biſidâ, interdum triſidâ incuſurâ, eademque magnitudine quadantenus: nobis priora oblonga, ſimplicia, alia verò ſine pediculo cæuli appoſita, pingua, ſiue ſucculenta, pallida, hirta, tactu glutinoſa, in tria ſegmenta ceu digitos diuiſa, vel quina, *flores* ex calyculo oblongo hirtuto, albi, quinque foliolis conſtantes: in medio *ſtaminula* lutea: in calyculo vmbilicato quinquepartito *ſemen*, Lob. in folliculis Scorpioidis Myoforidis non diſſimilibus.

Hanc Tragus l. i. c. 131. nomine *hendelkraut* deſcribit: Lobel. Paronychiam alteram folio rutaceo appellat. Tabern. ic. & hiſt. Alſinem petræam rubram, & Paronychiam tertiam. Thal. Daſtyliobotanon alterum Tragi.

C. Bauh. phyt. Alſine 4. ſiue Tridactylites albicans: variat ratione loci, quæ enim in teſtis prouenit, maior eſt & ramoſior, altera verò in arenofis & ſiccis proueniens minor multò. Flore aliquando eſt niueo, communiter pallidè purpu- raſcente.

Eid. pin. Sedum foliis laciniatis 6. ſiue Sedum tridactylites tectorum: Paronichia altera, Dod. rutaceo folio, Lob. Lugd. & Ger. cui & Paronichia laciniata: Vmbilici ſpecies quibuſdam, Cæſ. Daſtyliobotanon alterum Thal. Alſine petræa, rubra, & Paronychis, tertia, Tabern. *Hendelkraut*. Trago.

In parietinis, lociſq; vmbroſis & petroſis naſcitur. Exeunte Hieme, Vere primò ſoſculos edit: deinde minimo æſtu mareſcit, vt *Aſquam* toto anno compareat. Montbelgardi in muris floret Aprili: Monſp. in locis ſiccis & muris primò Vere.

Syn. C.B.

Locus &
Tempus.

Tragi iudicio *hendelkraut* binæ plantæ vim habent refrigerantem & humidam, poſſuntque citra noxam vtrinque aduerſus inflammatio- nes uſurpari. Intrinſecus quidem cum cæteris in acetariis, Portulacæ ad modum, cui facultatib. parem ſtatuit: Extrinſecus verò vt Anagallides.

Vires &
Vſus.

TRIDACTYLITES ALPINA.

Descript.

Palmaris inter- dum, & maior multò etiam eſt planta, *folia* plæraque humi fundens, interdum vnciali longitudi- ne, ac etiam multò minora, per extremum tripartita: alia verò nullam agnoſcunt diui- ſionem, vt quæ in *cauliculis* ſunt, in ramulos pau- culos diuarcatis: *flores* parui, vaſcula magna: *radix* vt Agerati

pur-

purpurei propagat. Inter nostras annotationes comperimus, nos anno 1561. in monte Braulio reperisse minimas plantas, floribus odoris gratissimi: & Genevæ postea in proximis alpidibus maiorem speciem inuenisse.

Hanc etiam describit C. Bauhinus, titulo *Alfines Tridactylitis Alpinae*: sic etiam Saxifragiam albam petram Ponzæ nuncupans: quamvis perperam, ut ex utriusque descriptione patet.

MVSCVS VETERIBVS, IN GENERE.

CAP. XVI.

Musci differentia multiplex. De arboreo hæc Dioscorides: Muscus, à nonnullis Splachnos appellatur. In arboribus, Cedro, Populo alba, aut Quercu reperitur. Præstat verò Cedrinus: proximus huic populneus: quo in genere probatur, qui odorator est & candidus: nigricans autem deterior censetur. *Muscus* adstringendi vim habet, in caliditate & frigiditate medius *μῆλον δριμύτην φύλλον*, Paris. hæc non habet.] facitque decoctus intestu ad vulgæ affectus. Miscetur & vnguentis [hic interponit vet. &c.] balaninis, ac oleis seu illiribus, propter eam, quæ præditus est, inspissandi vim. Est & ad suffituum & acoporum medicamentorum preparationem utilis, & accommodatus.

De arboreo intelligendus est quoque Galenus simpl. 6. Bryon, vel secundum quosdam Splachnon, inuenitur in Quercubus, & Picis, & Populis albis. Vim habet adstringentem invalidam. Nec enim multum est frigidum, sed proximè ferme medijs, quæ videlicet & digerendi & emolliendi facultatis sunt, maxime quod in Cedrinis lignis reperitur. Et hic Muscus arboreus ab eodè Galeno lib. 2. cap. 1. sec. loc. etiam Bryon atomatum appellatur. Ab Ætio verò etiam Hypnon, ac Sphagnos vocatur. Plinio etiam dicitur Sphagnos, præfertur autem Cyrenaicus: secundum locum obrinente Cyprio: tertium Phœnicio.

Pretiosissimum odoris genus est (ait Hermol. in Diosc.) & quod Muscus vulgè nominatur ab Ætio, itemque Paulo, sed & à Phocione Grammatico recentiorè, moschus odoratus capræ, seu quod idem est, dorcadis peregrinæ sanies, ex umbilico eius & vomica. Gazellam vocant animal id barbari, &c. Quis autem sit peregrinus mus, odoratâ celebratus pelliculâ, non video, nisi quis animal id intelligat, ex quo zibetrum excipitur. Bryon porò h. e. Muscus, verbum ex verbo dicitur & Ipnon. Sunt ex hoc nomine panni arentes muscoso villo, quales è glandiferis sola ferè Ægilops fert: non in cortice modò, v sed è ramis dependentes, cubitali magnitudine, sed præstantes odore. Differentia hæc, quod Bryon aliarum arborum cani quidam sunt villi: Bryon verò Populi candidæ, vna.

Appellatur, ait Cornarius, Muscus hodie Latine, qui Græcis *μόσχος* dicitur & pharmacopolarum officinis in usu est, vehementer odorata res, quæ animalis cuiusdam sanguis, aut sanies potius esse à Serapione traditur. Hic autem Galeni tempore ignotus fuit. Ætium tamen ipsum novisse putandum est, qui cum alibi, tum 12. c. 46. in medicamento purgante ex Hermodactylis, Musci si-liquam unam habet.

Bryon, cuius Strabo meminit, Solerius *μαργον* reddit, & interpretem malè Algam vertisse ait. Idem Bryon Theophrasti & Plinii diversum à Bryo Dioscoridis suspicatur: & Bryon Theo-
Tomus III.

phrasti & Plinii esse Lichenem Dioscoridis, Hepaticam officinarum. Sed apparet cum non vidisse Bryon thalassion Theophrasti, quod Plinium cum Phyco confundere credit.

Cæterùm, Muscum vocavit Cæsalpin⁹ omnem villosam substantiam, sordis potius similem, quam plantæ, aut caudicibus apposis hærentem, præcipuè umbræ, aut saxi madidis: aut in aquis palustribus, aut mari. Et hinc varia genera Bryi à Græcis vocari, diuersis etiam nominibus donata esse perhibuit. Sed Dioscorides incanos villos qui ex ramis quarundam arborum pendens simpliciter Bryon vocat.

Ceterùm Musci appellatione donantur sequentes plantæ scilicet. Lichen. Polytrichum Apulei minus. Spica celtica. Lenticula palustris. Polytr. scoparium. Lichen arboreus. Ros solis Corallina. Lactuca marina. Elchara. Musci propriè dicti.

MVSCVS ARBOREVS VILLOSVS.

Ex arboribus adultis, imprimis verò senio confectis, nisi frequenter senserint putatoris falcem, villi dependent incani, lignosi, tenuib. contexti filis, gustu adstringente. Trago est muscus quocunque tandem loco natus, porissimum verò incanus & albidus ille, qui vetustis & aridis arboribus & lignis adnascitur, nihil aliud quàm villosum aut capillaceum quid, quàmquam alius in hoc genere magis tenuis, alius crassior, quidam brevior, hic prolixior cernatur, prout arbor, vel lignum, cui inhaeret, humidius aut siccus fuerit. Vocat *βρύον* & Splachnon Græcorum, Vinea officinarum, & Serapionis *Αχνηχ*.

Dodonæo arborei musci villosa quædam sunt, ex multis tenuiter ac variè dissectis, subinde veluti folijs inter se implicitis, confusa, quæ arborum adhaerentia corticibus, à truncis ac ramis dependent, ut plurimum colore candescentia: tamen quandoque & nigra quædam sunt, sed minora & tenuiora. Græci *βρύον* vocant: Latinis Muscus dicitur & *σπλάχνον*, *σφάγνον*, & *ὕπνον*: Oribasius *δρυάδων* appellat: Arabes & officinæ Vinea Vinea: Germanis *Moos*, *Baummoos*: Belg. *Mosch*: Gall. *du Mousch*: Ital. *Musgo*: Hisp. *Musco de los arboles*. Aphris, & *Αχνηχ*, aut *Vinea*: Italicè, *Mosco*: Boh. & Polonis, *Mech*.

Cani arborum villi, quales in Quercu etiam videmus, videntur Lobelio è genere earum plantarum, quas parasitas festinè quis dixerit, propterea quia non nisi alienâ quadâ maxima ex parte vescuntur. Horum omnium varietates villorum exilitate, differentiâ, & figurâ discernit.

C. Bauh. pin. Muscus arboreus i. siue Vinea officinarum: Muscus arboreus, Trago. Matth. Ang. Dod. H. Lugd. Cast. & Thallio: Muscus, Dod. gall. & Cordo in Diosc. Arborum Lonic. & Tabern. Muscus quernus, Lob. Obs. pag. 643. Icon. part. 2. p. 242. Musci genus priuatim Splachnon vocatum, apud Dioscoridem, apud Plinium Sphagnon, itemque alibi vna Populi albæ, Cæsalp.

Reperitur potissimum in Quercu, Robore, Populo alba & nigra, Vimo, Betula, Pyro, Pyrastro, Pomo, Pino, Pinastro, Picea, Piceastro, Abiete, Cedro, Larice, ac alijs compluribus arboribus antiquis, absque radice, ac sine folijs, nunc tenuior, nunc crassior, prolixiorque, modò brevior, modò longior, instar iubarum. Verùm primæ nobilitatis & odorati sunt, Cedrinus, Lariceus, Piceus, Pineus;

Musci generis pluri-
ma.

Aequiva-
ca

Descrip-
tio,

Dodonæo

Nom. lineæ
guarum.

Synony-
ma.
C. Bauhin.

Locus

Saxifra-
ga alba
petra Po-
na

Diosc.

Vires

Galenus.

Hermol.

Muscus
ex anima-
li

Bryon, Al-
ga male

& Abienus: secundum locum tenet Populneus, sed candidus præstat, nigricans improbat, rutilans medium tenet: vilissimus quernus.

Vires

Cæterum, Muscus refrigerandi ac adstringendi nonnullam vim ac potentiam obtinet, quæ tamen pro natura ac facultate eius, cui adnascitur, arboris, ac potissimum eius corticis, vel remittitur, vel intenditur: eius siquidem cui adhæret corticis, veluti parentis sui, aliquam sibi asciscit ac retinet facultatem. Idcirco in Quercu natus Muscus refrigerat, ac valdè adstringit: præter propriam, ascitâ etiam ipsius querni corticis vehementer adstringente facultate. Ex Cedro, Pinu, Picea, Abiete, Larice, & resiniferis, minùs adstringit, & præterea digerendi ac emolliendi facultatis particeps est. Serapio vinum in quo Muscus aliquot diebus maduerit, altum ait somnum inducere, ventriculum roborare, vomitiones compescere, & aluum sistere. Plura de viribus lege capite præcedenti.

Muscus arboreus peltatus & scutellaris.

Descriptio.

Solet & in arboribus crescere Musci genus, steretibus crassiusculis rigidis velati *coliculis*, ramosis, quos cirrhi tenues vestiunt, incano colore, in ramorum fastigio sedente peltato orbiculo, cuius oras radij staminei circumcirca coronant.

Synonyma.

Cortusius cum Patavij essemus, vocabat Androsacen alteram. Tabern. dicitur, vti & Gerardo, Muscus ramosus floridus: H. Lugd. Muscus ferniculaceus: C. Bauh. pin. Muscus arboreus 3. siue cum orbiculis: Muscus quernus fruticosus *τριχόφυλλος*, Colūne. Ciottolara Ferd. Imperato. Hunc muscum C. Bauhinus eundem facit cum sequenti. Potissimum in Quercu & Fago variat, umbellis maioribus & minoribus, planioribus & radijs, multò diametro longioribus ramosis ac hirsutis.

Muscus arboreus ramosus.

Ferd. Imperati *Foglio diramato*, Muscus arboreus, in truncis arborum reperitur cum scutellato iam descripto, cuius natura prope eadem, quod & odoramentis misceatur, effectu pari. Similis est Pergameno dissecto. Principium latius in ramos diuisum, ortus tamen sui latitudinem æqualem segmentis impertit.

Muscus arboreus barbatus.

Barbuta seu barbatus Muscus Imperati arboreus, ramos producit similes chordis longis, cum capillamentis longis adhærentibus, colore viridante.

Muscus villosus herbaceus.

Muscus villosus, vt idem Imperatus auctor est, ex filamentis herbaceis constat, è pediculo pollicari & simplici pratensis, absque ramis.

Muscus amarus Absinthii folio.

Muscus amarus Imperato in ramos abietrium vnciarum ab ortu quaquauerfè expansos. Nam hoc ei proprium quod ab angusto principio dilatetur in ramos, diuisurâ ferè cornu cerui simili. Sapor eius amarus est. Imperatus

describit hos suos Muscos lib. 27. cap. 12.

Muscus coralloides.

Ambigit inter Muscos & Fungos, in cariosis lignis & situ mucidis vliginosis locis nasci solitus, duarum triumve vnciarum altitudine, rectus, fundo natali veluti appressus, non descendens, ramis per multis crebròque diuicariis, Coralli plantulam imitantibus, substantia Fungi, pallida, aut ex cinereo flauescente, compressa. Hæc est illa Musci varietas, Corallij æmulatione ramosa, Lobelij in Obs. p. 643.

Muscus arboreus Pennachio.

Plumarus Muscus arboreus [Pennachio *Mosco arboreo*, inquit Ferd. Imper. lib. 27. cap. 12.] crescit in arboribus & muris impluiariis atque humidis, filis subtilibus similis, breui pilo, colore viridi, ad tactum mollis, ferici instar: dum siccatur pediculos quosdam producit cum capitulis.

Fortè hic Muscus Imperati idem est cum Musco sequenti terrestri & hortensi. An C. Bauh. pin. Muscus terrestris repens 2. & 3. Muscus vulgaris pennatus maior & minor?

Muscus terrestris & hortensis.

Omniū vulgarissimus est hic mollicellus aspergine madentibus saxis, terræque humidiori appressus, repens, mollicellus, ramis longis tenuibus, foliolis acuminatis plumatim costæ hærentibus, colore viridi, aut ex viridi flauescens.

Descriptio.

Trago Muscus 3. siue hortensis: Lobel. Obs. pag. 643. Muscus querno vilissimo vilior, saxis & vdis terræ glebis adnascens, quum à natali atque parente suo Muscus naturam imitetur. Eid. in Ic. part. 2. pag. 241. Muscus terrestris vulgaris: vt & Dod. in fol. lat. C. Bauh. pin. Muscus terrestris repens 1. siue vulgarissimus.

Muscus 3. siue hortensis, Trago Muscus terrestris vulg. Lob. & Dod. Vfus

Empirici hoc Musco ad sistendum sanguinem vtuntur ab vris admoniti: hi enim quamprimum vulnerati sunt, eo sanguinem sistunt. Vsum Musci ij proinde etiam norunt, qui naues, aquatica ædificia fabricant. Muscus qui hortos & prata humecta obsidet, ita vt gramen supprimat, Martio mense cinere aboletur, sed eo quo lixiuium fuerit confectum.

Muscus ex cranio.

Quidam medici & Pharmacopœi reponunt cranium hominis aliquamdiu loco humido, vnde tandem oritur muscus, quem reponunt & ad vsum referunt. Dicitur particulare experimentum contra fluxum sanguinis, si pulvis eius inspergitur. Pingitur à Tabern. in Ic. & hist. Muscus ex cranio humano, *Moos Von todten kopff*.

MUSCVS FILICINVS.

Tabern. muscum suum Filicinum à Filice, cui similem facit, denominat, germ. *farn moos*, in Ic. & hist. vbi Compiler non monet an arboreum aut terrestrem intelligat. Videtur is nobis depingere terrestris varietatem, in tenues ramos diuisam, coloris viridis, cuiusmodi memini obseruare iuxta rupes, in

Muscus filicinus, Tabern.

Varietas
triplex.

Musci abietis facie.

Descript. Prædictio non multum abfimilis, viticulis in ramos diuifis, folijs capillaceis, vtrinque (vt in Abiete) costæ oblongiusculæ adnatis, multo quàm in priore breuioribus & viridioribus. Authori C. Bauhin. in prod. Muscus tertius: Eid. pin. Muscus terrestris repens 6. siue Abietis facie Muscus.

Musci in Ericetis proueniens.

A pud Lobelium frustra delineationem aliquam huius plantæ inquisueris, præter eius picturam, quæ in Icon. Plant. tom. 2. p. 243. sub dicto Musci in Ericetis proueniens titulo exprimitur, & in Belg. hist. ni fallor, beyde Mosch inscribitur.

C. Bauh. pin. Muscus terrestris ramosus 11. siue Muscus parvus stellaris dicitur.

Musci Stellaris roseus.

Descript. EX fibellis nigris radicem constituentibus, pedicelli vnciales prodeunt, quibus singulis folia plura instar Rosæ compacta, pallide virentia, acuminata, in modum stellæ disposita, insident. Muscum hunc octauum in prod. Muscum terrestrum ramosum 12. siue Muscum stellatam roseum, author in saxosis Telamontij prouenire scribit.

Synon.
Locus

Musci sericeus quidam, fortè arboreus.

Descript. EX cortice alicuius fortè arboris tenui, aspero, huic prodeunt villi breues, sericei, tactu lenes, ruffi, nullius saporis. Vnde acceperim, non recordor.

Musci pulcher parvus repens.

Descript. Serpit Chamæcisses modo pulchellus hic Muscus, cui ad costam tenuem, fili instar, denticulata foliola, aduersa, valde tenera, lucida, coloris Musci terrestris Tragi. Cæterum, in varios diuicatur ramulos, qui hinc inde tenues radículas emittunt.

Lobel. Icon. tom. 2. pag. 243. Muscus terrestris denticulatus, cui in Obs. pag. 644. Musci varietas Tom. III.

in siluis vmbrosis, non longè à Maszmunster & Roszberg.

In Musco filicino Tabern. & Gerardi, C. Bauhinus, qui in pin. Muscum terrestrum repentem quartum facit, & Muscum filicinum maiorem cognominat, triplicem varietatem obseruari testatur.

aliam, denticellis & sarmentosis viticellis pinnatis compressis arguà natura solertia elaborata, reptatu serpiūque innumeris flexibus implicata. Dodonæus iconem proponit sine descriptione, Musci terrestris minoris intitulatione.

Tabern. ic. Muscus tertius: Eid. histor. Muscus 2. Vbi notandum Compilatore malè iconem hanc

Compil.
notant

pro Beerlapp. & Musco terrestris Tragi hoc loco exhibuisse. Habet enim iconem illam pro Lycopodio.

C. Bauhin. pin. Muscus terrestris repens 7. siue Muscus denticulatus maior: Muscus denticulatus Lobelij, Hist. Lugd. Muscus minor denticulatus, Ger Muscus tertius, Tabern.

Synon.

Musci terrestris Lusitanicus.

Tenerrima herbula est hic Muscus, dodrantalibus aut pedalibus interdum repens viticulis, filo tenuioribus, numerosis, vtrinque adnatis ramulis in obliquum expansis, & subinde capillaribus quibusdam, quas producunt, fibris, terræ inhærentibus. Omnes autem viticulæ testæ sunt frequentissimis foliolis, siue squamulis potiùs tenuissimis & tenerrimis, pulcherrima serie digestis, dilutioreque & quodammodò pallecente viriditate præditis tactu quidem mollibus, sed veluti siccis, adstringente gustu. cui tamen grata quædam dulcedo admista sit, inquit Clusius, qui Muscum terrestrum Lusitanicum inscribit.

Descriptio

Lob. in Icon. tom. 2. pag. 244. dicitur Muscus terrestris denticulatus alter, vt in Obs. p. 644. vbi præterea Muscum terrestrum repentem Lusitanicum Clusij vocauit.

Musc. rep.
r. denticulatus
alter, Lobel.

Sola iconem proponit Dodonæus Muscum terrestrum minorem alterum. Tabern. ic. Muscus 2. Eid. hist. Muscus I. Inepitè admodum Compiler Musci terrestris Lusitanici effigiem hoc loco ponit pro Beerlapp Tragi. Nam vera icon ab eo Lycopodio pingitur.

C. Bauhin. pin. Muscus terrestris repens 8. siue Muscus denticulatus minor: Musc. terr. repens, Clus. hist. Muscus terrestris denticulatus alter Lobelij, Hist. Lugd. Muscus denticulatus, Ger. Muscus 2. Tab.

Nusquam hoc Musci genus Clusio conspectum, quàm in vmbrosis ageribus. Oliuetorum, ad Colibriam Lusitaniæ urbem, & Academiam totius regni celeberrimam, vulgò Conimbræ dictam, trans flumen Mondego, Latinis Munda nuncupatam, non procul à deserto quodam sacello in colle sito.

* *

V u u u

MUSCVS TERRESTRIS REPENS
à Trago pictus.

Descri-
ptio.

Longè latèrque per terram serpit, subindèque
transversis ramis demissis fibris longis li-
gnosis crassiusculis radicator: ipsi verò rami variè
in multos furculos diducuntur, funiculi instar

habentes cras-
siusculi, foliis a-
mioti, occultari-
que confertissi-
mis, Camphora-
tæ ferè, nisi la-
tiora essent: a-
dultis plâtis suc-
crescunt pedicu-
li aliquot ex ra-
mis extremis
producti, selqui-
palmares, te-
nues, foliis ferè
nudi, singuli in
geminam tere-
tem sextatalem
mollicellam im-
bricatam cla-
uam desinen-
tes.

Tragus author
est Muscum terrestrem, *Beerlap*, caule & semine
carere, nihilque aliud esse, quàm siccum & ser-
pentem quendam Muscum, multifariam, tenuis-
simis quasi filis dilatum, quibus radicis vice v-
tatur, petriisque adhærescat, séque serpendo vul-
gari siluestri & saxatili Musco admisceat, per o-
mnia vermi admodum longo[nam interdum no-
bem cubitos longitudine æquare] & hirsuto si-
milium: Mense Iunio iulos non aliter atque Co-
rylum emittere digitum longos & luteos, qui fa-
rina aspersi videantur: atque hunc illius florem
esse, qui & protinus sine fructu decidat: Addit
Germanos variis nominibus hanc plantam do-
nare, *Beerlappen*, *teuffelsklavven*, *Seil: odor Gurtel-
kraut*. *Neunseyl*, *Neunleych harschar*, & *Gur-
telkraut* illam appellantes, quosdam etiam
wueingrein: Latine autem Muscum terrestrem
non malè dici arbitratur, quòd formâ sua Co-
rallium imitetur, licet aliàs cum aliis nonnul-
lis Herbariis Soldanam & Soldanellam appel-
lare solebat, quam Serapio Chalkile & Solabar
vocat.

Lobelius, in Icon. pag. 244. tom. 2. & Obs. pag.
645. inscribit Muscum clauatum, Pedem leoni-
um, quem Cordon perperam Chamæpeucen
vocare scribit. Non autè reperimus nos ubi Cor-
dus Chamæpeucen appellârit: scimus quidem ap-
ud Cordum hist. lib. 1. cap. 89. iconem Tragi po-
sitam esse titulo Chamæpeuces, sed non Cordi,
ut ibi expressè annotatum.

*Lycopodium
sive Mus-
cus. Dod.
gall.*

Dod. gall. depingit, sed minùs feliciter quàm
Tragus, describitque nomine Musci quinti, vo-
cans Græcè *λυκοπόδιον*, id est, Pedem lupi: Bra-
bant. *wolfs klavven* & ex quorundam opinione
wuincruy: *Pied de loup*. Lat. in fol. meliorem ex-
hibet iconem Musci terrestris, siue, Lycopodij
inscriptione, de quo inter alia ait: Reperitur
nonnullis locis major, aliis minor & tenerior.
Officinæ pleræque perperam Spicam Celticam
nominant: pejus ac cum maximo errore pro Spi-

ca Celtica in medicamentorum compositionibus
substituunt.

Anguill. ep. 13. vocat Bermonariam & Pulmo-
nariam, quâ communiter pro Spica Celtica uti
solebant. Cæsalp. etiam ex Musci genere est, quæ
pro Spica Celtica vendebatur.

*Permona-
ria & Pul-
monaria,
Anguill.*

Matth. in hist. germ. vocat Muscum terrestrem,
Bohemicè *Mech Zemsky* ac *Ružek*. In comm.
in Dioscor. narrat non deesse ignatos pharmaco-
polas, qui pro Nardo Celtica plantam quan-
dam emant arbores scandentem, &c. Quamvis
Matthioli vixquam vidisset natali solo proue-
nientem, non dixisset arbores scandere: quod in
post. comm. omisit. Melius in hist. germ. & Epir.
Camerarij scribitur viticulas sæpe ad septem o-
ctoquæ vltiarum longitudinem protendi, com-
pluribus virisque adnatis ramulis: serperetque
humi.

Cordis in Dioscor. vehementer eos errare di-
cit, qui præsentem plantam, quam ipse *Karzen-
leiterlein* & *Muntzengrun* appellat, montan-
nam Nardum esse putant, cum Muscus potius
sit.

Catal. Francof. pag. 21. Chamæpeuce, Muscus
serpentinus, Lycopodium, *Schlangen mosz*,
Wolfs klavven.

Tabern. ic. & hist. dicitur Lycopodium. Compil-
ator autem insignem hinc ignorantiam suam de-
monstrat: ponit iconem plantæ exhibitæ à Tra-
go pro Musco terrestri, cum tamen antè tradi-
derit Muscum, quem *Beerlap*, *Burzelkraut*, &c.
germanicè vocari, Tragumque eius vsum decla-
rare, dixit. Considerens præterea lectores stulti-
tatem hominis: Pagina 485. ponit duas icones
pro *Beerlap*, sub titulo Musci primi & secundi,
quæ ex Lobelij iconibus desumptæ, qui eas non
pro *Beerlap*, sed pro diuersis Muscis ponit.

C. Bauh. pin. Muscus terrestris repens 10. siue
Muscus terrestris clauatus: *wueinkraut* Brunfel.
quo vinum pendulum restituit: Muscus terre-
stris Trago, Matth. Lac. Dod. & Cast. Mus-
cus virinus, vel Pes virinus; Gesn. frac. Ly-
copodium, Dodon. gall. & Tab. Chamæpeu-
ce, Cordo hist. ic. Gesn. & Turn. Permona-
ria siue Pulmonaria, qua pro Spica Celtica vti
sunt, Ang. Muscus clauatus & Pes leoninus.
Lob. & Ger. Muscus terrestris 2. & alius terre-
stris, H. Lugd. Musci genus quod pro Spica
vendebatur. Cæsalp. Silaginis species altera,
Thalio.

*Synony-
ma.*

Matthiolo nascitur in silvis, sabulosis & inijs
locis, inter saxa: gignit Iunio mense iulos. Tra-
gus reperit in silvis ac desertis, cuiusmodi sunt
Hercinia silua, &c. Lobelius muscidorum &
opacorum sobolem statuit nemorum & sterili-
um vtorum. Iunio mense spicæ vicens: reliquo
tempore inanes & effortæ apparent. Montbel-
gardico in comitatu & in monte Balon etiam ob-
seruauit.

Locus

Muscus hic vino decoctus ac potus calculos
comminuit & educit, experimento, ut plerique
apud Tragum testantur, certissimo. Nonnul-
li etiam aquam ex eo distillant eandem affec-
tionem. Contusus aut in vino decoctus do-
lorem aut inflammationem sedandi vim obtinet
ideoque podagræ calidæ impositus prodest.
Vino pendulo impositus, intra paucos dies il-
lud restituet. Tantum aurem Musci recipien-
dum erit, quantum vas ipsum, siue magnum
postulare videbitur. His addit Matthioli, Pul-
uis eius drachmæ pondere sumptus cum vino
rubro

*Vires &
Vsus.*

rubro cohibet fluxum alui & dysenteriam : in eodem vino coctus, siccato abluatur os, tremulos dentes confirmat. Vbi quis refrigerare & siccare voluerit, tunc hæc herbâ vti poterit. Lonicæ easdem adscribit vires, quas Tragus : sed temperamento ait esse calido ac sicco, aliter quàm Matthiolus. Urinas mouere scribit Dodonæus. Camerarius tenuem subtilem florem rem exsiccatum vtilem facit admodum aduersus calculum.

Muscus terrestris rectus.

Descriptio.

Locus

In nostra peregrinatione Rhætica obseruauimus hanc plantam Musco terrestris repenti accedentem, ramis crassioribus, dodrantalibus fere rectis, in duas ac etiam quatuor partes diuisis, vbi digitos exprementibus : foliis longioribus paulo & latioribus, sursum tendentibus. Inueniebat Gesnerus in Engadina inferiore Rhætorum, mense Iunio, Maio verò inter Bellenzonam & Lugan: in monte Gorhardo quoque vidimus.

An Sauina sterilis, siue filu. Trago? An Matthiolo in Diosc. est herba illa, quam aliquando vidit assumi pro Sabina, licet nec sapore, nec odore eam referat : quamque sæpius existimauit esse Selaginem à Plinio lib. 24. cap. 11. commemoratam.

Syn. C. B.

C. Bauh. in pin. Sauina syluestris Tragi, Gesner. horr. & Lonic. cui & Brathys syluestris: Muscus terrestris terrens, H. Lugd. Chamæcyparissus, Turn. Tabern. & Gerardi: Sauina Tragi syluestris, seu Silaginis Plinianæ prima species, Thalio: Similis herbæ Sabinae Selago appellata, Plinio lib. 24. cap. 11.

**MVSCVS TERRESTRIS, FOLIIS
retro reflexis.**

Muscum hunc vnde habuerimus non occurrat: ramulus quidam nobis ab Agerio datus Argentinæ: Eam autem repere satis apparet ex sicca, fibrâsque in terram demittere.

Descriptio.

Hanc itaque sic describimus: Ex repentibus ramulis emittit coliculos multos, palmates, sed tenuiores multo, quàm in Musco terrestris Tragi, singulares, in singularem veluti iulum defluentes, vnciam circiter longum, qualis predicto Musco est, sed minorem & carentem pediculo folijs nudo: folia ad Sabinam quodammodo accedunt, vel potius Iuniperum nisi essent breuiora, similia modò dicto Musco, quæ in eo differre videntur, quòd sursum non tendunt, nec cauli appressa sunt, sed expansa retrorsum, & deorsum reflexa vel repanda.

An C. Bauh. pin. Muscus terrestris ramosus 9. siue Muscus Cupressiformis ramosus?

**MVSCVS TERRESTRIS RAMOSVS
pulcher.**

Descriptio.

Muscum ramosum pulchrû vocamus quendam Musco terrestris repenti affinem, longè tamen ramosiorem, aspectu hilariore, cubitalibus sarmentis, per quæ vix vlla obseruare licet folia: rami eius accedunt vtcunque ad Arborem vitæ, pulchro virore insignes, compressi, & veluti prælum experti, denticellis hinc inde incisi: clauas tandem producit, quemadmodum in Musco

Tomus III.

ramosus 1. siue Muscus erectus ramosus saturatè viridis: Selago 3. Thalij. Hæc inter folia aliquando granula habet.

terrestri epen-
te priore dixi-
mus. Sunt no-
bis alij cubita-
les rami, sed te-
nuiores præce-
dentibus duo-
bus, qui & ipsi
reperere videtur
ac etiam fibras
dimittere, qui-
bus terræ affi-
gitur. Pro hac
planta posset
substitui icon
Sauinæ sylue-
stris Tragi, nisi
noster Muscus
ramosior esset.

Synonyma.

An C. Bauh.
pin. Muscus
terrestris ra-

MVSCVS CORNICVLATVS.

Quam plâ-
câ Taber-
namontanus in
Ic. & Hist. Mus-
ci corniculati
nomine pin-
xit, germanicè-
que *Gehorn*
Mosz appella-
uit, quòd similis
sit multis ramis
cornu ceruino,
eâ C. Bauhinus
in pin. ad Fili-
cem saxatilem
quintam, siue
suam cornicula-
tam reduxit, &
cum Holostio.
petræo Tabern.
siue Filice saxa-
tili Tragi, no-

Descriptio.

stro quidem iudicio confundit. An Eid. pin. Muscus terrestris ramosus 12. siue Muscus ceranoides maior & minor?

MVSCVS PYXIDATVS.

E Corio terreo saxis instrato granulatus fungo-
(æ substantiæ Muscus nascitur, surgentibus
hinc inde semuncialibus & vncialibus pyxidulis
crassis, cinerei coloris, superius in acetabuli for-
mam patulis, pede angusto nixis. Vbi obseruaue-
rimus non recordamur.

Descriptio.

C. Bauh. pin. fortè Muscus terrestris ramosus 13. siue Muscus pyxiodes terrestris: Muscus terrestris pyxidatus alabastriculos imitatus, Lobel. belg. Eid. pin. Muscus 14. siue pyxioides tabulis maioribus & candidioribus constans.

Muscus pyxioides saxatilis.

Tabulis est longè minoribus, copiosioribus,
nec ita candidis, qui petris saxi (ve latissimis
Vuuu a

innascitur, ea quæ obteggit, quemadmodum in via Telamontium versus, videre est.

Autori C. Bauh. prod. Muscus 16. siue pyxioides alter, siue saxatilis: Eid. pin. Muscus terrestris ramosus 14. siue Muscus pyxioides saxatilis.

MVSCVS ALPINVS FLORE INSIGNI,
dilutè rubente.

Descri-
ptio.

Classus habet radices, in multa capita diuisas, numerosis fibrillis donatas: vnde folia infinita, angusta, vix vnciam longa, terræ incumbentia, nascuntur, Phyl- lum Dalecham- pij magnitudi- ne æmulantia, sine vlla asperitate: inter hæc pediculis exeunt vix vnciales, tenues, quorum vnique flos insidet v-

nus, magnus, rubellus, ex calyce oblongo striato, Lychnidis florum formâ.

Clus. in pann. vocat hanc suam stirpem p. 324. & 316. Caryophyllum 7. siue pumilionem alpinum: In hist. Caryophyllum nonum, suspicaturque esse Muscum alpinum Gesneri in epistolis. Testatur autem hunc Caryophyllum, in Iudenberg cellissimo Stiria monte interdum totum pincum nasci, aliàs reliquis notis cum illo conuenientem.

Casp. Bauhinus phyt. Gentiana 18. siue Gentianella omnium minima, flosculo pallidè cæruleo, quam muscum aliquem floridum pronuntiarer, nisi summè amaram diceret. Ego tamen tantam amaritudinem obseruare non potui. Eid. pin. Gentiana alpina minor 8. siue Gentianella omnium minima: pro qua H. n. g. l. 31. descripta est.

Caryophyllum Clusii vocat in pin. Lychnidem alpinam 4. siue pumilam folio gramineo: & Muscum alpinum Lychnidis flore: Muscum floridum, Gesn. epist. & Fracto: Ocimoidem muscosum Ponæ.

In alpihus Rhæticiis, monte Pilati, & Cortardo prouenit. Caryophyllum Clusii summis Austriacarum & Stiriacarum alpium iugis inuenitur, nudo petrosoque solo. Floret Iunio, semen Augusto plerumque maturitatem adipiscitur. Ac in hortos translatus etiam sub Aprilis finem floret: nonnunquam etiam secundò sub Septembris initium.

FINIS LIBRI TRIGESIMI SEPTIMI.

HISTORIAE

HISTORIAE VNIVERSALIS PLANTARVM

LIBER XXXVIII.

AQVIS INNATANTES PLERÆQUE.

Et hæc ita se habent terrestribus gaudentes plantæ. Transcramus ad aquaticas, ut vel frigidis solennis umbris, vel ipsa adeo herbatationis novitate paulisper resocilemur, omnes unâ quasi sportulâ collectas exponendo.

NYMPHÆA VETERIBVS.

CAP. I.

Nymphæa
medica-
mentaria
Arist.

UT notum est Aristoteles libro 1. de plantis Nymphæam medicamentariâ [Ὠνέφαρ τὸ ἰατρικόν] in dulcibus [διὰ τὴν γλυκύτητα] ad differentiam ὅς ἐστι μωρῶν. Alius fortè vertit set perennibus, Scalig.]

locis, in quibus fit, ut nō admodum alienetur aqua, cum aër inclusus terrâ fuerit adeptus siccitatem: & aquæ compactus humor: idemque aër manserit intra aquam: exire: extensam autem non esse, propterea quod ejus radices agantur in terræ superficiem.

Theophr.

Theophrastus Aristotelis & discipulus & scholæ successor, scribit lib. 9. cap. 13. dulcem esse radicem Nymphææ: Nasci autem in lacubus & palustribus: vocare hanc Βερότος Madonaim [μαδοναίαν] Gaza Madoniam vertit: aliqui tamen Madon legunt, & fructum comedere: habere folium magnum super aquam: dici sanguinem sistere, si contritum quis plagæ imposuerit: vtilem quoque esse ad dysenterias potam. [Dalechampi sententia Theophrastus Sidæ nomine Nymphæam delineat.]

Genera
duo.

Nymphææ genera duo Dioscoridi, Plinio, & Galeno. Ceterum, Dioscorides à Nymphis Nymphææ nomen sibi vendicasse credidit, quoniam loca amet aquosa. Nymphæa, inquit, in paludibus, stagnantibusque aquis nascitur. Plurima autem inuenitur in Helide, Anygro amne, & in Bœotia Aliatro: folia verò habet Ægyptiæ Fabæ similia, at minora, oblongioraque, plura ab una eademque radice prodeuntia: quorum alia super aquam quodammodò extant, alia in ea ipsa demergunt: florem album, Lilio similem, in quo

Tom. III.

medium croceum est. At cum defloruerit, calyculus rotundus figura Malo aut Papaveris capiti similis, idemque niger exuberat, in quo semen [καρπὸς] nigrum, latum [πλατύς] desum [ver. pro πλατύς καὶ πύκνός, tamen πικρὸς legit:] atque gustati letum, glutinosumve recluditur. Caulis est lævis, minimè crassus, niger, Ægyptiæ Fabæ cauli similis: radix nigra, scabra [τραχήλα. Orib. παχέα.] clavae similis, quæ Autumno secatur. Ea sicca cum vino pota, celiacis ac dysentericis auxiliatur, lienemque consumit. Stomachi quoque ac vesicæ doloribus sedandis ipsa radix imponitur, & alphas ex aqua emendat: alopecij etiamnum cum pice imposita medetur. Eadem contra veneris insomnia bibitur, si quidem illa in totum admittit: quin & aliquot diebus continentur epota, genitale ita infirmat, ut arrixi minimè possit. Idem porro seminis quoque poti effectus est. Est & altera Nymphæa, cuius flos [ἡ τὸ ἄνθος, ver. non habet,] Blephara dicitur, foliis antè dictæ similis, at radice alba simul & aspera, flore luteo, splendente, Rosæ simili: radix & semen ad inhibenda sceminarum profluvia efficaciter ex vino nigro bibuntur. Nascitur autem in Thessalia, iuxta Penæum amnem. Sunt qui hanc Nymphæa vocent,

Vireâ

Plinio lib. 25. cap. 7. prior Nymphæa nata traditur Nymphææ zelotypiâ erga Herculem mortuâ. Quare Heracleon vocant aliqui, alij Rhopalon à radice clavae simili. Ideoque eos qui biberint eam, duodecim diebus coitu genituraque priuari. Laudatissima in Orchomento & Marathone. Bœoti Madon vocant, qui & semen edunt. Nascitur in aquosis, folijs magnis, in summa aqua, & alijs ex radice prodeuntibus, flore Lilio simili, & cum defloruit, capiti Papaveris. In caule secatur Autumno. Radix nigra in Sole sicatur, aduersaturque aluinis: Est & alia Nym-

Plin. Nym-
phæa à
Nymphæ
dicitur.

Vuuu 3

phæa, in Thessalia, amne Peneo, radice alba, capite luteo, Rose magnitudine. Hæc ille loco citato. Idem passim hæc habet. Alopecias emendat Nymphææ radix, si vnâ cum cicuræ radice trita illinatur. Stomachi vitia sanat Nymphæa Heraclia illita: Aluum sistit semen ejus cum vino potum: Tenesmo verò radix è vino bibitur. Aluum leniter soluit (imò potius retinet. Plinius negligenter hoc prodidit li. 26 cap. 8.) & Nymphæa in vino austero. Radix è vino pota lienem consumit, & vesicæ dolores sedat. Venerem in totum adimit Nymphæa Heraclia, semel pota, in quadraginta dies: Insomnia quoque veneris à jejuno pota & in cibo sumpta. Illita quoque radix genitalibus, inhibet non solum venerem, sed & affluentiam genituræ: ob id corpus alere vocemque [quoniam habiliores sunt & voce magis canora, qui venere non viuntur] dicitur. Nymphæa trita plagis imponitur. Humidis vlceribus, priuatim ijs, quæ calceamento facta sunt, prodest Nymphæa arida infriata. Apposita Nymphææ Thessalæ radix [quæ florem luteum gignit] vulgæ dolori medetur. In vino nigro pota profluvia inhibet. Heraclia verò illita Nymphæa omnes cutis maculas emendat.

Galenus

Galenus refert Nymphææ tum radicem, tum semen desiccandi vim habere citra morsum. Quare ventris profluvia cohibere scribit, semenque siue per insomnia, siue alio pacto immodicè profluens retinere: inuare porro etiam dysentericos. Cæterum, Nymphæam candidam habentem radicem, potentioris esse facultatis, vt muliebri medeatur profluvio. Verum & hanc, & eam quoque, quæ aram habet radicem, ex vino nigro austero bibi. Porro nonnullam habere quoque & abstergerendi potentiam. Itaque & alphas sanare, & alopecias. Cæterum, ad alphas macerari aqua: ad alopecias spice liquida. Sed ad hæc aptiorem esse eam, cuius radix nigra est, sicut ad alia, cuius alba.

Radix & semen in usu flor non est humidum.

Nymphææ radicibus & semine vtendum, non autem flore solo: & frigidam & siccam esse illam totam, neque florem esse humidum Aug. Ferrerius Castig. pract. med. cap. 6. sequentibus docet. Non probant quidem inquit, quod radicibus & semine Nymphææ in medicina vtimur, absurdum existimantes aliud præter florem ex ea asumere. Sed vide quàm prudenter: Nam Dioscorides, Theophrastus, Galenus, Paulus, radicem & semen vsurpant, nulla floris ad medicinæ vsus factâ mentione: & Auicenna radicis & seminis, æquè meminit ac floris. Taxandi ergo illi potius, qui radicem & semen negligunt, & veteribus præteritum florem tanti faciunt, vt totius plantæ dignitatem in eum transferât. Est etiam in facultatibus controuersia. Auicenna enim & tota fere Arabum familia Nymphæam frigidam statuit. Galenus verò siccam facit, de frigiditate nihil certi decernens, nisi quod ex viribus satis indicat eam quoque frigidam esse. Quod verò sicca sit apparet ex eo quod plagis imposita sanguinem sistit, Theophrasto: & ventris profluvia cohibet, semen genitale fluens retinet, dysenterias inuat, & muliebri profluvio medetur, Galeno, Paulo, & Aetio. Quas facultates Auicenna etiam agnouit in radicibus, & semine, non autem in flore. Vnde conciliandi eos occasionem sumpserunt quidam docti, radicem & semen frigida & sicca dicentes, florem verò frigidum & humidum. Quamquam ex comptorijs medicamentis, quibus admiscetur, facile est iudicare,

hunc non humidum, sed siccum esse. Vtuntur enim mulierculæ aqua illius stillatitia, tum sola, tum cæteris permixta ad erugandam cutem, & poliendam faciem, quod citra absterforiam facultatem effici non potest: quæ non humiditatem, sed siccitatem potius arguit, nec mirum florem absterforium videri, cum totâ plantâ ad alphas & alopecias vsi sint veteres. Nec existimandum hos tam cæcos fuisse, qui in re tam facili & sensibus obuia distinctionem illam (si modò vera fuisset) in flore, seminibus, & radice non animaduertissent. Syrupum ex Nymphææ floribus, non solum frigiditatis, verum etiam humiditatis ratione, in conciliando somno, primas à syrupo papauerino obtinere aiunt. Verum cum solus ac simplex reuocatur in vsum, Syrupus violaceo inferior deprehenditur. Id manifestè probat recentiores floris temperaturam & vsum non bene cognouisse. Cæterum, solebant pharmacopolæ parare hunc syrupum secundum descriptionem cuiusdam Pedemontani, qui multa commiscet, nullo delectu, addens vtriusque Nymphææ flores.

Cardanus flores solum Nymphææ crocæ frigidos & humidos, eosque odoratos esse perhibet & somnum dulcem stratos conciliare.

Nymphæa crocæ flores.

N Y M P H Œ A A L B A.

Nymphæa alba, luteæ paullo post describendæ, antè floris productionem, similima est rotundioribus tamen foliis, Dod. & foliorum & florum pediculis rotundis: radix crassissima cortice tegitur: nigriore, iutus candida ac fungosa vnde plurimæ exeunt fibræ, quibus in fundo hæret: flores autem longissimis aquas

Descriptio.

trajicientibus pediculis hærentes, candoris emaculati, nonnihil odorati, liliaceis floribus similes, multiplici foliorum agmine stipati, verum extrema folia exteriori parte ex albo virescunt, vt Ornithogali: medium occupant stamina numerosa. Dodon. autore post florem capitulum prodit rotundum, in quo semen nigricans, splendens, Milio majus.

Lotus Egyptia planè eadem est Alpino, quam Itali Nymphæa atque Arabes Nuphar appellant. In toto quidem flumine Nilo, Egyptia loca lambente nulla alia planta est inuenta, quæ notas Loti præ se ferat, quàm hæc Nymphæa, quæ profectò planta similis est, vt de Loto affirmat Dioscorides, Colocasæ, seu Fabæ Egyptiæ, floremque fert album, Lilio valdè similem, quam clariùs expressit Theophrastus, qui dixit florem habere candidum,

Lotus Egyptia, Alpina.

candidum, Lilijs foliorum angustia proximum, verè enim hic maiotis Nymphææ flos est, qui Sole occidente clauditur, atque sub aqua occultatur, atque Oriente suprâ aquam assurgit, & foras exit, aperiturque. Quod non modò in Ægypto, verùm in multis Italiæ locis in hac planta observatur, maximèque in locis omnibus circum Venetias lacunosis vel palustribus.

Non itaque possum non vehementer admirari Theophrastum, Dioscoridemque, atque alios, qui omnes à Nymphæa distinctissimis capitib. Lotû Ægyptiam seionxerint, quando vtrique vnum atque idem planè sit, & mirandæ ad Solem conversiones de Loto celebratæ eadem sint, quæ in communi hac Nymphæa ab omnibus animaduertiuntur. Ipsa enim occidit Sole florem claudit, deinde tota cum folijs sub aqua occultatur, eoque oriente, florem primò extra aquam demittit, aperit, atque paulò post cum omnibus folijs supra ipsam assurgit. Ægyptij caules crudos cum suis capitibus per Æstatis calores mandunt: subdulos enim sunt, atque humidi, admodumque refrigerant & humectant, quos appellant *Razel-nil*.

Plin. hora gar. Miratur & Guilandinus Plinium lib. 13. cap. 17 & 18. de Loto Ægyptia scripsisse, qualia, teste Alpino, huic Nymphææ conueniunt, *Nobis quidem* artidet Alpini sententia: verùm non conuenit decriptio radicis, quæ non malè quadrat Colocassæ vulgari, vt faciliè dici possit duas plantas in Loti descriptione mixtas. De Loto Ægyptia Veterum sententias mox infra prosequemur.

Apulei la- psum. Nymphææ Apuleius falsò Cichorææ folium adscribit, id monente Eur. Cordo.

Quorum- dam con- fusio Brunfels. germ. p. 3. Lonicerus & Dorsthenius ignauus Botanicus plures stirpes cum Nymphæa commiscet, vocando (imitando Apuleium, qui & Herculianam marent nuncupat) Clauum, vel Digitum veneris, Clauam, vel Radicem Herculis, Algam palustrem: Papauer palustre: german. *Seeblum, keller Wuriz, keulwuriz, vasser machen, haarwuriz, haarstrang, & herculiszwuriz* Apud Tragum eadem nomina latina legantur: addit tamen, quosdam Heraclion, & Heracleam Rosam vocare germ. *vveisz Seeblumen, vasser Gilgen, horwuriz, & horstrang*. Apud Hist. Lugdunensem quæ extant huius Nymphææ effigies, errore quidem Compilatoris: vni hæc est inscriptio p. 1008. Nymphæa maior alba: alteri p. 1009. Nymphæa lutea maior.

Latinis sicuti Græcis *Nuphara* vocatur: Arab. *Nisofar, Ninofar, & Nisufar, & Nennufar*: offic. *Nennufar*: Gall. *Blanc d'eau, & Lis d'estang*: Hispan. *Escudetes del rio, & Higos del rio*. Nennufar vocat Arabes: & græcâ voce corruptâ, propter natales aquas, *Golfano*: Itali nomen à discis mensarijs indiderunt. Belgæ *Plompen vutte Plomoen*: Angli *vwater Rose, vwater lily, vel lylie*: Boh. *lekua Stulik: Vizi tek*.

Matthioli testatur Fachsium lib. de comp. med. alias Græcorum Nymphæas, alias Arabum putare. Habebat is in primis comm. Nymphæam albam iunctam cum lutea: in post. verò commodè propriâ figurâ vtramque expressit.

Matth. notatur. Dicitur Nymphæa alba, Brunf. in 4. p. 1. Dod. Cordo hist. Lob. in Adu. Obs. p. 313. & 324. Icon. p. 595. & tom. 2. pag. 279. Acoltæ, Tab. Thal. & Gerardo. Nymphæa flore albo, Anguil. & Clus. pann. & hist. Nymphæa cãdida, Trago, Fuch. Turn. & Cæsalp. Nennufar album, Brunf. tom. 1. rhaps. 3. Nymphæa 1. siue alba maior, C. Bauh. Tom. III.

phyr. & pin. Nymphæa maior alba, Hist. Lugd. Cast. & Eyst. Habet Eyst. aliam quæ nollaret, us primæ sit dissimilis, nisi quod omnia minora habeat. Nymphæa alba minor Est.

Nascitur in paludibus, stagnantibus aquis, amplioribus fossis, & pigro lapsu dilabentibus riuiis, ac subinde fluminibus, Maio & Iunio florens.

Vires Nymphææ vtriusque vide ante ex veteribus. Nostra ætas candidæ flores ad capitis ex causa calida affectus commendat. Nymphææ, vel Loti Ægyptiæ, inquit *Alpinus*, vtriusque floribus & folijs contusis ad omnes calidas inflammationes, atque etiam succo, præsertimque ad demulcendos dolores, à calida causa obortos, lacte atque oleo rosaceo misto, eodemque itidem modo oleo, quod ex floribus parant, ad calidos dolores, inflammationes, exustiones, vlcera & dolores capitis in febricitantibus, vigilijs, tum exterius folia contusa applicant, tum eius succo cum oleo & aceto frontem & tempora, illinunt. ad conciliandum somnum syrupum ex eo paratum frequentant, atque tum seminum, tum radicis puluerem ægrotis cum eius decocto exhibent. Vtus radicis seminumque secreti loco habetur apud multos, ad gonorrhæam, & in mulieribus ad album profluentum firmandum, & ad dysenteriam. Multi verò ab huius plantæ usu cauent, eius loco alia sequentes, eo timore ne is coeundi tum desiderium, tum vires minuantur, apud eos etenim omnes compertum est vsum seminum atque radicis homines reddere ad venerem valde frigidos ac tardos. Hinc vsum hunc multos ibi sanctos heremitas sequi aiunt, vt facilius vitam cælibem ducere queant.

NYPHÆA LVTEA.

Haud temerè herbam aquaticam inuenias, Descrip-
tione. quæ maiore radice nitatur quàm Nymphæa, quippe quæ humani cruris crassitudinem nonnunquam assequatur. Harum quæ lutea est, radicem habet foris virentem, intus albam, fungosam & porosam, sapore subamaro præditam cum

quadam adstri-
ctione, cui multa appensa ad-
nata crassitudi-
ne digitali, foris
nigricantia, fi-
brisque multis
capillata: folia
aquæ innatant,
spithamam aut
sesqui pathamâ
longa latitudi-
ne palmari, for-
mâ solex equi-
næ, propemo-
dum rotunda,
paulò oblôgio-
ra quam candi-
dæ, pinguis, lē-
tòque virore
splendentia, su-
periore parte
glabra & læuis,
inferiore verò

fibris aliquot distincta, pediculis digitali crassi-
tudine, cubitos duos aut tres longis aut etiam
longioribus, teretibus, [Dod. foliorum fla-
rùmque pediculis angulosis, quod considerant

randum, Medulla fungosa creberrimis rectis canaliculis peruia: quibus ad exortum interdum concurrentibus pluribus pediculis, lanugo candidissima, quæ & folia nondum explicata, hæc mucronem æmulantia, exteriori parte obueſt; flores pediculis confimilibus insident, sapore cum dulcedine aliquâ strenuè adstringente, odore Silybrij Cardamines, quinque folijs crassiusculis constantes, colore luteo præditi, exceptis vnguibus, qui externa parte vireſcunt: intra verò septum foliorum quinque, duplex est corona, prior minutissimorum foliorum quæ externis appressa rugosa conspiciuntur & similiter lutea, quo etiam colore prædita est interior, sed dilutiore ex complurimis ligulis retroactis & apicibus priorem coronam contingentibus: medium occupat perticarpij rudimentum ex luteo viride, quod delapsis coronis, folijsque florum toris jam viridantibus, saturo vitore sed nitente tingitur papaueracei capitis magnitudine, sed forma vrceum affabre exprimens, turgido ventre in angustam cervicem desinente, quæ sensim dilatata margines vrcei effingit, strijs extantibus asperatos, & ericij loco aliquovisque pertusos: in his semen continetur Dodon. teste, splendens, majus quàm albæ, Triticeo grano minus.

Compil. Huic Compiler H. Lugdunensis malè ascriptum titulum Nymphaeæ luteæ minoris, cum sit majoris figura. Mat. verò in post. comm. & hist. germ. Nymphaeæ luteæ novam habet imaginem, cum in prior portio esset picta cum albo.

An Lilia Herodoti. Considerent lectores, an Lilia Herodoti lib. 2. Resis similia in flumine nascentia, sint Nymphaea lutea, ipsi fortè minus cognita, & malè descripta.

Apollin. riatur. Egregia Apollinaris comparatio, qui flores cum Croci colore confert.

synon. Nymphaea lutea, Trago, Matth. Fuch. Anguill. Turn. Dod. Lon. Lob. in Adv. Obs. p. 323. & 324. & l. p. 394. Acoltæ, Cast. Tab. Ger. & Eyst. ac Thallio, Gesn. de coll. stirp.

C. Bauh. pin. Nymphaea lutea 1. siue maior: Nenuphar luteum, Brunfels. Nymphaea lutea maior. H. Lugd. & Clus. hist: Nymphaea altera, Cordo in Dioscor. flore ex toto luteo, Cæsalp. Nymphaea citrina, Cordo hist. Item. Nymphaea lutea 2. siue minor magno flore: Nymphaea lutea minor, Lugd. Ger. Dod. ed. belg. Nymphaea secunda, Tab. In phyt. Nymphaea 2. siue luteo flore maior: Item, Nymphaea 7. siue minor magno flore: Nymphaea lutea minor, H. Lugd. Nullam nos particularem Nymphaea luteæ speciem minorem in H. Lugdunensi agnoscimus. Icon enim quæ proponitur hoc titulo, est Nymphaeæ luteæ maioris, ut patet consideranti iconem Nymphaeæ luteæ maioris apud Tragum, Fuchsum, & Dodon. gallicum, quam imitata est H. Lugd. licet vel Compiler, vel Typographus pro minore exhibuerit.

Nomina linguar. Germ. gal Seeblumen, Gelb. Seeblumen: Belg. Ghele Plompen: Gall. Jaunes d'eau: Hisp. Golfan amarillo: Angl. yellow water lillie. Græcis Nymphaea, cuius flos Blephara.

Locus & Tempus. Nascitur vbi alba, eodemque tempore floret.

Yices Huius radicem, renum & vesicæ calidis morbis mederi, & aduersus gonorrhæam efficacem non temerè existimantur Neoterici, vel Dodonæi opinione.

NYMPHÆA MINOR LVTEA

flore fimbriato.

Radiculis vli-
ginoso cæuo
mixta est, capil-
laceis, è caulū
nodis prodeū-
tibus: folijs
multis, longo
rotundoque
pedicelo nixis,
gustu amaris,
aquæ innatan-
tibus, densis:
caulibus tereti-
bus, geniculat-
is: floribus lu-
teis, flori Cu-
curbitæ per-
quàm simili-
bus, quinque
tantum foliolis
constantibus,
non, ut in lu-

tea maiore, numeroſo ſtipatu congestis, aut mul-
tos apices intus gignentibus, per ambitum venu-
stissimè fimbriatis: cauliculo oblongo, lato, &
compresso, seminibus pleno oblongis, latis, in am-
bitu pilosis, Atriplicis ferè modo, gustus quoque
amari.

Hanc H. Lugd. Compiler p. 1010. Nymphaeā
minorem albam, pro lutea inscripsit. Luteam au-
tem in titulo esse legendum, ex descriptione col-
ligitur, quod non animaduertit C. Bauhin. cui in
phyt. dicitur Nymphaea lutea 4. siue minor al-
tera: In pin. Nymphaea lutea 4. siue minor flore
fimbriato: Nymphaea alia (in phyt. albam dixe-
rat) minor, Lugd.

Aquarum etiam est alumna: verum regionum
maximè Septentrionalium. Et quidem in Sebu-
rianorum parte, quam vulgò Bressiam vocant,
plurimis stagnis ac viuarijs innatat. Præterea in
Sequanæ ripis ad Mantam oppidum gignitur.

NYMPHÆA MINOR LVTEA

Elimoso
fundo, in-
quit Lobelius,
cujus descri-
ptionem &
iconem tradi-
mus, trajicit
nymphas iun-
ceis pediculis,
ternum &
quaternum
cubitorum,
crassiusculis,
Portulacæ sin-
gulare folium
in summo ge-
stantibus: flo-
ribus ex vno
quali ianceo
exortu Pri-
mulæ minoris
Cheli.

Chelidonij stellatis: gustu plusculum caloris videtur habere & siccior esse, quam alba & lutea maior.

Tabern. ic. & hist. Nymphæa lutea minor 1. & 2. *klein gelb Scabellum*. Compiler ponit duas figuras, non distinguens in descriptione, nec demonstrans ubi visæ.

Imitatur compilatorem Tabernæmontani Gerardus, duas quoque Nymphæas luteas, quartam sc. & quintam, siue minorem & minimam exhibendo, non tamen interim eas distinguens.

C. Bauh. phyt. Nymphæa 6. siue lutea minor paruo flore: Eid. pin. Nymphæa lutea 3. siue minor paruo flore: Nymphæa altera lutea (legendum alba. Hanc ad albam minorem referimus.) Lugd. An Nymphæa parua alia, Cam. in Matthiolum?

Iuxta amœnissima Thamesis fluentia, in vdis scrobibus frequens.

NYMPHÆA ALBA MINOR.

Descriptio **F**olia habet Nymphææ, paulò maiora quam Brassicæ marinæ: flores albi, tenues, flaccidi: capitula capparibus similia, plena semine paruo, papauerino: hæc Matth.

Gerar. Nymphæa alba minor, the small white water lillie. C Bauh. phyt. Nymphæa 3. siue alba minor: Eid.

pin. Nymphæa 2. siue minor: nymphæa parua, Matthiol. Nymphæa alba 2. siue minor: Nymphæa parua, Matth. Nymphæa altera lutea minor, Lugd. ic. Nymphæa alba minor, Lobel. in Adu. Tabern. & Gerard.

Et hæc aquarū alumna regionum Septentrionalium dūtaxat, præsertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Bristoliam ducit, secus & trans aquas viarum pigriores, minùsque profundas.

Locus

NYMPHÆA MINOR, SIVE MORSVS ranæ.

Descriptio

In aqua fluitans multiplicat se flagellis suis tenuibus, in quibus veluti parua capita, vnde foliorum exortus & radices tenuissimæ fundum versus tendentes: foliis circinatæ rotunditatis, teneris, vncialibus, interdum duplò maioribus, Asari foliis ferè similibus, sed minoribus, pediculis nixis palmaribus, flores veluti è vesica prodeunt, mascululi, foliis albidis constantes, Dod. medio lutei.

Dod. gall. licet Morsui ranæ deneget nomen græcum & latinum, tamen nihilominus suspicatur. Lat. duas icones exhibet pro Ranæ morsu, dicens Belgas *Dorschen beet* appellare: Tom. III.

plerosque etiam Nymphæam paruam, & *Clenn* *Monypen*: Fontinalis tamen siue Potamogetonis speciem videri: eiusdemque cum eo facultatis.

An Cordo An Lens pā. in Diosc. lustris ma. gross wasser gna: Cord lensen h.e. Lens palustris magna, de qua dubitat an sit Stratiotes aquaticus, & an legendum in Dioscoride Asari pro Aizoi.

Lobel. in Adu. magis Nymphæis, quam Potamogetoni accedenscribit flosculis intermicatibus

luteolis, alibi lacteis, aut melinis. trium foliorum: gustu Nymphææ aut Lenticulæ palustris. Et hinc in Ic. p. 596. inscribit Nymphæam, siue, vt etiam in Obs. p. 324. Ranæ morsum.

Compiler H. Lugd. malè confundit p. 1010. *Compil. H. Ranæ morsum cum Nymphæa alba minore, ac Lugdun. 18. mira de hac tradit: Floret, inquit Augusti mensis prah.* principio. Flos noctu comprimitur, & sub aqua latet, interdum patescit, & aquis sese exerit. Euulsa herba & rursus in aquam iniecta viriditatem diu retinet, & quamuis radicibus careat, reuiuiscit tamen, nouamque sobolem gignit: saporis qui & Lenticulæ palustris: vis refrigerandi & humectandi.

Syuenckf. vocat Morsum ranæ, *froeschbitz*, & Synon. Violam palustrem. C. Bauh. phyt. Nymphæam 5. siue albam minorem tertiam: *Idem pin.* Nymphæam albam 3. siue minimam. Nymphæam minorem albam, Lugd. Nymphæam paruam, Cæs. Morsum ranæ Dod. Lob. Cast. ap. & Tab.

In lacustribus, stagnantibus, torpentibusque aquis, vbi ranæ lubentiùs stabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia plurima, Iunio, Iulio, & Augusto mensibus floret.

Locus & Tempus.

LOTVS ÆGYPTIA VETERIBVS ET

Neotericis, in genere.

CAP. II.

Theophrasto lib. 4. cap. 10. Lotus vocitata planis parte maximâ prouenit, cum rura inundantur: huic natura *caulis* similis Fabæ [Ægyptiæ] & fructus eodè modo, verum minores, gracilioresque. Nascitur fructus in capite, modo quo in Fabâ: flos candidus, Liliis foliorum angustia proximus, multus, densus & promiscuus, qui Sole occidente comprimitur, caputque integrit: ad ortum aperitur, & super aquam assurgit: idque facit dum caput perficitur, foliaque defluant: capitis magnitudo quanta Papaueris maximi, & percipitur incisuris non alio modo, quam Papauer: nisi quod in his fructus frequentior habetur, qui Milio non absimilis est. In Euphrate caput, floresque mergi referunt, atque descendere

Locus:

X x x

vsque in medias noctes: tantumque abire in altum, ut ne demissa quidem manu capi possit: diluculo deinde redire, & ad diem magis, Sole oriente iam extra vndas emergere, floremque patefacere: quo patefacto amplius insurgere, ut planè ab aqua absit altè. Ægyptij capita ipsa acervis putrefaciunt, cumque tegumenta putruerint, in flumine lauando separant fructum, & siccantur, pinfentesque panem faciunt, eoque cibo vuntur. Corfion vocant Loti radicem hanc. Ea rotunda est, Cotonei mali magnitudine, cortice nigro foris vestita, quali nux Castanea tegitur: intus candida, quæ tosta elixâq; vitellis ouorum similis sapore est, gustu suavis. Estur eadem & cruda, sed gratior decocta, seu aquâ, seu prunâ.

Dioscor. &
Plinius sa-
nantiur.

In Loti Ægyptiæ historia Diosc. l. 4. & Plinius lib. 13. cap. 17. & 18. Theophrastum imitati sunt. Plinius tamen cap. 18. addit, non aliunde magis quam purgamentis Loti radices sues crassescere. Idem lib. 22. cap. 21. ait eos, qui Loton, arborem tantum putant esse, vel Homero autore, coargui posse. Eum enim inter herbas subnascentes Deorum voluptati, Loton primam celebrasse. Esse & Lotometram, ex Loto fata factam, ex cuius semine, simili Milio, panes in Ægypto fiant à pastribus, maxime aquâ, vel lacte subacto, &c. Ceterum, videtur hic Plinius Lotum Ægyptiam cum Loto satiuâ confundere, eumque secutus fortè & Galenus 7. simpl. Ægyptiæ Loti cum Nymphæa conuenientia suprà ex Alpino demonstrata, & quomodo vnum & idem sint ex eiusmet verbis probatum est.

Botus Ho-
meri, An-
guill.

Anguillara epist. 9. Homerum per Lotum intellexisse Ægyptiam existimat, de qua Theophrastus: sed quæ planta sit non indicat. Aliqui dicunt in ripa Nili solum Fabam Ægyptiam reperiri: eius autem radices descriptionem & vsum, suspitionem præbere Lotum Ægyptiam & Fabam Ægyptiam idem esse: & quidem fuisse, qui Lotum, Fabam vocarint: Theophrastum autem de vtrique planta eodem capite, sed fortè de Loto ex auditu verba fecisse. Idem Anguill. epist. 14. de Loto Ægyptia nihil aliud nouit, quam in Ægypto Colocasiam vocari: deque Loto Theophrastum sibi contradicere: huic enim semen attribuere Fabæ Ægyptiæ semini simile, sed minus & subtilius: postea verò Milio simile adscribere.

DE FABÀ SIVE CYAMO ÆGYPTIO ex veteribus.

CAP. III.

Theoph.

Faba in paludibus, stagnisque exit, inquit Theophrastus. *Caulis* eius, qui longissimus, quaterna cubita perficit: crassitudo digitalis est, similis calamo molli, non geniculato, rimas intrinsecus habet tendentes per totum Lilij modo: caput super hunc fauo orbiculato [σφηκίω] vespærum non absimile: inque singulis cellis [ἐν ἑκάστῳ τῷ κυττάρῳ.] singulæ Fabæ continentur paululò super id eminentes, multitudine plurimum ter denæ: *flos* duplex, Papaueris magnitudine: color roseus in plenum caput Papaueris super aquam, folia ad singulas fabas amplexa exeunt magnitudine galeri Thessalici, quæ caulem habent Fabaram. Fabam quamque conterenti amarum illud, ex quo pilula fit, inflexum patefcit. Fructus ita se habet. *Radix* crassissima, Harundine plenior, rimas similiter, atque caulis,

habens: manditur & cruda, & elixa, & assa, eoque cibo qui incolunt paludes vtuntur. Nascitur itaque spontè vel plurima: ceterum, & feritur in limo, paleis largè admistis, ut descendat, incorruptaque maneat, sicque fabeta faciunt. Sin autem semel apprehenderit, perpetuò manet: radix enim valida est, nec infirmior Arundinis radice, verum spinis subhorrens: quamobrem crocodilus eam fugit, ne occurrens oculos offendant, quoniam acutè non videt. Nascitur hæc etiam in Syria, Ciliciaque, sed tractus ipsi non plenè conficiunt. Et circa Toronem agri Chalcidici quodam in lacu exit, magnitudine mediocri, vbi & percoquit, & perficit, & absoluit fructum. Et hæc ex authoritate Theophrasti. Apud quem *Gaza* ἐν ἑκάστῳ τῷ κυττάρῳ, vertit in singulis cellis, & rectè. Sunt enim κύτταροι τῶ σφηκίῳ κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τῷ κηρίῳ κοιλότητες, fauorum vespærum foramina, & fauorum cauitates. Gazam sequutus est Hermodorus, & locum hunc sic reddidit. Calyx in cacumine rotundus, vespærum fauo similis, triginta plurimum loculis, qui singulas singuli continent, non quidem omninò rectas, sed paullo extantes. Atque ad horum etiam imitationem reliqui Diosc. interpretes id quod ille dixit ὅπερ ἀπὸ σφηκῶν φέρει φυσικὰ πῶμα, πλῆστα θυκίτοις ἐν οἷς κύμας μακρὸν ὑπεραίρει τὸ πῶμα, οὕτως ποιεῖται καὶ: ita conuerterunt, Vbi defloruit, fert folliculos siue vtriculos vespærum fauis similes: quum tamen nulla σφηκίως mentio fiat, sed dicat tantum folliculos capsulis similes proferre, in quibus sit faba parum supra operculum velut bulla eminens. Hoc autem operculum πῶμα ab ipso dictum esse videtur ἡ κωδία à Theophrasto appellata, & quam caput & calicem illi conuerterunt. Atque hoc modo etià Cornario videntur idem dicere Theophrastus & Diosc. in diuersa aded & meritò nobis moram iniiciente dictione.

Porro, Faba Ægyptia, quam nonnulli Ponticâ *Diosc. Tab. Pontica.* [Αἰγυπτίος κύμας, ὃν ἱστοῖ ποτικόν. Vet. codex hoc caput non habet, Sarac.] vocant, Diosc. etià teste, in Ægypto quidem magnâ copiâ prouenit, sed & in Asia quoque & Cilicia palustribus locis inuenitur. *Folium* verò habet amplum instar Petasii (ὡς πετάλον. vet. πτελον, inquit Sarac. nimis vel temerè, vel obliuiosè. Dixerat enim antea vet. codicem hoc caput non habere,) seu galeri: *caulem* cubitalem, digiti crassitudine: *florem* roseum, dupla papauerini floris amplitudine. At vbi defloruit, vtriculos gerit folliculis similes, in quibus faba paululùm supra operculum instar bullæ prominet. Ciborium aut Cibotium ided nominatur quasi loculamentum, quod seratur eiusmodi faba, ipsa humenti glebæ indita, atque ita in aquam demissa. *Radix* autem subiacet Harundinis radice crassior: quæ cocta, crudaque estur, & Colocasiam nominatur. Faba quoque ipsa virens comeditur: sed exsiccata nigrescit, & Fabam græcam magnitudine superat. *Vim* porro habet adstringendi, stomachumque iuuat. Quamobrem dysentericis, celiacisque conuenit inpersa earum farina polentæ vice: sed & in pultem quoque redacta exhibetur. Efficaciores autem sunt cortices, si decocti in vino mulso tenui cyathorum mensura propinentur. Ceterum ad aurium dolorem facit quod in earum medio viride spectatur, gustu amarum, si cum rosaceo coctum instilleretur.

Plinius ex 4. hist. plant. Theophrasti sua transcripsit, & quædam variauit, quædam omisit pro sua voluntate, si non exemplaria fallunt, ita quidem ut Theophrasti verborum sententiam non reddat.

reddat. Licet autem seorsim de Faba Ægyptia, seorsim & de Colocasia egerit, tamē proprie eiusdem plantæ sunt Faba, Ciborium, seu Cibotium appellata, & Colocasia radix.

Quod verò ex Colocasia foliis, in variam vasorum speciem implexis, potare gratissimum habere tradit Ægyptios: id habet etiam Strabo lib. 17. & testatur aded magna esse illa, ut poculorum & catinorum vsum præbeant, aptam insuper ad id habentia concavitatem, ut Alexandrinæ officinæ his plenæ sint, & ut vasis vrantur. Appellatur autem hæc folia, Ciboria & Cibotia: Dioscorides tamen ipsas fabas sic appellari ait.

Colocasia porrò etiam Colocasium dicitur Virgilio in Pollione: Ecloga 4.

Mixtaque ridenti Colocasia fundet Acantho.

Galentis lib. 2. de alim. Ciboria & Colocasiam modicum alimentum corpori præbere ait, & talia omnia mali succi esse. Et 1. alim. Fabam Ægyptiam naturâ humidiorē & excrementitiā esse dicit. Quod verò ad vsum medicum attinet, ipsam præterit. Ita etiam Aëtius viridem quidem Fabarum Ægyptiarum fructum, Ciborium appellari dixit, & de ipso in Fabarum tractatione considerandum esse proponit. Sed hoc postea de Fabis agens, non facit. De Colocasia tamen tractās Manzianion ipsam appellari ait, & similem eius vim rapis & cepis esse, & corpus ipsius viscosum, ut extergendi vim habeat: esse etiā aluo comodā.

Hæc longius, ut aliquam saltem huius plantæ cognitionem assequeremur, quæ Italia etiam hodie ignota est, quamvis suo tempore sepi captam Plinius dixit. Sunt tamen qui Veneriis satam vidisse, & radicem sapore Castaneæ sub cinere coctam se comedis, & in multis recens inuentis insulis, panem ex ipsa fieri affirmant. Sed nec defunt, ut præcedenti capite diximus, qui Fabam Ægyptiam, eandem cum Loto Ægyptia esse suspicentur. Hermolaus nobis author est, Fabam Ægyptiam siue Colocasiam ab Herodoto, quemadmodum & Lotum ipsam, Liliū Ægyptiū vocari. An v. sequēs peregrin⁹ fructus valde elegans, sit Faba Ægyptia Diolcor. ambigit Clus.

FRUCTVS VALDE ELEGANS, FABA
fortè Ægyptia Dioscoridis.

CAP. IV.

Descriptio. **S**itne fructus alicuius arboris, an alterius plantæ: incertus sum (inquit Clus. Exor. lib. 2.

cap. 13.) quia, qui mihi munda dabat, Emanuel Svveert, & apud quem similes cōspiciebā Henricus ab Os, Amstelredamenses, qui eum à nautis redemerant, nihil affirmare poterant: mea tamen opinio in eam partem inclinat, ut plantæ alicuius esse existimē, & forsitan in aqua nascentis, ut Nymphææ: quæ si vera sit, Dioscoridis Ægyptiam

Tom. III.

esse Fabam asserere nō verear, tametsi inter Neotericos magna sit de ea planta controuersia: nam Papaueris caput habet, nisi quodd summā parte magis planum, & patens, cellulas insuper vespærum fauis similes habet, in quibus fabæ, quas supra tricenæ non ferre, Plinius auctor est. Si eos qui legerunt conuenire mihi licuisset, magis fortè explorata prodere possem, &c.

TRIBVLVS AQUATICVS.

CAP. V.

Descriptio

EX vno capite *populæ* *et* *folia* multa, fescuncialia, duobus quadrantibus superioribus serrata, suprà glabra, subtus rugosa, Populneis quodammodò similia, pediculo palmari, & sesquipalmari, fungoso, & paulò infra infertio: nem tuberoso, hærentia: flores paruos albos sequuntur muricati fructus

spinulis armati, nigricantes, Castaneis pares, pulpâ, nucleoque non dissimiles, candido, eduli, gustu haud ingrato, qui autore Dod. & recens mandi, & arefactus, molâque contritus in panem cogi posse fertur: nos in suo cortice aqua elixum comedimus: radices longissimæ ex interuallis veluti ad genicula staminum, vtrinque cæsiariem promunt, partim in aqua natantes, partim limo hærentes. Cum flore à nemine pictam esse testatur Gesner. in epist. ad Cos. Holtz, nec etiam placet nostra ex Fuchsianis Icon.

Hic autem est Tribulus alter siue aquaticus Diolcoridis, qui in fluminib. nascitur, & comam supra aquas attollit, aculeos verò condit, & ipsis aquis occulit: foliis latis à pediculo longo dependentibus; caule parte summā quā imā crassiore: ad sunt & ei adnata quædam capillamenta spicacea: fructus verò durus est, uti & Tribuli terrestres.

Fluuiorum singuli priuatim, inquit Theophr. 4. de hist. pl. cap. 11. aliquid ferre videntur. Nec enim Tribulus in omnibus, nec ubique erumpit, sed palustribus fluminum tantum: altitudine cum profundissima quinorum cubitorum aut paulò profundiore, ut in Strymone fluuiio. Mersus in aquam, prorsus ad imum vergit: folio amplo ad effigiem mei, pediculo admodum longo, caule parte summa quidem crassiori, vnde folia, fructusque dependent, qui nigri durique vehementer: nascitur semine decidente, germenque in Vere suum emittit. Radicem alij annuam, alij diuturniorem affirmant, &c.

Tribulus (inquit Plin.) non nisi in palustribus nascitur, dira res alibi, iuxta Nilum & Strymonē amnes excipitur in cibis, inclinatus in vadum,

XXXX 2

Dio sci Tribulus alter, siue aquaticus.

Plinius.

folio ad effigiem Vlmi, pediculo longo: [Quæ sequuntur [Tribulum terrestrem spectant] de hoc plura de viribus Tribuli terrestris, in Hist. nostr. gener.

Non desunt, qui populares & coctiuas Plinio vocatas Castaneas, esse censeant tuberosos fructus, in stagnantibus aquis enascentes, quibus rectè non adstipulatur Ruellius.

Nomina
linguarum.

Tribulum aquaticum sine descriptione pingit Matthiolus, vocans græcè τελευχο ἕνδρον: It. *Tribulus aquatico*: Arab. simpliciter *Tribulum Hafach*, seu *Haserk*: Hisp. *Abroyos*, & *Abrolhos*. Galli vocant *Mades*, & *Chastagnes d'eau*, teste Bellonio Obs. lib. 1. cap. 18. Dod. tamen Macres gallicè nuncupat: Lob. *Escharbotz*, *Saligotz*, & *Truffles d'eau*: Germ. *wassernuß*: Aquaticam nucem, *weiherrnûß*: *Seenûß*: Lacustrem nucem *Stachelnûß*: Gallicum autem vulgus *Saligos*, *Cornuellas*, *Trufflas*, *Trapas*, *Castaneam aquatilem* & *Castaneam Ferrariensem* appellare author est lib. 3. cap. 24. & *Spiznûß*: Brabant, *waternoten*: & à similitudine aculeorum ferreorum *Winteyfers*.

Aquaticus, siue aquatilis, seu lacustris Tribulus, officinis marinus dicitur. Fructus seu nucs eius aculeatæ sunt, tribus robustis aculeis, ubi induratae sunt, quo tempore etiam nucleus durus euadit, ut vix mandi possit, qui tamen recens valde mollis est, & admodum aquosus. Ab huius nucis similitudine dicti sunt tribuli, murices latinè appellati, machinæ ferreæ, aculeatæ, in quacunque partem incubuerint, quæ sub terram defodiebantur, Curtio lib. 4. Nunc etiam sparguntur, maximè in fuga, ut hostium insequentium impetum morentur.

Synonyma.

Tribulus aquaticus, Trago, Matth. Dodon. Anguill. Lac. Cordo in Dioscor. Gesn. hort. Lon. Lob. Cæf. Cast. & H. Lugd. ac C. Bauhino: Tribulus lacustris, Cordo hist. Tribulus aquaticus maior, Clus.

Locus.

Nascitur variis in locis, ac ferè stagnantibus fluuiorum partibus, lutosi lacubus, & vrbium fossis, quibus limosus sit fundus: inter Montbelgardum & Basileam obseruauimus, ubi floret mense Iunio. Matthiolus in plerisque Italiae fluminibus & lacubus prouenire ait, præsertim in agro Mantuano & Ferrariensi: neque solum in dulcibus aquis gigni, sed etiam in mari. Theophrastus autem non dixit in fluminibus nasci, sed fluminum palustribus. Si in mari prouenire obseruauit, cur locum non annotauit?

Vires &
vires.

Dioscorides adstringentis refrigerantisque esse naturæ, ut Tribulum terrestrem, aquaticum statuit, ideoque ad omnes, ad quas terrestrem commendauit, tristes sensationes adhibendum censuit. Idem & Plinius fecit. Additur tamen ab his, Thraces, ad Strymona habitantes foliis Tribuli equos saginare: ipsos verò nucleo viuere, panem facientes prædulcem, qui & ventrem contrahat. Radicem castè purèque lectam, strumas discutere. Semen adalligatum, varicum dolores sedare: tritum verò, & in aquam sparsum, pulices necare. Plura lege antè in hist. n. gen. ubi de Tribulo terrestri. Refrigerantis autem Tribuli istum esse naturæ: exque humida & frigida essentia componi, inque ea aqueam magis esse, quàm in terrestri, in qua terreum frigidum potentius, ex autoritate Galeni ait Dodonæus. In vnguento Agrippæ [inquit Saguyer, in pharm. Fern.] omisit Tribulos Nic. Alexandrinus. Tribuli autem marini, qui Venetiis veneunt in foro, aqueum quid possident cum calore & acrimonia, propter qualitatem aquæ maris: quæ ad forus adhibita cale-

facta elicit & discutit. Aquaticum vidi sæpè in Burgundia extractum ex stagnis, cuius fructum in aqua coctum comedebant vulgares quasi castaneas: alij sub cineribus calidis decoquebant. Habet autem Nic. Præpositus aquaticos Tribulos non marinos, ut Fernelius. Sed hic meliùs quàm ille. Siquidem huius vnguenti munus est emollire, attenuare, &c. ventrem etiam illitus subducere, ad quam rem marini Tribuli aquaticis sunt efficaciores: qui si non sint in promptu, lauandi & macerandi erunt fluuiatiles aqua salia. Obseruatione dignum est quod scribit Plautius ex Fernelio & Cordo, Tribulos recentes esse debere, & parùm coquendos, ne vis coctione perdat. Fiut tandem ex Tribulis verticilli precatorij.

POTAMOGETON. CAP. VI.

Potamogeton Dioscoridi folium habet Betæ simile densum [sæpè, & non ut falsò Cæsalp. legit, Plinium secutus, hirsutum] & parum extra aquam eminens. Porro refrigerat & adstringit, proindeque conuenit pruriginibus ac depascentibus vetustisque vlceribus. Nomen autem ex eo inditum est, quod in paludibus & æquosis locis nascatur. Dicitur tamen aliis inter spuria Stachyites, quasi spicata, nisi malis Stagnitem legere, corrupto à stagno vocabulo. Latinis Fontalis, seu Fontinalis, Egyptiis Etenchis.

Medetur Potamogeton ex vino dysentericis & celiacis, similis Betæ foliis, minoribus tantum hirsutioribusque, paulatim supereminens extra aquam, peculiariter refrigerat, spissat. Vfus in foliis, cruribus vitiosis vtilis, & contra vlcerum nomas cum melle vel aceto. *Cassor* hanc aliter nouerat, tenui folio (Myriophyllum aquaticum Dodon. putat Dalech.) velut equinis setis, thyrso longo & læui, in aquosis nascentem. Radice sanabat strumas & duritias. Potamogeton aduersatur & crocodilis, itaque secum habent eam, qui venantur illos. Ita Plinius lib. 26. cap. 8.

Potamogeton Galeno 8. simpl. adstringit & refrigerat similiter Polygono: sed essentia eius crassior, quàm Polygoni est.

Potamogeton officinis ignota est. Nomen autem eius apud Diosc. Limonio tribuitur. Et rursus apud eundem cap. de Trifolio nomen Potamogetonis inuenitur. Herbarum tamen periti eam censent esse, quæ Germani *Samfrait* vocant & *Seehalsden* / quod lacus occupet, cuius plures sunt species, de quibus posthac dicemus.

Potamogeton rotundiori folio.

Potamogeton folia plâtaginea, pallido virore splendens, nervis secundum longitudinem decurrentibus striata, haud aliter ac Nymphææ aquis innatant, pediculis longis appensa, ex ramis fungosis, teretibus: ad exortum pediculi folij, quod plerumque singulare est, membrana digitum longa apponitur,

Descriptio.

Etym. &
mina lin.

Alga q
ta, Trago

Lab. not.

Synonym

Locus &
Tempus

Vires.

Descriptio

Potamogeton
Dod.
Ded. nota-
ur.

Synonyma

tur, folium id, ac etiam florum caulem inuoluens: flores Persicariæ aut Bistortæ, purpurascens, in spicam dispositi, peciolo insident crassitudine cū caulibus pari, quos racematim congesta sequuntur *semina*, rufescentia, latiuscula, in aduncū mucronem leuiter desinentia, medullam albam continentia, Trago copiosa, dura, & folliculis quibusdam inclusa: *radix* capillaris, fibrosa.

Elym. & nomina lingua.

Ποταμογείτον, quasi fluminibus vicinam dictam perhibet Fuchsius, quod palustribus & aquosis nascatur. Stachitidem verò quasi Spicatum, ob caulem, quem floribus & semine spicatum ex se mittit. Alij tamen lat. Fontalem & Fontinalem quoque nominant. Germ. *Seselsden* & *Samfran*: Belgæ *fonteyncrum*: Galli *Espid'caue*: It. *Potamogeto*.

Alga quar-
ta, Trago.

Tragus quartam Algarum facit, & verum *α-λαμυγείον* Dioscoridis asserit. Sed & Rob. Constantinus apud Amatum pro genuino Potamogeto hanc pictam exhibuit.

Lab. net.

Lobelius in Adu. adscribit Potamogeto Matthioli folia Plantaginis aquaticæ aut Betæ minoræ, aut Persicariæ, duriuscula: flores Bistortæ aut Persicariæ: radicem flexuoso anfractu excurrentem, ex geniculis multas propagantes fibras, trans aquam fundo immerfas: guttu adstringentem, siccantem. Sed hæc descriptio Lobelij competit potius sequenti Potamogeto, quam Matthiolino. Existimo Lobelio non fuisse notum Potamogetonem cum, aut vtrumque confundere.

Synonyma.

Potamogeton 1. siue rotundifolium, C. Bauh. pin. Potamogeton, Trago, Matth. Fuchf. Anguill. Lac. Lon. Cæs. Cast. Lugd. & Tab. *Potamogeton*, Dod. gall. latifolium, Ger. *Potamogeton* *λεϊόφυλλον*, Thal. *Potamogetoni* similis rotundiore folio, Cordo in Diosc.

Locus &
Tempus.

Nascitur in lacustribus & aquosis locis: floret Iunio & Iulio, quo mense & semen maturat.

Vires.

Ex veteribus antè traditæ sunt vires: Fuchsius ait refrigerare & exsiccare gustum abundè docere: is tamen non docet qualis sit gustus, quod oportebat.

POTAMOGEITONIS SPECIES VARIE.

CAP. VII.

POTAMOGEITON SIVE FONTALIS Persicariæ folio.

Descriptio.

Manifesto discrimine à Potamogetone primo secernunt *folia*, Persicariæ foliis similia, nisi essent maiora, venis obliquis & transversis in marginem à nervo, qui vnicus secundum longitudinem decurrit, ex porrectis, alioqui etiam non ita sunt obtusa, sed in acumen desinentia, & pro loci situ nonnunquam hirsuta: aquis plurimum innatantia *pediculo* seiscuncialia aut sextantalia, ex *caulium* geniculis orto: inter quæ palmo sæpè breuior pediculus exit in spicam congestos *flosculos* Persicariæ gerens ex albo rubentes.

Potamogeton Dod.
Dod. nota-
re.

Dod. in fol. lat. sub antè dictis Potamogeti nominibus eandem penè descriptionem, quam in fol. gall. habet: verum icon plurimum differt: folia non sunt similia Plantagini, vt olim in hist. gall. scribebat, sed Persicariæ: quare suspicor non bene ei notam, quam in fol. gall. exhibebat. Lobelium autem hunc cum præcedente confundere antè diximus.

Synonyma.

C. Bauh. pin. Potamogeton 2. siue Salicis folio: Phyllitis lacustris, Cordo hist. Potamogeton Tom. III.

Dod. Potamogeton, siue Fontalis & Spicata, Lob. in Adu. Obs. & Ic. Potamogeton 2. Dalechampi, Hist. Lugd. Potamogeton *ιτιόφυλλον*, Thal. Potamogetum angustifolium, Tabern. & Ger.

Reperitur in paludibus, lacubus, vrbium fossis, & aliis stagnantibus aquis, non rarò etiam in riuis, antè fluentibus: vbique frequens: flores conspicui sunt Augusto aut Septembri, Dodon. Montbelgardi in stagnis floret Maio.

Locus &
Tempus.

FONTINALIS LVCENS MAIOR.

Descriptio.

Fontinalis lucens maior, aquis innatans, in longos ramos deducitur, in varios rursus ramulos subdividendos: *folia* alternositu nõ aduerso ex breuib. latis pediculis, longiora quam Potamogetonis, angustioraque, tota lucida, nervo medio percurrente, quo in latus tenues vtrinque fibræ

disseminantur: ad singulorum foliorum minus, appositum longiusculum, aliquousque *caulem* amplectens. Gesnerus vocabat Vuam aquaticam. Tiguri reperti in farnensæ mense Maio: Montbelgardi in Dubio flumine.

Locus &
Tempus.

FONTALIS MEDIA LVCENS.

Descriptio.

Fontinalem mediam lucentem voco herbulam aquis innatantem, cui ex tenuibus radiculis *rami* multi, imbecilles, pedales, dense geniculati: *folia* per genicula, bina sibi correspondentia, oblonga, in acumen desinentia, viridia & pellucida: flores ex pediculo vno aliquot parui simul iuncti formæ & colore quodammodo Moschatellæ Cordi, quibus succedunt *semina* similiter conferta, parua, contorta, vt

Meliloti vulgaris, cui quodammodo similia. Clus. hist. vocat Tribuli aquatici minoris speciem alteram.

Tribuli aq.
minoris spe-
cie altera,
Clus.

Xxxx 3

Locus &
Tempus.

Floret & semen profert Genesæ mense Iunio, in riuis in iuxta Rhodanum versus castellum la Bassie. Eadem etiam prouenit iuxta Dubin Mompelgardii, quā itur *Cleruauæ*. Clusius videbat apud Eberstorf arcem in lacunis, secundum purissimæ aquæ riuos decurrentes nascentem.

FONTINALIS CRISPA.

Descriptio.

Fontinalis crispa, similis Fontinali nostræ mediæ nisi quodd maior: folia longiora, quadrantia ferè, non ita crebra, crispa, aspera, in ambitu dentata, ex opposito sita, lucida: flores herbacei, parui, verrucosi, ex pediculis sextante longioribus: tota planta insipido gustu natales suos refert: semina

ramorum extremis hærent racematim cohærentia, angulosa, acuminata, modicè recurua.

Hanc Clusius in pann. p. 714. & hist. Tribulum aquaticum minorem vocat.

Alga secunda,
da, Trago.

Trago dicitur Alga secunda, in fluentibus quidem aquis nascens, piscinis tamen & stagnantibus familiarior, quæ quibusdam in locis deuoranda decoquitur. Hanc sub Fuco seu Alga marina Dioscoridis comprehensam iudicat, deque ea egisse Theophrastum lib. 4. cap. 7. ubi inter cætera, aquaticas plantas vulgarissimas Gramini similes esse calamis & caulibus asserit.

Lobelius in Ic. pag. 286. Pusillum fonti-Lapathum inscribit, ut in Adv. ubi & Lapathium tenellum vocat.

Synonyma.
cætera.

C. Bauh. pin. Potamogeton 6 siue foliis crispis, seu Lactuca ranarum: Potamogeton ἀνέφυλλον, seu crispum, seu fimbriatum, Thalia. An Alga Hydrolapathi folio, Gesn. coll.

Locus &
Tempus.

Floret Iunio in fluuio Alant circa Mompelgardum: atque in variarum urbium & arcium fossis inuenitur, Iunij initio florens.

Potamogeton altera Dodonæi.

Descriptio.

Compluribus tenuibus ac teretibus cauliculis luxuriat, in alas subinde distributis: folia huic sunt lata, oblonga, acuminata, multò quàm prioris [Pescicariæ folio] minora: è sinu ramulorum ac foliorum pediculi subinde prodeunt, in quibus spica brevis, flosculos proferens candicantes, mucosos: ac dein semina plana, rotunda veluti Aphaces: radix fibrosa fundo adhæret.

Synonyma.

Dodon in fol. lat. Potamogeton, siue Spicata altera. C. Bauh. pin. Potamogeton 4. siue foliis latis splendidibus. Potamogeton μαλακόνφυλλον, Thalia, cui maior & minor species.

Locus.

Tota sub vndis nascitur, eminente tantum-

Fontalis minor lucens.

modò cacumine, sed in aquis haud profundis & dulcibus, quæ tamen maritimo æstu attolluntur: veluti in sinu illo, qui à Dordracō Hollandiæ ciuitate, ad Bredam Brabanticiuitatem patet.

Mas Münster.

Potamogeton racemosum angustifolium.

Radice est capillacea, rufescente, cauliculis tenuissimis, palmaribus, in aqua fluitantibus foliis angustis, longis, binis ex opposito respondentibus: aliquibus in ambitu leuiter sinuatis, aliquibus minimè sinuosis: petiolo tenui, breuique, flosculi pusilli, vix in morem congesti, insident, quibus grana aculeata, simul iuncta, succedunt.

Descriptio

Autori C. Bauh. prod. Potamogeton 1. Eid. Synonyma pin. Potamogeton 7. siue racemosum [legendum ut ex descriptione patet, racemosum] angustifolium: Tribuli aquatici minimi nomine à D. Francomissum, ex Lusitania. Idem prope Mompelium, ad molendinum in aqua fluitans reperitur.

Potamogeton graminum ramosum.

Ex cauliculo pedali, etiam cubitali tenuissimo, rotundo, albicante, in plures alas brachiato, folia graminea, oblonga, atro-virentia, non alternatim,

Descriptio

alternatim, sed multum ab invicem distita, prodeunt, quæ in alia folia, ferè capillacea, abeunt, nihilominus tamen ex primi folij ala, cauliculus in similia folia abiens, exurgit: in extremo caulis pediculus triuncialis, *flosculos* minutos, & granula subsequètia minuta & subaspera, nō racemi modo, sed magis & velut in spica, dispersa, sustinet.

Synon. C. Bauh. authori prod. Potamogeton 1. Eid. pin. Potamogeton 8. siue gramineum ramosum: Fontilapathi graminei nomine, à D. Bursero, ex Austria missum, vbi in paludibus fluitat.

Potamogeton minimum capillaceo folio.

Descriptio. Hoc paruum est capillaceo & *caule* & *foliis* oblongis, inordinate dispositis, pallidè virentibus: in summo pedicello paruo, modò vno, modò duobus, capitulum minimum & acuminatum, prioris tamen formæ, quod minutissimo *flosculo* pallidulo successit, sustinens, quorum aliud quasi vesiculæ foliaceæ in acumen desinentis, inclusum est.

Synonyma. Descriptori C. Bauh. dicitur in prod. Potamogeton 3. Eid. pin. Potamogeton 9. siue minimum capillaceo folio. Hoc cum sequenti, Monspelio D. Burserus attulit.

Locus.

Potamogeton capillaceum, capitulis ad alas trifidis.

Descriptio. Hoc *cauliculo* est palmari, pilo non crassiore, ramoso, articulado, ad quemlibet articulum: *folia* bina, oblonga, quous pilo tenuiora, ex aduerso respondentia: quorum alis, minutissimi *flosculi*, palliduli insident, qui iuncti, nodulum quasi referunt, quo maturato, nodulus siue capitulum, ex tribus portiunculis semicircularibus in apicem abeuntibus & rufescentibus compositum conspicitur: nihilominus tamen ex priorum foliorum alis, pedicellus exurgit, qui in tria, ac etiam plura foliola absumitur, similisque in medio nodulus adponitur, in summitate namque capitulum nullum est.

Synonyma. C. Bauh. prod. Potamogeton 4. Eid. pin. Potamogeton 10. siue capillaceum, capitulis ad alas, trifidis.

FLUVIALIS PISANA, FOLIIS denticulatis. CAP. VII.

Descriptio.

Tom. III.

R Amuli molles quaquaversum sparsi, ac variè diuiccati in aquis fluitant. Distincti sunt geniculis foliorum oppositorum, quæ imâ parte latiuscula, extremâ angustissima, vtrinque eleganter serrata, vel denticulata, vbi quoque densiore stipatu hærent: ad foliorum comissuras, & veluti

ex sinu eorum, & ex parte vestiti emergunt noduli quidam oblongi M. liij semine maiores, quati, obscurè virentes. Ramulis quoque sicut & foliis conchulæ quædam exiguæ & vel prædictis granis minores hærent, vacuæ, pellucide, acuminatæ. Planta hæc sicca nullo sapore manifesto prædita est, odorem autem quandam vliginosum spirat.

Lecta in flumine Pisas tendente Liburnum à Locus. D. Agerio Medico Argentinensi, qui Argentinam communicauit.

PERSICARIA MITIS.

CAP. VIII.

Foliorum, quæ habet ista, cum Persicæ arboris foliis similitudo, nomen ei apud Latinos fecit: sūt enim illis similiter oblonga, acuminata, similique venarum discursu prædita, sed subhirsuta, & interdum liuidâ maculâ notata, vnde maculosæ cognomen, sapore adstringente acerbo: caules

teretes, rubentes, ramosi, geniculati: flores in racemulis Bistortæ æmuli, colore purpurascens, vel albo: semen fuscum, latum, lubricum: radix tenuis, obliqua, lignosa & fractu contumax.

Non clam Fuchsum est quàm variè à multis diuinatum sit, quo nomine Persicaria vocata veteribus sit. Sed eius quidem sententiâ omnes decepti sunt, nec ipsi constat nū à veterib. descripta sit. Vulgus herbariorum vno consensu Persicariam nominat. Germ. *Persickkraut*, *Persingkraut* & *flöckkraut*, h. e. Pulicariam: Belge *Persichcrup*, *Persichecront* & *Bloocrup*: Galli *Persicaire*, & *Culrage*: Nomencl. pann. Bolyha siu, Kesereu siu.

Fuchsius porro Persicariæ maculam non denegat, sed ei saporem admodum adstringentem, aliter ac Dodonæus, adscribit, qui vt plurimum saporem nullum manifestum habere ait, & præterea maculâ differentem facit ab Hydropipere, in quo contra Tragum maculam negat.

Lob. in Obs. Persicariæ plures species assignat, sc. Persicariam floribus albis Antuerpiensem, & aliam pusillam repentem, flosculis aliàs candidis, aliàs purpurantibus: tertiam in agro Neruiensi, multo maiorem, foliis hirsutis, gustu acerbis, floribus albis, aut purpureis: Hanc quosdam Britanniam appositè dicere scribit.

Pulicaria fœmina dicitur Brüsels, tom. 1. rhaps. 3. Persicaria fœmina, Eid. in 4. pag. 155. & Lon. Persicaria, Fuchf. Dodon. Anguill. Cast. Persicaria altera Trag. Matth. Tab. Persicaria maculata, Eur. Cordo, & Ger. Persicaria maculis nigris, Gesn. hort. Persicaria mitis maculo-

Nomina lioguarum.

In sapore dissentit Fuchsius à Dod.

Persicaria plures species Lobel.

Synonyma.

sa, Lob. Icon. pag. 315. Persicaria prima, Britannica Plinii, Cæs. Cratægonum, Lacuna. Persicaria Matthioli, H. Lugd. pag. 1041. Persicaria pusilla Lobelii, Eid. quam ait in Antuerpiani agri glareosis sabulosisque vdis quadruplò minorem humi reperere, reliquâ facie illi similem.

C. Bauh.
not.

C. Bauh. phyt. Hydropiper 2. siue Persicaria mitis : Eid. pin. Hydropiper 1. seu Persicaria mitis maculosa, & non maculosa : Lapathum quorundam. Eid. phyt. Hydropiper 3. [4. pin.] siue Persicaria minor : Pulicaria pumila, Tabern. *Cur separat hanc, quæ magnitudine tantum differt?*

Locus.

Vires

Reperitur similibus, & sæpe iisdem quibus Hydropiper locis, floretque eodem tempore.

Sapore acris non est, sed subacidum quippiam relipit, quare frigido siccoque est temperamento. Ob id inflammationibus incipientibus & recentibus vulneribus fertur prodelle imposita. Podagricis utilis habetur.

PERSICARIA ACRIS SIVE

Hydropiper.

Descriptio.

CAP. IX.

Qui Persicariâ nobis descriptam nouerit, idem Hydropiper nouerit : radix persimilis : folia Persicæ, maculosa & non maculosa : flores spicati, albi vel rubri : semen latiusculum, nigricans : Sapor verò nō, ut illi, acerbus & adstringens, sed Piperis instar acris, tum foliis, tum semine.

Dioscoridi

Hydropiper (*ὑδροπύπερι*, id est, aquaticum Piper, quod à loco & sapore nomen habet) apud aquas maximè stagnantes lenitèrve fluentes gignitur. Caulem edit geniculatum ac solidum, circa quem alarum sunt concauitates, ac folia Menthæ similia, sed maiora, delatiora, candidioraque, gustu acria Piperis modo, citra tamen ullam odoris gratiam. Fructum verò gerit in furculis paruis prope folia erumpentem, & racematim coherentem, qui & ipse acris est. Cæterum, radicem habet paruum, nullius in medicina vsus.

Persicaria
fœmina tri-
plex varie-
tus, Trago.

A Trago Persicariæ fœminæ titulo pingitur : proque Primo Persicariæ genere describitur. Tres autem coloris florum ratione species constituit. Ait enim flores esse in quibusdam ex roseo rubicantes, alios colore Brehlici præditos, nonnullos candidos. Hanc autem plantam iure Piperit in vocari posse, ob insignem suam acrimoniam, plus linguam vellicantem, quàm vel Piper, vel Aron : Dioscoridem tamen pro Pipere aquatico descripsisse, & Latinos quosdam Persi-

cariam, ob foliorum, quam cum Persca arbore habent, similitudinem, & Herbam S. Mariæ vocasse : lac. Manlium, Sanguinem Christi : Aui-cennam lib. 2. cap. 748. Zinziber caninum. Esse autem hæc propria illius nomina, Persicariam, Molybdenam, Maculatam & Plumbaginem. Germanos porro *Rassel & Stöckfräut*, id est, Pullicarem herbam, quod pulices abigat, vocare : posse & *Mückenfräut*, id est, Muscarum herbam appellari, quod expellendis muscis, vix quicquā efficacius reperias. Si quidem quæcunque in pe- coribus vulnera vel vlcera huius succo oblita fuerint, ea ab iniuria muscarum tuta maneat, etiam feruentissimâ Æstate. Idem Tragus aliud Persicariæ tradit genus, quod à priore distinguit solo sapore, quem huic postremo non adeo acrem attribuit, ut linguam mordicet, sed subacidum qualem Acetosa. Huius autem radicem per terram serpendo se propagantem, hortis & agris frumentariis, magnum ait afferre damnum. Esse verò quosdam subdit qui alterum hoc Persicariæ genus, in hortis & agris nascens, Cratægonon & Theligonon velint. Qua de re Ruellium l. 3. c. 54. consulendū suadet : ubi is ab Hippocrate Polycriton, & à vulgo Gallorum Curaginem dici testatur. Sed tum Ruellius, tum Tragus satis intricatè tradere videntur historiam Persicariarum, ut patet ex superioribus, & potissimum si quis vtriusque capita legat. In Trago porro figura vna superflua est, si plantæ sapore tantum differunt.

Dodon. de frum. vnam eandemque imaginem pro Persicaria & Hydropipere exhibet, aliter quàm in fol. lat. Matthioli eorum opinionem haud censet approbandam, qui putant Cratægonon esse quandam Persicariæ vocatæ speciem, quod Persicaria nullis ferè notis Cratægonum æmulari videatur : contra quàm sentiat Turnerus.

Dod. notat
tur.

Ceterum, non desunt qui hanc plantam germ. *Pfauventraut*, & *Pfauvensiget*, h. e. Panonū speculum, à maculis, quibus est notata, nominent.

Speculum
panonum,

Malè autem à Theod. Dorsthenio Hydropiperi est appositâ icon Anagallidis aquaticæ, quam Beccapungam vocant : non placet etiam ab ipso Piper montanum appellari.

Persicaria 2. [1. phyt.] siue vrens, & Hydropiper, C. Bauh. pin. Persicaria mascula, Brunfels. tom. 2. rhaps. 5. Persicaria mas, Lon. Persicaria 1. genus, Trago & Tabern. Hydropiper, Fusch. Ang. Dodon. Marth. Cordo in Diosc. Lac. Cast. Cæs. & Gerardo. Hydropiper Matthioli, H. Lugd. pag. 1038. Cratægonon, Anguill. Persicaria mordax, Thal. & Eur. Cordo, cui & Piperitis, Plinio Siliquastrum dicta. Hydropiperi, & Persicaria hydropiper, Lob. Ic. pag. 315. Eid. in Obs. p. 171. Persicaria vrens, Hydropiper & Cratægonum Cordi : germ. *wasser Pfeffer* : belg. *waterpeper* : gall. *Culrage* : Angl. *Ramie* : the : It. *Pepo aquatico* : Hisp. *Pimienta aquatica*.

Synonyma.

Nomina
linguarum.

Nascitur locis palustribus, in fossis & scrobibus, hybernis mensibus aquas habentibus, & iuxta stagnantes aquas. Iulio verò & Augusto potissimum floret.

Locus &
Tempus.

Facultatem habet euidenter calidam & siccâ : Vires & vsus. non tamen, Dodonæo teste, uti Galenus affirmat, tam calidam quàm Piper. Vin autem habent folia, autore Dioscoride, cum semine imposita ædemata veteresque duritias discutiendi, & sub oculis

oculis sugillata emendandi. Siccata verò & tusa, sali & obsonijs pro pipere admiscuntur.

COTYLEDON AQUATICA.

CAP. X.

Descriptio.

Folijs peltatis vncialibus rotundis, per marginem obiter incis, interitur in ipsum umbilicum (vnde in oras radiatim nervi excurrunt) pediculus palmaris, tenellus, è coliculis & ramis, adeoque & ipsis perplexis capillaribus radiculis enatus, indidemque & ramulorum diuagationibus vnciales pediculi exeunt, glomeratum sustinentes singuli capitulum, Ranunculi aquatici, flosculo præcedente non multum absimili: sapor huic acriusculus Siymbrij.

Synon.

Lob. in Adu. Obs. p. 209. & Ic. p. 387. aquatica Cotyledon acris Septentrionalium, an Calitriche Plinij? Cordo in Diosc. Cotyledonis, quæ Cimbalion Scitalion, Acetabulum & Umbilicum veneris vocant, nomine, herba à quibusdam indicata, sed plurimum ab Acetabuli descriptione differens Dod. gall. Cotyledon aquatica, Pennineorum Belgarum; Eid. in fol. lat. Cotyledon palustris.

An Turn. Cotyledon altera in palustribus nascens?

C. Bauh. phyt. Cotyledon 2. sine palustris: Eid. pin. Ranunculus palustris 4. sine Ranunculus aquaticus Cotyledonis folio, Ranuncul. aquat. umbilicato folio. Col.

Locus & Tempus.

Palustribus locis inuenitur, & præsertim humidioribus, & quæ frequentius hybernis mensibus rigantur. Iulio mense apud Belgas cum flore reperiri ait Dodonæus.

vocatque etiam Polyanthemum aquatile, ac subdit, pharmacopæorum & herbariorum plerisque Hepatecam aquaticam & Hepaticam albam, perperam appellare.

Ranunculus aquaticus Hepaticæ facie Lobe-lij in Obs. p. 491. & Ic. tom. 2. p. 35. Ranunculus fluuiatilis, Hepatica fluuiatilis, & Polyanthemum aquatile Tabern. Ab H. Lugd. p. 1021. pingitur huius imago inscriptione Hepaticæ aquaticæ & palustris.

Lespus herbariorum.

C. Bauh. phyt. Ranunculus 5. sine aquaticus folio integro & capillaceo. Eid. pin. Ranunculus palustris 5. sine Ranunc. aquaticus folio rotundo & capillaceo: Polyanthemum palust. aut aquat. Dod. gall. Ranunculus tertius, Gesner. hort. Ranuncul. aquatilis, Ger. Ranunculus in aquis nascens folio parum scisso, Cæs. Hepatica palustris, Thal. De hoc ait: In nostro duplicia folia obseruantur, quæ sub aqua multifida, capillacea, quæ extra aquam rotunda & crenata.

Synon. C. Bauh. pin.

In fossis aquas habentibus & lentè decurrentibus rivulis: nec non iuxta eorundem ripas, ac alijs locis humentibus gignitur. Aprili, Maio & subinde Iunio mensibus abundè & late florere. Abunda in fluuij Necari glareosis, vbi aqua non profunda, inter Heidelbergam & Neckergundt: vt & in alijs etiam aquis fluentibus, vt Mæno, & in Ducatus Burgundiæ, Seine.

Calida herba est Ranunculorum modo, non ita tamen vrens. Eius autem nullus medicus vsus est, nisi quod ab ignavis quibusdam, magno quidem errore, Hepaticæ albæ loco, medicamentis hepar refrigerantibus miscetur, teste Dodonæo, & Tabern.

Vires

RANUNCVLVS AQUATILIS ALBVS.

Tenuifolius.

CAP. XI.

Descriptio.

Violæ aquaticæ, de qua pōt ramos habet, satis crassos, longos, inque minores ramulos subinde diuisos, per quos duorum generum promiscuè folijs conspiciuntur: alia enim capillaris tenuitatis confertissimis cirrhis perplexa, alia verò supra aquam Ranunculi folijs similia, lucida, maculis quibusdam nigris notata, satis crassa, subrotunda, in aliquot partes diuisa, sed non profundè: flores satis frequentes, explicante se capitulo folijs viridantibus obuoluti, apparent candidi, Viola aquaticæ, vel Ranunculi, apicibus multis in tuberculum ranunculolum congestis, medium occupantibus: foliola octo obseruamus in planta, ex qua facta nostra pictura.

Dodonæus inscribit Ranunculum aquatilem, Tom. III.

RANUNCVLVS AQUATILIS OMNINO

In hoc nulla soliorum differentia vt in Hepatica aquatica: siquidem omnia inter se similia, tenuibus illis duntaxat Hepaticæ folijs proxima, ceteroqui rami flores candidi, capitula acerosa conueniunt.

Tragus primo Alge genere describit, Algamque primam facit, vocans germ. generali quidem

Descriptio.

Algae go.

vocabulo Samkraut. Iudicat autem & hanc sub Facio marino Dioscoridis esse comprehensam, de eaque egisse Theophrastum lib. 4. cap. 7. vbi inter cæteras aquaticas plantas vulgarissimas Gramini simile esse calamis & caulibus, asserit.

Dod. gal. huius meminit nomine Polyanthemum omnino tenuifolij, sine latioribus folijs. An Gesn. coll. stirp. Ranunculi aquatici genus alterum minimum folijs minimis multifidis, vt in Cotula:

Yyyy

Polyanth. tenuifol.

Ranunculus Chamæmeli folijs, rara herba & caustica, locis paucis tribus?

Syn. C. B. C. Bauh. phyt. Millefolium 14. siue aquaticum Ranunculi capitulo. *Eid. pin.* Millefolium aquaticum 6 siue folijs Abrotani, Ranunculi flore & capitulo: Alga: Tragi: Alga palustris & fluuiatilis, Gesn. coll. Millefolium maratriphyllon. 3. flore & semine Ranunculi aquatici Hepaticæ facie, Lobel. Ic. pag. 79. & Gerardi: Millefolium aquat. flore albo, Clus. hist. Millefolium tertium, *Oncostaphys*, *Wasserflachs* Schvv. Fœniculum aquaticum, *Wasser feuchel*, Tabern. Ranunculus tricophyllon aquaticus medio luteus vel, Ranunc. aquat. fœniculaceus *τετράφυλλον*, Colum.

Locus. & Tempus. Prope riuiolos habitat: degit & interdum in ipsis: occurrit etiam ad ripas fluminum: floret Aprilis, Maio & Iunio mensibus.

Uires Tragus Algam suam naturâ frigidam ait, ideoque non intro sumendam, sed podagricis & calidis effusibus foris duntaxat adhibendam. Schevenck. contra hoc tuum Millefolium esse causticæ facultatis & e charoticon concludit. Vter autem melius indicarit, & an ambo eandem plantam intellexerint, non abs re quæritur.

RANUNCULO SIVE POLYANTHEMO

aquaticum albo, affine Millefolium maratriphyllon fluitans.

C A P. XII.

descriptio.

Longissimi, in aliquot partes diffusis, teretibus, laevibus, inanis flagellis prociuis, aquæ impetum, cuius est alumina plâta, imitatur: folia ad genicula Fœniculi, vel potius Peucedani, multo longioribus, & quam Hepaticæ aquaticæ Dodonæi tenui folio, in pauciores partes diuisis: ex hisdem etiam articulis surgunt

pediculi concani, quibus insident flores Ranunculi, lactei, quinque foliolis striatis constantes, apicibus in medio luteis: quibus succedunt capitula consimiliter Ranunculi, viridantia, echinata.

An Fœnicu. aquat. H. Lugd.

An H. Lugd. p. 1023. Fœniculus aquaticus? Huc C. Bauh. ad Millefolium maratriphyllum palustre alterum Lobelij refert, dicens figuram eius esse imperfectam.

Fluitans abundat in fluuio Mompelgardensi Alant dicto, & in Dubi: floret Maio & Iunio.

RANUNCVLVS HEDERACEVS RIVVLO-

rum, sed extendens, atra macula notatus.

C A P. XIII.

descriptio.

Est cauleculis multis, humi iacentibus, & serpentibus, rotundis, radiculas exiles & præ-

nues, è nodulis quibusdâ emittentibus, folijs multis, parvulis, Hederæ similibus: [quâ mobrem Hederaceus cognominatur.] atra macula notatis, pediculis brevissimis, ad quorum exortum floris conceptus emergit, granulis tuberosus, oblongus: flore luteo, Ranunculis alijs simili. Sapore

acer est feruidus.

H. Lugd. p. 1031. Ranunculus hederaceus Dalechampij. C. Bauh. phyt. Ranunculus 34. *Eid. pin.* Ranunc. palustris 3. siue Ranunc. aquaticus hederaceus luteus.

Nascitur in riuiolis & fluentis fonticulorum, locis sabulosis & macris.

MILLEFOLIUM AQUATICVM, DICTVM

Viola aquatica.

C A P. XIV.

Violam aquaticam vocant aquarum amasiam plantam, cui radices longæ subinde obliquo actu se propagant lesqui palmates, è quibus orti pediculi trium quatuorve vnciarum, foliolorum pinnatim adnexis segmentis vncialibus, angustis: caulis rectus, inanis, striatus, geniculis aliquot per summa nodosus, ad quorum vnumquodque quini, aut seni verticillatim nascuntur flores pulchri, maiusculi, Leucoijs similes quinquefolijs albis, apicibus in medio luteis, constantes, pediculis vncialibus & fœcuncialibus hærentes. [Dod. odorati:] florem calycis vice obuallant foliola oblonga, viridia: ipsisque pediculis apposita foliola aliquot longiora acuta radiata. Tota herba, autore Dodonæo, ante caulis prouentum, sub aquis conditur, atque tunc ei innatans nouella videtur Abies: caulis verò ubi excreuerit vnâ cum floribus superficiem superat, ac supra aquas eminet.

Myriophyllum alterum vocat Matth. in Diosc. & Epit. Camer. id non describens, sed Dioscoridi attribuens, quod tamen asserere nolum.

Dodon. in fol. lat. inscribit Violam aquaticam, vocans Belg. *vvater Violieren*, German. *vvasser Veiel*: Gall. verò *Gyrosflees d'eau*. Testatur idem Matthiolum Myriophylli speciem facere, tamen cum descriptione eius parum conuenire dicat. Nec enim caule esse ait singulari, nec radice vnicâ, quale Myriophyllum à Dioscoride describitur.

C. Bauh. phyt. Millefolium 12. seu Viola aquatica latiore folio: *Eid. pin.* Millefolium aquaticum 4. siue Viola aquatica caule nudo: an Potamogeton Castoris apud Pliniū l. 26. c. 5. Schvv. Millefolium palustre secundum: Myriophyllum alterum, Matth. Lac. & H. Lugd. Myriophyllum, Cal.

Synon.

Cæs. Myriophyllum equisetifolium fluviatile, Lob. in Adu. & Obs. p. 460. Stratiotes fluviatilis, Gesn. hort. Viola palustris, Gerar. Fœniculum aquaticum 2. Tabern. German. *Uasserfenchel*.

Locus & Tempus.

Aquarum residuum & rivulorum vadis innascitur lubens: Alibi etiam, ut apud Belgas frequens in lacubus occurrit, & aquis stagnantibus, aut pigrius fluentibus: prodit Iunio flores.

Vires.

Est frigidam & siccam facultatem habere videtur Dodonæo.

Millefolium aquaticum, dictum Viola aquatica, secundum.

Synonyma,

Sunt qui cum priore idem velint, ac illud foliatiore, hoc vero angustiore multo est.

Inscitibitur à Lob. in Obs. belg. p. 966. & Icon. Plant. 790. Myriophyllum equisetifolium palustre. A Dod. in fol. lat. Viola aquaticis altera Icon. Ab H. Lugd. Viola palustris.

Cæs. Bauh. phyt. Millefolium 13. seu Viola aquatica altera: Eid. pin. Millefolium aquaticum 5. siue equisetifolium caule nudo.

Millefolium pennatum aquaticum.

Descriptio.

Longis præditum est caulibus & fungosis, inter nodis satis crebris interceptis, ad quorum nodos quinque aut plura folia circumposita tenerrima, pulcherrimè cristata, & plumas auium imitata: spicam Equiseti capitulo similem habet. C. Bauhin. est in phyt. Millefolium 16. In pin. Millefolium aquaticum 8. siue pennarum spicatum. Trago est Alga tertia, vel Alga Virgilij. An Myriophyllum vel Maratriphyllum palustre, Lobelio? An Millefolium aquat. Matthiolo? Millefol. pal.

lustre spicatum, Schvv.

Locus & Tempus.

Observavi ego Genevæ in lacustribus circa nodochium: postea etiam inter Mompelgardum & pontem Vaniancourt & Dubim, ac prope urbem & præterea juxta Bessfordiam, florentem mense Maio. Alga. 3. Tragi nascitur in piscinis & stagnantibus aquis, humo limosa & forti. Iudicatur planta terreæ substantiæ & Saturnia planè.

MILLEFOLIUM AQUATICUM minus.

Latè se fundentibus scapis præditum est, qui rotundi, virides, frequentibusq; nodis intercepti sunt, è quibus tenues, capillacæque fibras spargit, quibus telluri inheret: superior scaporum pars palmum supra aquas eminet, quam ad singulos nodos quinque tenuium parvisque foliolis

Tom. III.

præditorum foliorum ala ambiunt, vix vnciam longæ, virides admodum quæ sensim circa scaporum summitatem minuuntur, sic ut in pyramidalem quasi formam scapi desinant, qui summo fastigiorum idem flosculos, quor foliorum alas in singulis nodis ferunt, pusillos valdè, octonis candidis foliolis simul junctis, nec sese explicantibus præditos, qui deinde in quædam tubercula quatuor radios in capite habentia transcunt.

præditos, qui deinde in quædam tubercula quatuor radios in capite habentia transcunt.

Clas. descriptionis auctori dicitur in pann. p. 711. & histor. Myriophyllum aquaticum minus. C. Bauhin. phyt. Millefolium 11. siue aquaticum minus. Eid. pin. Millefolium aquaticum 4. siue flosculis ad foliorum nodos. Vulgare admodum est in Pan-

noniæ, Austriæ, vicinarumque provinciarum lacunis, secundum rivus sitis, nec profundis. Flore & semine onustam conspiciebat auctor hanc plantam mense Iunio.

MILLEFOLIUM AQUATICUM
flore luteo galericulato.

Tenuissimis filamentis totum est contextum, sique ferè indigestis, appèsis hinc inde crebris emblematis orbicularibus, Lenticulam a-

Descriptio.

quaticam amulantibus: caulibus tenuis, dodrantalis, nudus, in ramulos aliquot parte superiore diuisus, flores gerit luteos, mascululos, cucullum referentes.

C. Bauhin. phyt. Millefolium 17. siue aquaticum lenticulatum luteum: Eid. pin. Millefolium aquat. 11. siue lenticularum: Lenticularia, &

Synonyma.

Meon aquaticum, Gesn. coll. Millefolium aquat. flore luteo galericulato, Lobel. hist. Belg. p. 967. & Icon. p. 791. Fœniculum aquat. galericulatum, Tabern.

Vocaui autem (inquit C. Bauh.) lenticularum, quia vesiculæ parvæ lenticulares, non tantum ultimæ foliorum parti adhærent, sed infinitæ omnibus foliorum partibus subijciuntur, quod ta-

Yyyy 2

men figura Lobelii, quæ ad præfixit, non proponit.

Locus & Tempus. Observauimus Genes in palustribus & in Michelfelden. Vidimus dein florentem mense Augusto & Septembri propè Biffordiam.

Millefolium aquaticum cornutum.

Descriptio.

Innatat aquis lenticulis donatum prælongis, fragilibus, in tenues ramos diductis, dense geniculatis, quorum singulos nodos circumcirca coronant radiata rigida folia in fibras per extremum cornuum ceruinorum ramosam divisionem imitatas filia, in extremis caulium molliora delicatiora que: flores parui geniculis adherent, herbes ferè concolores, quibus succedunt semina parua, quaternis simul iuncta.

Synon.

C. Bauh. apud Matth. Mill. fol. aquat. cornutum: In phyt. Millefol. 18. siue cornutum 10. Bauh. in pin. denique Millefolium aquat. 9. siue cornutum majus. Hic addit & Millefol. aquat. 10. siue cornutem minus, quod notandum describitur.

Locus.

Abundat Mompelgardii in fossis. Reperitur etiam Genes circa Nefodochium in paludosis. Basileæ quoque in palustribus, licet rarius, & quidam circa Hilclingam inueniatur.

GRAMEN AQVÆ INNATANS
cum utriculis, siue Fœniculacea marina.

CAP. XVI.

Descriptio.

continetur aliquid nucamenti rugosi instar co-

Aquis innatant hujus longissimi & infirmissimi culmi, ad quorum genicula nascuntur folia bina aut terma palmaria, filii instar angusta, aliquando subdivisa: per extrema culmorum, foliorum pediculi coeuntes veluti vericulum efficiunt grano Avenæ magnitudine & forma simile pellicula obductum, in quo

hærens. Hanc gener Cherlerus in rivulis lacustribus quibusdam collectam Monspelio attulit.

An Fucus ferulaceus, Lobelio & Hist. Lugdunensi; An Algæ species 2. Lemn. occult. An Phucus marinus folio fœniculi Anguillatæ?

TRICHOMANES AQUATICVM

Dalechampi.

CAP. XVII.

Sturgardie **Locus.**
Anno 1581. mense Ianuario itinere quo ad balneum ibatur, in fonte natantem, capillatam hanc plantam observare memini: quam tunc, quod doleo, non descripsi. Jac. Gargilli iudicio, radix est Regiæ prati, qualem aliquando Basileæ in Byria ad radices annosæ Salicis se reperisse refert.

Erat autem ea proutus similis

ei, quæ apud H. Lugdunensem p. 1023. Conferuæ trichodis siue Trichomanis aquatici titulo pingitur, sine descriptione. Dicitur hæc C. Bauhino in pin. Fucus siue Alga capillaceo folio 3. siue Alga fontalis trichodes.

LENS PALVSTRIS.

CAP. XVIII.

Stagnantiam aquarum incolæ Lenticula, si dē sinuat, totam superficiem densissimo foliorum, infernè nigricantium, supernè virentium, nitidorum, orbiculorum, Lenticisq; modò compressorum, stipatu obtegens, quæ inter se capillamentis tenuissimis & albis arcuè reuinciuntur: iisdemque ceu radicibus è limo adhærescente alimentum hauriunt.

Descriptio.

Adrian. Spigelius in lentis palustris aversa parte, quæ fundum spectat, radices esse apertissimas ait, quas mirum hætenus à nemine fuisse animaduersas.

Radix.

Dodon. in fol. lat. testatur Lentem lacustrem, caule, flore & fructu carere.

Lens lacustris.

Museus autem hic Lenticulæ similis, ut ait Dioscorides, dicitur Græc. φάνος ὁ ἐν τῷ πελάγει, quod folium sit Lenticulæ formæ: Latinis, ut Matth. Dod. gall. Anguill. (annotat hic in plurimis Italiæ locis, Anatinam dici) Cordo in Dioscor. Turn. Lac. Lob. in Obs. p. 648. & Ic. tom. 2. p. 149. H. Lugdn. p. 1014. & Gerardo, Lens palustris: Aliis, ut Trago, Cæs. & Tabern. Lenticula palustris: C. Bauh. in prod. & pin. Lenticula palustris 1. siue vulgaris: Brunf. & Thal. Lenticula aquæ, Pharmacopœis & officinis, quibus & Lenticularia seu Lenticularis: Lenticula, Lob. in Aduers.

fris Dod.

Museus

Dioscor.

Etymon

Synon.

Aduers. Sunt etiam qui Lentem lacustrem, Lentem aquaticam, seu aquatilem, & Lentem viperalem appellant, aliqui quoque Lentiginem & Muscum palustrem.

Nomina
lingua-
rum.

Vocatur denique inter Dioscoridis notha etiam *φάρμακον*, hoc est, Lens siluestris, seu agrestis, ad differentiam sc. Lenticulae sativae, Epipetron [Epipetron, ab Aristotele lib. 2. de plant. appellatur ait Gesn. in cat.] Viperalis [Bipteralis Trago,] & Icoemiglonos.

Arab. ut Serapioni, *Tabaleh*, seu *Thalet*. Germ. *Meer*, & *Wasserlinsen*: Belg. *Waterlinsen*, sed frequentius, *Eendengruen*, hoc est, Anatum herbam, quod videlicet eam anates pascantur. Gall. *Lentille d'eau*, *Lentille d'eau*. Italic. *Lente di paludi*. Hispanicè, *Lentya del lagoa*, & *Lenteias de agua*. Angl. *Duyck meat*, *Duyck mente*. Hang. *Bekalenebe*, hoc est. Ranæ lens. Boh. *Rzaja*, aut *Okchky*.

Sunt qui putant Ipsum plantam Orchomei lacus à Theophrasto lib. 4. cap. 11. h. it. propositam, Lentem palustrem esse, & ab ipso, siue à Bæotis sic nuncuparam, quod fauillis è camino furnove euolantibus similis sit: nam *invoe* caminum furnumve significat, conjectura, ut aiunt, ed probabiliore, quod nusquam aliquam hujus Lenticulae herbae frequentissime non tamenque meminerit Theophrastus.

Locus.

Vires &
Vfus.

In lacubus, & stagnis, aliis que non decurrentibus aut fluentibus aquis, ut vibrium fossis, in natans & late sæpe superficiem earum occupans reperitur. Hæc si (quod nonnunquam accidit) aquarum inundationibus a pigris aquis influentes transferatur, cum in toribus inhaerit, mirum in modum propagatur: nam subnatis quibudam capillamentis, quæ radicum vice esse videntur, sese terræ alligat, atque ita adolescens tandem crescit in plantam aquaticam. Symbrio haud ab similem. Id quod naturæ operum indagator Dalechampius non sine admiratione obtinuit. Vis est ei auctoribus Dioscoride, Plinio, & Galeno refrigerans. Quare omnibus inflammationibus, igitur facis, & podagris conuenit, tum per se, tum cum potentia impetrata. Agglutinat etiam in pueris hernias intestinorum. Magnificiunt quidam, ut tradit Matthiolus, pumila hujusce plantulae stillatitiam aquam ad internas viscerum inflammationes, & ad pestilentes febres. Quinetiam eandem præferunt ad oculorum ruborem & palpebrarum phlegmonas, & ad mammatum & testiculorum collectiones antequam augeantur: nam illa non obscure fluentes humores repellit. Herba ipsa recens ex aquis allata, & fronti adhibita, capitis dolores mulcet, qui à calore prouenerint. Vescuntur ea anates magnâ voluptate, ut etiam gallinæ cum aquis exempta fursuribus permiscetur.

LENS PALVSTRIS QUADRIFOLIA.

Descri-
ptio.

Fibrosis radiculis nititur ex crassiore alia (licet eâ tamen tenui) transuersa demissis: unde propagantur, rami multi, multifariam diuisi, atque tum ex ijs, tum ex radicibus pediculi ad aquæ superficiem pertingentes, quorum singulorû extremis adherent aquæ innatantia quaternaria folia, triquetra, per extremum lata, angulis acutioribus ad pediculum coeuntibus, circa verò ramulorum diuaticationes pediculorûque exortus numerosa semuncialibus pediculis nixa coherant grata.

Tom. III.

na nigra, dura Lentibus majoribus paria.
Hujus plantæ Compiler, H. Lugdunensis

Icona
dra, &
Lugd.

duas & picturas
& descriptio-
nes, diuersis
quidem capiti-
bus, dedit. Earû
prior p. 1014.
Lematis Theo-
phraستي inscrip-
tione: Altera p.
1015. Lætis palu-
stris alteri Mat-
thioli titulo.

Lentis qua-
drifoliae portio-
nem pingit C. Lochn
Bauh. in phyt.
sub Icone 7. In
prod. est ei Læ-
palustris: siue
quadrifolia: In
pin. Lenticula
palustris altera,
Matth. Lac. &
Cast. app. An

Lenticulae alterum genus, Cæsalp.

In lacubus stagnisque agri Segusiani limpidum aliquem rivulum excipientibus nascitur. Copiosa quoque in Alsatia fossis, via illâ quâ Argentorato ad domum & pontem vestigialis itur.

Vires &
Vfus.

LENS PALVSTRIS PATAVINA.

Adynam costam longiosculam adnascuntur
utrinque in alæ modum, folia denso agmi-

Descri-
ptio.

ne murò se-
se plurimum,
tangencia, ex
oblongo ro-
tunda, semun-
cialia, supe-
rius stigmati-
nata, infe-
rius musco ob-
ducta.

Folia Cæ-
salp. sunt ro-
tunda, vnguis
magnitudi-
ne, late virentia,
conjugatim
in ramulis di-
gesta, cruci-
formi figura,
ut in Abiete:
villi per totos
ramulos deor-
sum spectan-

tes, radicem vicem gerunt.

C. Bauhino sub folijs subrotundis cepiole lenticulae, aliquando singulae, aliquando ternae, & quaternae, rugoso prætenui cortice donatae adherent, quibus semen copiosissimum, minutissimum & flavescentes includitur. Sapore aqueo constat.

C. Bauh. phyt. Lens palustris: Eid. prod. Lenticula palustris 4. (5. in pin.) siue latifolia punctata: in fossis Patavinis aquis supernatans, & in Silesia circa Vratislaviam. Pisis in Auxer. fluuio quasi stagnante, qui aquas thermales ex monte

Yyyy 3

S. Iuliani recipit, fluitat, vna cum aqua incedens, sed multis in locis interim quiescit, & tanquam exercitus castrametatur, idoneum locum ad quietem naeta.

Lenticula aquatica trifulca.

Descri-
ptio.

Lenticulae palustris vulgo notæ ritu, aquæ stagnanti innatans visum penè fugiētib. fibrillis, lunum arripit alimentum succuris, quibus etiam inter se committuntur folia, non vulgarem sortita connexum & format. foliolo enim Lenticulae legimus se pari, pinæ utrinque foliaceæ transversum squammarum commissurâ ita incumbunt, ut & trahentem leuiter sequantur, & ijs detrahis tenuius redditum folium visum transmittat, tota autem omnium trium conexio trifulca hederacei folij formâ quodammodo exhibeat: at huius connexus capillari petiolo transversum incumbit folium veluti temerè projectum, nequaquam tamen solutum, licet adhæsus ratio oculos fallat.

Synonyma.

Lob. hist. belg. & Ic. Plant. tom. 2. p. 36. Hederula aquatica & Trinitas aquatica quorundam: Belg. *Cleyn Water Veyl*: & sic etiam Gerardo Tab. Hederula palustris, *Wasser Ephraim*. C. Bauh. pin. Lenticula palustris, siue Lenticula aquatica trifulca.

Locus.

Colmaria in fossis aquæ innatat, Morsui ranæ permixta. Eandem cum Nymphaea lutea & Millefolio aquatico cornuto alunt stagnantes aquæ quæ fossarum alueis cœciscit horum Montbel gardensè quâ oppidi mœnibus jungitur, atque biuit.

ALSINE AQVIS INNATANS FOLIIS longiusculis.

CAP. XIX.

Descri-
ptio.

Lenticulae modo aquis innatat, longis, tenuibus, teretibus, inflexis coliculis, pedalis. & cubitalibus, ac etiâ longioribus, in ramulos subinde abeuntibus, è quorum geniculis non tantum demittuntur fibræ tenuissimæ & albidæ quibus radicatur, verum etiâ bina folia per geni-

culos oriuntur, Alfinæ, semunciam ferè longæ, ex angustiore principio sensim parum dilatata: extrema autem ramulorum suprà aquam coronant folia multa, alia alijs imposita, latiora, radiatimque digesta, decrecentibus semper interioribus, inter ipsa verò stamina plerumque bina apparent cum minimis capitulis luteis: inter longiora folia sub innatantibus ad singulos geniculos duo ita sunt stamina, prædictis similia, sed longiora, obseruari etiam quatuor apices ex vno geniculo, verum aderant quatuor folia. Illud penè omiseram, secundum longitudinem foliorum apparere neruos. Saporem nullum manifestum sentio in hac herba. An Alfine aquatica, H. Lugd.?

Stellaria aquatica Lob. Ic. p. 792. & Fœniculum aquaticum stellatum Tabern. C. Bauh. in pin. cui Millefolium aquat. 13.

Synonyma.

Parentini in stagno ad fossas vrbs innatans viret mensis Decembris principio: Mompelgardii in diuersis riuis ex fontium scaturigine obortis.

Locus.

Alfine aquatica furteclior.

Radiculas Descri-
ptio.

Agit fibrosas reptantes: quæ coliculis, surrigit plures nò fluctantes, ut ea quæ innatans dicitur, sed rectos, palmares aut sesquipalmares, pingues & succulentos, in duos ramulos diuisos, aliquando tres, vel quatuor. Ex quorum singulis geniculis bina oriuntur, folia, Alfinæ vulgaris, oblonga, sa-

turè virentia, crassiuscula, interna quidem ad Cepæa folia accidentia: superna, Portulacæ magis æmula. Ad inferiorum verò geniculorum basin, tenues quoque fibræ, oblongæ deorsum vergunt. Ex geniculorum sinu alterutro tantum, stola emicant aliquot candidi, exigui, & quorum partes vix Lynceus dignoscat, breui pediculo donati. Tota cæterum plantula crassula est, sapore viscido, nec altam manifestam qualitatem gustanti exhibente.

In riuis quibusdam Sundgoniæ Auri flouorem legi, & in valle Grimbachiana ad fontes acidos.

Locus & Tempus.

ALOE SIVE AIZOON PALVSTRE.

CAP. XX.

Folia habet Aloës herbæ similia, sed breuiora & minora, per ambitus, duris quibusdam breuib. aculeis spinosa: inter quæ vagina, quædam erumpunt, cancrorum forcipulis per- similes, quibus dehiscētib. flores exeunt candidi, trium foliorum, Ranæ morsus persimiles, luteola exigua stamina in medio gerentes. Pro radicibus, fibræ longæ sunt, rotundæ, candidæ, crassioribus

Descri-
ptio.

Synon.
veliqua.

crassiorib. lyrarū fidibus, aut longis lumbricis persimiles, quæ ab ipso folia promente, breui capite descendentes, aquæ fundum petunt, quem tamē rariū assequuntur. Exeunt ab eodem & aliq oblique fibræ quib. ubi Ranz morsus multiplicatur.

C. Bauh. pin. Aloë 4. siue palustris: Planta foliis Aloës,

quæ Stratiotes non est, Anguill. Stratiotes siue Militaris aizoides. Lob. in Adu. & Ic. p. 374. Stratiotes aquatica H. Lugd pag. 1061. Nam reperitur in stagnantium aquarum lacubus & fossis vel pigre fluentibus, maxima foliorum parte vna cum floribus aquas superante, reliquis ipsius stirpis partibus sub aquis conditis, vnde cognomen inditum. Iunio, Iulio & subinde Augusto floret.

Locus.

Temps.
Impositio.

Cæterum fibræ, quas pro radicibus habet, scelerati agyptæ in aqua plena phiala, quod maiores appareant, mulierculis ostentatas impudenter mentiuntur vermes esse, quos medicamentis suis ex intestinis eduxerint, teste Dodonæo. Facultatem habet refrigerandi & siccandi.

Vis.

STRATIOTES ÆGYPTIA.

CAP. XXI.

Locus.

Descriptio.

Propè Pelusiū, nunc Damiatam vocatum, Ægypti ciuitatem, quam Nilus præterlabens largiū inundat, & ad libitum irrigat, in fossis, aqua dictis fluminis decurrente plenis, hæc herba copiosè prouenit, aquæ Lenticulæ palustris modo supernans, sine caule, folijs Cynoglossi,

breuioribus, latioribus, densioribus, durioribus, hirsutioribusque ac albidioribus, a quibus pro radicibus exigua ac rata quædam lanugo pender. Quæ planta maior, Sedo est similis. Eam appellant Hayhalem el maoui, quasi dixerint aquosum Sedum. Nullo odore est referta, eo excepto, quæ ab aqua accipit: sapore tamen adstringenti, ac sicco linguam ferit, non secus quam Acacia facit.

Hanc plantam Alpinus & Gaillardius vocant. Tom. III.

rum esse Stratiotem Abtignorum existimant; & verum loquuntur, nostro quidem iudicio.

Stratiotem verò fluuiatilis cognomen ex eo traxisse testatur Dioscorides, quod in aquis nascatur, inque ijs supernans, sine radice viuat; quamvis folium habeat Aizoo simile, at majus. Ægyptijs Tibus nuncupatur, Magis autem Æluri sanguis.

Plinius tradit eam in Ægypto tantum nasci, quod non credendum, cum Dioscorides indefinitè dicat aquis innatare. Celebratur, inquit lib. 24. c. 8 & à Græcis Stratiotes, sed ea in Ægypto tantum, ex inundatione, Nili nascitur, herba Aizoo similis, ni maiora haberet folia.

C. Bauh. pin. Lenticula palustris 6. siue Ægyptiaca, vel etiam Stratiotes aquatica folijs Sedo maiore latioribus. Cur ad Lenticulam palustrem refert? Quæ Stratioti & dictæ Lenticulæ affinitas?

C. Bauh. pin. not.

Folia refrigerant, & sanguinem qui defluit à renibus, pota sistunt: vultu quæ inflammationem minantur, intumescere non sinunt: ignibus sacris & tumoribus illinantur, Dioscor. & Plin. autoribus, Plinius, hæc paullo aliter: refrigerat misce, vulnera sanat ex aceto illata. Item ignes sacros ac suppurationes Sanguinem quoque qui defluit à renibus pota cum thure maculo mirificè sistit. Stratiotes aquaticus, inquit Galenus 8. simpl. humida & frigida facultate est, terrestris verò nihil habet adstrictionis: proinde sanè vulnera glutinare potest, & vlcibus esse utilis. Sunt qui eo ad sanguinis eruptiones vtuntur, & ad fistulas. His addit, Alpinus: Ægyptij ad eadem ipsa mala vtuntur, quibus Plantaginem conducere compertum est Ex quo mulieres rusticæ, quas, Bedoui vocant, ad sistendam sanguinis eruptionem ex vtero, atque aliis partibus, ejus decoctum, vel succum, vel puluerem per os quotidie ad drachmæ pondus sumunt. Rustici quoque ad vulnera sananda folijs contusis superpositis vtuntur, mirificèque ea sanant: eamque frigidam vsque ad primum gradum, & siccam supra secundum esse arbitrantur.

Vires & vsus.

PLANTAGO AQUATICA.

CAP. XXII.

Descriptio.

Foliorum. Cum caulis imo quod inuoluunt ad tenues vsque & numerosas radicum fibras turbinatè coitus bulbi faciè aliquatenus meretur: caulis autè striatus, angulosus, inanis, subrubert, plè umq; ubitalis, non raro etiam procerior, alis indidè ortis in orbè coronatur, atq; hæc rursū in radiatos ex in-

teroallis, surculos facessunt: quorū extremis insident, flosculi dilutiori purpurâ pallescentes, sim-

Yyyy 4

bratis folijs tribus constantes, toridem toti fiori subjectis foliolis minoribus viridantibus, herbacei coloris staminulis senis è medio flosculo exeuntibus: *semina*, Milio vix majora, vtriusque compressa, margine sulcato, in trigonum, junctis lateribus, disposita, copiosa: *folia*, Plantaginis, longiora, acuminata, nervosa glabra, sapore lubrico prædita.

Matthiæ in Dioscoridem ait affirmare Ruellium, eique etiam subscribere Fuchsum, Plantaginem aquaticam, Alisma esse, vocarique à nonnullis Pastoralem fistulam, ac etiam Barbam sylvanam, nullis tamen notis hanc Plantaginem cum Alismate convenire. *Hallucinatur*, autem Matthiæ: Fuchsius enim hanc non recipit pro Alismate. Quod autem nonnulli Alismatis nomen ad Plantaginem aquaticam pertinere contendunt, nullam aliam rationem demonstrare possunt, quam quòd Alisma ad loca aquosa provenire dicatur, inquit Tragus. Qui licet & ipsemet Plantaginem aquaticam vocat, tamen inter Plantagines connumerandam haud censuit, quin & Gesn. de hort. improprie Plantaginem dici testatur Et hinc in cat. & Alisma, & Damasonium appellavit.

*Fistula
pastoris.*

Rob. Stephano, Amato in Dioscor. Regino in exer. Brunschweig. & Ruellio: è cinque Bacchanello in cont. Fistula pastoris & Plantago aquatica, una eademque est herba. Ceterum hi omnes Alisma esse judicant, cumque illis etiam Euric. Cordus, qui tamen vulgares herbarios Alismam corruptè vocare scribit, aliamque à Barba sylvana aquaticam Plantaginem esse contendit.

Lonicerus contra cum Durante tener Barbam sylvanam omnino eandem esse cum Plantagine aquaticam, ejusdemque opinionis est quoque Pandectarius Moret. cap. 8. & Eucharis, qui Barbam sylvanam etiam Centumneruiam aquaticam vocant.

*Fistula
pastoris
perperam.*

Fistulæ pastoris verbum à recentioribus perperam tribui Plantagini aquaticæ, utpote putantibus Damasonium esse, concludit Cæsalpinus.

Querit Lobel. etiam in Obs. num Plantago aquatica sit Limonium, aut potius Alisma siue Damasonium? Et respondet Anguillara epist. 14. nihil inveniri quod melius conveniat Limonio Plantagine aquaticæ. Concludit verò in Adv. Lobell. Græcis antiquis Mauritanis & Latinis fuisse incognitam.

Synon.

Nostre ætatis Herbarij, ut Brunfels. tom. 1. rhaps. 1. Trag. March. Fuch. Dodon. Turn. Gesn. hort. Lob. in Obs. pag. 10. Cast. Thal. Schvencckf. Cæsalp. H. Lugd. Tabern. [cui & Plantago palustris & Cochlearia palustris] & Gerardus, Plantaginem appellant aquaticam: Lob. in Adv. & Icon. p. 300. Plantaginem aquaticam folijs Betæ aut Plantaginis, flore Gallij albi: C. Bauh. phyt. & pin. Plantaginem aquaticam: 1. siue latifoliam, & Limonium Anguillaræ. Dubitat autem an Alisma siue Damasonium quæ Fistula pastoris dicitur Germanis, ut Cordo in Dioscor. & Lonicero, huc sit referendum. De hac nos inferius. Licet autem omnes hi Plantaginem vocent, Plantagini tamen non admodum similis est: præter enim folium, nihil habet Plantaginis, quod tamen & ipsum Plantaginis folio non satis respondet: nam longius, magis fastigiatum, & minus nervosum est.

*Nomina
linguarum.*

Germanis dicitur, *Wasser Wegrich*, *froschwegrich*, Plantago ranalis, *froschloeffell*, *froschloeffel*.

Lat., id est, Ranæ cochlear, *hirschenpfail*, hoc est, Fistula pastoralis, & *Wegdisbart*: q. e. Barba sylvana ut Simon Januensis, Eustachius, & Pamphilus Herilacus de nat. aq. lib. 1. cap. 24. vocant. Belgis, *Water vvechbree*, *vwater vveegsbre*: Gallis *Plantain d'eau*, & *Plantain aquatique*: It. *Piantagine aquatica*: Angl. *vwater Plantain*.

Exit humilioribus & aquas habentibus locis, in fossis juxta lacuum & rivulorum margines. Floret Junio, Julio & subinde Maio & Augusto, mensibus.

*Locus &
Tempus.*

Facultatem autem hæc Plantago frigidam videtur Dodonæo habere & siccam. Videtur nobis si frigida ad tertium gradum, ut vult Euch. in calidiori vtero ad conceptionem facere posse. Schvencckf. refrigerare & siccare quidem testatur, non tamen prorsus caloris expertem esse, sed aliquantulum acrem abstergendi vim habere. Prociditiam curare, rubentem podagram, capitis dolorem à calida causa mulcere, cruento spuito, urinaque mederi. Radices in vino decoctas, ijs qui calculo renum & vesicæ molestantur, solatio esse. Summum secretum & expertissimum quo subito lac in mammillis consumatur, esse ait Timor. Rosslin, succum hujus Plantaginis illis applicatum.

*Vires &
Vlus.*

Plantago aquatica humilis angustifolia.

Gracili numeroq; caule pedali & altiori prædita est, verticillatim circa medium, pediculis quadrantalibus & trientalibus ex geniculo ortis radiato, confimiliatq; alijs ejusmodi umbellatim summum caulem coronantibus, quorum unicuique flos infidet pinnus, albus, è tribus caducis foliolis compositus,

Descriptio.

glomerato in parvi echini modum capitulo relicto: *folia* ex radice sena, septenave, junceo pedicelo palmati & sesquipalmati nixa, angusta, acuminata, minora multò quàm Plantaginis angustifoliæ terrestres, glabra, tribus longis nervis distincta, grati odoris, saporis fatui: *radix* fibrosa majoris Plantaginis aquaticæ.

Lobel. Icon. pag. 300. Plantago aquatica humilis angustifolia & longifolia: Schv. Plant. aquatica angustifolia humilis: Tabern. Ic. & hist. itemque Cæsalp. Plantago aquatica minor: Gerardo, Plantago aquatica humilis: C. Bauh. phyt. & pin. Plantago aquatica 2. siue angustifolia. Dicitur ger. *klein vwater vwegrich*: Angl. *duarfe Plantain*. Huic congenerem facit Clusius suam Plantaginem aquaticam minimam, vel suam Plantaginis elegans genus.

Synon.

Montepelii propè fluminum ripas, floret Aprilis & Maio. Reperitur & in Silesiæ vdis.

*Locus &
Tempus.*

PLANTAGO

Humidis & aquosis locis gaudet.

Locus

PLANTAGO ITALICA RYFFIO, AQVO.

sis locis proueniens, quæ Fistula
pastoris multis.

CAPVT XXIII.

*Plantago
italica.
Ryffio.*

*Descri-
ptio.*

Vertum hoc Alisma (si credere fas est) ex Italia ad ferri curauit, quod in Germania non proueniret. Eius autem picturam dedit Ryffius in Diosc. lib. 3. cap. 144. nomine Plantaginis Italicae, germ. *Welsch Wegersch: folio* Anaglossi, sed angustiore, & semper in terram demisso: caule unico sesquipedalium cuius fastigio viride alabastriculū in caulem concoloris floris dehiscit: radicibus crebris, ut Ellebori nigri, tenuibus, acribus, pinguibus: flore tenui, in candido pallecente: aquosos amat situs.

Facetur C. Bauh. in phyt. se ignorare quid sit Alisma, siue Damasonium, vel etiam Fistula pastoris, Loniceri, Ryffij & Cordi in Dioscor. lib. 3. cap. 169.

*An Biso-
lium.*

Nos verò inquirendum proponimus an Cordi Alisma, seu Herbariorum Almes, sit Bisfolium maius, id quod aliqui volunt, vel Damasonium de quo in historia eius lib. 2. cap. 107.

Brunfels. in Diosc. lib. 4. in exeg. tom. 2. pag. 121. perhibet Alisma in aliquibus comm. pro Fistula pastoris interpretatum reperiri: in alijs pro aquatica vel palustri Plantagine. Each. Roslino Fistula pastoris, *birten pfeiff*.

*Alisma
maius.*

Io. Agricola asserit esse quosdam, qui Alisma seu Damasonium Fistulam pastoris vocent, nullā tamen ad hanc herbam comparatione, binis & nunquam pluribus folijs &c. Non iniuste autem Plantaginem aquaticam fore dicendam, si non Barba siluana hoc ei nomen præripuisset. Apparet autem ex his Eur. Cordi verbis, ex quo ea habuit Agricola, Fistulam pastoris, à Bisfolio & Plantagine aquatica esse diuersam. Non tamen nobis constat, quæ sit Fistula pastoris Eur. Cordi & Brunfelsij, & an eadem cum Ryffij Plantagine Italica.

*Fuchs.
notatur.*

Quam denique plantam Fuchsius intelligat per Pastoralem fistulam, quam nonnulli Alisma seu Damasonium putant, quamque à Plantagine aquatica vulgari, & Bisfolio, quod ei Ophrys dicitur, separat, nos latet.

DAMASONIUM STELLATUM, DALECH.

CAP. XXIV.

*Descri-
ptio.*

Habuius à Dalechampsio nomine Damasonij stellati hanc, quæ aquaticæ Plantaginis fibrosas radículas in nodum collectas possidet, vnde palmaribus nixa pediculis folia exeunt, Plantaginis aquaticæ æmula, multò minora, & ad pediculi insertionem pinnata, interdum verò minimè: coliculi plures, alij triunciales, alij sesquipalmates, teretes, inanes, nodis ex longis interuallis articulati, è quorum geniculis, inque summo caulium fastigio, radiati in orbem exeunt pediculi vnciales, quorum vnicuique insidet quinum feròve radiorum stella pulcherrima, Aizoi illius peregrini Camerarij stellas æmulantia.

*Synony-
ma.*

Lob. Obs. p. 160. Alisma pusillum angustifoliū muricatum: Eid. Icon. p. 301. Plantago aquatica minor altera: H. Lugd. p. 1058. Damasonium stellatum: C. Bauh. pin. Plantago aquatica 3. siue stellata.

Tom. III.

SAGITTA.

CAP. XXV.

Sagittæ radices (sunt multæ, albæ crassiusculæ, fungosæ, non sine capillaribus fibris, à quibus propagines nascuntur longissimæ, interdum bicubitales, iuncæ tenuitatis, subter aquam serpentes, similes radicibus Lysimachiae luteæ, Matth. comparat Plantagini aquaticæ: folia aquis innatant rari formæ pulchre alata sagittæ

*Descri-
ptio.*

træ mucronem æmulantia, fuscis hic inde in superna parte maculis notata, quædam, ut Mompelgardi obseruauimus, ex primis in acumen non desinunt, sed rotundantur. In eorum porro singulas alas longi, terni, aut quini nerui per longū porriguntur, obliquis à neruo in neruum venulis intercurrentibus, læuore Plantaginis aquaticæ, pediculo minimi digiti crassitudine, fungoso, striato, penè triangulo, duos aut tres cubitos longo, pro aquæ profunditate, in qua uiuit. Folia sapore nonnihil subdulci & viscido, cum vestigijs obscuræ acrimoniæ: caules rectos duos aut tres emittit, non multò folijs altiores, rotundos ferè, striatos, crassos, fungosos, in quorum parte superiore plures flores exoriantur, plerumque terni, caulem amplectentes, ex pediculis siue ramulis modò longiusculis, modò breuioribus, pulcherrimi, mediocriter magni, tribus foliolis albis constantes, vngue purpurascens notatis, florum Amygdalarum foliolis paulò minoribus, in medio apices multi, rubentes. Sub flora foliola tria, viridia. Flores excipiunt echinata capitula, subpurpurea Matth. magnitudinis penè fructuum Arbuti, vel Fragorum, ex aculeis veluti constantia, qui nihil aliud sunt quam semina lata, compressa, in acumen desinentia, vnguibus autem similia: semen minutum ait Matth.

Cordo hist. Sagitta, siue Sagittalis: hic annotatum à Gesnero, esse Sagittam inter vlvas [existimo legendum inter vndas] quam Mago apud Plinium legendum inter vndas [quam Mago apud Plinium lib. 21. cap. 17. Pistanam dicit à Græcis vocari, quamque ab Idibus Maij vsque ad finem Octobris mensis decorticari, atque leni Sole sicari iubet.

Matth. in post. comm. vocat Sagittam Plinij, eius maiorem & minorem assignans speciem, vtramque copiosam in Bohemia, ubi Sagittam Herculis vocant. Dicitur Græcis *πιστα*, Germ. *Pfeilkraut*, It. *Saetta*. Aut autem cognationis esse Plantaginis aquaticæ. Nos huc Sagittam minorem referimus.

Lob. in Adu. dicitur Sagitta minor. Huius tam

Yyyy 3

in Obs. p. 161. quàm Icon. p. 301. duas exhibet figuras: priori titulus, Pistana Magonis, siue sagittaria aquatica Plinij: Alteri, Sagitta minor. *Mirum* autem eum exprimere locis iam allegatis, Sagittam suam in Adv. maiorem, per effigiem Sagittæ minoris Matthioli: utraque enim imagines eam delineant, quæ acutioribus est folijs.

Synonyma.

Dicitur hæc C. Bauh. pin. Sagitta aquatica 2. siue minor latifolia: Sagitta minor, Matth. Dod. Lob. in Adv. H. Lugd. pag. 1016. Cast. & Tabern. Sagittaria minor, Lob. Ic. pag. 302. & Ger. Pistana Plinij, Ang Germ. *klein Pfeilkraut*.

Locus & Tempus.

Nascitur in aquis cum stagnantibus, tum decurrentibus, Florer Iulio & Augusto. Ebroduni obuia est pluribus in locis, in Lacu & fossis, atque piscinis.

Temperamentum.

Temperamento est frigido humidoque, & iisdem cum Plantagine aquatica viribus pollet, dictatore Matthiolo. Id autem temperamentum & vires sapor à nobis observatus, præ se ferre non videtur. Matthiolus fortè non degusta à, plantâ, nec factâ experient à hæc asserit.

Sagitta maior.

Descriptio.

Phleos mas latifolia, H. Lugd. p. 1016. Barban syluana recentioribus, Cæs. Sagittaria maior, Ger.

Sagitta E sym.

Sagittam porriò, à foliorum forma tricuspidi, superiù in vnam, inferiù in duas desinentium, nomen habere, non dubitandum. Phleum autem Thophrasti 4. hist. 9. & 11. esse velunt quidam: vbi tamen notandum apud Theophrastum Phleum & Phleos differre: nam Phleum genere neutro, palustris planta: at Phleos & Stœbe 6. hist. 2. idem sunt, & fortè Poterium erit. Plinius hb. 21. cap. 17. inter vluas, ut antè ex Gesnero traditum, Sagittam vocat, eamque Magonem, à Græcis Pistanam dici refert prodir. Græcis itaque *πισάνα* *μῆλον* dicitur: Germ. *groß Pfeilkraut*: Ital. *Saetta maggiore*.

Locus

Nascitur ut altera stagnantibus & decurrentibus aquis. Per multis quidem amnis ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania & Anglia: subter aquas è fundo vadoso exit. Maio & Iunio in Anglia prope Oxonium, pone mœnia, in amœnissimis illic residibus, & limpidissimis aquis: etiam Londini ad arcis regie vallum, &

in Tamefis crepidinibus paludosis. Paribus alteri viribus præstat.

Vires

Sagitta minor angustifolia

Minori & Descrip-
tio.

Hæc per omnia similis, sed omnia minora sunt ei, foliaque angustiora multò, magisque acuminata.

Synon.

Tabern. & Ger. Sagitta minor angustifolia: C. Bauh. pin. Sagitta aquatica 3. siue minor angustifolia: H. Lugd. pag. 1016. Phleos mas siue Stœbe Theophrasti, angustifolia. Germani *klein spitzig Pfeilkraut* vocant.

ANAGALLIS AQUATICA, FLORE CÆruleo, foliolo rotundiore, minor.
C A P. XXVI.

Anagallis aquatica folio rotundiore minor, radicibus nititur albis, fibrosis, quas ex geniculis subinde demittit: caules rubentes, rotundi, fungosi, in terram reclinati, quam vbi attingunt, fibris enatis radicanter denuò: folia ex aduerso bina singulis geniculis, longiusculis pediculis hærentia adnascuntur, pinguiscula, atro virentia, ad vncias duas longa, subrotunda, crenata: è quorum sinu ramulus prodiens flores sustinet spicatos, cæruleos, ex quatuor foliolis compositos, striato umbilico albo, apicibus dilutissimè cæruleis, ternis, ex calycibus, quos quaterna folia viridia componunt: semen capsulis superuenientibus, didymis clauditur: sapor plantæ nullus manifestus.

Descrip-
tio.

Existimant quidam hanc plantam Sium sium non
Dioscoridis esse: sed hallucinati sunt: folia enim
Olfacti defunt, & inodora sunt.

Putarunt tamen alij Cephæam esse. Et sanè Dodonæus cum ea Anagallidem istam aquaticam conuenire posse arbitratur, si per *αντιφραση*, *κηπαία*, id est, horrentis dicatur. Quod si verò idcirco *κηπαία*, quodd vel solum, vel vltimum in hortis nascatur, nominata sit: parum ei Anagallis hæc Cephæa respondere videtur, ut quæ nusquam minùs quam in hortis nascatur: natura sua in totum siluestris, aquosa requirens loca, perenniterque rigari postulans.

Cephæa
nascitur.

Plantæ huius in aqua nascentis verum nomen se ignorare fatentur Monachi in Mes. dist. 1. cens. 9. vbi à quibusdam Lauer falsò appellari scribunt, quanquam alij etiam falsò Crescionem vocare non desinant.

Synon.

Sion Brunfels. 163. rhaps. 84. Sion nò odoratū primū, Trago: Sium, Eur. Cordo, Theoph. Golio in Onō Lonic & Fuch. hist. Sij alterū genus, Eid. ic. Sium non odoratum, recentiorum quorundam, Gesn. hort. Sium siue Lauer commune, non respondens Dioscoridis descriptioni, Anguill.

Cephæa,

Cepæa, Dod. gall. & Turnero. *Anagallis aquatica*, Dod. de frum. & in fol. lat. Lob. Obs. p. 248. Ic. p. 466. Gesner. coll. Toxiti in Onom. philos. Harch. Thal. Hort. Luf. H. Lugd. Lon. Czf. Colum. & Ponæ in Baldo: *Anagal. aquat.* i. Schvvenckf. *Anagall. qu. minor* i. Tabern. *Anagall. aqu.* siue *Beccabunga* Lob. in Adu. *Anagalidis* tertium genus palustre. Ryffio in Dioscor. *Anagall. aq. 2.* siue minor folio subrotundo, Cal. Bauh. pin.

Nomina
singula-
rum.

Græcis ἀναγallis εὐδρος: Germ. *Bachpungen*, *Wasserpungen*: Belgis *Wasserpungen* & *Beckpungen*: Gallis *Berle* nominatur, unde & *Berula* latine dicitur. Marcellus tamen *Berulam* dici refert, quam Græci καρδαμύνη vocant. Italis & præsertim Herrulcis: *Gorgolastro*.

Locus

Et hæc in resedibus exit aquis, & circa fontes, ac riuorum ac fluuiorum margines. Iunio, Iulio, ac Augusto, flores, seménque profert.

ANAGALLIS AQUATICA, FOLIO

rotundiore maior.

Descript.

A *Nagallis* hæc aquatica est iam dictæ omnino similis, nisi quod *caulis, folijs* (quæ ubi maxima, trientem longa sunt, & sextantem lata) & *floribus* maior est, ac latius diffusa.

Synon.

Berula, siue *Anagallis aquatica*, Tabern. *Anagallis aqu.* folio maximo, Thal. *Anagallis* siue *Beccabunga*, Ger. *Anagallis aquatica* i. siue maior folio subrotundo. C. Bauh. pin. *Anagallis aquatica* maior rotundifolia, Hort. Luf. *Pseuduo*.

ANAGALLIS AQUATICA FLORE CÆ- ruleo, folio oblongo, maior.

Descriptio.

Illis similis & hæc *radicibus* fibrosis ex articulis caulium hærens. Verum *caules* recti, angulosi, crassi, caui, cubitales, & maiores, infernè rubentes: *folia* bina opposita, sine pediculis caulem amplexa, longiora quàm iam dictæ *Anagallidis*,

Icon.

palmi longitudine, latitudine vnciali & testiculi circiter crenata, sapore nullo insigni: *caulis* in ramulos fenditur ex foliorum alis ortos: *floribus* spicati, crescenti modo, figuræ prædictæ *Anagallidis* similes, calyculis & capsulis didymis interdum respondentibus.

Pro hac habemus iconem

Fuchianam ex emptitijs: *folia* tamen sunt longiora & angustiora huius plantæ.

Synon.

Tabern. *Berula* maior: *Anagallis aquatica*, Gerardo: maior Gesn. coll. *Anagall. aquatica* 3. siue maior folio oblongo, C. Bauh. pin.

ANAGALLIS AQUATICA FLORE purpurascens, folio oblongo minor.

Descriptio.

Et hæc *Anagallis* proximè dictæ *foliorum, florumque* formâ similis: verum *caule* rotundo,

floribusque purpurascens, & crescenti modo nonnihil differt. Non enim in caules ita brachiat, neque radicibus tam latè propagatur.

Anagallis aquatica minor, Ger. secunda, Tabern. *Anagallis aquatica* 4. siue minor folio oblongo, C. Bauh. pin.

Synon.

Omnes passim in locis vliginosis ac scaturiginibus.

Locus.

Cum aceto & butyro tosta *Anagallis aquatica* ac calida imposita, & subinde renouata, tumoribus quibuscumque & sacris ignibus prodest: apud veterinarios in magno est vsu: eam namque in discutendis tumoribus & sananda equorum scabie, aliisque id genus affectibus curandis vtuntur, teste Trago. Lobelius *Anagallidum* vires imitari dixit, totam gustu acriore *Nasturtij*, odore non ingrato. Sed & Dodonæo qualitatem ac temperiem *Anagallis aquatica* calidam habet & siccam, *Nasturtio* aquatico similem, remissiore tamen: editur etiam vt illud. & ad Germaniæ maritimæ *emphorion* malum, quod *Scorbutum* nuncupant, vtiles quoque, eodem quo *Nasturtium* aquatile sumptum modo. Facultate tamen ac viribus minùs potens.

Vires. &
Vtus.

Tumores.

ANAGALLIS AQUATICA

Angustifolia.

Geniculatim incedunt parue *radices*, demissis fibris ad juncturas ortis firmata: *caules* cubitales, simplices, interdum in longos ramos propagati, ad quorum singulos nodos bina nascuntur

Descriptio.

ex aduerso sita *folia* trium quatuorve vnciarum longitudine, latitudine culmi, acuminata, neruo unico per longum donata, è quorum sinu *caulis* summitatè versos, *pedicelli* palmi longiores, tortiles pluribus cuncti propaginibus enascuntur, *floribus* omnium parvis, sequentibus semper didymis capsellis

compressis, è fissura stamen tenue nritur.

C. Bauh. pin. *Anagallis aquatica* 8. siue angustifolia scutellata.

In aquis Helueticæ, vt Tiguri prope felium lacum, provenit, & Mompelgardii versus pagum Sochaut juxta riuulos. Sic & in paludosis & fossulis Lusatiz, etiamque circa Francofurtum ad Oderam, & Viennam reperitur.

SAMOLVS VALERANDI.

Descriptio.

Pro *radicibus* fibras habet capillares, albas *caulem* verò cubito altiore, *folijs* alternatis:

vestitum, vocā
vnam aut alte-
ram longis vu-
ciā acioribus, ex
oblongo per ex-
tremum subro-
tundis, glabris,
neutrū in
marginē incilis,
cratis, pediculo
nunc longiore,
nunc breviorē,
semper latiuscu-
lo: caulis supe-
rius in ramos
crebros finitur,
atq; hi denud in
los emiores, in
quibus flosculi
parui, Anagalli-
dis aquaticæ, sed
colore albo præ-

Synon. diti.

Valerando Samolus Plinij quorundam. Lob.
Obs. p. 149. Anagallis aquatica altera, sicut Sion
non odoratum alterum Tragi, folio Polegij lega-
lis: Eid. l. c. pag. 467. Anagallis aquatica tertia. Fru-
stra dubitat Lobelius de hac planta an sit Sium
non odoratum Tragi secundum: nec enim quic-
quam commune demonstrari potest.

C. Bauh. pin. Anagallis aquatica 6. siue folio ro-
tundo non crenato: Anagall. aq. altera Lobelij,
H. Lugd. p.

Guiland. modò Alisma, modò Cochleariam
nominavit.

Locus &
Tempus.

In aquis Istriæ florentem vidi mense Iulio.

HYSSOPIFOLIA AQUATICA.

CAP. XXVIII.

Descri-
ptio.

Caulis multi, dodrantes, vel etiam longio-
res, striati, virides, foliis amplexi alternatim
positis, Hyssopi, aliquando brevioribus, brevis vi-
tæ, nervo unico secundum longitudinem distin-
ctis, sapore nullo manifesto, è quorum sinu ab im-
mo fere ad summum usque cacumen flos vnus, vel
duo, longiusculi, cærulei, sex foliolis striatis con-
stantes, è calyculo viridi, cauli adnato, succedunt
pro flosculorum numero siliqua longæ, teretes,
membranulâ viridante inuolutæ, quâ detracta
calyculum propriè constituens tunica fusca se-
men continet copiosum, minutum: radix brevis,
fibrosa. An Trago, Polygonum minus, Polygoni
genus alterum.

Cordo in Obs. filua Græse Poley, herba Polygoni
masculæ, non humi prostrata, sed erecta: Camer.

hort. Hyssopoides Io. Thalij. Gesn. coll. & Casp.
Bauh. apud Matthiolum, Gratiola minor: Eid.

phyl. Hyssopi-
folia Io. Bauhi-
ni, Anagallis a-
quatica Mon-
speliensium. I-
tem pio. Hyssop-
pus 13. siue Hyss-
opus 13. nunc
Hyssopifolia
maior latiorib.
foliis, floribus
cæruleis, rarit-
simè albis, mi-
noribus: at ex
Hispania flori-
bus oblongis,
saturationis cæ-
rulei coloris.

Locus &
Tempus.

Florentem re-
peri mense Au-
gusto, locis hu-
midis circa
Bochkyrchen &

Falken Wiler in Alsatia. In Patavinis paludibus
etiam occurrit.

Hyssopifolia minor, vel potius Thymifolia
maritima.

Descript.

Simplice li-
gnosa con-
torta radica
nititur, caulem
tollens palma-
rem, alâs do-
drante altiore
in ramos didu-
ctum, per quos
crebra folia,
Camphoratæ,
sursum vergen-
tia: ex quorum
singulorum sinu
ab imo ad sum-
mum usque cri-
statæ siliquæ per-
exiguæ ruben-
tes Hyssopifoliæ
maioris, semine
refertæ, minuto,
ex albo flauif-

cente: flos vt alterius, minor, qui vix facillè dicer-
ni possit.

In vineis maritimis & ad vinearum margines
prope Gramontium in agro Monspeliensi colle-
git I. Henric. Cherlerus.

Locus.

FINIS LIBRI TRIGESIMI OCTAVI.

HISTORIAE

HISTORIAE VNIVERSALIS PLANTARVM

LIBER XXXIX.

DE PLANTIS MARINIS.

COMPLESSERE poterant miraculum Tellus eiusque prioribus voluminibus recensita diuitia, totque genera plantarum, utilitatibus hominum, aut voluptatibus genita. Sed quanto plura? quanto difficiliora, mirabiliora que inuentu? Nec maria quidem, & immane illud pelagus medicinis carent, opifice naturae in illis quidem cessante, & per undas fluctusque ac reciprocos aestus, rapidosque cursus indefessas vires suas ostendente, nec vspiciam miraculo maiore, si verum fateri volumus: quae ipsa est D. O. M. inastimabilis benignitas atque potentia. Ergo ut omnem insumamus operam, neque vllum fastidii periculum vrsisse ostendamus, quando sita decretum est, ita continuatum, marina quoque & profundi Oceani dotes, quantum humanis fieri poterit hoc tempore, indagabimus, ipsum adeo pelagus prouocantes: ut videat posteritas nos & curare, rum, & copiae diuissarum naturalium nullo posthabito periculo institisse.

DE ALGA, FVGO, BRYO, SIVE MVSCO Veterum sententiae.

CAPVT I.

Theophr.
Alga genera quinque.

HEOPHRASTVS 4. hist. c. 7. clare & diffusè quinque Fuci marini genera assignat, Zostera siue Prasson: capillaceum, siue foeniculaceum: Tinctorium, spongiatorium, siue Pelagicum: Gramineum & Lactuceum.

Diosc. Fuci marini genera tria.

Dioscorides vero tria genera ponit. Fucus marinus, inquit, nascitur partim latus (πλατύς) partim oblongus (ὀμόμηκος) Orib. ὀμπήμιος & puniceus [φοινίσσον], partim albus, qui in Creta ad terram nascitur, valde floridus & non putrescens. Refrigerandi vim (ψυχτικὴν Orib. ψυγτικὴν, adstringentem) habent omnes, in cataplasmatibus ad podagras & inflammationes efficaciter vtilis: verum ijs adhuc humentibus uti conuenit, priusquam exarescant. Nicander puniceum asserit aduersus serpentes valere: id ipsumque est, quo existimauere nonnulli colorem suum mentiri mulieres: cum tamen radícula sit eiusdem nominis, qua sese fucant. Idem Dioscorides scribit Muscum marinum (βρίον θαλάσσιον) in saxis restisque ad mare nasci, capillaceum, gracilem, sine caule, valde adstringentis gustus: ad inflamma-

Tomus III.

tiones & podagras, quas refrigerare opus est, efficacem.

Plinius indistinctè & inconstanter Fuci marini genera tradidit. Tria autem genera eius facit: latum, & alterum longius, quadantenus rubens: tertium crispis folijs, quo in Creta vestes tinguntur, omnia eiusdem usus. Bryon, addit lib. 27. cap. 8. marina herba sine dubitatione est, Lactuce folijs similis, rugosa, veluti contracta, sine caule, ab ima (vna, Theoph.) radice exercentibus folijs. Nascitur in scopulis maximè, testisque terra comprehensis. Præcipua siccandi ei spissandique vis, & collectiones omnes inflammationesque cohibendi, præcipuè podagras, & quicquid refrigerare (Hæc Plinius ex capite Diosc. de musco marino, quo tantum agitur de Alga foeniculacea, vulgò Corallina, non autem de hac Lactuce, Dal.) opus est. Libro porro 32. c. 6. scribit Algâ maris theriacen esse, Nicandrum tradere. Laudatissimam, quæ in Creta insula iuxta terram in petris nascitur: tingendis etiam lanis ita colorem alligantè, ut elui postea non possit. E vino aurem iubet eam dari. Et hæc Plinius, qui apertè Phycos thalassion, h. e. Phucum siue Fucum marinum, Algam vertit, licet rursus in alia lingua nomen habere negarit, modò herbam vocando modò fruticem. Adde quod βρίον, i. e. Muscum & φύκος confundit, ut id clarè ex iam dictis patet.

Facit Plinius, inquit Cornarius, herbam & fruticem ex Musco, ipsique Lactuce folia attribuit

Zzzz

Plin.

Fuci marini genera tria.

Bryon herba maris.

quum Dioscorides pilosum dicat pro folijs, h. e. *πυλωδης*, quod fortassis Plinius *Σπιδανδης* legit, & Lactuæ folio reddidit. Quod verò Dioscorides ait, podagras, quæ adstrictione opus habet, i. e. *τὰς σφύλας διωμένας*, fortassis *ψύλλας* legendum, pro *σφύλλας*, etiamsi utraque lectio recte habeat. Nam & Galenus Muscum marinum ex terrea & aquosa essentia, vrisque frigidis, compositum esse dicit, & in gustu adstringere, & omnia calida impositū manifestè refrigerare, ipsiq; prodesse.

Nomina
linguar.

Alga, quod nomen plantis ferè omnibus, marinis commune est, vocatur græcè ab Had. Iunio *ὄγκος, θαλάσσιον* vel *θαλάσσιον* & *λιμανάριον*: Lat. *Alga* & *Vlua*: hanc ait stagnorum esse: illam maris: & Fucus marinus: Germ. *Meergras*: Belg. *Wier*: Gall. *Vray* aut *Vrac* (in Oceano Normannico, *Bray*, aut *Brac*, à voce græca *βρύον*.) *fueilles de mer*, *Coralline*: It. *Aliga*: Hisp. *Las ouas del mar*: Oua, *oerna de la mar*.

Poetæ cognominant Algam marinam, inutilem, mollem, viridem, flucticolorem, littoream humidam, tortilem, tenuem, putrem, & vilem: hinc vilior Alga.

ALGA ANGVSTIFOLIA VITRIARIO- riorum.

CAP. II.

Descri-
ptio.

Folia longis-
sima, cubi-
talia, & longio-
ra, plana, læ-
uia, mollia fra-
gilia, modò al-
ba, modò ru-
bra, vel atrovi-
rentia, ligulas
astictorias æ-
mulantia, ex
iis quædam sūt
latiora, alia an-
gustiora: hæ-
rent substantiæ
cuidam ligno-
sæ, nigra, um-
belliferarum
plantarum in-
star comosæ,
capillamentis
cinereis, quæ
in fibras fatif-
centia folia vetera & decidua reliquerunt. Exi-
stimamus descriptam plantam, traditam esse à
Plinio lib. 32. c. 6. nomine *Alga*: à Dioscoride verò
titulo *Phyci marini*.

Marthiol. in Dioscor. huius meminit eadem
vocando *Algam* vulgarem Venetorum: Negare
autem videtur esse Fucum marinum Antiquorum.
Lacuna in Dioscor. lib. 2. cap. 33. dicitur *Alga ma-
rina* & *Ouas maridas* Hispanorum: Eid. lib. 4. cap.
101. *Alga* vel *Phucus marinus* secundus Dioscori-
dis, quò Venetiis inuoluntari vitæ & Romam de-
feruntur.

Fucus
mar. alter.
Dod.

Dod. in fol. lat. inscribit *Fucū marinū* alterum,
Fuci marini proximum siue secundū genus Dios-
coridis, sublongius ac rubes. *Amat.* contra negat
Algam marinā, quā apud Muranū Venetiis vitæ
vala paratur, esse *Phycos thalassii* veterū genuinū.
De nostra *Alga vitriariorum angustifolia* hæc
Rob. Constantinus apud *Amatum*: *Phycus* siue

Fucus marinus qui etiam Latinorum est *Alga*,
vocatur in Oceano Northmanico *Vray* aut *Vrac*,
[*Bray* aut *Brac*, H. Lugd.] à voce græca *βρύον*. Nam
B. you & *Alga* alterum pro altero, usurpat etiam
Plinius. *Triā* autem *Phyci* genera existunt: vnum
folio est *Caricis*, i. e. *Graminis*, sed æquabiliter
lato ac molliore, nec mucronato, nihilque penè
differt ab *Vlua palustri*, nisi colore, quem *Vlua*
habet prasiū, *Alga* verò subviridem tendentem
ad rufum, quem planè inducit in mari cum vel
diu euellum atque inueteratum, vel cum in aere
exaruit. Pollicari mensura latior non vidi, aut
vlna vna longior. *Stips* in nostro mari non-
dam visa est. Folia tamē vndis innata: fi-
gura ligulæ longioris, aut tenæ vittatæ: in
costellis lemniscatis. Hæc *Algula* est cui Dio-
scoride in odore *Corallia* comparat, de qua e-
tiam Nicander ait. *ὄγκος λεπτὰ πικρὸς ὁμοῦ θαλάσ-
σιος*. Qui etiam scitè admodum in *Alexiph.* protu-
lit, *φουδόντας ἀγνούς*: *Algofas vias* exponeret Pli-
nius, i. e. *litorea*. Nam ut etiam *Virgilius* canit,

Scopulis illisa refunditur Alga.

Quod fit præsertim cum tempestuosū est, & sauit
mare. Tunc abundanter latoribus ciectam & di-
spersam rustici Aestate, ut *Fœnifeces* [*Fœnum*
nam hoc marinum est] rastellis accumulunt, &
in campo expositam furcillis versant quoad per-
arescat. *Phyci* siue *Alga alterum* genus est lati-
folium, folio quidem *Arizæ*, sed minime acumi-
nato, verū latitudine æquabili, & vndique sui
simili, quales *phyluræ*: *splenium* enim longius-
culum, aut fasciolam explicatam dices cum
vndis supernatat. Hoc genus est quod describit
Plin. l. 13. c. vltimo, folio lato, colore viridi: con-
gruitque optimè quod quosdam ait, *Prason* &
Zostera vocasse. Sed mihi videntur *herba folia*,
quæ *fruticu* esse ait. Rufescunt arida & com-
plicantur, retinescunt tamen aquæ imposita, &
subito se explicant, ac diffundunt, ut accitus vi-
vescere imaginetur, qui nunquam ipsa viderit.

Fœnum
marinum

Plin. not.

Alga Ca-
salp.

Cæsalp. *Alga* in vadis limosis nascitur profun-
dioribusque: expellitur autem ad litus cum flu-
xu: radices fert digiti crassitudine, geniculatas,
nigras, humi repentes ramosas: quæ in multas
veluti spicas desinunt, pilis sc. candidis, singu-
los geniculos circumuestientibus, similitudine
Spicæ Nardi: folia *Typhæ palustris*, graciliora
tamen, mollioraque, initio virentia: deinceps
exsiccantur, albescent. Videtur Dioscorides
Gnaphalion appellasse: item Galenus & Plinius.
Theophrastus *Phycon*, & ut *Theod. vertit*, *Algā*,
quod *Prason*, i. e. *Portū* vocant quidam, alii *Cin-
gulum*, cuius radices *Cæpis gethyis* comparatur.
Spicæ enim huiusmodi *cæpas* referunt, quas vul-
go *Maligias* vocant.

Gnapha-
lion.
Diosc.

Imperatus *Algæ*, plantæ marinæ folia adscri-
bit, primo ortu iuncta, acuta. *Algæ* autem nomen
obtinuisse scribit, primo ortu iuncta, acuta. *Algæ*
autem nomen obtinuisse scribit ab effectu, quem
in ligatura præstat. Et hinc quoque *Batanis* & *Ze-
landis* à foliorum similitudine *Nebelen* dicitur,
quasi dicas ligulas astictorias.

Algae
dise.

Ab H. Lugd. pag. 373. huius plantæ dux figura
proponuntur: *Prior* inscribitur, *Fucus* siue *Al-
ga marina* graminea: Altera, *Fucus*, seu *Alga ma-
rina* *Lobellii*. Hæc vocatur etiam *Fœnum mari-
num*, & *Palea marina* *Monspeliensis*: item *Al-
gula* *Dioscoridis*, & *βρύα λεπτα*, *Nicandri*.

H. Lugd.
icones duæ

Palea ma-
rina.

C. Bauh. pin. *Fucus*, siue *Alga angustifolia*,
siue *vitriariorum*: *Fucus marinus* primus, *Ag-
guill.* *Fucus marinus*, *Lac.* altera, *Dod.* *Alga*,
Cæf.

Synon.
C. Bauh.

Cæs. & Imper. marina, Lob. ic. p. 284. tom. 2. & in Adu. app.

Locus.

Vires & vltus.

Toto tractu mediterraneo ad aquas Marianas Adriatici & Occidui maris vniuersi penè littoribus nihil vilius & frequentius fluctuante Alg. Lacuna ait esse insigne remedium & venenum lethale cimum & pulicum, aduersus eos Romæ expertum. Algam, eo quò Rob. Constantinus dixit modo, probè siccata pecorum & bouum hybernæ stabulationi referuant. Ex eoque hinc conficitur fimo, agros nimia defugatione emaciatis & exinanitos stercoreant, læto fegetum prouentu: tamen Alga ipsa per se, acutè est à mari aduecta, pro pinguisimo letamine sit, non secus atque marga. Alium etiam vsum præstat hæc Algula tenuioris fortunæ hominibus: eam enim siccata, tomenti loco suas culcitra infarciunt. Quæ olim consimiliter ipsius cognita commoditas in farciendis centonibus, viridisque in castris, locum habuit, id quod etiam ex Vitruuio lib. 10. c. 2. intelligitur.

ALGÆ POMVM MONSPEL. CAP. III.

Descriptio.

Pilæ palmarie simile est quod vocabant Monspelij Pomum Algæ, pilâ Modò maius, modò minus: turget & plenum est aquâ, coloris spongiæ, vel Fungorum luglandium, qui in sicco in album mutatur. Comprimitur etiam instar orbis, habetque umbilicum, & iuxta illum nonnunquam pilos similes Algæ pilis.

An Alga fructus?

Sitne Algæ fructus, ut quidam volunt, non assero. Iuxta mare mediterraneum Narbonense collegimus, cum Alga reiectum. Huius iconem in præcedenti tabella expressimus.

Nomina linguarum.

Bursa marina Cæs.

Cæsalp. vocat Bursam marinam, pilam rotundam, intrus concavam, ex muscosa substantia constantem, sc. capillari, colore viridi, relicto ostiolo rotundo, quâ lapidibus adheret nigro quodam patulo pendentem: cum extrahitur ex aqua, ob velleris molliem confidet: siccata autem salugo quædam tenuis & alba efflorescit, mordaci gustu. Hanc inter Alcyonia reponendam putat, & Alcyonium quartum Dioscoridis esse suspicatur. C. Bauhin. pin. dicitur Alcyonium 12. siue Bursa marina Cæsalpini.

PILA SIVE SPHÆRA MARINA.

CAPVT IV.

Descriptio.

Sphæra marina rotunda est instar pilæ luforiæ, minor, ac etiam maior, penè pugnum æquans: constatque pilis, capillisve tenuibus & paleis, quales in Alga vitrariorum cernuntur, coloris refuscentis. Iconem proponimus ex iis, quas sculptas emimus. Cuius autem plantæ sit, nos lateat.

Clariss. & ingeniosiss. Felix Platerus existit. Tom. III.

mabat esse Pilam marinam, cuius meminit Galenus de comp. med. lib. 1. cap. 2. in fine, & Arist. lib. 9. Sed hæc opinio non placet Lacunæ.

Pilam marinam [Cæsalp. Bursa marina] appellatam Halcyonii genere esse asserit Cornarius, etiam i αὐγῶν pro voce αἰσῶν legendum esse, aliquando cum ratione, non temere putauerit.

Eos verò meritò hallucinari crediderit Matthiolus, qui sibi persuadent, id esse Adarcem, quod vulgò Itali Pallam marinam vocant.

Rob. Constant. de genere Alcyonii pilam marinam esse ait & in algolis reperiri, atque etiam Algæ odorem referre: Northmannos vocare, Pilotie demer.

Ex maris lanigine constant Pilæ quedam in littore repertæ, inquit Cæsalpinus, sed nulla intus cavitare: agglomerantur enim festacis pili vndis, reiecti aliquando in tantam amplitudinē, ut utraq; manu completi vix possit: Pilam marinam vocant, cuius sit mentio apud Galenum inter medicamenta ad capillos conseruandos, & apud Myrepsum ad lumbricos enecandos.

Imperatus negat Ballam marinam esse de numero vegetabilium, quod sit ex minutulis paleis atque pilis congestus globus, à volutatione ab aqua marina factus. Et huius pilæ, quoad substantiam aliquot statuit species: alias filtro similes, alias conuolutis paleis minutissimis, & alias glomeratis radiculis.

ALGA CRISPA SCABIOSA RVBRA & pallida.

CAP. V.

Ex foliis foliâ fractu contumacia nullo ordine, itemque ex ramulis, exoriantur: folia quidem sunt tenuia, lucem transmittentia, vncialia, & sescuncialia, culmum quædam lata, alia latiora, crispa, rubra, vel ex fusco pallida, in ramos diuisa, aspera, quandoque hinc inde verrucis albis, crustisque cinereis & Halcyonii, sapore prædita salso: in quibusdam adherent radices crassæ, capite villoso, Algæ radici similes, quæ an ei propriæ asserere non aulam, potius tamen contrarium censuerim.

An Alga latifolia siue Algæ membranacea ceranoides C. Bauh. pin?

Gener Cherlerus attulit plantas aliquot Monspelio ex tractu Narbonensis maris mediterranei.

OLEA MARIS RVBRI, THEOPHRASTI. CAP. VI.

In mari rubro vocato in Arabia arbor exit, quam Oleam appellat Theophr. 4. hist. 8. Est autem hæc Ariæ folio similis: fructum verò proximis nostris Oliuæ parit, & lachrymam emittit, ex qua Medici sistendo sanguini, medicamentum component.

De hac Plinius lib. 12. cap. 17. In Arabia & O.

Zzzz 2

Error.

Constat ex maris lanigine.

Bella marina, Imp.

Descriptio.

Synonyma foris. Cæs. Bauhin.

Inhamon
not.

Plin. not.

lea dotatur lachryma, qua medicamentum conficitur, Græcis inhæmon dictum, singulari effectu contrahendis vulnerum cicatricibus. In maritimis &c. Quæ hic sequuntur Theophrastus non de Arabicis Oleis, sed Oleis Indicarum insularum scripsit.

Diximus nos lib. 5. h. contra Apollinem & Cæsalpinum, Gummi elemi & Oleam Æthiopiam non esse hanc Oleam maris rubri.

VLVA. CAP. VII.

Alga si-
milis.Locus.
Epitheta.

Vlua simillima est Algæ vitrariorum, sed multo minor. Sunt veluti teniæ angustæ coloris rubescentis, vel albi, quæ reiciuntur copiose à lacubus falsis, prope Perous & Frontign. Vlua palustris meminit Virgilius Aeneid. 2. cum ait:

*Limosæque lacu per noctem obscurus in vlua.
Delitui.* Et l. 6. Aeneid.

*Tandem trans fluvium incolumes vatemque vi-
rumque*

Infermi limo glaucæque exponit in vlua.

In Bucol.

Propter aquæ rivum viridi præcumbit in vlua.

Et 3. Georg.

Nec nescit Salicum frondes, vluamque palustre.

Vluam commemorat & Ovidius 4. Metamorph.

Nec steriles vlua Idem 6.

— gratæque paludibus Vluam. Idem 8.

Lenta Salix, Vluæque leues. Et

In medio thorax est de mollibus Vluis.

Idem 5. Fast.

Flumineam Lino celauerat Vluam.

Luc ret. 2.

Ex limosa Marius caput abdidit Vlua.

Mirand.

Vtridanti furit in Vlua.

De Vlua loquitur etiam Vitruvius lib. 2. c. 1. cum nonnullos scribit, ex Vlua palustri, componere tuguria tecta. Seruius Maurus Virgilij explanator Algal & Vluam congeneres facit. Algam quidem mari propriam ait, paludi verò Vluam. Et hinc ille versus.

Alga venit pelago, sed nascitur Vlua palude.

Locus.

Et hæc occasio est, cur palustrem, lacustrem, fluviatilemque Matthiolum cognominaverit.

Alga nihil penè differt ab vlua palustri [inquit Rob. Constant.] nisi colore, quem Vlua habet præsium, Alga verò subviridem, ad rufum tendentem. In viginosis autem & palustribus locis provenit, sine caule, foliis Graminis, ab imo cæspite prodeuntibus, longioribus quidem, nec acutis in summo: in stagnis sub aqua, recta, demersa conspicitur: cuius leuissimo aquæ motu vibrantur frondes quæ viridissimæ sunt: figuræ ligulæ, euulsæ ab radice aquis fluitant.

LVCVS MARINVS, DICTVS ROCCELLA tinctorum. CAP. VIII.

Locus.

Fucino-
men un-
de.
Diosc. la-
psus.

Fvcum multi vocant quamlibet plantam marinam: alij tamen terrestres plantæ radici similem specie faciunt. Allatum ex oceano habemus. Materies eius colorem præbet nobilissimi purpurei. Quapropter priscis fœminis tingendis genis expetitur, in fucum. Vnde Fuci nomen dimanavit, quod pulchritudinem fucatam atq; apparentem tantum conciliat. Existimat Dioscorides Fucum esse herbæ radicem, sed deceptus fuit similitudine Nam & hæc & aliæ multæ marinæ radicum herbarum terrestrium figuram æ-

mulantur. Fucus hic antequam in tincturam redigatur, parte interna ex rubello candicat, externa nigricat. Euocatur viuidus eius color maceratione facta in vrina. Sic paulatim tincturam acquirit, donec ultimo species quædam (Soda) salis alkali complementi loco, & ut densetur, addatur. Fuci in compositione portio ad vrinam est quintupla, plus minus, pro bonitate Fuci. Maceratio vno mense completur. Salis pars duodecima additur, quod maceranti Fucio adiectum colorem pariter, odoremque Violæ excitat atque producit. Vocant hodie *Fucum Recellam* à colore rubro, quem præbet, inquit Imperatus lib. 27. c. 9.

Coloris pa-
randi ra-
tio.

ALGA TINCTORIA. CAP. IX.

Algæ habui à Valerando Doures portiunculam, cuius inscriptio erat Alga 2. ex Candia quæ ei non absimilis, quæ inuoluuntur vitra, latior, pari tenuitate, & lentore, fructu contumaci, colore purpureo obscuro, seu spadiceo, sapore nullo evidente, propter vetustatem fortè: charam, cui inuoluebantur, purpureo floridiore tinxit.

An Ferd. Imperato, Alga Fucus de lata ex Synonyma. Candia quæ tinctorum utuntur nomine Roccellæ.

An C. Bauhin. pin. Fucus siue Alga angustifolia 6. siue Alga cornu cerui diuisurâ: Herba Cretica Imperati, quæ tinctoribus Rubella dicitur.

Fucus capillaris tinctorius.

Fucus hic capillaris, quem Imperatus lib. 27. c. citato ex o-
tione. riente delatum scribit nomine Roccellæ, & excellentissimum ait ad tincturam, cum nobis incognitus sit, fufius describi non potuit.

An C. Bauhin. pin. Fucus ex Imperato 2. siue Fucus capillaceus Roccella: an Fucus 3. Anguilla-
ræ?

Fucus

Fucus verrucosus tinctorius.

Descriptio.

EThic ex eorū numero est, in nobis hactenus incogniti sunt, quique apud tinctorios etiam Roccella dicitur, eodem Imperato, loco superius citato, auctore.

C. Bauh. pin. dicitur Fucus ex Imperato incognitus
3. siue Fucus verrucosus tinctorius Roccella.

CORALLOIDES LENTA
fœniculacea.

CAP. X.

Descriptio.

APede lato, quo scopulis appressa hærere solet, rami prodeunt complures, dodrantes, multipliciter diuisi, lenti, flexiles, tenaces: quorum minores in minima fœniculacea & propemodum muscosa atque capillacea, crispaque segmenta secantur. Colore porro variant.

Sunt enim quæ liuido, aut pallido, ac albo; aliæ quæ fusco, subnigro, rufo, saturate rubro, vel purpureo: aliæ denique quæ viridi sunt colore, & hoc in eis visu jucundum, quod bicolores plerumque sunt singulæ plantæ, crassiores rami vni, tenuiores alteri, colore donati plerique transparenti. Quorum colorum varietates multas adseruamus. Sapor & gustus saluginosus, pisculentus, sub dentibus nihil fabulosi exhibent: sed glutinis modo atteruntur, cui quidam rami penè concolores visu. Qui hepatis venas à parenchymate separatas viderunt, rem huic Coralloidi apprimè similem conspexerunt. Quædam asperantur hinc inde crustaceis tuberculis albis: alteri adhærens portio spongiæ ramosæ Corallinæ officinarum.

*Fucus siue
Alga tinctoria
Lugd.*

Pro hac placet apud H. Lugdunensem pag. 1372. Fuci siue Algæ tinctoriæ figura, sine descriptione. An C. Bauh. pin. Muscus marinus 4. siue tenuissimè dissectus ruber? An Leuino Lemn. de occult. nat. mirac. Algæ altera species,

Tom. III.

Zelandis VVoer, nonnullis vveert dicta?

Copiose obseruauit atque collegit Cherlerus in tractu illo Narbonensi maritimo quo Magdalona Agdam tenditur.

Locus?

FVCVS CAPILLARA DICTVS.

CAP. XI.

Capillara dicta planta, est ramis donata longis, minutissimis, frequentibusque, ideoque capillaribus, colore rufo atque purpureo. Truncis aliarum plantarum innascitur, instar Epithymi. Frequenter reperitur in Fuco cupressino, inquit Imper. lib. 27. cap. 9.

Descriptio.

ALGA ANGVSTISSIMIS FOLIIS.

CAP. XII.

Algæ minimum quoddam genus Cæsalpini, foliis est angustissimis: cauliculo spicoso, Gramini simili, dodranti, cui lanosa substantia infernè est agglutinata, qualis Adarce fertur apud Dioscoridem. Planta hæc quam Theopr. tradit Gramini similem, reperitur in nostro mari, inquit illic. C. Bauh. pin. vocat Fucum siue Algam angustifoliam 7. siue Algam gramineo folio.

Descriptio.

ALGA CERVI CORNV DIVISVRA

CAP. XIII.

EST nobis ex Cherlerianis plantis vna, foliis membranceis, rubentibus, duarum aut trium vnciarum, ceruini cornu denticulis incisa, sapore salso. Enascitur ex excremento marino vt Fucus Capillara, quam non auisim afferere planè diuersam esse ab Alga crispa.

Descriptio.

Icones.

Hujus figura fortè in media tabella Palmæ marinæ Chondryllæ diuisurâ.

PALMA MARINA QVIBVSDAM.

CAP. XIV.

Palmæ marinæ Theophrasti nomine mittatur & hæc ex Italia fratri C. Bauhino. Ejus ramuli erant plani, dimidiati culmi latitudine, multifidi, nigri, aut cinerei, foliis amicti gracilibus, breuib, diuisurâ accedentibus ad Chondrillam, multò tamen minoribus.

Descriptio.

C. Bauh. pin. Muscus maritimus 3. siue viridis multifido folio: Muscus marinus Clus. hist. Palma marina Imperati. Nos ad Bryi genus quoddam referendam censemus.

Synonyma.

Zzzz 3

Coralloides tenuifolia obsequiosa minima.

Crassiusculi sunt ramuli, nigricantes, cornei, obsequiosi, multifidi, Coralloeidis fruticosis thorulis similes, sed minus duri, perpuffilli, nulla crusta obducti. Ex Italia Fratri C. Bauhino missi.

DE MARINIS ABIETE ET QUERCV,
veterum sententiæ.

CAP. XV.

Locus.

Quercus & Abies, authore Theophrasto l. 4. cap. 7. ad mare, terrenæ quidem ambæ spectantur: sed tamen nascuntur super lapides atque scilicet: carent radicibus, sed modo patellarum adherent. Foliis ambabus velut carnosum, oblongius, crassumque: & Abieti crassius, frequens, nec leguminum siliquis ab simile: concavum intus, nec quicquam intra se continens: Quercui tenue ac potius Tamaricis; color ambabus accedens ad purpuram: forma tota Abietis erecta, Quercus flexuosa, atque in latitudine magis ampliata: ambæ multicaules sunt, sed simplicior Abies: rami Abieti, longi, recti, solutique: Quercui breuiiores, contortiores, spissioresque: magnitudo tota ambabus cubitalis: parumve altior, verum major Abieti. Quercus ad lanas inficiendas vel mulieribus utilis: ramis ad nexa pendent pleraque animalium testigerorum, subter alia quædam cauli adherent: ad quædam tota obesa ingrediuntur millepedæ, & aliæ quædam generis ejusdem bestiolarum, quodque polypi specimen gerit. Hæc itaque terrena, contemplatiue constant facilia. Quidam porro vel alteram Quercum nascentem in alto referunt, quæ etiam fructum fert, & glans ejus commoda est. Quin & alias magnitudine insignes quasdam compertas, homines nantes, seque submergentes referre, traditur. Hucusque Theophrasti interpretæ Gaza. Ceterum Quercus & Abietis historiam confudisse videtur Theophrastus, multasque notas Quercui tribuisse existimat etiam Clusius, quæ Abieti, aut ejus generis arbori marinæ melius fortasse conuenirent.

Quercus
alia.

Theoph.
not.

CREMENEI ISTRIS ABROTONI
vel Thymi foliis.

CAP. XVI.

Descript.

Figura ejus & facies, ceu si quis arborem quandam aspiciat. Nam primum, truncus est pedalis ferè, crassiusculo, tuberoso, ad radicis alicujus instar fibroso, nigro. Ab hoc supernè rami exeunt compures, pedales, breuiiores, in alios minores diuisi, foliis vestiti Abrotoni & multi-

pliciter dissectis, quorum segmenta in oblongum intumescunt, turgescuntque, colore pullo

aut nigricante: plerisque cæterum locis cinerea quadam falsugine incrustatur, alicubi etiam fungoso & spongioso tegumento. Sapor falsuginosus, sicut & odor.

Valerandus qui ex Istria detulerat, atque à quo habuimus, hæc illi adscripserat: Abies marina, Cremenei vocant Istri. Communicauit tandem ramulum ex Italia missum, frater C. Bauhinus, nomine Abietis marinæ, foliis intumescens. Et hæc jam dicto nomine bene depingitur ab Imperato, qui Fuci follicularis speciem facit & Gongolaram vocat. Figura etiam à Lobelio in Obs. p. 653. & Ic. Plant. tom. 2. p. 254. exhibita, titulo Fuci marini foliis Abrotoni maris, quidem exprimit nostrum Cremenei Istriacum:

Abies marina.

C. Bauh. pin. Fucus folliculaceus 8. siue foliis Abrotoni: Fucus marin. foliis Abrotoni maris Lob. Fucus marin. tenuifolius Tab. Muscus marin. foliis Abrotoni H. Lugd. p. 1372. sine icone. Gongularis marina Theophrasti, Imperati. Huc nos etiam referimus Fucū, quem Hist. Lugdunensis ibidem vocat πούριον Theophrasti, & Tinctorum, in scopulis & petris nascentem, unde auulsum vrinantes Spongiarij referunt, foliis tenuibus, Fœniculo similibus, rubris, sic tamen, ut quædā intermixta spectentur adhuc albicantia.

Synonyma

FRUTICOSA MARINA PLANTA, QUI-
busdam Conferua lignosa.

CAP. XVII.

Latè basi vel radice scopulis adheret & hæc fruticosa marina planta, quæ pedalis vel cubitalis ferè. Ejus caudex lignosus, tortuosus, totus niger, vel pulchellus, quasi adustus foret, rugosus, fragilis, in ramos palmares diuaticatus, quos obsident vndique verrucosa tubercula, modò longiora,

Descript

modò breuiora, ad radicis Polypodij tubercula accedentia, quæ versus superiora Ciceris penè magnitudine, oliuari formâ, rugosa, crispa racemorum modo coherentia, in quorum turbinatione fine exeunt coliculi, ramulive nigri, vel rufi, inque segmenta incodita cæsi, subinde à medio ad summum vsque denticulati, in quibusdâ folia segmentis ad Abrotonum accedunt, paulò tamen latioribus. Fruticosa hæc planta non parum variat, ita ut quis diuersas plantas suspicari posset. Quædam enim statim à radice plures stolonnes producit, aliàs vnum plerumque videtur proferre. Obseruantur etiam ad radicem pili, quales in Algæ vitrariorum radice: Quædam tophaceis cinereis crustis obducuntur: aliis adheret linum capillare, vel muscus tenuissimus: aliæ mytilos habent, aliæ oua Sepiarum credita: aliæ pilâ marinâ obuoluntur. Sapor ligno nullus insignis, nisi aliquantulum adstringens, cum leui

leui falfugine, quæ in folijs euidenrior.

MUSCI MARINI GENVS FOLIIS
pinnatis: & Abies Clusij Belgica,

CAP. XVIII.

Descri-
ptio

Trium vnciarum est altitudine, in pulchros ramulos vnciales & fescunciales fissa, viuido virore tincta, folijs pinnatis annexis, vt in Viola aquatica, apophysis nonnullis inæqualibus.

An Mus-
cus
coralloides
alter al-
bus,
Lob.

An Lob. Ic. pl. tom. 2. p. 1050. Muscus coralloides alter albus? Icon Lobelij quidem conuenit sed color, qui nos dubitare facit, discrepat.

Abies
marina
Belgica,
Clus.

Clus. hisp. hist. Lobelij icones habet pro Abiete marina Belg. de qua scribit quæ sequuntur: Abietem marinam Theophrasti mihi ignotam fateor; memini autem obseruare annis 1566. & 66. in Flandriæ ora maritima arbusculam ostreorum testis & mytulorum conchylijs adnatam, quæ Abietis figuram ita referebat, vt pumila Abies videretur, ramulis ordine vtrinque dispositis fragilis admodum, pusilla, ratò palmi altitudinem excedens, ex tenuibus veluti squamis contexta, nonnunquam omnino plana, & alia interdum in orbem prominentibus ramulis disposita.

Locus

Synonyma
C. Bauh.

C. Bauh. pin. Fucus folliculaceus 13. siue Abietis similis maritima. H. Lugd. p. 1368. sine iconne, Muscus candidus coralloides, squamulis locatus.

ERICA MARINA QVIBVSDAM.
CAP. XIX.

Descri-
ptio.

VT minor est quam Creminæ Alga, ita tota tenetior, ramis tenuibus, non lignosis, rigidis, non minus tamen frequentibus, imò latius diuisus & ad fœniculaceam Algæ accedentibus, si bris tamen vtrinque tenuioribus, inque turgidulas vesiculas desinentibus: nigricat iam sicca.

Similis missa est fratri C. Bauh. ex Italia sine nomine, in qua turgidula folia non animaduerto: An eadem, vel diuersa asserere non ausimus: in nostra iconne portionem pictam exhibemus.

Synonyma
C. Bauh.

An Myrica marina Batanica Clusij? C. Bauh. pin. Fucus folliculaceus 14. siue Tamarisco similis maritima: Myrica marina Batanica, Clus. hist. An Tamariciola Fucus, Imperati: Nos hanc sui generis plantam facimus.

FUCVS CUPRESSINVS IMPERATI.
CAP. XX.

Descri-
ptio

Fucus cupressinus, quem aliqui existimant Quercum Theophrasti, Imperato monente, scopulis & testaceis marinis adhæret. In

ramos abit, & hi rursus in minores, frohde breui, copiosâ, & acuminata, colore virescente atque nigro, quando exsiccantur. Altitudo dodrantalis, figura quasi in conum fastigiata, & Cupresso similima. Frequens admodum est planta, qua piscatores ad cooperiendos pisces vtuntur quos recentes conseruare volunt.

Synon?

Fucum hunc cupressinum Imperati vocat C. Bauh. pin. Fucum folliculaceum 15. siue Cupresso similem.

Cupressus marina Belgica, Clusij.

Menit Clusius anno 1566. & 1567. in Flan-
diæ ora maritima arbusculam ostreorum testis & mytulorum conchylijs adnatas obseruare arbusculas, quæ Cupressos ita æmulabantur. vt satis mirari nequiret prouidentia diuinæ opus & artificium, ramulis frequentibus in orbem, sed nullo ordine nascentibus, & sursum spectantibus, cupressinorum foliorum modo efformatis. Harum autem, tametsi aliquot annis inter chartas adseruatarum & compressarum rami, si in vitrum aut aliud vas aqua plenum injiciantur, statim sese explicare, & in orbem diffundi, seque surrigere incipiunt: eaque aded de causa piscatorum vulgus satis obscœnum illis nomen indidit.

Locus

Descri-
ptio

FUCI PLVRIMI ALII. CAP. XXI.

Fucus marinus dictus Lanuta, albus.

Planta marina, dicta Imperato Lanuta Fucus marinus, proximius quam vlla reliquarum dictarum ad herbæ cuiusdam radicem accedit. Rami candidi, flexiles, lumbricis similes, superficie inæquali, retis instar intertexti, breui lanugine vestiti: quorum extrema in germina finiuntur, orbiculati, in speciem alicuius stellæ, aut ramulorum umbellæ congesta. C. Bauh. pin. Fucus Imperati incognitus 5. siue Fucus marinus lanuta.

Descri-
ptio

Synon.

Fucus Radicella dictus, siue Vermicularis albus.

Imperato Radicella est Fucus vermicularis quidam, itidemque herbarum radiculis similis. Color albus & dū adhuc recens est aliquantulum purpureus. Alijs herbarum stipitibus increscit quemadmodum Epithymus: Estque Fuci cupressini frequens incola. C. Bauh. pin. Fucus ex Imperato incognitus 6. siue Fucus Radicella, siue Vermicularis.

Descri-
ptio

Synonyma.

Fucus Terzola, Vermicularis species, facie Myrica, coloris crocei.

Terzola Imperato species est Fuci vermicularis, summatim Myricæ quodammodo effigie respondens. Eius substantia tenera fragilis, pellucida, & ad virorem vergens rami præcipui paruis quibusdam appendiculis circumdati ordine quodam tertio quoque interstitio: quorum exma quasi truncata, sepe etiam bifida. Altitudo mediam spithamam ad summum æquat. Et quavis ramis sit subtilibus, facile tamen in aëre suapte naturæ sustinetur. Appendices interdum inæquales fiunt, alijs supereminentibus alijs. Nascitur in Trospe agminatim, & marcescens ereceum acquirit colorem.

Descrip-
tio

Locus

Synonyma.

C. Bauh. pin. Fucus ex Imperato incognitus 7. siue Fucus Terzola, Vermicularis species.

FVCVS TAMARICOLA, SIVE TAMARISCIFOLIA marina.

IN ramulis palmaribus gracilibus denticulata pulchre foliola, vt Myricæ Narbonensis ramulum arbitreris.

Descriptio. Tamariciola, inquit Imperatus, est inter Fucos teneros & fragiles recensenda, sicut Terzola. Scapus erigit rectos, teretes, in acumen desinentes, à pede ad summa vsque minutulis appendiculis circumdatos, quarum vnagque fronde quadam præterni vestita, à Tamarisci fondibus non admodum dissimili. Color vtplurimum aqueus. Siccata pennarum fasciculum quodammodo refert.

Synonyma. Fucus hunc Tamariciolam Imperati, C. Bauhinus in pin. eandem suspicatur cum Myrica marina Batauca Closij, quæ ipsi est Fucus folliculaceus 14.

Fucus marinus Forcellata. Lumbricaria species.

Descriptio. Forcellata, Imperato autore, est à numero Lumbricarum dicta, quæ ab imo successinè in frequentes diuicatur ramulos, tandemque in minutas terminatur furculas. Tertiam spithameæ altitudinis partem nanciscitur. Color ex rufso & purpureo mixtos. Casp. Bauhin. pin. Fucus ex Imperato incognitus 8. siue Fucus forcellata lumbricalis species.

Fucus Tremula, media inter Palmetam & Lumbricariam.

Descriptio. Tremula Fucus medius inter Palmetam & Lumbricariam. Rami vna parte compressi, quorum diuisura folia quibusdam ferulaceis similis aperta, expansa, raræque, quorum extrema incuruantur. Contrectati facile tremunt, quod à mediocri crassitie cum firmitate coniuncta accidit. Innascitur testaceis marinis, vt Imper. annotauit. Casp. Bauhin. pin. Fucus ex Imperato incognitus 9. siue Fucus tremula.

FVCVS SCOPARA, SIVE PENNACHIO marino.

Descriptio. Scoparia, Pennachio marino dicta fronde villosis pennatum similis est, pilis longiusculis, itè alijs breuissimis vestita. Nomen obrinuit à frondis illosi ramos ambientis specie: Summitas in æqualem & quasi derafam planitiem terminatur, id è que & scopam quodammodo representat, aut pictorum penicillum.

ROSA MARINA.

CAP. XXII.

Descriptio.

Patulis in orbem est ramis palmo longioribus, Quercus marinæ diuisura, tenuiore, ligulis angustioribus, coloris cinericei, per extremum digitatis, crispis, asperis.

Hanc habemus ex plantis Valerandi quæ eam

Rosæ marinæ titulo donauit. An quis alius, & quo nomine hanc agnouerit, non occurrat.

BVLBVS MARINVS CRINITVS. CAP. XXIII.

DE hoc Bulbo Marino agitur in hæc leguntur in Navigationibus Indico sermone conscriptis. Inter quasdam Insulas huius tanta stirpis eleganter expressæ copia provenit, vt naues hanc supergredi cogas quandoque remoretur. In fundo maris crescit, quatuordecim vel

quindecim brachiorum longitudine, quatuor vel quinque altitud extra aquam eminens, colore cæcæ luteæ, caule satis crasso, ex quo per intervalla oriuntur bulbi ex fastigiis capillitium quoddam emittentes. Radix crassior, bulboisa, quamplurimis fibris capillata.

H. Lugd. p. 1505. Bulbus marinus crinitus, & C. Bauhino phyt. & pin. ubi inquit quid sit?

ALGA MEDERENSIS GRANDI FOLIO.

CAP. XXIV.

IN Algarum genere recipit Cæsalpinus grande quoddam folium, æquale ac planum, simile prælorgis chartarum schedis quod ex Medera aduenit cum saccharo: vtuntur enim eius folijs pro veste ac tomento, ne panes sacchari atterantur. Hoc genus quod adfertur cum saccharo ex Oceano Atlantico, est Theophrasti, quod admirabili magnitudine crescit circa Herculis columnas: Dioscoridis verò Phyci genus lato folio.

Imperatus lib. 27. cap. 11. vocat Fucum giganteum, alij Algam latam: Nasceaturque in maris sinibus, folia sunt substantia tenaci & coriacea.

tea. Iis vtuntur Oceani inhabitatores loco chartæ, & saccharum etiam iis inuoluunt. Eidem dicitur Palmifolium Giganteum, aliis *Barandine*, à folij longitudine.

Lobelio in obs. p. 652. dicitur *Vrack* Nortmannorum. Hist. verò Lugdunensi *Zoster*, id est, Cingulum & Balthus.

Synonyma
C. Bauh.

C. Bauh. pin. Fucus siue Alga latifolia 6. siue chartæ similis, costa carens: Folium grande ex Alga genere &c. Eidem Fucus siue Alga latifolia 7. siue coriacea. Palmifolium giganteum, siue Fucus giganteus Imper. An vrak Nortmannorum Lobelio.

LACTUCA MARINA SIVE Intybacea.

CAP. XXV.

Descriptio.

Maris finibus innatata quædam sunt folia, ab vno veluti pede prodeuntia, membranacea, læuia, & cum exsiccantur quasi papyracea, pellucida, inuicem incumbunt, complicataque & corrugata, colore herbido, dilutoque, Lactucam aut Intybam crispam quodammodo representantia, vel Rosam

expansam. Talis Istriaca, talis & Narbonensis quæ minor, cui adhæret Muscus marinus.

Lact. mar.
Actio.

Lactucarum in mari meminit Aëtius lib. 11. cap. 35. aitque esse germina lata, & oblonga ac viridia, tenuia & subrugosa, ac veluti conduplicata, ad littora maris per fluctus egesta.

Facile tamen crediderimus Bryo Theophrasti, Dioscoridis & Plinij esse stirpem de qua hoc capite agimus, & Aëtij Lactucam marinam.

Nomina,
linguar.

Dodonæo gall. *Mousse marine à large feuilles*, Brab. *Zee mosch*, videtur prima species vna, i.e. Fuci aut Algæ Dioscoridis, Lat. in fol. vocat Fucum marinum priorem, Fuci Theophrasti genus primum, non modò folio lato, sed & extenso, ac herbidi coloris: aitque hujus meminisse Aristotelem de animal. hist. c. 6. definientem esse purgamentum maris, ferique Aëtatis initio, eoque ostreas tum & pisciculos ali. Arque hujusmodi Fuci genus Oceano germanico familiare ait Dodonæus, circa saxosos scopulos, quod vnà cum mitulis, conchis, ac ostreis prima Aestate subinde ad vicina loca defertur.

Alg. suffrutex.

Rob. Constantino apud Amat. Algæ siue Fuci marini genus hoc suffrutex videtur potius, quâ herba. Vocat autem Viscum marinum, folio crispæ Lactucæ, & colore ab Alga differens, quod furculis rubris germinet, substantia verò & toto aspectu glutinum taurinum ementiatur. Cæsalpinus Bryon Theophrasti & Plinij vocat. Imperatus Folium marinum, siue Lactucam marinam.

Tom. III.

C. Bauh. pin. Fucus siue Alga latifolia 1. siue Muscus marinus Lactucæ folio, Fucus marinus, 1. Diosc. & Theophrasti: Bryon Lactucæ foliis Plinij & Lobelij: Muscus marinus alter, Matthiol. & Cast. Muscus marinus Theophrasti, Dodon. gall. & Lugd. Therapidion. Cratæ, Ang. Bryon. thalassion, Turn. Muscus marinus virens latifolius, Dodon. Belg. Lactuca marina, Tab. Fallitur C. Bauhinus: dicitur Tabern. Lichen marinus, *Meerflecken*.

Synonyma
C. Bauh.

C. Bauh.

Vires Bryi Dioscoridis & Plinij huic plantæ conuenire non negamus. Eæ autem traditæ sunt cap. 1. hujus libri, Commodius autem hæc applicatur arthritidi quàm Muscus capillaceus, siue Co allina. Camer. easdem penè vires, quas Pulmonariæ arborum adscribit, nisi quod propter falsuginem magis extenuare dicant. Eapropter vtilissimam prædicat applicaram calidis tumoribus & podagræ à bile ortæ.

Vires
& Vires

Fucus Linza dictus, Lactucæ marinæ similis.

Fucus Linza dicta, Lactucæ marinæ similis: sed in eo differt quod tota in fascias (Linze) longas diuisa sit, eodem Imper. authore cap. 12.

Descriptio.

C. Bauh. pin. Fucus siue Alga latifolia 2. siue Muscus Lactucæ marinæ similis.

Synonyma

ALGA LONGISSIMA, LATO TENUIQUE folio.

CAP. XXVI.

Hæc posteriori non multum absumilis, exradicula nigra, fibrosa, pediculum tenuem, triuicalem emittit, qui in folium sesquicubitalis longitudinis, vnciarum quinque vel sex latitudinis, planum, per margines hinc inde conuolutum absumitur: coloris pallide virentis est, substantiæ tenuissimæ membranæ: hunc cum aliis maris mediterranei purgamentis reiectum, non longè à montis Cetij radice, collegit C. Bauhinus. Dicitur autem ei in prodr. Fucus maritimus 4. siue Fucus longissimo, latissimo, tenuique folio. Eid. pin. Fucus siue Alga latifolia 4. siue Alga longiss. lato tenuique folio.

Descriptio.

Alga longissimo, lato, crassoque folio.

Radice est breui ex crassis fibris composita, ex qua pediculus crassus, rotundus, semipalmaris prodit, qui in folium expanditur: folium vnum ingentis longitudinis pedes aliquot & vlnas excedit (rarius ex vna radice duo folia ejusdem omnino formæ & longitudinis, & latitudine vncias quatuor superat, ejusdem ferè per totum folium, principio excepto, latitudinis, in medio æqualiter planum, ad vtrumque verò latus paruum, conuolutum, tortuosum & sinuosum, obscure virens, crassum, & dum terræ adhuc affixum, tactu forma gelatinæ, viscosum & madidum: quare propter nimium madorem vix asseruari potest, licet sæpius Soli exponatur: nam quoties chartæ reponitur, maior iste cum fœtore recrudescit, ita vt à corruptione non nisi post aliquot septimanas, donec planè siccetur, seruari possit. In Galliis ad maris littora versus S. Malo prouenit & è natali solo facile eruitur.

De

C. Bauh. prod. Fucus maritimus 3. Eid. pin. Fucus siue Alga latifolia 5. siue Alga longissimo lato crassoque folio.

Synonyma

A a a a

Fucus axungia accedens.

Descriptio.

A *Sfungiole* dicti Fuci sunt consistentia crassa, & dum in aqua adhuc sunt, tenera, & axungiam referente, quippe qui contracti liquecant & dissoluantur. Sed in aërem expositi, humor exhalat, & membranæ remanent siccae atque subtiles.

Est & hujus species quædam cristæ gallinaeæ similis, quæ ab exiguo principio instar Rosæ majoris dilatatur. Folia ejus in eminentias terminantur, in morem cristæ galli, colore suo primario croceo.

Locus.

Vires.

Alia etiamnum Fuci cristati est species latifolia, cujus nimirum folia ad palmarem amplitudinem extenduntur, in ambitu Aloes Americanæ instar simbrata, colore ruffo & croceo sicut prædicta. Nascuntur ambæ in cauernis & locis opacis. Dantur à nonnullis phthysicis & hæctica febre consumptis.

C. Bauh. pin. Fucus ex Imperato incognitus 1. siue Fucus axungiola.

PENNA MARINA.

CAP. XXVII.

Descriptio.

Penna marina *caulem* surrigit substantia Adianto similem: figura totius alam auis alijus refert pilis raris & costa prodeuntibus. Scopulis innascitur, testisque marinis modico intervallo à se inuicem dista.

Synonyma.

Imper. l. 2 c. 12. Penna marina C. Bauhin. pin. Muscus maritimus 5. siue pennæ similis.

Pennaria marina.

Descriptio.

Est hæc pennæ similis, attamen ramorum diuisura dissimilis: qui subriles & Adianti firmiusculi in palmum expansi sunt, sicut alia plurima marina. Ramorum diuisuris muscositas quædam telam araneæ referens adhæret, quæ eadem & in pennis ipsis obseruatur.

Synonyma.

Imper. Pennaria marina: Casp. Bauhin. pin. Muscus maritimus 7. siue Adianto affinis.

MYRIOPHYLLVM PELAGIVM.

CAP. XXVIII.

Descriptio.

Elegantis & peregrinæ hujus plantæ picturam, Clusius cum caulis infima parte & radice à Cortuso accipiebat qui valde apto nomine Myriophyllum pelagiū Cortusi, appellauit Muscū maritimum 6. siue Filicis folio, C. Bauhin. pin. Piscatores verò Italici *Pennachio delle Nimfe*, & *Palma di Nettuno*: quidem etiam

Scettro di Nettuno nuncupabant.

Locus.

Nascitur in altissimis gurgitibus maris Illyrici, vnde piscatores extrahunt hamis & instru-

mentis, quæ ipsi *Sperne* appellant.

Referebant præterea vtilem esse aduersus morsum omnium serpentum marinorum, & virulentos piscium ictus: applicatam supra leuia recentia vulnera, ea vigintiquatuor horarum spatio curare. Cortusus autem ejus periculum se fecisse scribebat, ad vermes necandos & ejiciendos, illamque non minoris esse efficacis deprehendisse, quam quævis Corallina, etiam minore quantitate datam.

Vires.

POLYPODIVM MARINVM.

CAP. XXIX.

Nomen obtinuit à similitudine *caulis*, quam habet cum terrestri, qui repens hinc inde locis hæret, vnde prognascitur, *folia* quoque simili ratione modoq; Polypodij quercini surriguntur, sed figurâ dissimili, & ad Adianti folia accedentia. Scapus substantia constat lanuginosa. Sæpius Zoophytis hæret, quæ referente Imperato, Italici Neapolitanis *Caruume* dicuntur.

Etymon.

Polypodium marinum, Imper. Muscus maritimus 8. siue Astiante similis alter, C. Bauh. pin.

Synonyma.

SCVTELLARIA SIVE OPVNTIA MARINA.

CAP. XXX.

Inter naturalia nostra à multis jam annis pulchellam plantam marinam reseruamus sub nomine *Colique*, fortè à piscatoribus marinis ita dictam: vnde verò nacti sumus, non amplius recordamur. Pede est crassiusculo, fungoso vnciali. A quo *sirculi* (si ita vocare fas sit) prodeunt

Descriptio.

plures ex meris *foliis* mutuo incubitu constates, ita vt alterum ex alterius margine enasci videatur, instar corollæ cujusdam qua preces connumerari solent: aut vt propius accedamus in re non vsq; adeò dissimili, sicut in Ficu Indica quæ Opunciam vocant. Sirculi isti rursus in alios terales diuariantur. Singularia porro istius concatenationis *folia* orbiculata sunt, vtcunque latiora quam longiora, nummi instar compressa crassiuscula tamen, nonnihil rugosa, quæ diligentius inspecta velut ex binis membranulis compacta videntur: ac prima quidem vnguis ferè latitudine, pauca quædam lupino paulò majora, alia medio modo se habentia: Cæterum superius plerumque folium quæ gibbum inferioris excipit modicè sinuatum est. In extremis quæ sunt foliola, plerumq; vix Lentem superat. Adhæret nostræ plantulæ in quibusdam foliis, muscus quidam candidus, capillaris. Tota plantula salsuginosa est tum odore, tum sapore: Dentibus muscus adhærens commorsus stridet.

Eam ad Clusium mittebat Neapoli Imperatus, adscripto Sertulariæ nomine, quia veluti sertum aliquod, aut corollam ipsius folia ita connexa repræ-

xa repræ-

Opuntia
marina.

xa repræsentant. Cortufus verò è Corsica plantam se accepisse scribebat Coralline latifolice appellatione: nomen autem illi imposuisse, Opuntia marinæ littoralis & saxatilis; satis (Clusij quidem sententia) commodâ ratione. Nâ Theophrastus 1. cap. hist. c. 12. scribit circa Opuntem herbulam esse quandam, quæ ex foliis radicem mittat, ac cum suauitate mandi possit. Plinius verò ipsum sequutus lib. 21. cap. 17. circa Opuntem, inquit, Opuntia est herba, etiam hominidulcis: mirumque è folio ejus radicem fieri, ac sic eam nasci. Et certè credibile est hanc plantam recentem cum aceto, sale, & oleo, vel etiam sine sale, non minus suauiter edi posse quam Portulacæ marinæ & similium folia.

Cæterum qui Cortuso plantam è Corsica insula mittebat, addebat iisdem facultatibus eam pollere, quibus reliquæ Corallinæ.

Synonyma
C. Bauh.

C. Bauh. apud Matth. vocat Ficum maritimam, aitque in foliorum summitate producere florem paruum oblongum, modò vnum, modò plures, colore rufescente. In pin. vocat Fucum subrotundum, siue Fucum folio rotundo: Serotariam Imp. Corallinam latifoliam & Opuntiam marinam Cortusi: Lichenem marinum Clusij histor.

PALMA SIVE MANVS MARINA quibusdam.

CAP. XXXI.

Descript.

Amputatâ à radio cubitoq; manum affabrè exprimit; ac ex carpo crassiore (compressio tamen) albicante, angustiore, in metacarpum sensim dilatatur, hinc in digitos quaternos, quinos, pluresve ferrugineos, rugosos, fungosos, multifidos diuiditur, qui rursus in minores particu-

las subdiuiduntur. Tota substantia coriacea quodammodo est & membranosa: sapor & odor salus.

Gesneriana icon de Zoophytis marinis ord. 7. circa 15. digitos habet. Vocatur autem Manus marina à similitudine quadam.

C. Bauh. pin. Fucus ex Imperato incognitus 17. siue Fucus aliquibus Palma marina duplex, vel cortice rugoso, vel læui.

FVCVS CAVVS.

CAP. XXXII.

Descript.

Caua dictus Fucus marinus nascitur cum foliis longis, fasciis aut tæniis similibus, sed cepaceis foliis in morem concauis atq; canaliculatis, colore viridi, substantia subtilissima.

Synon.

C. Bauh. pin. Fucus subrotundus 5. siue cauus, Herba caua Imperati.

Tom. III.

CORALLIVM RVBRVM

CAP. XXXIII.

Corallium, quod aliqui Lithodendron (Κοράλλιον ὅπερ ἐν τοῖς λιθοδένδροις) appellant, marinâ esse plantâ constat ex Diosc. Ea quidè alto mari exēpta, duratur statim atq; emergit, quasi à circumfuso nobis aëre, lapidescat, concresecatve. Plurimum inuenitur in promontorio Syraculis imminente, cui Pachyno nomen est. Probatissimum rubens, colore Sandarachæ, aut Sandycis saturatæ, nec secus terenti facile cedens; & æquabili vsquequaque concremento, si nuperq; Musci aut Fuci marini odorem referēs, & quam ramosissimum, forma fruticis, Cinnamomi emulum. Quod autem in lapidis duritiem coit, scabrosum, fistulosum, ceu concauum, præterea & inane, seu spongiosum, vitiosum existimatur.

Lithoden-
dron apud
Dioscorid.

Locus

Ouidius 4. Metam. in fabula de Andromeda & Perseo, Coralli proprietatem ita describit: *Nunc quoque Corallus eadem naturam remansit, Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque Vimen in aquore erat, fiat super aquora saxum.*

Ouidius

Idem lib. 15. ejusdem operis:

*Sic & Corallium, quo primum contigit auras
Tempore, durefcit, mollis fuit herba sub undis.*

Corallium, marinū esse fruticem, & ex alto extractum durari statim, atq; idè Lithodendron vocari comprobant verba Plinij. Quantum apud nos (inquit lib. 31. cap. 2.) Indis margaritis pretium est, tantum apud Indos Curalio. Namque ista persuasione gentium constant. Gignitur quidem & in rubro mari, sed nigrius: item in Persico, vbi vocatur lace. Laudatissimum in gallico sinu circa Stæchadas insulas, & in Siculo circa Heliam ac Drepanum. Nascitur & apud Grauisas, & ante Neapolim Campaniæ: maximeque rubens, sed molle, & idè vtilissimum Erythris. Forma est ei fruticis, color viridis. Baccæ ejus candidæ, sub aqua molles: exemptæ cōfestim durantur & rubescunt, quasi Corna satiuæ, specie atq; magnitudine. Aiunt tactu protinus lapidescere, si viuat. Itaq; occupari, euellique rebus, aut acri ferramento præcidi. Hac de causa Curalium vocitatum interpretantur. Probatissimum quàm maxime rubens, & quàm ramosissimum, nec scabrosum aut lapideū, vel rursus inane vel concauum. Autoritas baccarum ejus nō minus Indorum (Iudæorum, malè Bas. cod.) viris quoq; pretiosa est, quàm fœminis vniones Indici. Aruspices eorū vatesq; imprimis religiosum id gestamen amoliendis periculis arbitrantur. Itaq; & decore & religione gaudent. Prius quàm hoc notesceret, Galli gladios, scuta, galeas adornabant eo. Nunc tanta penuria est vendibili merce, ut per quàm raro cernatur in suo orbe. Idem lib. 17. c. 10. ait Gorgoniam nihil aliud esse, quàm Corallium: nominis verò causam esse, quod in duritiem lapidis mutetur. Cæterum addit, sed falsò, emollire maria: legendum enim est, mollem in mari esse.

Curalium
Locus.

Vfus

Matthiolus perhibet Coralliū ex Tyrrheno & Siculo mari extrahi, atque inde ad Italos deferri. Plinium miratur (ut etiam Amatus, Lacuna & Cornarius) quod tam facile sibi persuaserit, Corallium per se baccas ferre, quasi Corna satiuæ specie atque magnitudine, perinde atque cæteræ arbores suos proferunt fructus. Quandoquidem, ut fatentur ij, qui Corallia expiscantur, & in iis mercaturam exercent, nullas per se baccas edunt. Baccæ enim quæ in-

Aaaa 1

Coralliorum monilib. cornis ac cerasis similes visuntur, ex ipsorum truncis torno, & lima prius parantur: mox smyridis lapidis puluere, & terra quadam, quæ è Tripoli Aphricæ adfertur, expoliuntur, & lucidum læuorem contrahunt, cum iis diutius fricantur. Adhæc Corallia è mari circumquaque muscosa eximuntur, nec tunc vlla ex parte rubescunt, verum inde artificibus tradita, derafo cortice rubent, & perpolita nitescent.

Cæsalp.

Corallium frutex, inquit Cæsalpinus, villosâ substantiâ oblitus est, instar Musci: colore viridi, aut cinereo, intus rubro, qualis est color carnis, aut intensioris rubedinis, qualis cocci: tradunt succosam esse plantam, succo lacteo: renasci, vbi lac contigerit. Figura autem est arborea, lapidibus hærens, cubito breuior: multis ramis, tortuosis, sine foliis, sine fructu, ac sine radice. Falsò Plinius purauit baccarum formam, artificio paratam, sponte nasci.

Gesn.

Gesnerus de fig. lap. inter alia, Corallium sexu distinguit. Ac rubri quidem, marem rubentiorè tradit, fœminam verò dilutiorem. Ad hominis proceritatem aliquando accedere dicitur.

De Corallio vide Agricola lib. 4. de nat. fossil. & Leuini Lemnium lib. 2. c. 22. de occult. vbi ait mulieres Corallium deterius facere. Apertè autem hallucinatur Agricola credens Bryon Dioscoridis & Plinij esse Corallium.

Imper.

Ferd. Imperato Corallium rubrum vegetabile marinum est, quod à primo trûco in ramos abit, qui rursus in alios, atq; minores diuariantur: sic speciem gerens arboris foliis & fructib. suis orbatæ. Substantia petrosa est, densa, quæ præclaram atque insignem polituram admittit. Scopulis aut fortè cuidam substantiæ testaceæ affixû reperitur. Vegetabile esse non tantum inde constat, quod crescens propriis sese viribus sustinet, sed quod scandentium instar vicinis plantis lignosis innititur, atque fulcitur, quæ figura & ramorum diuaricatione ipsi Corallio similes.

Corallij hujus species colore etiamnum variantes aliquot sunt. Sunt enim aliæ saturè rubræ, aliæ lateritiæ, aliæ dilutiores, aliæ ad flauû tendentes. Sunt & quædam in fusci coloris variè permixti, quasi earum substantia ex succo minùs purgato variòque sit compacta.

Hist. Lugd. bot.

H. Lugdunensis Rhapsodus maximè hallucinatur, quod pro Corallis rubro & albo p. 1375. ponat figuram Coralloidis fruticis Lobelij.

Synonyma C. Bauh.

C. Bauh. apud Matth. pro Corallio albo & rubro ponit figuram ex Lobelio, qui tantum pro albo posuerat, & non pro rubro. Eid. pin. Corallium i. siue rubrum: Corallium Gesn. Lob. Lugd. & Cæf. Corallium rubrum Imper. coloris vel intensè, vel dilutè rubri est, vel sublauescentis, vel fusci.

Nomina linguar.

Græcis κοράλλιον & λιθόενδρον: Lat. Corallum & Corallium: Germ. Corallen. Bassad, Belg. Corael Gall. Coral. Ital. & Hisp. Corallo: Arab. Bassad, Mergen Besd, siue Morgian.

Vires.

Corallium adstringit & refrigerat mediocriter, excrescentia coërcet, oculorum cicatrices abstergit, vlcera eorundem caua explet, ac cicatrices extenuat. Contra sanguinis reiectiones excreationesve efficax est, & vrinæ difficultate laborantib. auxiliatur. Quin & potum ex aqua, lienem absomit. Surculi infantie alligati, tutelam habere creduntur, ait Plinius. Contra verò torminum, vesicæ, ac calculorum mala in pulueremigne redacti, potiùs cum aqua auxiliantur.

Simili modo ex vino poti, aut, si febris sit, ex aqua, somnum afferunt. Ignibus diu repugnat. Sed eodem medicamine sæpius poto tradunt lienem quoq; absumi. Sanguinem reiectionibus excreantibusque medentur. Cinis eorum miscetur oculorum medicamentis. Spissa enim & refrigerat. Vlcerum caua explet. Cicatrices extenuat. Corallio vsque adeò abundare Italiam, addit Matthiolus, vt ferè nullibi reperiantur infanti, nullæque puellæ quibus non gestentur Corallij monilia aut collo, aut brachiis suspensa, quo item vtuntur fœminæ in templis ad suas preces faciendas, Cæterum scribit comitilib. commodè adalligari, hauriendumque præberi. Famam esse Corallium ædes à fulminum injuria tueri. Idem mensum abundantiam cohibere, dentes commotos firmare, desquamatas gingiuas emendare, itémque oris vlcera sanare. Potum dysentericos iuuare, seminis profluuium in viris, nocturnasque pollutiones, & in mulieribus albos vteri fluores reprimere. Recenseri inter ea (Auicenna teste) quæ cordi hilaritatem adferunt. Corallio, inquit Lobelius, ædes à fulminum injuria tueri superstitiosum & fabulosum. Quoties siccandum, & sistere oportet eruptiones quasvis menstruas, dysenterias, & cruentas deiectiones, ad Corallia refugium quidem, sed vltà efficacius siccant. De iis nihil Galenus in lib. de simpl. med. facult. De variis verò eorum Hermeticis præparationibus consulantur Chymici.

CORALLIVM NIGRVM SIVE ANTIPATHES, & adulterinum.

Corallium nigrum.

PRO Corallio nigro nobis ab amico demonstrabatur. Sûrps hæc, à vero Corallio haud paucis notis differens: Erat hoc firmum, nigrum, lentum, lucens & læue quidè, paucis tamen veluti verrucis alicubi inæquale, ramosum, durum, ac penè osseum. Verum quia flectebatur, & dentium attritu tenacissimum erat, accidit vt an-

Descriptio.

titium esset, dubitauerimus. Saltem hoc scimus non lapideam habere substantiam, sed lentam potiùs. In medio neruulum habet rufum.

Quod ἀντιπαθὲς vocant, κοράλλιον esse putauit vel ipse Dioscorides, specie quidem solùm differens. Describit autem colore nigrum, arboris figurâ etiam ipsum, sed magis ramosum: aitque vim eandem, quam rubrum habere. Corallio simile dixit etiam Plinius & sine foliis esse.

Cornarius statuit Corallij tertium genus nigrum, rarum in Germania, Antipathes Plinij, & fortassis

fortassis eiusdem Isidos Plocamon.

*Corallium
nigrum.
Matth.*

Matthiolus nigrum Corallium primum vidit
Pseudo Corallium nigrum.

Neapoli, Ebe-
num colore re-
ferens. Post pul-
cherrimam eius
plantam dono
ipsi dedit An-
zianus quidam,
prope radices
brachij ferè cras-
situdinem æ-
quantem, & a
medio trūco in
ramos sese dif-
fundentem, ra-
rā quidem, sed
visu dignam.

Amatus in
Dioscor. ait se
Corallium ni-
grum, Anthipa-
thes, vidisse
Ferrariæ & An-
conia. Antipa-
thes hodie ra-
rissimum, siue

Corallium nigrum verum in Galicia Hispaniæ
inueniri ait Gesn. de fig. lap. c. 10. Antipathes si-
ue Corallium nigrum Dioscoridis (vt vocatur
in Obs. pag. 650. & Ic. Plant. tom. 2. pag. 251.) Mas-
siliæ inter Corallia occurrere, insigni leuore per-
politurum, colore nigerrimo, testatur Lobelius.
Imperatus Corallium nigrum, substantiā omni-
nō simile ait rubro, & colore nigro tantum se-
parat, atque raritate.

Antipathes siue Corallij nigri iconem ex Lo-
belio proponit H. Lugd. p. 1376. itemque C. Bau-
hin. apud Matthiolum vbi Corallium nigrum
Dioscoridis vocat. Est hoc ei in pin. Corallum 2.
siue nigrum.

Antipathes hirsutum, siue Corallium foliatum.

Locus.

Pona in Bal-
do monen-
te, Antipathes si-
ue Corallum fo-
liatum est foliis
minutis, instar
setæ porcorum,
seu aristæ triti-
cæ. Inuenitur in
maris Sardinia
fundo inter Co-
rallia piscandum.
Est autem longi-
tudine vnus ho-
minis staturæ, &
vocatur in illis
partibus vulgò
Sambeggia.

An C. Bauh. pin.
Corallina 6. siue
nigra setacea? An-

tipathes secunda species Ponæ.

*Corallium album & Corallium album
officinarium oculatum.*

Inter naturalia nostra Corallij albi officina-
rum truncum ramosum aduersamus. Maxima

crassities nostri,
ferè carpi huma-
ni est, pars quā
hæret lapidea;
porosa; substantia
solida, lapidea,
ponderosa, exte-
rius læuis, tota
candida, multis
foraminibus ra-
diatim intus
striatis donata.
Rami temerè &
inæqualiter di-
uisi, tortuosi,
quos cum radice
Polypodij, si fi-
guram spectes,
haud male con-
ferri posse dixe-
ris.

Cornarius notum ait vulgò vbique Coralliū
albo colore. Albi tamen neque Plinium, neq;
Dioscoridem mentionem fecisse, nisi id sit, quod
Dioscorides colore pallidum dixit atque dam-
nauit.

Suspiciatur Cæsalpinus Ebur fossile esse apud
Theophrastum, quod vt Plinius refert, candido
& nigro colore inuenitur. Apud Auicennam et-
iam mentio fit albi Corallij.

Cæsalpino porro si credimus, incertus est Co-
rallij albi officinarum, nitore & candore Eboris,
ortus. Matthiolus tamen author est Corallium
niuei candoris in Tyrrheno & Siculo mari re-
periri, non quidem, vt rubrum, compactum,
ponderosumque, sed læuius ac rarius, spongia-
rum modo inane.

Rapsodus Histor. Lugdun. non bene posuit
pag. 1374. figuram Coralloidis fruticis pro Co-
rallio albo Lobelij in Obseru. pag. 550. Ic. tom. 2.
pag. 253.

H. Lugd.
not.

Imper. distinguit Corallium album à nigro
densitate & politura, quam recipit, sed in cæte-
ris omnibus rubro simile dicit, albedine pura &
lactea: non adeò frequens. Tradit & alterum Co-
rallium album, fistulosum, valde ramosum, in su-
perficie foratum, quod ex Sicilia adferri testa-
tur. Cæterum eius pictura optimè respondet
iconi nostræ ex Corallio nostro paratæ.

Corallium album, Amato. Lac. Gesn. de lap.
fig. & C. Bauh. pin.

Synony-
ma

Amatus adstringendi & refrigerandi vim ad-
scribit omni Coralli generi, sed albo potentio-
rem, proinde eo vtuntur Medici vbi maiore est
opus refrigeratione.

Vires.

*Corallium candidius Verrucosum punctatum, &
Corallium stellatum albi puri coloris.*

Corallij hæc species Imperati colore est
quàm vulgatè candidiore, superficie tenus
punctata, tuberculosa. Trunco cæteroqui ramif-
que crassioribus quàm rubri. Prouenit in Ocea-
no. Reperitur quoque in Mari maiori.

Descri-
ptio.

Imper. Coralli candidioris species tuberculo-
sa punctata: *Corallo puncticchiato tuberculo.* C. Bauh.
pin. Corallum 7. siue album verrucosum puncta-
tum; Corallum album punctatum, Imp.

Locus.

Synony-
ma

Coralliū stellatū quod ab Oceano habetur sub-
stantia est cæteris Corallij speciebus simili, colo-
re exquisitè candido, superficietenus denso ag-
mine stellarum minutularum impressarum obli-

Aaaaa 3

Corallium stellatum minus album.

Descript.

Synon.

stellatum minus.

Corallij albi varietas stellata.

Descriptio.

Synonyma.

sive Corallum album ramosum alterum.

ta, vnde & nomen indeptum. Planta est de Coralliorum genere, magna satis, trunco & ramis teretibus, quadam sui parte striata.

Imper. Corallium stellatum. C. Bauhin. pin. Corallum 8 siue album stellatum: maius & minus, quod nobis nunc describendum.

Icon. est coralli verr. punctati.

Corallij stellati genus hoc, ab Imperatore ex mari Hispanico delatum, substantia est minus solidum, nec ita candidum sicut id quod punctatum modo vocauimus: ceterum vndique etiam stellis paruis impressis notatum: truncus quoque & rami crassiores, quam reliqua Coralli genera.

C. Bauh. pin. Corallum 8. alterum, siue album

Corallum geniculatum album.

EX argumeto nomen inditum est. Constat enim hoc Corallium internodiis quibusdam ceu articulis animalium. Ramosum enim est, & rami, ad instar articulorum animalium, ad inuicem committuntur. Figura cetero qui sunt recta, circa articulos nodosifore, per longitudinem striata. Substantia eius densa, alba, in medio exiguum

meatum, medullae ut puto vices suppletentem, habet, qui a radice productus in omnes ramos propagatur. Est ut & alicubi velut pluribus corticibus constare videatur, alioqui cortice unico obiectum est, vndique corallineo, albo, & reliqua substantia. Percussu secundum longitudinem facto facile diffinditur.

Imper. Corallum geniculatum. It. Corallo articulo. C. Bauh. pin. Corallum 9. siue album articulatum.

Crescit in Maiorica insula, vnde ab Imperatore allatum est.

Corallium asperum candicans adulterinum.

EX lato principio crassus exoritur caudex, qui mox in ramos diuiscitur minutius diuisos, albicantes, superficie asperos, tortuosos. Substantia interna minutissimis poris perforata est, & qua externa facies albicantior. Omnium maxime lapideum hoc Corallium esse videtur. Altitudo vix quatuor uncias adaequat.

An Gessn. fig. lap. Gypsum quod Coralloides cognominari potest? Est enim Corallio albo per simile, ramosa seu fruticante specie.

CORALLIIS AFFIN. PLANTAE MARINAE.

CAP. XXIV.

Porosa Planta, & Porus magnus.

Pori de genere vegetabilium sunt, substantia Coralliis propinqua: at poris ab iisdem differunt, qui eorum proprii sunt & peculiare: horum tamen alij propius ad corallia accedunt, alij

alii longius distant. Omnes communiter albi sunt. Et qui candidiores, densioresque sunt, ij Corallius similiores sunt, & eundem ramorum diuicationis modum seruant. Quorundam trunci superficie rugosa, alij eadem punctata sunt. Qui rugosi sunt, lineas habent striatas secundum longitudinem tum truncorum, tum ramorum ad extrema usque. Sed & meatus interna sua substantia porosa habent, per ramorum longitudinem procurrentes, medio quodam atque communi filo interposito. Quorum superficies punctata est, meatus habent, quos rami à centro à filo medio constituto ad ambitumeducti intercipiunt.

Porro qui magnus dictus ab vna radice in ramos diffunditur : Truncus circa radicem crassitudine ferè est brachij humani: At cum Corallis collata altitudine sua non respondet. Nam breui interuallo, quæ truncorum diuisura est, à crassitie sua deficit atque minuitur. Neque enim altè assurgit. Terminatur in germina crassitudine digitali. Circa truncos solidus est, instar Corallij: at vltimi rami admodum porosi sunt & fragiles. Coloralibus, superficies rugosa, cæterasque obtinet conditiones, poris in genere tribui solitas.

POYUS
mag.

Synon.

Imper. dicitur Porus magnus: C. Bauh. pin.
Porus Corallo affinis 1. siue magnus. At hic
Pori lapidis seruandis corporibus idonei me-
minisse Plinium lib. 36. cap. 17. his verbis: Pario
similis (lapis) candore & duritie, minùs ta-
men ponderosus, qui Porus vocatur. Sed quia
Plinius ita brevis, est, an de his Poris locutus sit,
ambigit. Lapidès autem hos substantiâ Corallis
proximos esse non negat, & potissimùm poro-
sitate, vnde nomen habere affirmat, & à Coral-
lis differre.

Porus ramosus.

Descript.

Porus ramosus Imperati effigiem habet Coralli albi, dictus est autem ramosus, ob frequentem ramorum diuisuram & dilatationem. Circa radicem crassitudine est digiti humani: Rami exquisitè teretes, superficie tenus punctati, in amplitudinem spithamæam panduntur. Durities ejus præ cæteris Poris ad Corallij naturam accedit. C. Bauhin. pin. Porus corallo affinis 2.

CORALLIIS AFFINIS MADREPORA.

CAPVT XXXV.

Descript.

M Atripora quibusdā dicta multis cannis ex vno trūco prodeūtibz, & circa ortum sibi mutuo cohērentibus constat. Ergo faui formam quodammodò repræsentant. Substantia tubulorum ossi spongioso similis est, in quorum extremis cavitates apparet, radiis à centro ad ambitum

quodam purpurea obteſti ſunt; quæ temporis
progreſſu nigricat.

Madrepora, Imper. Porus Corallo affinis 4.
sive Coralliis affinis Madrepora stellata.

Synony-
ma

CORALLIIS AFFINIS MADREPORA
ramosa.

MAdreporę ramo-
se extrema sūt
plana, quem-
admodū præ-
cedentis. Sed
in trunco &
ramis magna
est differentia,
Quippe pri-
marius trūcu-
densus est &
candidus, sicut
Corallium. Se-
quentes qui
velut annui
adjuncti sunt,
rari admodum
ac debili sub-
stantia, colore
obscurō &
purpureo. Fa-

dem substantia aliquid habet membranei, unde colligi potest, Spongiarum in morem participare aliquid de vita sensitua.

Madrepora ramosa Imper. Porus corallo affinis Madrepora ramosa, in qua varietas & in substantia, & colore pro partium diuersitate reperitur.

Synonyma

ABROTONOIDES PLANTA SAXEA.

CAP XXXVI.

Elegantem hanc plantam marinam, A^{sporo-}
^{voed'ne} faxeam Amstelredami anno à CHRIS-
TO nato 1600. Clusio donabat honestissimus
vir Walichius Syuertz ejus vrbis Pharmaco-
pœus, illo ipso anno à Batauis ex orientalibus
regionibus delatam.

Locus

Erat porro, inquit Clusius, ea planta tota la-

Synon.

Fucus folliculaceus 20. siue Abrotono similis
faxeæ C. Bauhin. pin.

Porus similis Sabine.

Porus Sabinæ similis: ramos qui habet sub-
tiles, altera parte compressos: Superficies emi-
nentiis quibusdam acutis donata est.

C. Bauh. pin. Porus Corallo affinis 6. siue Po-
rus facie Sabinæ, Imper.

CORALLIVM ADULTERINVM. porosum.

C A P. XXXVII.

Descri-
ptio.

Numeroso densoque agmine ex lapideo fe-
rè principio exeunt fistulæ albicantes,
striatæ, palmares, longiores plus minus, intus
porosæ, quæ à centro ad ambitum ita radiatæ
sunt, ut stellam multiplicem repræsentent Sub-
stantia earum planè lapidea est, dura, nec ita fra-
ctu facilis. Primum pondere superat.

Millepora
Imper.

Imper. ait Milleporam numerosa producere
germina quæ cannularum iuxta se inuicem po-
situræ instar denso stipatu nascantur. Quodlibet
itaque germen formam referre cannæ cum no-
dis suis. Eius porro superficiem secundum lon-
gitudinem esse striatam, circa extrema porosam.

Synon.

Milleporam hanc Imperati ego eandem con-
stituo, cum corallo adulterino poroso, licet hoc
strias per longitudinem non præ se ferat. Pseu-
do-Corallium album aut fungosum, Gesn. fig.
lap. Porus Corallo affinis, siue Millepora Impe-
rati, C. Bauh. pin.

CORALLIIS AFFINE ALCYONIVM FI- stulosum rubrum: & Tubuli marini albi.

C A P. XXXVIII.

Descri-
ptio.

Marinorum naturalium elegantissimū spe-
cimē inter naturæ recondita nostra adser-
uamus, quod figura & specie partium corallo
rubro quodammodo accedens totum agmenta-
tum Halcyonium quibusdam æstimatur. Ex
meris tubulis rubris, Corallo rubro ferè conco-
loribus, aut certè saturatiùs tinctis, crassitudine
culmorum Auenæ, ex semunciali aut breuiori
interuallo crustulis lapideis connexis, cætera
parte æqualiter dissidentibus coagmentatum
est. Pleræque tamen superficietenus albicante

pidea, pedalis
ferè altitudinis,
in multos ra-
mos diuisa, qui
deinde in fre-
quentes alios
minores sese
spargebant, ele-
gantissimo spe-
taculo, & illos
quidem Abro-
toni fœminæ fo-
liorum formam
penè referentes
&c. E saxis au-
tem in imomari
iacentibus ab-
ruptam fuisse
arbitrabar.

Planta faxeæ
A. Sp. G. v. d. n. c. Clus.
Exot. lib. 6. c. 7.

quadam aspergine obiter vestite sunt. Tota sub-
stantia lapidea est, sed Corallo rubro fra-
gilior.

Imperati Tubularia purpurea, quam quidam

Tubularia
Imper.

inter Alcyonia
recensent, &
quidam Alcio-
nium Milesium
vocant, poro-
rum ratione Tu-
bulariæ purpu-
ræ similis est,
de marinorum
quoque genere,
ex paruis tubu-
lis, concavis,
atque ut pluri-
mum connexis
coagmentata,
colore puniceis,
intus politiori-
bus, foris me-
diantibus qui-
busdam crustis
transuersis, æ-
quali interuallo
ordinatis, v-
nitis. Matriculæ
putantur ani-
malculorum ma-
rinorum in qui-
bus nascantur,
sicut apes in fa-
tis.

Tubularia
purpurea, Im- Synon.

per. Porus Co-
rallo affinis 12.
siue Coralliis af-
fine Alcyonium
rubrum, C. Bau-
hin. pin.

Vltima autem
ex propositis I-
conibus est Tu-
bulorum mari-

norum alborum Imperati.

Porus tubularis.

Porus tubularis dictus, quod paruorum tu-
bulorum formam referat, ex quibus alij tu-
buli etiamnum pronascuntur. Superficie interna
rugosi, externa punctati & porosi. In his sæpe
materia Alcyonii, aut alterius cuiusdam sub-
stantia reperitur.

Descri-
ptio.

Porus tubularius, Imper. Porus Corallo affi-
nis 10. Casp. Bauhin. pin. Synon.

ADARCE EX VETERVM ET NEOTO- ricorum sententia.

C A P. XXXIX.

Gignitur in Galatia quod Adarces appella-
tur. Est autem tanquam concreta salisilago
(concremētum subsalsuginosum, Corn.) quæ hu-
midis & pallustribus locis siccitate emergit, &
circa arundines, graminave concrefcit, colore
flori lapidis Asij similis, tota verò forma molli,
& multiformi Alcyonio proxima, ut videri pos-
sit

Locus,
ex Diosc.

Vires

fit Alcyonium palustre. Ad extirpandas lepras, maculas à Solis ardore contractas, lichenas, lentigines, similiaque vitia, accommodatur: & in summa vis ei acris. Sed humores ex alto euocat: quamobrem & ischiadicis opitulatur, auctore Dioscoride.

Calamoch-nus.

Inter aquatilia dici debet & Calamoch-nus, latine Adarce appellata. Nascitur circa arundines tenues, è spuma aquæ dulcis ac marinæ, ubi se miscet. Vim habet causticam. Ideo acopis additur contra perfrictionum vitia. Tollit & mulierum lentigines in facie. Ita Plinius lib. 32. cap. 10. Nec de alia Adarca loquitur l. 16. cap. 36. Est & in Italia nascens Adarca nomine palustris, ex cortice tantum sub ipsa coma, utilissima dentibus, quoniam vis eadem est quæ Sinapi. Temere ergo Plinium accusant (inquit Corn.) qui hoc loco Arundinis speciem ipsum fecisse affirmant: & de eadem Arundinis specie reperiuisset. 20. cap. 22. ubi ait: Sinapis naturam effectusque eosdem habere traditur Adarca, inter sylvas nacta, in cortice calamorum sub ipsa coma nascens: est enim una & eadem Adarca, de qua omnibus his locis agit. Hæc autem & Calamoch-nus dicitur, i. e. Arundinis lanugo, Latinis recepta Græcorum voce Adarca.

Adarcium Galen.

Galeno Adarcium, quod aliqui masculino genere, Adarcum, aliqui fœminino Adarcem vocant, secundum essentiam velut spuma quædam est concreta aquæ saluginosæ, quæ circum stiores & Arundines concrevit. Est autem acerrimum & calidissimum, & per se ipsum inutile. Miscetur autem his quæ vim ipsius obtundunt, atque ita multi vsus euadit, in affectionibus calesceri postulantibus foris adhibitum. Intra enim corpus fieri non potest ut quis ipsum assumat, ob virium vehementiam. Idem Galenus lib. 1. cap. 1. τὸν κατὰ τὸ πῶς ad finem, in ænigmatica compositione, Pericalamitidem appellari posse dicit, id quod ab aliis Adarce, & Adarcium dicitur, propterea quod calamis adnascatur. Appellatur & Limnitis à paludibus, à Galeno, & Aetio, & Paulo, multis locis.

Aliud est Cæsalpino apud Dioscoridem Adarce quàm Alcyonium, quamuis similis illi molli figura: est enim concreta salisago, iuxta calamos & festucas agglutinata, locis palustribus & maris admistione cū aquis dulcibus: colore candido, similis cōcretioni quæ in spōgiis reperitur: corpus omnino inanimatū, inordinata cōpage.

Fluminis stercus.

Conspici Adarcem in multis Hispaniæ paludibus auctor est Amatus, dicitque voce Hispanica Fluminis stercus, siue Fluminis lixum, & ad multos vsus ab iis adseruari: circa mare verò potentius inueniri. Ait potro Plinium & illius defensorem Collinutium, duas Adarces ponentes, nugari.

Lacuna vocat græcè ἀδαρχή, latine Adarcen, Arab. *Atharach* [Matth. Adarchi, seu Adaraca] Castil. *Alhurra*; refertque se Patauū apud Fallopium verum vidisse. Quid autem pictura exhibeat, cū non describat, me latet:

Gefnero Adarce planta non est, sed plantis adhaerens crusta.

Matthiol. verò negat legitimam Adarcem, quæ Diosc. & Plinii placitis respondeat, in Italia nasci, et si id tradiderit Plinius.

PORVS ANGVINVS.

CAP. XL.

Descript.

Porus anguinus dictus Imperato, quod exuiis serpentum similis sit. Substantia sua Tom. III.

adhæret radici Alga, alteri alicui materia, estque velut incrustatio quædam ex multis atque subtilissimis spoliis, sibi mutuo incumben-
tibus coagelta: similis est spoliis serpentum, siue colorem, siue subtilitatem siue impressiones atque delinationes spectes. Substantia porosa est & fragilis admodum, propter

extremam subtilitatem tunicarum, colore candido, & ea parte qua altera tunica ab altera separata conspicitur, argenteo splendore lucida.

Porus anguinus, alias Adarce appellatus, in a-Synonymia quis salis & maris quieti stagnantibus concrevit, Algas aliq. corpora compectens Reperitur in tractu Neapolitano in mari mortuo sub Baia.

Porus Corallo affinis ii. siue Porus anguinus Imperati, C. Bauh. pin.

SALIX MARINA.

CAP. XLI.

Descriptio

Rami mul-
ti ex glauco nonnihil rubetes in aqua natant, foliis comantes longis, Salici similibus, maxima ex parte peroras non incis, quibusdam velut incisuras nonnullas ostendentibus, gustu salis. Inter ramulos virgulæ surrigunt, siue Salicis sustinenti furculo haud absimiles, apicibus plurimis

veluti squammatim compactis, non alia forma quàm quæ spectatur in Salice, dum herbaceo iulo florem parturit. Testis ostrorum & saxi quæ sub aqua marina sūt, innascitur & sic adhæret, vtiis agglutinata non radice defixa, videatur

H. Lugd. p. 279. Salix marina. C. Bauh. pin. Synon. Fucus folliculaceus 16. siue Salix marina.

ARBVSCVLA MARINA CORALLOIDES rubra. CAP. XLII.

Plantam hanc marinā Christianus Porretus Pharmacopœus à quodā circumforaneo redimebat anno à Christi natiuitate 1599. quàm cum Clus. ostenderet, meritò arbusculā appellandā cœsui, eò quod maiore videre nō meminerit. Tres

Zzzzz

autem pedes alta erat, & in multos ramos laterales eoque anteriorem partem nutantes, diuisa: caudex infimâ parte septem uncias in ambitu crassus erat, firmusque & solidus quum videretur, materiâ tamen quodammodo fungosâ constabat, illaque candicante, & Zingiber resicatum referre:

te: totus caudex cū ramis, innumeris tuberculis respersus erat, ipsique rami in maiuscula tubera desinebant, intus fungosa, & seminum, inanium tamē, speciem in cauernulis continentia, externē autē orbicularibus nodulis, lapidis stellaris instar, distincta. Tota planta, siue veriùs

arbuscula, tenui quidem, sed grumoso cortice recta erat, eoque rubri coloris, vt minio induta videretur, qui an ascititius fuerit ignorat Clusius: aded autem falsi saporis erat tota arbusculæ cum suo cortice substantia, vt merum sal referret. E quo porro mari fuerit eruta, latet, & an scopulo alicui innata esset, an in imo maris fundo creuisset, certi quidpiam proferri non potest: nam eius truncus integer non erat, sed imâ parte rescissus.

Synon.

C. Bauhin. pin. Corallina II: siue Corallina facie grumoso cortice: Arbuscula marina coralloides Clusii exot. lib. 6. c. 1.

CORALLOIDES FRUTIGOSA PLANTA marina rectior. CAP. XLIII.

Descriptio

Nil amoenius esse potest Coralloide, fruticosa planta marina, siue in eadem, siue in diuersis plantis tantam colorum spectes varietatē, faciemque densē fruticantem, cornu ceruinū imitatam: radicem verò scopulis apprimat lapidescentem, truncō breui, statim in infinitos ramos diuiso, modò patulos, modò surrectos, & quā

Torsit, huc illuc diuaticatos, dodrantes, & palmares, singulos thorulo corneæ duritiæ & flexibilitatis, nec non coloris, farctos, crusta obductos iam penitus niuea, iam cinerea, modò lutea, modò conchylifera viuida: aliàs cinerea &

rubra, aliàs lutea rubra, non raro omnis coloris stigmatibus punctata.

Has plantas redemimus à circumforaneo, qui dicebat collectas in mari Gilbrattar, vocabatque Italicè Fior di corail.

Lob. Coralloidis fruticolæ in Obl. p. 650. duas ^{Coralloides fruticosa} habet figuras: Lob.

sub titulo Corallinae albæ: alterâ sub inscriptione corallinae rubentis Antipathis facie. Dubitat autem an sit Quercus marina folio Myricæ Theophrasti, eiusque varietat. aliquas assignat, quippe Corallina Antipathis facie albam, rubrâ, & luteam, thorulo intus corneo, Antipathi cōcolori & nō absumili.

Reperiri autem ait non modò in Narbonæ & Gallo-provinciæ mediterraneis littoribus, sed etiam Angliæ occidentis & Nortmanicæ. In Icon. Plant. vtraque effigies pingitur.

Gesn. lib. de fig. lap. de Corallina fruticosa hæc ^{Corallina fruticosa Gesn.} scribit: Litophyton marinum Arbusculam hanc marinam à Io. Bauhino Medico diligentiss. accepit. Collegeram autem priùs similes in mediterranei maris littore: species eius duæ sunt, vna omni ex parte albicat foris: alterius crusta in quibusdam partibus rubri seu purpurei coloris est: ynde nonnulli Corallis cognatam plantam esse suspicati sunt. Ligni duritiem si spectes, Quercum marinam dixeris, aut Ebenum, Cytisumue: si aspera virgarum vestigia, Piceam aut Ericam marinam &c.

H. Lugd. p. 134. Corallii frutex saxo inhærens; qui altera sui parte & furculosiore candicat, minutisque foraminibus pertusus est, altera in pauciores virgulas diuisa rubet, & tubercula quædam veluti baccas tuberosas fert, cornis latius non dissimiles. Quare immeritò reprehenditur Plinius quod huic frutici baccas tribuerit, vt aliis arboribus suos fructus. Et hæcenus Rhapsodus, à quo Plinius non sufficienter excusatur. Planta cuius figuram exhibet, & quam describit non est corallium, neque durefcit & rubescit, vt Corna: præterea non bene Coralloidem fruticem Lobelii ponit pro corallio albo & rubro Lobelii, qui non vocauit corallium, sed corallinam. Icon H. Ludunensis depicta est ex eadem stirpe ex qua nostra Coralloides erectior.

Anguill. Iuncus lapideus Theoph. in officinis quibusdam Venetis Coralli bianchi. planta extra aquam lapidescens

Tabern. ic. & hist. Corallina alba, weiß Corallen Moß: Item, corallina lutea, Gelb corallenmoß: & corallina rubra, Rot corallenmoß. Quæ ignorantia Compilatoris Tab. vocare coralloides frutices germanicè corallenmoß/h.e. Muscum Coralli, cuius tres proponit valde similes figuras: Dein corallinas non describit sed tantum

tum in pelago Tyrrheno inueniri addit, in quo corallium Lobelius reperiri dixit, & non corallinas.

Frutex Corallina vocant, inquit Cæsalpinus, ligno intus durissimo ac nigro, specie Ebeni, sed ob tenuitatem inuiti operibus: crusta his obducitur verius,

quàm cortex, friabilis, pumicosa, aliis cædida, aliis rubens: adhærent lapidibus testacea quadam substantia dilatata. Qui ex his cortice rubro integitur, tortuosis ramulis constat, durissimisque, prope radicem nigris, hi in tenuem gracilitatem desinunt, perlucidam ablato cortice. Qui cortice albo integuntur duo sunt: vnus ramulis cõstat erectis, Iunci modò, flexilibus, numerosisque ab eodem veluti caudice prodeuntibus, cubitali altitudine, qui veluti punctis quibusdam signati sunt, vt Abietis ramuli. Abietem marinam puto apud Theophrastum. Alter ramos fert ad latera tendentes, crusta candida, veluti denticulatos, quibus sæpè adhærent lapidosa substantia, ex maris salugine coniecta, ac testacea quadam animalia. Quercus marina apud Theophrastum: folium his nullum neque muscus, sed loco eorũ crusta videtur data. Quartum genus humi serpit, sarmentosum ex lapidibus pendens, vndique muscosa lanugine obsitũ, nigricate, aut cinerea, extremis capillis in tenuia veluti granula desinentibus. Vitis marina apud Theophrastum.

Synon.
C.B. not.

C. Bauh. pin. corallina i. siue fruticosa recta alba: Iuncus petrosus Ang. Lithophyton marinum albicans Gesn. foss. Quercus marina Theophrasti, Clus. hisp. i. & exot. Corallina alba, Lobel. Tab. Corallium album, Lugd. Muscus marinus fruticosus, Cast. Coralliis similes frutices, Cæsalp. Corallium ligno intus durissimo & nigro, cui crusta obducitur, aliàs candida, aliàs cinerea, aliàs rubens, testacea substantia. Eid. corallina 2. siue lutea punctata: Item, Corallina 3. siue fruticosa purpurei coloris, Gesn. Corallina rubens Antipathis facie, Lob. Corallina rubra, Tabern. Quercus marina Theophrasti, Clus. exot. lib. 6. cap. 4. Quercus marina cum sua basi, Eid. cur. post. An C. Bauhinus has tres Corallinas rectè separet, atque Quercum marinam Clusii huc meritò referat, aliorum esto iudicium.

ERICÆ FACIE FRUTEX MARINVS.
CAP. XLIV.

Descriptio

Marinum hũc fruticem, quem Clusius anno à Christi natiuitate 1597. à Doctissimo viro Henrico Hoiero, Bergensi in Norvegia Medico accipiebat, non incommode Ericam marinam appellari posse arbitrabatur.

Erat verò is frutex cubitalis aut amplioris altitudinis, statim ab infi-

mo in frequentes ramos affurgens, atque illi denuò in minores alios diuisi erant: interdum simul coalescebant, vt in plerisque plantis in mari nascentibus euenire solet: tenui cortice tegebatur, terrestrisque coloris erat. Totus porrò frutex plana forma excreuerat, & in sesquicubitali latitudine expansus erat. Omnes autem rami tanquam quibusdam tuberculis erant oblitati: sed minores longè frequentioribus, & maioribus (quod pictor per lupinam quandam negligentiam non obseruauit) vt tanquam flosculorum gemmis ornatì viderentur, quæ trita in tenuissimum pollinem resoluebantur. Tota aliqui planta lignosa & dura erat, atque lapidi aut scopulo innata fuisse videbatur, falsi saporis, vt quæ in Oceano nata plantæ.

C. Bauh. pin. Fucus folliculaceus 17. siue Ericæ similis maritima: Frutex marinus Ericæ facie, Clus. Exot. lib. 6. cap. 5. Eid. Corallina 4. siue rufescens exasperata: Ericæ facie frutex marinus, Clus. Exot.

Synon.

FRUTEX MARINVS ELEGANTISSIMVS
albus, Corallium nautis.

CAP. XLV.

Elegantissimus hic frutex marinus, inquit Clus. Exot. lib. 6. cap. 2. Arbuscula marine Coralloidi quodammodò eongener, pedes & septem vncias longus siue latus erat, & tredecim vnciarum amplitudinem habebat, quæ parte latissimus: triũ verò pedum & decem vnciarum erat eius ambitus; durus, porosus & ligno-

Descriptio

sus atque valde planus, flabelli instar, in ternos aut quaternos crassiusculos ramos diuisus, à quibus innumeri alii tenuiores ramusculi exoriebantur, in longum & latum se spargentes, aded miro ordine, vt simul quodammodò coalescerent, vacuæque tantum quædam spatia relinquerent, cribri aut reticuli maculas imitantes. Integer frutex purpurascens colore obductus fuisse videbatur, quem deinde saluginosa candida materia obduxisset, vt ex infima fruticis parte, & aliis quibusdam locis, à quibus salugo detecta erat, apparebat: illam verò saluginem creberrimis, iisq; valde exiguis, foraminulis tanquæ acu impressis, tam affabrè tantoque artificio elaboratam conspiceret licebit, præsertim in minoribus ramulis, vt nullum opificem imitari posse mihi persuadeam: sed quum in aded exiguo spatio, cuius capax est lignea tabella, illam elaboratam saluginem pictor exprimere non posset, istum fruticem nudum & sine salugine delineare coactus est, vt ramulorum tenuitas

Zzzzz 2

facilius obseruari & conspici posset. Latam autem habet sedem, quâ scopulo inhæserat sub marinis aquis, ex qua binæ aut ternæ aliæ adnatæ plantæ, siue potius rami abrupti fuisse videbatur. Eius materies dura, ut vix cultello scindi posset. Nautæ Corallium appellabant: sed ad Palmæ marinæ à Theophrasto descriptæ genus aliquod verius referendum esse arbitror.

Synon. C. Bauh. pin. Corallina 14. siue cortice reticulato maculoso purpurascente.

PLANTA MARINA RETIFORMIS.
CAP. XLVI.

Descr.

Plantam quandam marinam ex America aduectam anno à natiuitate Christi, nostri Redemptoris, 1597. mittebat ad Clusium ornatiss. idemque humaniss. vir Simon Parduy-nus, Consul Medioburgensis in Walachria Zelandiæ, valde raræ formæ. Nam instar virgulti lignosa erat, prorsus tamen

planâ, in frequentes ramos eosque etiam planos, sparsa, ex quibus in longitudinem & obliquè exhibant multi nerui, retis instar ferè contexti, adeò firmi, ut ex æreo filo constati viderentur, lumini tamen oppositi glutinis substantiam verius referrent. Tota planta cubito longior erat, prorsus, ut dictum, planâ, & multis maculis, retis instar, pertusa, subrubescens, quadam tamen fuscagine multi locis infecta, extima parte ferè pedem lata, infima verò palmum: sed ea non integra: nam ex utroque latere plurimum abruptum fuisse apparebat: salus eius sapor. Cui rei innata fuerit, non liquet, ut cuius infima pars cōfracta esset: verisimile tamen scopulo, aut lapidi innatam Corallii modo: Nam triennio post se similes conspexisse refert Clusius Amstelredami in musæo cuiusdam ciuis, quarum infima pars plana erat, ut quæ scopulo adnata fuisset. In Americano autem Oceano natas aiebat.

Casp. Bauh. pin. Corallina 15. siue reticulato cortice altera: Planta marina retiformis, Clus. Exot. lib. 6. c. 3.

HIPPURIS SAXEA.
CAP. XLVII.

Descriptio

Clusio ostendebatur hæc venusta planta marina Amstelredami anno à Christi natiuitate 1601. à perhumano viro Ioanne Langhe Chirurgo, qui etiam illius ramo pedalis ferè longitudinis ab ipsa planta abrupto eum donabat, qui in subiecta tabella Lectoris oculis expressus proponitur.

C. Bauh. pin. Fucus folliculaceus 19. siue Equisetis similis saxeo: Hippuris saxea, Clus. Exot. lib. 6. cap. 3.

RESEDÆ FACIE PLANTA MARINA.
CAP. XLVIII.

Totus lignosus & durus erat hic frutex, non secus ac Erica fruticans, salsâ & albâ materiâ obductus, sesquipedalis longitudinis, non tamen integer, sed infima parte fractus, in decem vel plures ramos inæqualiter & nullo ordine nascentes diuisus, quorum aliqui abrupti: qui supererant,

Descr.

toti testis erant exiguis quibusdam vasculis rugosis, deorsum propendentibus, coloris ex albo cineracei, Resedæ vasculis, quæ semina iam matura cōtinēt, non valdè dissimilibus, longè minoribus, & infima parte, ut plurimum connexis ipsis ramulis, quæ vacua & valdè fragilia, ut quæ digitis attrita, facillimè in puluerem resoluebatur, salsi admodum saporis.

Hanc marinâ plantam, quam fruticem siue suffruticem appellandam censet Clusius, nanciscatur Amstelredami anno à Christi natiuitate 1601. Quo autem in mari erutus fuisset hic frutex intelligere non potuit, quia nautas qui retulissent conuenire ipsi non contigit, & qui redimunt, ista minime curant.

C. Bauhin. pin. Fucus folliculaceus 18. siue Resedæ similis maritima: Planta marina Resedæ facie, Clusio Exot. lib. 6. c. 6.

CORALLOIDES GRANVLOSA ALBA.
CAP. XLIX.

EX magno ramo decerptam portionem adferuamus, quæ ceruini cornu instar plures ramos

Reginæ Angliæ se accepisse referebat, ex magno ramo decerptam.

ALGA MARINA ματὺν κερως POROSA.
CAP. L.

Descriptio

lentam & tenacem substantiam, nec facile comminuitur. Maritimorum accola est. Nostra icon non in omnibus placet: foramina non satis manifesta, nec stamina satis tenuia.

An Imper. lib. 28. cap. 1. Rete marinum.

RETICVLATVM TOPHACEVM
marinum. CAP. LIV.

Descript.

Filamento-
rum con-
uolutorum
in morem, to-
tum ex filis
tophaceis, cā-
dicantibus, ac
etiam [quod in
tanta exilitate
mirum] fistulo-
sis ac cauis
coagmentatū
est, ut rete quo-
dammodò in
vnum glome-
rem confusum
repræsentet.
Ipsa crassities
frusti coagmē-
tati vncialis
est, multis ca-
uernis Spon-
gie aut pumicis ferè instar cauata, substantia le-
ui, & dentibus facile friabili, dura, digitis non
cedente, odore salso sapore nullo.

An Imper. Porus in figura di Matassa, filo con-
cauo, quamuis subtili? Adhærescit aliis sub-
stantiis & rebus marinis.

CORALLINA.
CAP. LV.

Descript.

Vnciam
vnam aut
alteram alta
est, colore in-
cano, cineri-
coque, ramu-
lis pyxidatim
geniculatis,
gracilibus, pin-
nis interdum
è latere excre-
scentibus, o-
dore nauseo-
so, pisculento,
sapore salso
ingrato: sub
dentib. lapil-
lorum instar
crepitat, & fa-
cile vel attri-
tu digitorum
in puluerem
fatiscit.

Nomina

Corn. vocat Bryon siue Muscum marinum
Dioscoridis, Plinii (qui legendum *ἐπιδεικνύμενος*, La-
ctuæ folio, quod Dioscorides *τριχάδης*.) & Ga-
leni, quam Germanos *Meermoss*, officinas Co-
rallinam vocare scribit: Et recentiores Græcos
σκληροστάνη, ab usu ad vermes ex aluo expel-
lentos, vulgò venalem Scolibotani proclamantes.
Et quanquam hic usus à veteribus traditus

non sit, tamen *βρύον θαλάσσιον* esse, non ambigit
eiusdem etiam opinionis est Musa, Cordus, An-
guill. Lac [cuius tamen figura vulgarem Coral-
linam non demonstrat] & Turnerus.

Gesū. de fig. lap. cum Medicis vulgò Corallina
appellat, herbulam maritimam, in saxis sine ra-
dice nascentem, & substantiam foris tanquam è
limo quodam albicante circumnato ferè lapi-
descendentem habentem.

Amatus ait omnium doctorum consensu mus-
cum marinum, officinarum Corallinam esse:
eam autem Anconæ magna in copia reperiri:
Hispanos *Malhorquinam* appellare, quia primo
ad illos ex Maiorica altera insularum Baleariū
aduecta sit.

Casalpino Muscus marinus lanugo est capil-
losa, in scopulis maris reperta, modò lapillis,
modò testis, modò aliis fruticibus marinis inhæ-
rens, præcipuè Corallo, quam Corallinam vo-
cant: mollis quidem quando sub aqua est, ex-
tractus autem & siccatus riget ob salsuginem:
quidam erectus quidam humi parius: color va-
rius, nunc albus, nunc rubens, aut flauescens, aut
cinereus, aliquando niger, quidam & herbaceus,
mollior. Dioscorides Bryon thalassion vocat:
Theophrastus Phycon trichophyllon: Gaza Al-
gam crinito folio, & Plinius Phycon capillaceo
folio.

Dod gall. quoque Corallinam hanc officina-
rum, græcè *βρύον θαλάσσιον* vocat. Lat. Muscum
marinum, gall. *Mousse de mer*, Brab. *zee Moss*:
& ex quibusdam indoctis Soldanellam.

Crediderim & ego, inquit Matthiolus, Coralli-
nam esse Muscum marinum, quod certò sciam,
eam ab iis reperiri, qui Corallia expiscantur, co-
ralliis, sicuti etiam scopulis & piscium testis in-
hærentem. Is utique cæteris præfertur, qui co-
ralliis adnascitur, unde ei nomen. Probatum
secundo loco, qui saxis adhæret, colore rubicun-
do: cinereus verò improbatum. Plinium constas
errasse, in historia Musci marini quod hunc per-
peram fecerit foliis Lactuæ similem: Arab. di-
citur Tahaleb, siue Taleb, quibus tamen Mus-
cus is cum Lente palustri confunditur. Hisp.
Malhorquiana yerna: Germ. *Meermoss*: Coral-
lenmoss. In Epit. cum add. Camet. dicitur Mus-
cus marinus gracilis, capillaceusque; prouenire,
caulis expers, colore, cum siccatur, subrufescente,
sapore salso, odore concharum marinarum
simili.

Camet. in Epit. & Hist. Matthioli vnâ iconē
septem species pingit. I. à Matthiolo traditur.
II. parui ramuli, sulphurei coloris, articulati.
III. supra tophaceum lapidem album, coloris
etiam sulphurei. IV. supra rubentes lapides.
V. supra testacea. VI. & VII. pulchrè alba est,
aut nonnihil ex cæruleo virescens est: & rubes-
cens. Subdit tandem reperiri & alias species,
quas ait recenseri non posse sine nimia prolixita-
te, densius tamen omnes prouenire, ac pictas
esse.

Lobel. duas dat imagines. Prior est in Obf. *Icones duæ*
p. 648. in Ic. verò p. 249. tom. 2. hoc titulo. Mus-
cus candidus coralloides squammulis loricatis:
Alterā in Obf. p. 649. in Ic. pag. 250. inscribitur
Corallina, cinctis copiosis coralli æmulatione
implexis tenuibus furculis, caulis expers, colore
rubicundo, aliàs luteolo, herbaceo, cinereo, aut
candido, ossèa duritie, ad vermes prostrigandos
decanatissimis viribus.

H. Lugd. p. 1368 Muscus marinus: siue coralli-
na Dodonæi. Item, Muscus marinus candidus
coral-

*Muscus
marinus
Casalp.*

*Muscus
marinus
Matth.*

Delectus

*Icones duæ
Lob.*

*Hist. Lugd.
icones 3.*

Rhaph. in-
natur.
Compilat.
Tab.

coralloides. Cæterum, Rhapsodus suo more ponit tres figuras vnius plantæ, addens Corallina vnam speciem sine descriptione.

Tab. ic. & hist. Muscus marinus siue Corallina secunda: Eid. Corallina altera. Eius compiler non distinguit, proponendo tantum figuras: Prima Matthiolinae imagini accedit, quam etiam C. Bauhinus apud Matthiolum posuit: Altera icon conuenit cum vulgari nostra Corallina geniculata.

Synonyma
C. Bauh.

C. Bauh. pin. Muscus coralloides 1. siue Muscus maritimus, Corallina officinarum: Muscus marinus Matth. Ang. Dodon. Cordo in Dioscor. Lac. Turn. Cast. H. Lugd. Cæsalp. & Tabern. Corallina, Lobel. Lemnio. Fucus capillaceus, Lugd. Eid. pin. Muscus coralloides 2. siue squamulis loricatus: Bryon thalassion, Turn. Muscus Marinus 3. Dodon. vel 2. Eid. Belg. Muscus candidus coralloides, Lugd. Corallina altera, Tab. Nos nondum distinguimus: præterea Bryon thalassion Turneri refert C. Bauhinus quoque ad Lactucam marinam.

Vires.

Corallinam circumforanei in puluerem contritam in plateis venditant ad puerorum vermes necandos: siquidem non modò interficit lumbricos sed eos quoque eodem die expellit, magna sæpè cum adstantium admiratione, quòd quandoque visus sit puer, qui ex assumpta huius pulueris drachma, centum vermes excreuerit. Puerulis, qui nondum annum ætatis quartum attigerunt, datur drach. semis: adultioribus drach. j. Aduertendum autem inueteratam & exoletam non esse sumendam: præterea cum ea uti volumus, prius in puluerem terendam, non cum quidam subtili nimis, sed crassiusculum, quò diutius in ventriculo & intestinis hæreat: datur puluis in vino, lacte, aut Cassia. Cur Matthiolum in comm. meminit centum vermium, quos vidit reiectos: in hist. autem germ. dicit circiter

Matth. not.

septuaginta? An Matthiolum circumforaneorum more scribebat quæ veniebant in mentem, siue visa, siue non visa. Quæ nunc dico non sunt ut eleuem Corallina vim aduersus lumbricos, sed ut demonstrem quantum in rebus dubiis credendum Matthiolo, quicquid dicant de eo glossatores, fautores, & alii in cognitione stirpium minùs versati, quamuis in cæteris docti viri, qui extollunt Matthiolum, de eo iudicantes, ut cæci de coloribus. Is ait in Epit. se cum Galeno & Dioscoride facillè concedere, posse quidem Muscum marinum, qui recens fuerit, refrigerare: quod verò siccus id efficere possit, quòd gustu falso sèriatur, non ita facillè sibi cõcedendū videri.

CORALLINA FISTULOSA

fragilis duplex.

Descriptio:

D Vm triumue vnciarum numerosos progenerit coliculos, cinereo filo crassiori pares, superficie crispâ seminum saccharo conditorum, aliàs læui, & veluti tornio eleborata, circularibus zonis densis præcincta, intus fistulosa, decussatisque cruciformium interstitionū cancellis distincta, fragilis admodum & læui digito. rum attritu in arenam solubilis, sapore fatuo: propagines mediante tenui brevissimoque filo adnectuntur. Adnascitur quoque eidem fungo rudiori Fucus ille Abrotoni nomine Lobelio pictus, quem nos Cremenei Istriorum nominamus. Gener Cherlerus collegit in mari Adriatico.

Varietas

Est nobis alia subtilior multò, ac ceu 'pili aut

CORALLINÆ AFFINIS, SIVE MUS-
cus marinus tenui capillo.

filamenta quædam crustulis oblecta essent. Intus enim veluti pilus est tenuissimus: crusta intacta porosa est, alba, in plures ramulos vermiculatos diuisa, Corallina in modum, sed minimos, exiguos, delicatulos.

S Axis aut Sconcharum fragmentis innascitur, verū latius multò se spargit, propaginibus, etiam quatuor vnciarum, abundè circumfulis, adteretem, durum, nigricantem neruum adnatis cirrhis capillaceis mollicellis, ramosis, colore albicante, cinereo, viridanti, vel denique nigro, sapore

Descriptio

Descriptio

Corallinae falguginoso: Verū licet ad tactum mollis sit, sub dentibus tamen Corallinae instar varietas crepitat, & nescio quid lapidei refert. Est & ut vix vnciale altitudinem superet, villis itidem ramosis, densissimis. Eiusmodi candidissimam Pila marinae inhaerentem adseruamus, uti Pila eius figura docet. Hæret etiam aliquando Coralloidi flexuosi.

An Imperato lib. 27. c. 3. Peluccio petrigno.

C. Bauh pin. Muscus maritimus 1. siue Muscus capillaceus multifido folio albidus: Muscus marinus vulgarissimus, Lobelii in Obseru. pag. 648. in Icon. tom. 2. pag. 249. & Lugdun. pag. 1568. Muscus marinus 2. Dodon. [figura sine descriptione.] at 1. Eid. belg. Muscus marinus, Gerardi: Muscus marinus 3. Tabernam. Muscus marinus herbaceus mollior, Cæsalp. Muscus albus marinus, Imper.

Synon:

Compiler Tabern. exhibet adhuc aliam picturam huius Musci marini, primo loco, sine quidem descriptione, aut distinctione, per quam intelligo Muscum marinum pollicem vix excedentem, in tenuissimos tamen ramulos diuisum, quod non demonstrat icon.

N

CORALLINÆ AFFINIS NODULARIA.

CAP. LVI.

Descriptio Ramulis est breuibus multifidis, coloris cinericei, concretionem lapideam, fragili: sub dentibus crepitat. Cum Corallina nescio quid commune habet, nullo tamen thorulo facta, ut sunt Coralloides frutices.

Muscos Imperatus l. 22. c. 13. Nodulariam numerandam censet inter Muscos marinos. Considerandum autem an vna ex Nodulariis Imperati non conveniat cum Corallina officinarum à nobis descripta.

Corallina Casp. Bauhin. pin. Corallina 10. siue Corallinae affinis Nodularia, varians colore albo, pullo, puniceo. Fratri missa est hæc planta marina Neapoli nomine Nodularia, Fuci generis.

ANDROSACES VETERIBVS.

CAP. LVII.

Locus. Androsaces [*ἄνδρσακες*, Ald.] in maritimis Syriæ nascitur. Est verò Dioscoridi herba alba [*λευκή*], ut in Orib. legitur. Apparet autem vel ex Plinio [*λευκή*] pro [*λεπτή*] in Dioscor. legendum: Corn. quin & Marcell. & Matth. ex aliquo fortè antiquo sōdice, albam verterunt. tenuibus cirthis amara, sine foliis [*ἀφυλλοῦ*], quidā putant legendum [*ἄφυλλοῦ*], Matth.) folliculum habens in cacumine, qui semen continet. Ea vim habet duarum drachmarum pondere cum vino pota, ut vrinas multas in hydropicis ducat. Sed & herba decoctum, & semen potum, eundem præbet effectum. Illinitur etiam vtiliter podagricis. Inter notha alii Picrida, alii Leucen, & alii Thalassiam vocant.

Plin. Androsaces herba est alba (inquit Plin. l. 27. c. 4.) amara, sine foliis, folliculos in cirthis habens, & in his semen: nascitur in maritimis Syriæ [Istriæ, alius] maximè. Datur hydropicis drachmis duabus tusa aut decocta in aqua, vel aceto, vel vino. Vehementer enim vrinas ciet. Datur & podagricis, illiniturque. Idem effectus est & semini.

Galen. Galeno 6. simpl. Androsaces humida [*ὑγρὰ*], Paulus [*πικρὰ*], & ita quoque Dioscor. & Plinius, Corn.) & acris herba est. Potest autem siccata & pota tum ipsa, tum semen eius, vrinas abundè mouere, & discutere nimium, ac siccare.

Etymon Androsaces autem dicitur, quòd hydropicorū aquas ducat: Vel, Hydrōsaces, quia non nisi in aquis crescat. Non desunt qui eam plantam, quam nos Cuscutam nominamus, Androsacen esse, affirmant. Sed falsam eorum esse opinionem, nemo non videt. Alii hoc nomine nuncupant Tragum Gesneri. Androsacem alteram, Matth. Alsinen. Androsacen Matth.

ANDROSACES MATT. SIVE FVNGVS

petræus marinus, siue Vmbilicus marinus.

CAP. LVIII.

Descript. Vitam agit sub aquis, concharum striatarum gibbis, scopulisue innascens: staminibus fili instar tenuibus, vncialibus & sesuncialibus, quorum singulorum extremum excipit vmbilicus clypeoli circinata rotunditatis, lineolis à centro creberrimis productis striati: color cinereus: sapor saluginosus.

Plantæ hoc genus inuentum in Hetruriæ maritimis, Matthiolo misit Pisis Lucas Ghinus, qui si Androsacen statuisset, & Androsaces in Italia nasceretur, Matthiolus ex eo non dissentendum

putaret, quòd, præter alias notas, hæc planta tota candida spectetur, ut Oribasius ex Dioscoride trahscripsit. Sed à pluribus iam annis plantam Gesnero, clarissimo præceptori, misimus, addidimusque Matthiolum multum titubare, stirpemque hanc Dioscoridis Androsaces descriptioni non respondere, sed potius Fungum esse aliquem, conchis & lapidibus adnascens: nec maritimam esse, sed marinam: non amaram, sed nonnihil salisam, nec acrimoniam habere manifestam: Galenum autem dicere acrem. Mordacitatem præterea non sentiri: licet sint qui mordaci sapore eam participare dicant. Denique semina non proferre, quæ requiruntur à Dioscoride & Plinio.

Fungus marinus minimus, inquit Cæsalpinus, inter fungos lapillis innascitur, intra aquam: ei sapor inest salus & mordens. Videretur Androsaces esse apud Dioscoridem, si eius pileoli semen continerent.

Camer. ad Epit. & hist. germ. Matthioli figuram proponit in qua Androsaces supra rupes & conchas pingitur, ac etiam, ut mihi videtur, ea species quæ minoribus est capitulis.

G. Bauh. phyt. apud Matthiolum & pin. Androsaces duas species tradit. I. e. dicitur Androsaces petrae innascens, vel maior: Androsaces, Matth. Icon. Cast. & H. Lugd. p. 1362. Musci marini genas, Guill. II. Androsaces chamae conchæ innascens, vel minor: Androsaces, Cotelon foliosum marinum Lob. in Adu. & Ic. pag. 387. Androsaces, Eid. in Obs. pag. 210. & Lugd. (cui & Vmbilicus marinus Monspeliensium) & Camer. Epit. qui utramque vna figura exhibet. Fungus marinus minimus, Cæsalp. Androsace communiter conchæ, rarius petrae innascens, in stagnis circa Magalonam & Frontignanum. Non statuiamus nos cum Casp. Bauh. in eo discrimen, quòd petrae, vel conchæ innascuntur: fungus enim latiori capitulo, qualis à Matthiolo pingitur, aequè supra petram, ac supra concham prouenit. Præterea stagnis innatantem non obseruauimus.

Cæterum, crescit & viuit in aqua, non in aere, Locust ut Matthiolum pinxisse scribit Lobelius.

Idem ventrem sistere nouit, ut hic scrupulus Anguill. eximatur, nec expeti, ut aluum soluat.

FVNGVS SIVE MVSCVS PETROSVS.

CAP. LIX.

Imperatus h. nat. lib. 27. cap. 8. author est plantam hic depictam Muscum petrosolum (Itali *Musco petroso*) à quibusdam nuncupari, & ab aliis Alcyonium quintum Dioscoridis statui.

Casp. Bauh. pin. facit Alcyonium II. & Fungum auricularem, Cæsalpini: Muscum saxatilem, Imperati.

FVNG

FVNGI LAPIDEI.
CAP. LX.

*Fungus la-
pideus in
Nilo natus*

VT inter-
ra, sic etiā
in mari Fungi
nascuntur: at
hi non molles,
sed lapideā
duritie prædi-
ti, quorum ge-
nera, partim in
Indico mari
partim in Nilo
eruta sunt, vt
Clusio refere-
bat cuius qui-
dam Amstero-
damensis, apud
quem eos an-
no 1600. con-
spiciebat.

E maiori-
bus porro qui
ē mari eruti,
nullum expri-
mendū cura-
bat, quia nulla
apparebāt pe-
diculi, qui eos
sustinuisset, ve-
stigia. Sed
quem cuius il-
le dicebat in
flumine Nilo
natum, dunta-
xat tamen ma-
iorem, quia in-
teger, & alium
præterea mi-
norem & ma-
gis cōtractum,
exprimi cura-
bat, & maioris
quidem pronā
& supinā par-
tem, in prima
& secunda ta-
bella, quæ hic
apposita; mi-
norem, in ter-
tia.

In Nilo na-
tus, decem vn-
ciarum habe-
bat circumfe-
rentiam, eius
diameter tres
vnciæ cum se-
mis: totus au-
tem saxeus e-
rat & candi-
cans, supernā
parte, ab um-
bilico ad cir-
cumferentiam
multis profu-

dis striis, obliquē quodammodò excurrentibus
ornatus, inferna autem, minùs elatis striis, iisque
asperis & quodammodò echinatis, erat præditus,
quæ à circumferentia ad pediculum productæ
Tom. III.

desinebāt, quā videlicet parte magis fuscus erat,
pediculus eius brevis & crassiusculus, qui à sco-
pulo aut petra abruptus videbatur.

Minoris, qui compressus, floris formam quo-
dammodò exprimebat, circumferentia & ambi-
tus [qui valde sinuosus,] sex vnciarum erat dia-
meter, in longitudine duarum cum semisse, in
latitudine autem, vnius aut paulò plus, & quia
in floris quodammodò formam assurgebat, al-
titudine pene duarum vnciarum erat, ab extremo
orbe descendendò sensim gracilescens: pedicu-
lum habebat breuem & crassiusculum: striæ quæ
externā parte à pediculo ad circumferentiam
excurrebant valde conspicuæ: quæ autem in par-
te interna, profundiores & magis conspicuæ, si-
mul etiam in medio cōeuntes, quemadmodum
ex icone in vltima tabella expressa conspiciere
licet.

C. Bauh. pin. Fungus lapideus 1. vel maior in
Nilo natus: Fungus saxeus Nili maior Clusii
Exor. lib. 6. cap. 10. Eid. Fungus lapideus 2. si-
ue minor: Fungus saxeus minor, Eiusdem ibidem.

LICHEN MARINVS.
CAP. LXI.

Lichenis
marini à
Lobelio in Ic.
Plant. pag.
247. tom. 2.
in scripti deli-
neationem
lege in Lob.
Teut. tom. 2.
p. 28j.

FVCI FVNGIFORMES.
CAP. LXII.

Fuci fungolari dicti Imperato, sunt de nūme-
ro foliorum marinorum, folio quasi circino
orbiculato, non sine impressis lineamentis, iti-
dem in orbem contortis. Adhærent rebus qui-
bus innascuntur ea parte quæ in vicem est cen-
tri. Accedunt colore & figura ad Fungos quosdā
qui supra arbores crescunt. Maiores redditi
finduntur secundum lineas, quæ ab ambitu ver-
gunt ad centrum. In hoc genere altera species,
quæ maior est, acquirit spithamæ longitudinem
siue altitudinem, atque in aqua prouenit, minu-
tulis nixa pedicellis. Hæc in ambitu foliorum
crispatur. Minor verò duas vncias vix excedit,
& plana est: & sæpè alterum folium stat supra
alterum, color vt plurimum spadiceus est.

C. Bauh. pin. Fucus subrotundus 4. siue Fun-
gis affinis: Fucus fungularis maior & minor,
Imper.

Ccccc Aaaaa

SPONGIÆ EX ANTIQVIS ET IN
genere. CAP. LXIV.

QUe Latinis Spongia est, Græcis σπῆγξ & dicitur: Etymologicus autem sic appellari scribit *σπῆγξ τὸ σπᾶν τὰ ὕδα*, quod humorem attrahat, & combibat. Dioscoride referente, è Spongiis alias nonnullimares appellauere, quæ tenuibus sunt fistulis, ac spissæ densæque, è quibus rursus duriores *σπᾶντες* nominauerunt: alias verò fœminas, quæ cōtrario, ac antè dictæ, modo se habent.

Etymon.

Genera
Plinio.

E Plinio lib. 9. cap. 45. Spōgiarum tria genera accepimus spissū ac prædurū & asperum, Tragos id, ab odore graui vocatur: minus spissū, & mollius, Manon: tenue, densūque ex quo penicilli siue turundæ[quæ sinuosis ac cauis vlcereb. immittuntur] parantur, Achilleum. Nascuntur omnes in petris, aluntur conchis, pisce, limo: intellectū inesse iis apparet, quia vbi auulso-rem sensere, contractæ multò difficilius abstrahunt. Hoc idem fluctu pulsante faciunt. Viuere escā, manifestò conchæ minutæ in his re-
pertæ ostendunt. Circa Toronem nasci illas (vesci illis corrupta lectio) auulsas etiam aiunt, & ex relictis radicibus recrescere. In petris cruoris quoque inhæret color, Africis præcipue, quæ generantur in Syrtibus. Maximæ sunt Manæ: sed mollissimæ, circa Lyciam. In profundo autem, nec ventoso, molliores. In Helle-
spon-
to asperæ, & densæ circa Melam. Putrescunt in apricis locis: idè optimæ in gurgitibus. Viuentibus idem, qui mandentibus, color nigricās. Adhærent nec parte, nec totæ: intersunt enim fistulæ quædam inanes, quaternæ ferè aut quinæ, per quas pasci existimantur. Sunt & aliæ [fistulæ, per totum corpus earum sparsæ, verum hæ supernè oclasæ & obturatæ] sed supernè concre-
tæ. Et subesse membrana quædam radicibus earum intelligitur. Viuere constat longo tempore. Pessimum omnium genus est earum, quæ Aplysiæ vocantur, quia elui (quodd adeò sordidæ sunt & inquinatæ) non possunt, in quibus magnæ sunt fistulæ, & reliqua densitas spissa. Et hæc Plinius ex Aristotelis libro 5. de hist. animal. transcripsit. Idem rursus lib. 31. cap. 11. per longū de Spongiis & ipsarum vſu agit, quæ nos inter vires tradituri sumus. Hæ tanè *ζωόφυτα* & *ζωόσπαρα* dicuntur, quæ vt habet Plinius, neque fruticum, neque animalium, sed tertiam quandam ex vtroque naturam habent.

Plin illu-
stratur.

Fer. Imperato Spongiarum natura Fungis proxima est, de vegetabilium marinarum genere, quatum substantia velut ex lana compacta, fistulosa seu foraminata, & vndique mucagine quadam membranea vestita. Viuunt Spongiæ scopulis, testaceis & arenæ radice sua affixæ. Habent intus vim quandam motiuam quā se contrahunt atque dilatant, qui motus apprimè eius materiæ conuenit. Ergo vento aut tempestate aliaue re extrinsecus accedente contractæ, retrahūt se versus radicem, atque constringuntur: tum melius rem, cui adherent, firmitusque amplectuntur. Auulsæ à sua radice, hæ nihilominus repul-
lulant, & vt aliæ plantæ recrescunt. Spongiarum eiusmodi proprium est, facile constringi, & in pristinam amplitudinem dilatari: adhæc humoris esse sitibundas, quem facile imbibant, & compressæ emittant. At in mucagine obhærescente propriè sensus earum est & vita, à qua & facultatem habent se contrahendi. Dicimus ergo: alterum earum motum esse ab anima earum, alterum à conditione materiæ. Viuentes tantum

suapte Marte, vique propria se constringunt. Sed dilatatio communis est his cum non viuentibus: nam & mucore orbas si constringas, resiliunt, & in pristinam molem ampliuntur. Differunt Spongiæ flacciditate, lentore: duritie, mollitie: densitate & raritate: porisque crebrioribus aut rarioribus, quæ omnes differentiæ materiæ sunt propriæ. A figura quoque differentiæ, aliis globosis, aliis laciniatis, aliis denique ramosis existentibus.

Spongia globosa.

NEapolitanorum littorum propria est, autore Ferdinando Imperato, figura pomi, ali-
quantum turbinata, substantia tenera, flexili [ar-
rende uole] & Spongiarum simili, sed maximè foraminata, hiantibus apertisque cauernis. Reperitur sanè magnitudine capitis humani aut etiam maiori.

Locus
Descriptio

C. Bauh. pin. Spongia 1. siue Spongia globosa, Imperati.

Synon.

Spongia compressa Schiacciata.

Figurâ sunt orbiculatâ, latâ, parum crassâ, sub-
stantiâ flexuosa, & quæ facile comprimī possit, tenaci, foraminata, sed exiguis poris, ceteris omnibus ad Spongiarū vſum, ob plures condiciones requisitas, quas habet, expetita. Has Spongas, si Imperato credimus, antiqui Achilleas nominarunt propter earum subtilitatem, firmitatemque: quapropter ad arma sustinenda corporibus equitum interponuntur, & vti motum eorum atque impulsū prohibeant. Fulciuntur pediculo instar Fungorum, quibus similitudine quadam respondent.

Descriptio

Casp. Bauhin. pin. Spongia 2. siue compressa Imperati.

Synon.

Spongia compressa Schiacciata, Oceani latissima.

EThæc Oceani Spongia propter substantiam densam atque tractabilem ad vſus à Spongiis expeti solitos valet, teste Imperato. A figurâ amplitudine commendatur, quippe cuius diameter, duos æquet cubitos: crassitudo duorum digitorum, figura plana, expansa, atque compressa. Habet præterea foramina quædam quatuor radiis stellata. Centro hærens uiuit, sicut cæteræ Spongiæ.

Descriptio

C. Bauh. pin. Spongia 3. siue compressa magna: Spongia marina alba & flaua (weiß vnde geel Meerschwam, Badschwam) Tabern. & Gerardi: Spongia compressa latissima Imperati.

Synon.

SPONGIÆ HIRCINÆ.

CAP. LXV.

SPongie hircinæ dictæ Imperato, sunt ex quæ duræ sunt, idèoque à Spongiarum bonitate degenerant. Tales figura sunt inæquali, cum eminentiis diuersis, cavitatibusque, per quas aqua marina transmeat.

Descriptio

C. Bauhin. pin. Spongia 4. siue hircina Imperati.

Vires Spongiarum in genere.

SPongia vſtionem eandem habent quam Aſcyonium. Noua verò & non pinguis vulneraria est, & tumores reprimat, & recentia vulnera glutinat eum aqua posca: cum melle autem cocto

cocto

cocto veteres sinus agglutinat. Vetus Spongia inutilis est. Sed & si filo diligenter & ipsa arida velut linamenta indantur, conclusa vlcera & callos disparant. Si verò sicca, recentes, & inanes imponantur, fluida, cuniculosa, & diuturna vlcera resiccant. Cohibent & sanguinis eruptionem cum aceto. Vltæ eadem ad lippitudines faciunt, & vbi quid extergere opus est. Verum ad ocularia medicamenta melius faciunt lotæ. At cum pice vltæ ad sanguinis eruptionem conueniunt. Dealbantur tenerrimæ ex ipsis, in ardoribus solis, spuma salis in petris consistente madefactæ & insolatæ: quod dum fit, caua ipsarum pars sursum spectet, deorsum verò quæ resectæ sunt. Si verò fuerit serenitas æstiva, etiam sub lunam exponuntur, & spuma salis, aut aqua marina, asperguntur, & taleæ albissimæ fiunt, auctore Dioscoride.

Plinius.

Spongiarum genera diximus [inquit Plinius lib. 31. cap. 11.] in naturis aquatiliū marinorū. Quidam eas ita distinguunt. Alias ex his mares [Lugdunenses, duriores & fistulis minoribus pertulas, mares vocant: molliores autem, laxiores, & amplioribus cauernis fistulosas feminas. Dal.] existimauere, tenui fistula, spissioresque, perforbentes: & quæ tinguntur in deliciis, al. quando & purpura: alias feminas maioribus fistulis, ac perpetuis, è maribus duriores alias, quas appellant Tragos, tenuissimis fistulis atque densissimis. Candidæ curæ fiunt, è nouissimis recentes per Ætatem tinctæ salis spuma, ad Lunam & pruinas (rores potius. Nam Æstate nulla pruina fit) sternuntur inuersæ, h. e. qua parte adhærere: vt candorem bibant. Animal esse docuimus, etiam cruore inharrente. Aliqui narrant & auditu regi eas [Plutarchus Spongas ab animali, simili araneo, regi scribit] contrahique ad sonum, exprimentes abundantiam humoris, nec auelli petris posse, idè abscindi, ac saniem emittere. Quin & eas quæ ab Aquilone sunt genitæ, præferunt cæteris. Nec vsquam [in aliis maris locis, quàm Aquiloniis.] diutius durare spiritum [natiuum, quem è mari natalibusque suis conceptum, & fistulis abditum celant: Medici affirmant. Sic & prodesse corporibus, quia nostro suum misceant, & idè magis recentes, magisque humidas: sed minùs in calida aqua [salsuginem citius diluit, quàm frigida.] minusque vntas (Oleosa enim ac pingua salsuginis vim obrundunt) aut vntis corporibus impositas: & spissas minùs adhærere. Mollissimum genus earum penicilli [Achillæas Aristoteles vocat lib. 9.] oculorum tumores leuant ex multo impositi. Idem abstergendæ lippitudini vtilissimi: eosque tenuissimos & mollissimos esse oportet. Imponuntur Spongiæ ipsæ epiphoris ex posca: ex aceto calido ad capitis dolores. De cætero recentes discutiunt, molliunt, mitigant. Veteres conglutinant vulnera. Vltus earum ad abstergenda (non tantum membra corporis, sed alia quæuis, vt menses & deorsum & exaratas, Homero: fouenda, operienda à fotu dum aliud imponatur. Hvlcera quoque humida & senilia impositæ siccant: fracturæ & vulnera Spongiis vtilissimè fouentur. Et ipsæ vulnerum inflammationibus imponuntur nunc sicca, nunc ex aceto inspersa, nunc è vino. nunc ex aqua frigida. Ex aqua verò cœlesti impositæ, secta recentia non patiuntur intumescere. Imponuntur & integris partibus, sed fluctuatione occultâ laborantibus, quæ discutienda sit, vt iis quæ apostemata

Vires

Vltus Gesser.

vocantur, melle decocto perunctis. Item articulis alias aceto salso madidæ, aliàs è posca. Si ferueat imperus, ex aqua. Eadem & callo falsa madidæ: at contra scorpionum ictus ex aceto. In vulnerum curatione & succidæ lanæ vicem implent, nunc ex vino & oleo, nunc ex eadem. Differentia hæc, quod lanæ emolliunt, spongiæ coercunt, rapiuntque vitia, [prauos succos, sordes, excrementa, saniem] vlcerum. Circumligantur & hydropicis sicca, vel ex aqua tepida poscæ, vtunque blandioribus opus est, operiue aut siccari cutem. Imponuntur & his morbis, quos vaporari oporteat, feruenti aqua perfusæ, expressæque inter duas tabulas. Sic & impositæ stomacho profunt, & in febris contra nimios ardores. Sed spleneticis è posca, ignibus sacris ex aceto, efficaciores quàm aliud. Imponi oportet sic, vt sanas quoque partes spatiosè operiant. Sanguinis profluuium sistunt ex aceto, aut frigida. Liorem ab ictu recentem, ex aqua salda calida sapius mutata tollunt, testium tumorem, caloremque ex posca. Ad canum morsus vtiliter concisæ imponuntur ex aceto, aut frigida, aut melle, abundè subinde humectatæ. Africanæ (quæ generatur in Syrtibus) cinis cum Porri sectiui succo sanguinem rescitibus haustu salis ex frigida prodest. Idem cinis vel cum oleo, vel aceto fronti illitus, tertianas tollit. Priuatim Africanæ ex posca tumorem discutiunt. Omnium autem cinis cum pice crematarum, sanguinem sistit vulnere. Aliqui raras tantum, ad hoc cum pice vnt. Et oculorum causa comburuntur in cruda olla figulini operis, plurimum proficiente & cinere contra scabritias genarum, excrecentisque carnes, & quicquid opus sit ibi distingere, spillare, explere. Præstant & strigilum vicem linteorumque affectis corporibus, & contra Solem aptè protegunt capita. Medici inscitia ad duo nomina eas redege: Africanas, quantum firmitus sit robur, Rhodiacasque ad fouendum molliores. Nunc autem mollissimæ circa muros Antiphelli vrbis reperiuntur. Trogius auctor est circa Lyciam penicillos mollissimos nasci in alto, vnde ablata sint Spongiæ. Polybius super ægum suspensos quietiores facere noctes.

Spongia vltæ Galeno acris est & digerentis potentia. Spongia noua, non sicut lana, aut linamentum, materia duntaxat, est quæ humores irrigandos excipiat, sed etiam manifestè desiccatur. Quare vulnera glutinat, si aqua, aut oxycrato, aut vino admoueatur imbuta: à qua sanè, quæ antiqua est, longo spatio relinquitur.

Subdit Quercetanus antiquos calculi remediū docuisse, ex Spongia calcinata, & in cineres adusta. Item, plerosque recentiores Medicos eisdem Spongiæ cineribus vt ex vino albo propinatis in cura bronchocele, toto vnus Lunæ curriculo, certissima experientia.

SPONGIÆ LAPIS.

CAP. LXV.

L Apides, qui in Spongiis reperiuntur, cum vino potos, calculos in vesica frangere ac comminuere prodidit Dioscorides. Spongiæ lapides inueniri in Spongiis & esse natiuo testatur Plinius. Quidam eos Cystolithos vocant quoniam vesicæ medeantur. Horum vires

Descriptio

Ccccc Aaaaa 2

res retulit Galenus l. 9. simpl. medic. his verbis: Lapidēs qui reperiuntur in spongiis, frangendi vim obtinent, non tamen ita validam, ut lapidem in vesica comminuant, unde qui id scriptum reliquerunt, mentiti sunt, verum eos qui in renibus consistunt, rumpunt: &c.

H. L. mot.

SPONGIA INFUNDIBVLVM IMITATA.
CAP. LXVII.

Elegans hoc spongiæ genus, quod doctiss. & humaniss. Vir David Sinapius adseruabat anno reparatæ salutis humanæ 1600. ac cuius etiam formam Clusii rogatu ipse delineari curabat, & ad eum mittebat, in hærebat adhuc suo saxo, eique durissimo & nigro, quod duodecim libras pēdebat.

Descript.

Synon.

Casp. Bauh. pin. Spongia 9. siue formā infundibuli: Spongia elegans, Clus. Exot. l. 6. c. 11.

SPONGIÆ VELARES.
CAP. LXVIII.

Velares Spongas cum Imperato dicimus, quarum textura rara est. Nam ablata mucagine, quæ fibrarum vacua replet spatia, restat tantum quiddam lanuginosum filamentum instar, aut capillorum simul ligatorum. Harum ergo usus non est qualis spongiarum.

Descriptio

Est & huius species quædam cuius processus autem pedes quodammodo repræsentat, quarum superficies asperitatibus eminentibus oblita.

Etiānum alia huius caudæ auis similis, cuius fibræ ab ortu ad extrema usque extenduntur.

Alia quæ cornu cerui figuram æmulatur: nam è radice assurgens in ramos vna tantum parte, siue altero tantum latere, diuiditur. Huius substantia similis est laxo alicui nec condensato filtro.

C. Bauh. pin. Spongia 5. siue velaris Imperati.

SPONGIA RAMOSA
CAP. LXIX.

Ferd. Imperatus l. 17 c. 7. p. 730. vocat Spongiā ligneam arboream: Et p. 728. Fungos spongiales dictos *Tush*. Hæc arbusculæ in modum à trunco in ramos diuiditur: virgulta filtro duro similia, fissilia, à radice ad extrema usque densa spongiositate, floribus Typhæ [Tufæ] plantæ palustris simili, vestita. Huius materia facillè relaxatur, atque compressa, facillè in pristinum redit statum: qua in re à spongiarum naturâ dege-

Spongia arbor.

nerat. Ramorum diuisura ferè est qualis digitorum palmæ humanæ. Sunt & aliæ in rotunditatē collectæ, & ad Pini figuram quodammodo accedentes.

C. Bauh. pin. Spongia 6. siue ramosa.

DE ALCYONIO VETERVM ET
Neotericorum sententiæ.
CAP. LXX.

Alcyonii, inquit Dioscor. quinque esse genera compertum est. Vnum enim Spissum, acerbi saporis, spongiola facie: item retri odoris, ponderosum, & piscem olens, quod plurimum in littoribus inuenitur. Alterum oculorum prærygio aut spongiæ simile, leue & multicauium, odore ferè Algæ. Tertium vermiculi forma & colore penè purpureum est. Quartum succidis velleribus nō dissimile, multis inanitatibus hians ac leue. Quintum figura Fungi, inodorum, & intus quidem asperum, quodammodo pumicosum, foris verò læue, acre: quod plurimum in Propontide, circa insulam Besbycum appellatam, gignitur patrio nomine Halos achnen, quasi inaris spinam aut lanuginem, vocat. Duo quidem priora in smeigmata foeminarum assumuntur, contra lentigines, lichenas, lepras, vitilignes, nigritias & maculas in facie, reliquoque corpore. Tertium verò, iis qui difficili vrina vexantur, aut arenulas in vesica colligunt, idoneum est: itēque nephriticis, & ad hydropem lienisque vitia. Vltimum autem & ex vino illitum, alopecias replet. Postremum ad albicandos dentes aptum est: assumitur & in alia smeigmata, psilothraque, cum sale mistum. Quod si quis aliquod ex hisce Alcyonii generibus cremare voluerit, addito sale in crudam ollam mittat, lutoque oblito eius spiraculo, tornaci mander: & cum siglinum percoctum assatumue fuerit, extrahat, & ad usum recondat. Ceterum lauatur uti Cadmia.

Genera quinque Diosc.

Alcyonium, ut Plinius est autor l. 32. cap. 8. fit in mari, ex nidis, ut aliqui existimant, alcyonium & Ceieum: alii ex sordibus spumarum crassescens: alii è limo vel quadam maris lanugine. Quatuor eius genera Cinereum, spissum odoris asperi: Alterum molle, lenius odore ferè Algæ. Tertium candidioris vermiculi. Quartum pumicosius, spongiæ putri simile, penè purpureum, quod optimum, hoc & Milesium vocatur. Quod autem candidius, hoc minus probabile est. Hæc Plinius: Qui tamen, inquit Matthioli, Quintum fungi figura, cuius meminere Dioscorides & Galenus, in his Dioscoridem secutus, silentio præterit.

Si Amatus Alcyonia nouit, cur non descripsit? Vocat Halcyonium Hisp. *Spuma della mar*, Gall. *Escume de mer*, Merde de Cormarin, Ital. *Alciconio*, Arab. *Zebdalbar*, Germ. *Meerschwan*. Cæsalpino verò ut Diosc. & Galeno quinque sunt Alcyonia.

ALCYONIVM SPONGIOSVM
officinarum.

CAP. LXXI.

Alcyonii huius frustū adseruamus quod & idē in officinis prostat. Duos pugnos crassitudine ampliudineque facillè æquat: Substantia quæ superficie tenus veluti cortice obiectum est, albicat, alias cinerea est, nonnunquam pulla, pro temporis, ut arbitror, ratione, crustosa

Descript.

stosa, tota punctis canis notata, cauernis pluribus inæqualis. Interior facies Spongiæ similis est, sed firmior, colore pullo, tota porosa. Nam alicula vel modico pressu facile penetrat. Pondus, pumicis lapidis non adæquat: odor & sapor fæculinolus. Est & nobis frustum ex quo Alga angustifolia protulit,

eique ceu terræ inhærescit. In nostra icone demonstrantur radices & capillamenta Algæ.

C.B. not.

C.Bauh.pin. Alcyonium 1. siue durum, aut 1. Dioscoridis Imperati: exhibet frater apud Matthiolum figuram Tabernamontani sed non indicat an eius meminerit Matthiolum, vel sub quo numero tradat.

ALCYONIVM STVPPOSVM IMPERATI.

CAP. LXXII.

Descript.

Synon.

Stuppis in glomerem conuolutis substantia interiori quodammodo simile est, ad tactum molle. Inuolucro tenuis Alcyonio duro aliquantulum simile, concauo, calycis formam imitante. Ex cuius concauo odor expirat piscofus. Et germina interdum protrudit, sicut de molli dictum.

ALCYONIVM TVBEROSVM.

CAP. LXXIII.

Descript.

Tuberosum est hoc Alcyonium, pediculo latiusculo, firmo, superficie tenuis punctato: substantia interior fibrosa, fibris directè è corticis cavitare porrectis, & circa media iunctis, & quasi in vnum conuolutis. Totum candidum est, & plurimum Algæ radicibus adhærens, figurâ tuberosa inæquali, magnitudine interdum quan-

tum vix ambo- bus brachiis amplecti liceat.

Fer. Imper. authori dicitur Alcyonium Synon. tuberosum, forma Ficûs, Alcyonium 5. Dioscoridis. C.Bauh.in. pin. Alcyonium 7. siue forma fructus alicuius Ficûs.

ALCYONIVM MOLLE IMPERATI.

CAP. LXXIV.

Descript.

Huius materia Spongiæ similis est, ad tactum cedens: cortice obtectum est è quo alia germina exeunt luncorum specie, crassitudine calami aserini, concaua: inter quæ textura quadam tessellata prætenui filo, raroque velamento obducta conspicitur.

Synon.

Imper. Alcyonium molle, Alcyonium 4. Dioscoridis. Casp. Bauhin. pin. Alcyonium 4.

ARANTIVM MARINVM.

CAP. LXXV.

Descriptie

Arantium marinum Imperati, colore est viridi, figurâ Arantii instar rotunda: quod tamen motu quodam adaperit denuò clauditur, quasi sensu quodam & virtute contractrice, quod animalium proprium videtur, sit præditum. Et hæc de Arantio marino Imperati, quod idem suspicamur cum Granato malo Aldroandi. Hæc tamen separat Casp. Bauhin. in pin. cap. de Vrtica marina, collocans Arantia marina nono loco, Malum verò granatum Aldroandi, decimo.

Cecce Aaaa 3

VESICARIA MARINA DVPLEX,
non ramosa & ramosa.
CAP. LXXVI.

L Obos adferuamus pugno maiores alicubi ad mediterranei maris ripam collectos, ex meris vtriculis vacuis Pisi magnitudine coaggestos, cum foraminulis singularibus inferiore parte vesicularum: qui mutua cohæsione veluti ramos efficiunt contortos, compressu spongiæ in modum renitentes, leuissimos, colore flauescente, liuido, aut pallido.

*Alcyonium
Pila mari-
na.*

Quidam è vulgo Spongiã marinã vocant: verum cum nihil ferè cū spōgia commune habeat quã colorem & leuitatem, ex re nata vesicariam, hoc est ex vesiculis refertam, vocitare maluimus.

Spuma maris Cefalpini, est C. Bauhino in pin. Alcyoniũ 15. siue Pila marina velut ex ampullis constans, ad spinæ similitudinem.

Vesicaria ramosa prædictæ similis est, sed ramosior & plantæ figurã magis exprimens, quippe Corallinæ instar, variè diuaticati rami ex meris quoque folliculis foliaceis, coloris vel flauescents, vel virentis, constant. Ramis verò muscus quidam coralloides, capillatus adhæret, totus candidus, tenuis & aspectu elegans. Hanc ad prioris differentiam Vesicariam ramosam vocare quis posset. Eam autem habuimus tum à D. Thoma Platero, tum à Iac. Mieg.

VESICARIA MARINA NIGRA, FAVAGO
Aristotelis quorundam.
CAP. LXXVII.

Hæc duplex existit: Est enim Fauaginis Aristotelicæ species prima, quæ ex membranaeis cauernulis nigris constat, dispositis quidem more fauorum. Fauaginis Aristotelis secunda species, multis ex poris & cauernulis, faui in modum, coaceruata est. Earum autem vnaquæque ali-

quid inflexum habet. Materia constant subtili.

Fauaginem Aristotelicam Imperator fa-
cit Alcyonium *Synon.*
secundum Dioscoridis. C. Bauhin. pin. Alcyonium secundum, siue (ut somniat) Fauaginem Australem.

TROMBÆ.

CAP. LXXVIII.

C. Bauh. pin. Arundo Indica 7. siue fluitans. Trombæ siue arundinera fluctuantia in Bali insula: in Hist. Or. Ind. part. 3. cap. 2. & 40. & part. 4. fig. 10. Arundines longæ, seu Algæ in salso fluctuantes part. 5. Ind. Or.

Diarium nauticum itineris Batauorum in Indiam Orientalem vocat Arundines vulgò Trombas dictas, & Arundines tubiformes.

ARBORES CONCHIFERÆ VEL ANATIFERÆ falso dictæ, vt Telinæ, ac Balani.
CAP. LXXIX.

Conchas quas anatiferas vocant, varia magnitudine accepimus, adhærentes quasdam lignis, quasdam etiam arundini, in quibus apparent veluti pēnæ, aut brōchiæ piscium. Habemus sanè vnciã latiores & lōgiore, colore & splendore Tellinarū.

Balani siue Glandes Columna.

Paludanus enim nobis misit. Illustrissimus etiam noster Princeps Fridericus Dux Wirtembergicus, & eius nobiles ex Anglia reduces nobis attulerunt: sibi persuadentes in Conchis illis aues generari. Attulit etiam Gener Cherlerus piæ memoriæ.

Hector Boetius in descriptione Scotiæ testatur hos anferes quosdam Clakis appellare, eosque perpe-

*Variant
magnitudi-
ne.*

perperam in arboribus in Insulis Hebridibus nasci credere. Mari enim illis interiecto magis eorum procreandi vim quam inesse, quam alicui alii rei credit.

Britannica concha Anatifera credita, subdit Lobel. facit specimen naturæ quippiam boni vel è sordibus meditantis, ut iam multa lubeat

credere, quæ alioqui risissem apud rerum Septentrionalium Historicos, quanquam paulò secus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadib. maris Caledonii Arctici, olim à Romana classe demictis, compertum. Nos verò non solum ex Scotia, sed etiam ad Tamesim amnem, quæ Londinū præterfluit, primum conchas pediculo rugoso crassiore è è navis annosæ carina auulsas, habuimus. Deinde Medio-castri &c.

Has conchas contra Rondel. in Northmannia & Britannia oriri asserit, nec ates generari ex his tradit, sed pro Balani specie exhibet atque describit: addens homines & mulieres alia fastidientes cibaria, hos edulii genere delectari, atque elixatis in aqua, disruptisque, internam carnem ex aceto edere.

Hanc etiam communem vulgi receptam sententiā meritò refutat Columna, dicens has Conchas anatiferas putatas nihil aliud esse quam glâdes marinas descriptas à Rondeletio. Dum Conchas hascè, ait, ex quibus anates oriri fallò asseritur, minimè vidisse in, atque apud Lobel. quique eum secuti sunt, conspicerem in maris rupibus arborem esse, quæ fructus hos Amygdalæ pares formâ, atque magnitudine, ederet: mentem sæpenumerò cogitatio huius rei perturbabat meam: neque credere poteram, etsi aliquando animum ad credendum inclinabam, ratione hac motus, quia scripta hæc erant à doctissimo Medico, atque demum ab aliis recepta: at quidem iterum reiciebatur à sensu hæc imaginatio fortiore argumento, quia arbor fructus edens depicta exhibebatur, atque ab eodem Medico, iidem fructus Concharum nomine donati erant, quas è navis annosæ carina auulsas se habere testatur: quæ quidem inter se contraria, atque impossibilia censentur, &c.

De his apud Lobelium, Columnam & alios ex ipsis fontibus plura petat lector, nos necessariis insistentes, hic subsistimus.

FINIS LIBRI TRIGESSIMI NONI.

The collection of the
Museum of Natural History
is one of the most
valuable in the world.
It contains a large
number of specimens
of the most interesting
plants and animals
which have been
collected in all
parts of the world.
The collection is
now being
rearranged and
reclassified.
The new arrangement
will be completed
in a few years.
The collection is
now being
rearranged and
reclassified.
The new arrangement
will be completed
in a few years.

The collection of the
Museum of Natural History
is one of the most
valuable in the world.
It contains a large
number of specimens
of the most interesting
plants and animals
which have been
collected in all
parts of the world.
The collection is
now being
rearranged and
reclassified.
The new arrangement
will be completed
in a few years.
The collection is
now being
rearranged and
reclassified.
The new arrangement
will be completed
in a few years.

HISTORIAE VNIVERSALIS PLANTARVM LIBER XL.

EXCREMENTA TERRÆ, VT FVNGI ET TVBERA.

TAndem vela contrahentes & receptui canentes, adeoque portum captantes, officii in reditu nihilominus memores, Fungos contemplemur, & Boletos ac tubera ex ipsis etiam terræ visceribus eruamus. Aded ad summa, vel potius infima, naturæ herbaria per suprascriptos ordines ventum est, ubi tamen etiamnum suâ sponte occurrat immensum potentia occulta documentum, ut prorsus nec aliud ultra queri debeat, nec par, aut simile possit inueniri, ipsâ se vincente naturâ, dum absque seminio Fungos, absque radice Boletos & Tubera, progenerat. Ided excrementa terræ Sapientes appellare non dubitarunt. Et tamen hæc præcipua est ventris insania. Omnia namque quæ usque ad hoc volumen tractauimus, hominum causâ genita videri possunt. At in portento sit, non contentam eorum voracitate frugum, fructuum, herbarumq; multi variarum donis, ni & Fungos, & Boletos, & Scyllis, terra excrementa, sed gula nouissima irritamenta, sibi progenita sciret. Voramus hæc & magnâ satagentiâ quarimus, nullâ aliâ, quàm deliciarum, causâ, quas transcendisse quoque mirum sit. Nam qui sciat sub his latitare venenum, hocque pro deliciis interdum sumptum, habeat quod utique cogitet, reputetque secum, qualia sint horum pretia, quæ vitæ fugere potius, quàm querere debeat.

DE FVNGIS ET BOLETIS IN GENERE.

C A P. I.

Vngorum, inquit Theophrastus, pediculus æqualitatem quandam peculiarem fortitus est: radice carent: è radicibus & iuxta radices Roborum erumpunt. Apud mare rubrum cum aquæ plures inceserint, iuxta mare quodam in loco Sole tacti, in lapides commutantur.

Dioscoridi Fungorum differentia duplex est, aut enim in cibi vsum veniunt, aut venenosi sunt. Tales autem multis de causis fiunt. Aut enim iuxta clauos rubiginosos, aut panniculos putridos, aut reptilium bestiarum latibula, aut arbores quæ priuatim noxios ferunt fructus, nascuntur. Habent tales etiam crustam glutinosam, & posteaquam decerpti sunt, repositi facillè putrescentes corrumpuntur. Qui verò tales non sunt, cocti ac conditi suaues sunt. Et tamen etiam hi largiùs sumpti lædunt, ut qui ægrè concoquantur, stranguant, & bilis sursum ac deorsum eruptionem inducunt. Ita ut Fungi partim genere, partim copiâ lædant. Idem lib. i. cap. de Populo scribit quoddam tradere Populi albæ & nigræ corticem in tenuia frusta concisum & in puluinos stercora-

Tom. III.

rios seminatam, in omni anni tempore Fungos edules producere. De Populi Fungis, vide postea cap. de Fungis pluribus simul albis ad arborum radices esculentis.

De Fungis Galenus sparsim hæc prodit. Fungus [inquit 8. simpl. frigida, humidaque admodum planta est. Quamobrem etiam proximè ad deleteriam, enecantemve facultatem accedit: & sanè inter eos sunt, qui interficiant, potissimum qui ex natura istam habent qualitatem putredinosam. Rursus aliment. 2. Inter Fungos Boleti, si bellè in aqua fuerint elixi, propè accedunt ad cibos inspidos. Non tamen sic solis ipsis vulgò vtuntur, sed apparant variè & condiunt, ut alia omnia, quæ nullâ insigni qualitate sunt prædita: Alimentum autem ex ipsis est perniciosum, frigidum videlicet, prauique succi, si quis ipsis largiùs vtatur. Omnium igitur Fungorum i. minimum sunt noxii. Secundi autem post hos sunt Amanitæ. Reliquos verò tutius est omnino ne attingere quidem: multi enim ex ipsorum esu intereunt. Equidem noui quemdam, qui post Boletorum non satis elixorum (qui innocetissimi putantur) vsum largiorem, ægrè seruari potuit.

Inter ea quæ temerè manduntur, Boletos

D d d d

Temper.
ex Galeno

Delectus

merito reposuerim (inquit Plin. lib. 22. cap. 22.) optimi quidem hos cibi, sed immenso exemplo in crimen adductos, veneno [Hoc euentu Nero Boletos appellat *ἑρμολαίους*, Suet.] Tiberio Claudio principi per hanc occasionem à conjugè Agrippina dato, quo facto illa terris venenum alterum, sibi que ante omnes, Nerone suum dedit. Quorundam ex his facile noscuntur venena, diluto rubore, rancido aspectu, liuido intus colore, rimosa striâ, pallido per ambitum labro. Non sunt hæc in quibusdam, sicque & nitri similes veluti guttas in vertice albas ex tunica sua gerunt. Voluam enim terra ob hoc prius gignit, ipsum postea in volua, ceu in ovo luteum. Nec tunice minor gratia in cibo infantis Boleti. Rumpitur hæc primò nascente, mox in pediculo corpus absumitur, raroque vnquam geminis ex vno pede. Origo prima causaque è limo, & acescente succo madentis terræ, aut radice ferè glandifera: initioque spuma lentior, dein corpus membrana simile, mox partus. Illa pernicialia, prorsus improbanda. Si enim Caligaris clauus ferrive aliqua rubigo, aut panni marcor affuerit nascenti, omnem illic succum alienum saporemque in venenum concoquit: deprehendisseque non nisi agrestes possunt, atque qui colligunt. Ducant ipsi alia vitio, nunc quidem si serpentis cauerna iuxta fuerit, si patescens primò adhalauerit, capaci venenorum cognatione ad virus accipiendum. Itaque caueri conueniet, prius quàm se condant serpentes. Signa erunt tor herba, tor arbores fruticesque, ab emerfu earum ad latebram vsque vernantes: & vel Fraxini tantum folia: nec postea nascentia, nec antè decidentia. Et Boletis quidem ortus occasusque omnis intra dies septem est.

Fungorum genera.

Fungorum autem lentior (natura) subdit cap. 23. & numerosa genera, sed origo non nisi ex pituita arborum. Tutissimi qui rubent callo, minus diluto rubore, quàm Boleti. Mox candidi, velut apice Flaminis [Sic albogalerum & pileum Flaminis vocat, cuius effigies in multis vetustis spectatur, præcipue Iulij Cæsaris] insignibus pediculis. Tertium genus suilli, venenis accommodatissimum. Familias nuper interemere, & tota conuiuia, Annæum Serenum præfectum Neronis vigiliam, & tribunos & centuriones. Quæ voluptas tanta ancipitis cibi? Quidam discreuere arborum generibus, Fico, Ferula, & Gummi ferentibus: nos item Fago, aut Robore, aut Cupresso. Sed ista quis spondet in venalibus? Omnium colos liuidus. His aberit veneni argumentum, quò similior fuerit arborum Fici. Aduersus hæc diximus remedia, dicemusque: interim sunt aliqua & in his. Glaucias stomacho viles putat Boletos. Siccantur pendentes Suilli, Iunco transfixi, quales è Bithynia veniunt. Hi fluxionibus alui, quas rheumatismos vocant, medentur, excrecentibusque in sede carnibus: minuunt enim eas, & tempore absumunt. Item lentigines & mulierum vitia in facie. Lauantur etiam vt plumbum, in oculorum medicamenta. Sordidis vlceribus, capitis eruptionibus, vt & canum moribus ex aqua illinuntur. Libet & coquendi dare aliquas communes in omni genere obseruationes, quando ipsæ suis manibus deliciae præparant hunc cibum solum, & cogitatione antè pascuntur, succineis nouaculis, aut argenteo apparatu comitante. Noxii erunt Fungi, qui in coquendo duriores fient, innocentiores qui Nitro addito coquantur, si vtrique per-

Exsiccatur suilli.

coquantur. Tutiores fient cum carne cocti, aut cum pediculo pyri. Profunt & pyra confestim sumpta. Debella eos aceti natura, contraria iis. Imbribus proueniunt omnia hæc. Et quidem Boletos, suillosque, gulæ nouissima irritamenta circa radices gignit Quercus probatissimos (vt idem ait lib. 16. cap. 3.) Robur autem, & Cupressus, & Pinus, noxios.

Boleto perisse Claudium Imperatorem sequentibus demonstrat Iuuenalis, Satyra 5.

Boleto perisse Claudium Imperatorem.

Vilibus ancipites Fungi ponuntur amicis:

Boletus dominus: sed qualem Claudius edit

Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.

Item Satyra 6.

— minus ergo nocens erit Agrippina

Boletus, siquidem vnus præcordia pressit

Ille senis, tremulumque caput descendere insit

In cælum.

Martialis

Argentum atque aurum facile est, lanamque, togamque

Mittere, Boletos mittere difficile est.

Horat. satyr. 4. lib. 2. Sermon.

— Præsentibus optima Fungis

Natura est, aliis male creditur.

Extat iocus Plauti, alludentis ad Fungum maximum vbi seruus quidam vocatur pileatus Fungus:

Pol hic quidem fungino genere est, capite solum operit:

Idem in Bacchidibus Fungum reddit, hominem stupidum, stolidum, inconsideratum.

Adeone me fuisse Fungum, ut qui illi crederem?

Et aliquantò post.

Tanti est, quanti est Fungus putidus.

Fungi cortice, medullâ, neruo, venâ carent, pediculo admodum æquali: quanquam qui ex iis Pezicæ à Græcis vocantur, nec pediculum, nec radicem habeant.

Fungorum differentia Hermolao.

Fungos, inquit Hermolaus, Græci *Mycetas* vocant, nec distinguunt: quanquam Paulus etiam Boletos cognouit, *Boletas* appellando, quibus & principatum inter Fungos dedit, sicut secundum locum iis, qui *Amanita* nominantur. Sunt & *Egiritæ*, sed industriâ, fermento in ipsis Populi nigrae truncis diluto, aqua protinus coalescentes. Fungos Græci Deorum cibo nasci dicunt, vt Tranquillus in Nerone meminit. Porphyrius non cibum, sed filios Deorum, Fungos & Tuberâ vocabat, quia prouenire viderentur sine semine: Natâ fortè diuersitate, quòd verbum *ἑρμολαίους*, & cum qui alit, & cum qui alitur, significat accentu modo commeante. Porro Deorum & cibis & alui nomen idè videri possunt, quoniam & eos, quorum pater ignotus est, filios terræ dicimus. Recentiores alia quoque nomina, vel genera dedere: *Ouatos*, ab oui similitudine: *Spongiosos*, à spongia: *Digitillos*, à digitis: *Porriginosos*, à porrigine: *Pezicas*, quasi sessiles, & pediculis carentes. *Lacinia* priuatim dicuntur à Castanea, magnitudine spectabiles, vt singuli sufficiant. Innocentissimi sunt è Rubis & Carduis Vere, nati rotunditate clusili, quos inde *Prunulos*. & *Spinulos* appellant, & *Cardeolos*. Oritur & è saxo, id est, lapide lyncurio, siue lynceo vulgari voce dicto, Fungus, admirabili natura. Præciditur hic in esum. & alius subnascitur anno toto: pediculi pars relicta duratur in silicem, atque ita semper crescit lapis, restibili fecunditate: nec credidi, antequàm domi natos ita manducare. Noui & hoc vita sibi comperit, inuicemq; multa perdit: quanquam est vbi Plinius hoc innuat. Sunt igniarii

Deorum cibum.

& igniarii quidam Fungi, & quibus strigilium vice tōnstrina vritur.

Ruellii
differentiæ,
Fung. ar-
tificiales.

Tarentinus porro author est, vt perhibet Ruellius, si caudice Populi nigra iuxta terram conciso, fermentum aqua resolutum infundatur, illi-
cōd proflire *Ægiritas* Fungos: addens, si monta-
num aruū multis calamis, stipulis, & fruticibus
scatens, cū cœlum imbres parturit, incendatur,
permultos sponte naturæ prorumpere Fungos. Si
tamen aruo iam ignem experto fortè fortunâ non
subsequatur, quamuis impenderet aqua, linteo
raro stillatim imbris imitatione conspergendam.
Iis itaque incensis locis nasci Fungos quidem,
sed aliquantò deteriores: siquidem meliores in
hoc genere sint, qui imbre aluntur. Gallos, Fun-
gos *Campiones*, quod in campis tepido imbre pro-
neciant nominare: præferre autem in montibus
inter Iuniperos, & in locis apricis enatos. Qui
riguis prodeunt longo pediculo, callo corporis
in turbinem mucronato, *Merulios* à metæ figura,
quasi *Metulios* nominant. Aliqui à neto fusorum
glomerare, *Fusios* malunt appellare. Ii moroso di-
uitum palato magis placent. Alij lætiore natura
breui nituntur petiolo, clusili rotunditate insi-
gnes, diluto intus rubore, exterius candidi, qui
cibo non improbantur, *Campestris*que nominan-
tur. Alij in nemoribus & ex radicam pituita, ca-
lyce patulo, nigris intus aut liuentibus membra-
nulis horrentes, qui vt noxij cibus abdicantur.
Alij terræ cohærent nullo fulti pede, in globum
circinati, nec vlla sui parte parentes debiscunt,
qui cū rumpuntur, atram fuliginem eructant,
toto callo in funum abeunte: hos *Crepitus lupi*
vulgus gallicum appellat: Ij nullo pacto man-
duntur. Alij velut succrementa quædam ma-
gnæ molis in caudicibus arborum, aut ramis tam
pertinaciter hærent, vt vix auelli possint: hos
Arboreos appellant. Sunt & igniarii quidam Fun-
gi, quibus diutius latenti condunt ignem: ijs strigilium aut deletilium Spongiarum vice tōnstrina vritur. Fungus, vt quidam volunt, à funere
deflectitur, quod suo veneno ad funus vscentes
deducat. Græci *Mycetas* ab ensis capulo, vel sum-
mo vertice vaginam occludente appellantur, à
quo procidente *Mycenæ* nomen deduxerunt,
vel ab insigni nympha cuius *Homerus* memi-
nit.

Campiones

Fungi
Etymon.

Differentia
Cordo.

Alcmene, Tero, & fertis redimita Mycene.

Cordo in Diosc. Fungorum multiplex est differ-
ferentia: Quidam enim, inquit, edendo sunt, qui-
dam verò intra corpus sumpti strangulant. Ger-
mani omnes generali vocabulo *Schwem* vocant. Qui autem edendo sunt, suis distinguuntur
generibus. Sunt, enim quidam Piperis sapore, &
lacte liquoris manant, hos Germani *Pfifferling*
vocat. Sunt & *Boleti*, quos *Böltz* eadem gens
appellat, venenati Fungi. Multa habent genera,
sed omnia *Poggenstül* id est, Bufonum cathedra,
sue *Sellæ*, Saxonibus dicuntur. Sub Betulis
arboribus in candido & rufo colore varij nas-
cuntur Fungi, quos *fligenschwem* id est, Mus-
carios Fungos vocant, quoniam muscas lacte in-
triti occidunt. Pharmacopolæ in suis officinis
Fungos habent, quos ceruinos nominant. Ferunt
eos in syluis ex semine ceruorum enasci, & pro-
pterea Venerem stimulare: sed falsum hoc est.
Inueniuntur siquidem hi ceruini Fungi in præ-
ruptissimis montium syluis, quod ne damæ aut
Rupicapra quidem peruenire possunt, nedum
cerui. Nec verisimile est eos venerem stimula-
re, cū frigidum, pituitosum, crudum & mali-

gnum succum in humano corpore gignant. Quæ
enim venerem accendere debeat, contrarias fa-
cultates & qualitates habere necesse est.

Multa & varia Fungorum genera commemo-
rat *Tragus*: quæ nos scorsim recensemus suo lo-
cō: Caterum neque plantæ, neque flores, neque
semina sunt, inquit, sed nihil aliud quàm terre, ar-
borum, lignorum putridorum, aliarumque pu-
trilaginum superflua humiditates, id quod inde
colligi potest, quod omnes, maxime ij, qui eden-
do sunt, & tonitribus & pluuioso cæli statu fre-
quentius nasci solent, quemadmodum *Aquinas*
poeta confirmat.

Et facient lentas optata tonitrua cœnas,

Fungos Arabes teste *Rhaze*, *Goffa*, *Fesich*, & *Nomina*
Cantar nominant, atque *Hazar*. Græci *μυκήτας*:
Hebr. *Paapu*: Germ. *Schwem*: omnes scilicet
vno vocabulo comprehendentes, siue edendo
sint, siue perniciosi. Innocentissimos autem *Bo-*
letos, quorum omnes ferè docti meminere, Ger-
mani *Worshellen* / *heiderling* / *Rheling* / *Bröt-*
ling / & *Pfifferling* nominant, Latini *Tubera*, *Am-*
anitas, & *Boletos*. Illa demum Fungorum genera,
quæ super finem, in tectis stramineis domorum,
in putridis lignis, & ad arbores, *Quercum* sc. *Fa-*
guin, *Nucem*, *Betulam*, *Sambucum*, pomiferaque
denique, nec non in saxis & antiquis muris prosi-
liunt, recensere neminem, vel peritissimum rei
herbariæ, posse arbitror.

Tametsi duo tantum Fungorum genera videat-
tur recensere *Dioscorides*, ad Fungos duntaxat
noxios & perniciosos respiciens: tamen, vt ait
Matthiolus, omnibus palam est plurā ac diuersa
eorum, quæ in cibis expetuntur, discrimina nota-
ri. Et horum quidem inter omnes Italiæ regiones
feracissima est *Hetruria*, vbi illi Fungi ceteros
antecellunt qui vulgò dicuntur *Prignoli*. Secun-
dum verò locum apud *Hetruscos* tenent ij qui
vulgò *Porcini* hoc est, suilli nuncupantur. Præter
hæc multa alia Fungorum genera inueniuntur, vt
ij qui vulgò *Prataioli*, *Turini*, *Ortelle*, *Cardarelle*,
Manise, *Ordinali*, *Parigiolo*, *Vescie di lupo* appellan-
tur. *Murici* qui Græcis, Fungus Latinis dicitur:
Arab. *Hazar* seu *Father*: It. *Fonghi*: German. *Pfif-*
ferling & *Keyosen*: Hispan. *Hongos*, *Cogomelos*, &
Cylherquas: Gallicè, *Champignon*, & *Patryon*. Et hæc
Matthiolus obscurè de Fungis scripsit: Nec cla-
rius *Castor Durantes*.

Matthioli
differentia.

Matthioli,
Castor,
Durantes.

Ex Fungorum pluribus speciebus, *Boletis* in
pratis plerumque principio Aprilis nascentibus,
Amatus primas tribuit: & tamen tam hos, quàm
Ananitas, reliquosve, tanquam noxios, ac prauis-
simi & frigidi nutrimenti, fugiendos ac rejicient-
dos consulit, vt à quorum esu vel rusticos etiam
& agrestes homines mori viderit. Quinam autem
sint eius Fungi pratenses Aprilis prouenientes,
non docet.

FVNGI VERNI; MOVCERON
dicti, odori & esculenti.

C A P. II.

FVngi genus illud, quod, quia sub Musco
communiter proueniat, ac sub eo latet, Descripti
Mouceron nostrates dicunt, magno in pretio
est, mensisque lautioribus expetitur. Fungi pri-
mulum erumpentes, pediculis breuibus fibras
D d d d

deorsum agentibus *capitula* sustinent Piso magno æqualia: duodecuplo maiorem molem [nisi auellerentur] assecuturi. Sed pediculus ipse teres & in imo crispus vel rugosus ex terra non multum emergit. Caterum clusiles sunt, rotundique in summo, subtus verò quæ instar tentorij reflexi, rimosis à centro ad circumferentiam striis donati: vbi penitus excreuerunt, campestrium Fungorum instar expanduntur. Totà verò substan-

tià intus forisque candidi, gustus gratissimus, odorisque grati.

Hermolao innocentissimi sunt Fungi è Rubis & Carduis Vere nati, rotunditate clusili, quos Prunulos & Spinulos appellat & Cardueolos ceu Ruellius, & Lacuna. Amato Boleti principio Aprilis in pratis nascentes. Martiolo & Ca-

Fungi Sir-
tus Peziza
Plinii.

Locus &
Tempus

flori Priguoli, quos Porta villæ lib. 10. cap. 70. vulgò Virnos dici refert: Dalechampsius verò apud Plinium lib. 19. cap. 3. Pezitas Plinii & Athenæi appellat.

Primo Vere sub Martii finem & Aprilis initium prorumpunt locis apricis, nemoribusque inter spinas: Montbelgardi potissimum & per comitatum Burgundicum finitimasque oras, nullo non ferè obseruauimus Vere, vnde & in Ducatum Vvrttembergicum interdum inuehuntur: latitant sub Musco, ita vt non à quolibet reperiantur, vnde dicti *Mouceron*. Rustici, & alii qui norunt loca vbi crescunt, non facile cuiquam demonstrant, propter emolumentum, quod inde hauriunt, non paruum. Fungi hi omnium optimi, qui vulgò Virni dicuntur, inquit Clusius, quod verno tempore nascantur, primis Aprilis imbribus erumpunt, in siluis subarborum vmbreis, & vbi nascuntur, quotannis repullulant. Aliquando, cæsis arboribus, è loco euanescent: Solum in quo crescunt, cinerei est coloris.

usus

Vino alicubi imponuntur, vt gratum concilient odorem ac saporem, & ex eo eduntur.

FVNGI D. GEORGII, COLORIS EXALBIDI cum pauca flauitie, esculenti, pratenses.

CAP. III.

Descript.

Parua Fungi species est, duarum vnciarum amplitudinem vix æquans, orbiculari ferè formâ, superne quidem aliquantulum extuberante, & quodammodo puluinatâ: interne verò concamerata, & quibusdam veluti venis distincta, pediculo crasso breuique, coloris exalbidi, cui flauit quippiam admistum sit.

Synon.

Clusio est Fungorum esculentorum tertium genus, quod Vngari Szent Gyevrgi gambaia Germani Sant Georg schwammen appellant,

quia circa diem D. Georgio sacrum inuenitur. Fortè Fungus optimus Horatio.

Fungus 4. si. Locus
ue orbicularis exalbidus pratensis, C. Bauh. pin.

Est verò hic *Præparatio*
fungus, qui in

siccioribus atque pascuis pratis crescit, aliorum Fungorum modo præparandus, qui repurgati vt plurimum elixari solent, & in frusta cõcidi, quæ inter binas lances reposita, infuso oleo Oliuarum vel butyro, & Piperis addito, super prunas coquantur: aut cum lardo iniicitur iusculum ex lactis cremore paratum.

*

*

FVNGVS CAMPESTRIS, ALBVS SVPERNE, inferne rubens.

CAP. IV.

FVngi quos à natalitio solo campestri Montbelgardi *Champignons* denominant, primo pullulatu globosi, postmodum paulatim explicati, membranulas infra ostentant rubentes, superius inoffenso lauore æquabiles & albi: saporis & odoris sunt boni, primulum ex terra erumpentes.

Hi sunt illi Fungi Ruellio latiore natura breui petiolo nitentes, clusili rotunditate insignes, diluto intus rubore, exterius candidi, qui cibo, non

non improbantur & Campeſtres cognominantur.

Trago dicuntur Fungi vulgares, Boleti Amanite, germ. heiderling & Drüſchling (ita quoque Lonic. vocat,) & Geſn. coll. ſirp. quod in campis & aridioribus locis & iumentorum pascuis pro-
ueniant: & hinc gallice *Campiniones* vocat, pileo-
lis rotundis & latis ſimiles, inferius prope ter-
ram puniceos, ſuperiori verò parte membranulis
liuidi coloris teſtos.

Matth. Fungorum ſecundum genus facit, eoſ-
que Hetruscos vulgò *porcinos*, h. e. ſuillos, vocare
ſcribit in Dioſc. in hiſt. germ. pro ſexto genere
depingit. An verò apud Dioſc. per porcinos in-
telligat campeſtres, dubito: quæ de iis ſcripſit
relegauit ad caput Fungi noſtri poroſi.

Lob. hiſt. belg. tom. 2. p. 305. & 1c. Plant. p. 271.
Fungi vulgariſſimi eſculenti, carne proſus alba,
infernè ſubrubente, dum recentes ſunt: vetuſta-
te vitium contrahunt, & noxi ſiunt, grauem o-
dorem contrahentes & fulcum colore in.

Synonyma
C. Bauh.

C. Bauh. pin. Fungus 13. ſiue pileoloſo lato & ro-
tundo liuido: Matth. Lac. Lon. Dod. Caſt. & H.
Lugd. p. 1587.

Locus &
Tempus.

Abundanter inuenimus in Than, Beffordia,
& Mompelgardii Auguſto & Septembri, in pra-
torum collibus & planicie, boni ſaporis & odo-
ris recenter è terra prodeunt. In fine Iunii
palma manus maiores alicubi obſeruauit. An
verò naſcantur etiam Vere, vt vult Lobelius, in
fabuloſis & recens ſtercoratis agris, ac ſubinde
quoque in ſimeticis, in quibus tamen inſalubres
oriri tradit, nondum obſeruauimus. Vulgares
Fungi, qui vulgò coqui ſolent, in campis, grami-
noſis agris, aridioribus pratis, potiſſimumque
iumentorum pascuis naſcuntur. Iunio menſe pri-
mum cernuntur, inquit Tragus, maximè ſi plu-
uiosa & humida tum tempeſtas fuerit. Nam ne-
que hæc, neque alia Fungorum genera, niſi plu-
uioli cæli conſtitutione, procreantur, quæ etiam
cauſa eſt, vt vno anno tardiùs, altero citiùs ori-
antur, & ab eodem tempore ad Auguſtum vſque
menſem cernantur.

Stendi mo-
dum.

Boletis membranulas liuidi coloris, antequam
in cibos veniant, deſtrahere oportet, ac tum
demum, ipſos aqua bullire, butyroque & aroma-
tibus condire conuenit. Sunt tamen qui hos
Fungos membranâ auulſâ ſuper carbonem igni-
tos aſſare, ſolùmque ſale aſpergere, cibique
vſurpare ſoleant, prout cuique videtur.

FVNGVS CANDIDVS REGIVS odoratiſſimus.

C A P. V.

Deſcript.

Porta villa lib. 10. c. 70. author eſt hunc Fun-
gum antiquis indiſtum eſſe candidum, odo-
ratiſſimum, orbem vix vtraque manu diductis
pollice & indice cingentem, tam eſui ſuauem, vt
crudus edatur, præberi agris innoxie: incolæ
Richione vocare, quaſi magnum Fungorum re-
gem dicas: Autumnalem eſſe. C. Bauh. pin. Fun-
gus 18. ſiue candidus odoratiſſimus orbe magno.

FVNGVS PIPERATVS ALBVS, lacteſo ſucco turgens.

C A P. VI.

Deſcriptio

Exulant à menſis (non tamen omnibus, nec
vbiſque) Piperati dicti Fungi, magni illi qui-
Tom. III.

dem lati, Campeſtres mole ſuperant, pro ma-
gnitudine tamen minùs denſi, non ſuprà tan-
tùm albi, ſed & ſubtus candidiſſimis tenuiſſimis
que membranulis contexti, cum eæ Campeſtribus
rubeant. Lacte turgent feruido: tandem inue-
terſcentes, ſurſum flexis oris & pileolo tabe-
ſcente ſuperius caui redditi, metam inuerſam aut
infundibulum referunt.

Cordo in Dioſc. Fungi Piperis ſaporis & lacteo
liquore manantes. Trago Fungi tertium genus
cibis expetitur, coloris proſus candidi, rotun-
dum. In hoc genere ait inueniri, qui diſco latio-
res ſint, omnes tamen, quum frangantur, lacte-
um & feruentiſſimi ſaporis [nam omni Piper
linguam magis vellicare] ſuccum fundere. Orbi-
cularos à magnitudine vocari: à Germanis *Pſiſ-
ferling*, ſed rectiùs *Pfefferling*.

Synonyma

Cornar. ſecundum genus Fungorum Plinii:
Fungi candidi. Lonic. qui non meminit ſucci
lacteſi, Fungorum tertium genus: Boleti orbi-
culares. Matthiol. Fungorum quintum genus.
Miramur Lonicum, non meminſſe ſucci la-
cteſi, licet Tragus tradiderit habere lacteum ſuc-
cum feruentem.

Euch. Roſlin. Boleti orbiculati, omnino albi,
lac fundentes. Porta, Fungus antiquis indiſtus,
Piperitis vocatus: quia velcendo linguam velli-
cat, ac ſi Piper voraremus, ac fauces incendit:
naſcitur Autumno: coloris albi, vulgòque *Pipi-
rella* dicitur.

C. B. pin. Fungus 10. ſiue pileoloſo lato orbiculari
candicante: Fungi orbiculati, vel Fungorū tertiu
genus, Tragi: Fungi boleti, Cordi in Dioſcor.
& Lonic. Fungi nemorum, Lob. Belg. Fungi eſ-
culenti octauum genus, Cluſii. Eid. Fungus 27.
ſiue albus acris. Quo pacto, quæue ratione
C. Bauhin. Fungorum tertium genus Tragi, ad
Fungi eſculenti octauum genus Cluſii referat
haud dum conſtat. Cluſius ſuum Fungum ſta-
tuit amarum: Tragus piperei ſaporis. Iam
quantum inter ſaporem amarum & acrem ſeu
feruentem intercedat, vel Fungus iudicat, qui
ab Horatio homo inconfideratus myſticè dici-
tur.

C. B. not.

In altiffimis & tenebroſis ſiluis, Septembri &
Auguſto menſibus naſcitur.

Qui ſilvæ vulgò *Odenwalde* cognominatam
incolunt pauperes, ſale aſperſos carbonibus igni-
tis cibo aſſare ſolent. Caterum, quum lacteum
huius ſuccum (à quo Bollenſes eum *Mildſing*
vocat) aliquando digitis attigſſem, & ex im-
prouiſo palpebras digitis abſterſiſſem, quampr-
imum magnas punſiones & pruritus expertus
ſum; talem quidem, qualem à Tithymalorum ſuc-
co euenire contingit.

Locus &
Tempus

FVNGVS ALBVS, DICTVS MOMPEL- gardenſibus & vicinis *Biffette*.

C A P. VII.

Auguſti fine anno 1609. obſeruauit hos fun-
gos, Campeſtribus ſimiles, ſed infra, ſupra-
que totos albos, quos Montbelgardenſes & vi-
cini *Biffettes* vocant. Nos olim eoſdem eſſe pu-
tabam cum *Colombettes*, verum diſtinguebam à
Campeſtribus, quod tardiùs prouenirent, & pe-
de longiores eſſent. In ſiluis *Quercuum*, ſed ra-
riùs, occurrunt. Præcedunt *Colombettes*, & mino-
res ſunt.

Deſcriptio

D d d d 3

FVNGVS MAGNVS TOTVS ALBVS
 sine succo lacteo, edulis, Columbettes
 Montbelg. CAP. VII.

Descript.

EX odulium
 Fungorū cen-
 su sunt hi, ma-
 gnitudine ex-
 cellentes, toti
 albi, tam sub-
 tus quā su-
 pra, omnisque
 succi lactei ex-
 peries, quo
 turgent Pipe-
 rati, illis simi-
 les. Per ambi-
 tum aliās cri-
 stati, aliquan-
 do reflexi &
 inæquales
 sunt, interdum
 non. Distin-
 guuntur autem
 Columbettes à

Biserte pede elatiore, & quod latiores sint, tar-
 diusque proueniant.

Locus

Inueni inter Champigni & Passauant Ludren-
 sis Abbatis. In silua item è regione vrbis Mont-
 belgardenis dicta le Chesnois.

FVNGI ALBI VENENATI VISCIDI.
 CAP. VIII.

Descriptio

Interest
 sanè horum
 formam &
 naturam vel
 apprimè no-
 uisse. Eduli-
 bus albis ali-
 quo modo
 similes sunt,
 pediculodigi-
 tum crasso,
 tres quatuor-
 ue plus mi-
 nus alto, qui
 clypeum su-
 stinet orbicu-
 latem, palma-
 rem, pressum,
 subtus candi-
 dissimo mem-
 branarum te-
 nuissimarum

squarro stipatum. Superna facies subcine-
 ricea, ad albidum nonnihil vergens, vi-
 scido tactu, fungosis verrucis eminentibus conf-
 persa, quæ tamen sine membranæ noxa auulsu
 faciles, quas merè accidentarias esse putamus, vt
 quæ non in omnibus appareant. Sapore sunt mi-
 nimè ingrato, sed subdulci, succo aqueo. Vnde
 deceptus quidam optimus ciuis Mompelgar-
 bensis, vegetæ ætatis vir & corpore robusto, qui
 hos ipsos [ad quorum imitationem Eicon hæc
 nostra facta] coctos, & ad palatum eius præpa-
 ratos nimis imprudenter vorauit. Mox enim
 nauseabundo stomacho vomitus infestabat, hinc
 vertiginem sentiens, prostratis tandem viribus,
 membrisque refrigeratis, soporosus iacuit, non

sine mortis periculo. Nam & loquelâ priuatus,
 pulsu deprehensus fuit perexiguo cum suffoca-
 tionis metu. Qui tamen paullo post vomitu præ-
 uocato prius, alexipharmacis, Theriaca potissi-
 mum, enematis item restitutus fuit, postquam
 non paucas horas dubius & velut oppressus, in-
 ter vitam & mortem quasi succubuerat.

FVNGVS NEMORVM AMPLVS, INTER-
 dum albus, nonnunquam maculis
 nigris distinctus.

CAP. IX.

FVngum hunc nemorum amplum pingit Descrip.
 Lobel. in Icon. Plant. tom. 2. p. 272. deque eo
 hæc scribit in hist. belg. In siluis & nemorosis lo-
 cis reperitur Fungi genus planum quod inter-
 dum in tantam amplitudinem excrescit, vt lan-

cem implere
 queat. Id ali-
 quando pror-
 fus albus, nō-
 nunquam su-
 perne maculis
 nigris & ruffis
 distinctum, in-
 ferne albus &
 nigris striis exa-
 ratum, pediculi
 inferiori parte
 nigra.

Varietat

C. Bauh. pin. C. Bauh.
 miscet hunc cū
 Fungorum es-
 culentorum ge-
 nere octauo
 Clusii, quod ip-
 si est Fungus de-
 cimus. Vide ca-
 put nostrum,
 Fungi tres sil-
 uarum, &c.

FVNGI LONGISSIMO PEDICVLO, CAN-
 dicantes, sed maculati, esculenti.

CAP. X.

Nvllum in-
 ter Fungo-
 rum, qui inno-
 xii æstimantur,
 genera esse pu-
 tat Clusius qui
 hoc longiore
 præditus sit pe-
 diculo. Aitenim
 in octo aut no-
 uem vnciarum
 longitudinem
 esse porrectum,
 digiti minimi
 crassitudine,
 rectum, versico-
 lorem, & porri-
 ceo, striis qui-
 busdam & ma-
 culis paruis &
 magnis ex albo,
 rufis, & fusco
 coloribus com-

Descript.

mixtis distinctum, marmoris varii instar. Ipsum

verò Fungi corpus pilei seu galeri formam quodammodo referre, valde laxi oris, deinde lentim in turbinatam metam desinens, altitudine trium vnciarum, aut ampliore, orarum diametro uncias ferè octo occupante, candicantis superne coloris, multis tamen maculis magnis & exiguis ex fusco rufescentibus infecti, supremo fastigio prorsus fusco: inferna pars caua admodum & camerata, candicans quidem, sed plurimis striis fuscis oblique, & veluti in cincinnos compositis, distincta: duabus autem ferè vnciis infra supremum pediculi fastigium, corolla digitalis circiter latitudinis ipsum amplectitur, vnde corporis ipsius Fungi oræ abruptæ videntur, dum in laxitatem se se diffundit. Fungorum esculentorum generis huius decimi octavi vnicam speciem obseruabat auctor, quæ in aruis plerumque prouenit. Tribus verò diuersis anni temporibus interdum nasci intelligebat. An autem ille sit Fungus, quem Porta à Neapolitanis *Conoccielle* uocari scribit, dubitat.

Synon.
C. Bauh.

C. Bauh. pin. Fungus 24. siue Fungus pileolo lato, longissimo pediculo variegato: Fungi esculenti 18. genus Clusii. An Fungus pratensis, quem quidam *Scarogias* vocant, Cæsal.?

FVNGI QVATVOR: I. CANDICANTES:
2. etiam albicantes: 3. in albedine magis fusci: 4. rufescentes, siluarum esculenti.

C A P. XI.

HOs sub Fungorum esculentorum nono genere describit Clusius: Eiusdemque generis se quatuor differentias obseruasse scribit: omnes vno nomine cum apud Vngaros, tum apud Germanos dictas, illis quidem *Herench*, his verò *Kremling*.

Prior species, inquit, secundo generi valde assimilis non est: nam circinata in plano ferè est rotunditatis, vnciam aut binas vncias magna, supinâ parte puluinata & candicans, infernè autem magis est fusca, & euidentioribus striis donata, quam secundum genus.

Ad quinti generis primam speciem (ad Fungos ferè sine pediculo,) plurimum accedit altera species: etenim angulosa est, sed amplior, ut quam vncias quatuor aut plures æquare existimem, superne etiam albicans, non, ut illa, fusca: infernè verò non læuis & glabra, instar illius: aut alba, sed crassis striis ab umbilico siue pediculo, in oras ductis, insignita.

Tertia magnam affinitatem habet cum octauo generis [cum Fungis tribus siluarum] altera specie: quia ferè orbiculata est, & æqualis pænè magnitudinis: superne tamen in albedine magis fusca est: infernè illi non dissimilis, nisi quod eius striæ crassiores sunt, & pediculus illam sustinens crassior, breuior atque magis nigricans.

Sola magnitudine ab octauo generis tertia specie differt huius quarta species. Illa enim amplior est, hæc minor, utraque autem circinata ferè in plano rotunditatis: illa superne rubescens, hæc multò magis rufescens, eamque adeò ob causam Vngaris *Dörds Herench*: Germ. *Kote Fremling* dicta: graciliore illa pediculo nixa, hæc crassiore & magis albo, ut etiam inferna huius pars candidior est illâ, & minùs euidentibus striis exarata.

Synon.

C. Bauh. pin. Fungus 12. siue Fungi pileolo lato

& rotundo: Fungi esculenti nonum genus Clusii.

Nascuntur quatuor hæ species in cædis ut Loc. & plurimum siluis, sub extremum Maium, aut Iunii Tempus. initium.

FVNGI QVINQVE SILVARVM ASPERI

esculenti. I. ex albo virescens. II. ex cæruleo virescens. III. purpureus.

IV. flauescens, inferna parte alba. V. ex albo fuscus.

C A P. XII.

Sunt hi Fungorum esculentorum Clusii decimum tertium genus. Fungorum autem esculentorum Clusii decimi-tertii generis varias assignat is species, quæ apud Vngaros & Germanos varia obtinent cognomina: generali autem appellatione Vngaris *Galambicza*, Germanis *Teubelinge* dicuntur.

Nascuntur omnes promiscuè in siluis, & Iunio

Locus & Tempus.

Iulioque mensibus inueniuntur. Germanorum porro distinctionem sequens author, quinque huius generis species facit.

Prima, omnium amplissima est, ut cuius plana superficies quincunciale diametrum habeat, orbicularis ut plurimum est eius figura, digitalis longitudinis pediculo, vnciam crasso, subnixa: superna parte protuberante, colore ex albo virecente prædita: infernâ candicante & striata. Istam Germani *fram teubelinge* / h. e. Dominatum cognominant.

Alterius paullo minor est amplitudo, ut cuius diameter quaternas vncias non excedat, orbicularis etiam & planæ est figura, superne tumescens, sed in medio & quasi

centro non nihil cōpressa, ut umbilicū mentiatur, coloris ex cæruleo, viridi & fusco commixti, infernè ex albo subfusci, pediculo fulva pollicaris crassitudinis, sed breuiore quàm prima. Huic Vngari *Keek galambicza*, Germani *blaw teubes*

linge, quod eiusdem est significationis, cognomen dederunt.

Tertia

Æqualis fere cum superiore est tertia amplitudinis (interdum tamen vix binas uncias superat eius diameter) sed paululum angulosa, coloris supernè elegantis, ut qui ex purpureo & saturato rubro commixtus videatur, emicantibus aliquando, sed raris albis maculis, quas contrahi arbitratur auctor, flore illo ex contactu deterfo: inferna pars candicat, & fuscis striis exarata est. oris in ambitu parum & dilute purpurascens, extremis nempe supernæ partis oris aliquantulum inflexis. Vngaris *Verewa Galambicza*: Germanis *Rott teubeling*, quod idem est, dicitur.

Quarta

Quarta species minor est tertia, nec eius superficie [quæ orbicularis est figuræ] diametrum binas uncias excedere putat Clusius. Vncialis longitudinis pediculo sustinetur, graciliore quàm superior: superna pars quodammodo pulvinata, in medio nonnihil compressa, & umbilici formam exprimens, colore flavescente, veluti fuligine infecto: inferna pars alba, fuscis striis à pediculo ad circumferentiam distincta. Germ. *Schwarz teubeling* / i.e. nigrum, cognominant.

Quinta

Quintæ speciesi cognomen dederunt Vngari *Maras galambicza* / Germani *Rauch teubeling* ge quasi dicas asperum. Æqualis autem est cum quarta magnitudinis, circinata in plano quodammodo rotunditatis, supernè etiam intumescens & pulvinata, asperiorque reliquis speciebus, coloris supernè ex albo fusci: infernà verò parte, candicante quidem, sed quam fuscæ striæ in oras excurrentes veluti inficiunt.

Locus

Figuræ, quas proponimus, sunt secundæ speciesi, Prior quidem pronam partem: altera verò supinam demonstrat.

C. Bauh. pin. Fungus 8. siue umbilicum referens variegatus.

FVNGI SILVARVM ESCVLENTI TRES,
vnus candicans: albus alter cum flavescentibus maculis: & tertius ex fusco rubens.

CAPVT XIII.

HOs sub Fungorum esculentorum octauo genere complectitur idem Clusius. Id autem genus in tres species diuidit: quarum primæ & secundæ discrimen in sola magnitudine consistit, nonnihil & colore: omnes tamen tres, similis formæ. Vngari *Keserev gomba*, h. e. amarum Fungum: Germani *Pfifferling*: Galli

Champignon & Potiron vocant: tamen in vniuer-

sum omnino pænè Fungorum genera iis nominibus donent.

Prima ergo species, binas fere uncias lata est, planæ, sed orbiculatæ figuræ, supernè tamen quodammodo pulvinata, & candicans: infernè veluti camerata & conuexa, striis quibusdam à crasso pediculo in oras ductis distincta.

Alterâ, huic prorsus similis, sed amplioris magnitudinis, ut quæ quaternas aut plures uncias æquet, eiusdem cum prima figuræ, sed crassiore pediculo subnixa supernè alba cute, cui insperatæ aliquot maculæ fuscæ & flavescentes: infernè flavescentes aliquantulum, & magis conspicuis striis à pediculo in extremas oras productis, exarata.

Tertiam speciem Vngari *Voros Keserev gomba*: Germani eadem de causa *Rote Pfifferling* nominant, quia magis rubet præcedentibus: sed & Vngaris *Bix alya* dicitur, quod sub Fagis interdum crescat. Amplior est hæc secundâ specie, & magis circinata rotunditatis, longiore gracilioreque subnixa pediculo, & colore supernâ & infernâ parte ex fusco subrubente, non minus euentibus & conspicuis striis, à pediculo in orbem diffusis, inferius distincta, quàm secunda species.

Omnes autem species, ut plurimum, in cædis siluis nascuntur, circiter Pentecosten, h. e. sub extremum Maium aut Iunii initium.

Priores duæ species, palato gratæ esse feruntur, atque iis plerumque vescuntur eodem modo paratis quo Fungus croceus magnus. Tertiam edunt etiam nonnulli, sed pauci.

C. Bauh. pin. Fungus 10. siue pileolo toto orbiculari candicante: Fungi esculenti 8. genus Clusii. *Confundit* C. Bauhinus hunc Fungum cum Fungorum tertio genere Tragi [qui nobis est Fungus piperatus, lacteo succo turgens,] & Fungo nemorum Lobelii, quem amplum cognominamus.

Locus

vltus

C. Bauh.

FVNGVS PÆNE CANDIDVS

prona parte erinaceus.

CAP. XIV.

Raro naturæ miraculo parte prona pro membranulis innumeris veluti aculeis muricatus, erinaceum in memoriam reuocat, vnde ex argumento nomen imposuimus: maiusculus est Fungus, etiam palmo maior, albus, minus tamen quàm piperatus, & fere exsuccus. In siluis prope Montbelgardum mense Septembri à nobis obseruatus. An salubris vel venenatus ignoramus.

Descrip:

FVNGI IN METAM FASTIGIATI,

esculenti, coloris albicantis
fusco tincti.

CAP. XV.

Sunt hi Fungorum esculentorum quartum genus Clusii, de quo ait, Fungorum esculentorum quarti generis, Vngaris *Sylvva* alya dicti, quia sub Pruni arboribus nascitur, germanicum nomen nullum noui. Eius autem plures sunt species. Nam aut parvæ sunt aut mediocres, aut maiores. Prima vncialis duntaxat est magnitudinis aut paullo amplior, crasso subnixa pediculo, infernâ parte conuexa, & quasi fornicata, sulcis vel striis quibusdam apparentibus notata: superna autem in mucronem quodammodo vel metam fastigiatæ, coloris albicantis fusco

tis fusco

XX

dammodò vel metam fastigiata, coloris albicantis fusco tincti.

Media species paullo planior est, quasi in orbem circinata, duarum unciarum, aut maioris amplitudinis, inferna parte similiter fornicata, & striis quibusdam veluti exarata: color idem qui in superiore.

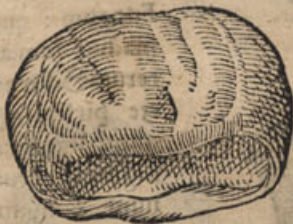
Tercia, quæ maior, formam quidem primæ

similem habet: etenim supernâ parte in mucronem fastigiata est, infernâ caua & fornicata: sed eius magnitudo plerumque est trium unciarum, crassiorque pediculo nititur: color huius magis fuscus est, & notis quibusdam interdum distinctus: deinde superna pars, ut plurimum lacera & scissâ apparet.

C. Bauh. pin. Fungus 3. siue in metam fastigiatus, albus fusco tinctus.

FVNGI TVBEROSI ESCVLENTI,
albi fusco permixti, vel maculis distincti.

CAP. XVI.

XX

Etiam hi sūt Ex Clusii Fungorum esculentorum generibus, & septimum constituunt: Fungorum autem esculentorum septimi generis forma duplex illi visa est. Quod vel planos conspiciebat supernâ parte nonnihil tumentes, interdum etiam in ambitu laceros, coloris aut albi fusco permixti, vel maculis

quibusdam distincti: infernâ nonnihil conuexâ, & veluti striis siue sulcis, à pediculo crassiore in oras vsque ductis, exarata, fusci coloris. Aut orbiculari panè figurâ, supernè, immò totâ superficie, candicantes, ut ouum exalptum exprimere videretur, præsertim adempto pediculo.

Hoc genus Vngari Choporke gomba, i. e. tuberosum Fungum appellant: Germani Angerling / quoniam in siccioribus pratis, siue pascuis iuxta pagos sitis (quæ ipsi Angern nominant)

Tom. III.

proueniat. Ter autem in anno reperitur.

C. Bauh. pin. Fungus 9. siue orbicularis fulcatus, albus fusco permixto.

FVNGI PVNICEI, LACTE DVLCI
manantes, pratensibus similes, edules.

CAP. XVII.

Sexti ordinis Fungi in nonnullis altissimis siluis, ut est Odenwaldt appellata, nascuntur, puniceo præditi colore, pratensium Fungorum, quos Boletos vocant, magnitudinem haudquaquam excedentes, lacteum & dulcem manantes succum. Hi à quibusdam crudi deuorantur, sed quæ utilitate ignoro, inquit Tragus. Germani Brötling nuncupant.

Lonic. Fungorum quintum genus: Matth. germ. Fungor. genus octauum. C. Bauh. pin. Fungus 17. siue pileolo lato puniceo, lacteum & dulcem succum fundens: Fungus sextus Tragi.

Synonyma

FVNGI SILVESTRES ESCVLENTI

duo. I subalbus II. purpureus, maculari. CAP. XVIII.

Fungorum esculentorum Clus. 15. genus faciunt hi: Prior, inquit, orbicularis ferè est figurâ, circiter quatuor uncias ferè latus, breui crassioreque pediculo fultus: supernè nonnihil extuberans & puluinatus, coloris subalbidi, sed veluti fuligine infecti: per quem sparsæ sunt aliquot albæ maculæ: inferna pars subalbi etiam est coloris fuligine infecti, multis crassioribus striis nigricantibus, à pediculo in circuitum excurrentibus, notata.

Alterâ,

Alter priorem amplitudine superat, & eius oræ interiorem partem versus magis reflexâ, orbiculatâ quodammodò figurâ, cuius superior pars puluinata, coloreque tincta purpureo, cui ruber saturior commixtus, in medietate tamen flauescens, & secundum oras albis maculis distincta, inferior pars ex albo fusca est, & tenuioribus striis exarata, pediculo, quàm in Alterâ, longiore.

Huic decimo-quinto generi Fungorum esculentorum Clusii nomen dederunt Vngari Dizno gomba, h. e. suilli Fungi: Germani eiusdem significationis vocabulo Schweinlin / expresserunt, & postremam speciem à rubro colore Bott Schweinlin.

Cæterum, duas has species manifesto discernimine inter se differentes, Porta Suillos antiquum nomen apud Neapolitanos adhuc retinere ait, atque illis *Silli* dici.

An porro hæc Fungorum genus, tertium illud Plinii quod venenis accommodatissimum esse asserit, sit, inquit Clusius.

C. Bauh. pin. Fungus 25. siue orbicularis oris intro reflexis: Suillos vulgò porcinos dictos, Boletis crassiores, supernè subuluos, infernè cinereos, internè candidos, vocat Casalpini.

Fungorum esculentorum decimum-quintum genus Clusii nascitur in siluis, & Iunio, Iulioque mensibus reperitur.

Tametsi autem non valdè probetur hoc Fungi genus: non desunt tamen qui illo

velcantur, adeò intemperantis gulæ reperiuntur quidam.

Eeeee

FVNGI ABIETINI, ESCULENTI, 1. RV-
bens. 2. mixti coloris, infernè
candicans, 3. mixti quoque,
rubescens.

C A P. XIX.

FVngi præsentès à Clusio ad vicesimum genus
Fungorum esculentorum reuocantur, siæque
describuntur.

Prima vicesimi generis esculentorum Fungo-
rum species, orbiculatæ (planæ tamen) est figuræ,
binas aut ternas vncias lata, supernè, coloris vel
dilutè admodum rubentis, aut lateritii, venis qui-
busdam sic exarata, vt hirta videatur, non secus
ac Fungus villosus puniceus, cui valde similis est,
in medio nonnihil compressa, & veluti umbili-
cata: infernè pallescens, & multis striis fuscis à
pediculo, qui vnciam paullo longior est, minimum
digitum crassus, in orbem ductis insignita.

Altera priorem magnitudine non valde supe-
rat, paullo tamen crassiore pediculo constat, ma-
gna etiam ex parte orbiculata est, sed non com-
pressa supernè, immò potiùs extuberans, coloris

ex albo, pallido,
& fusco permix-
ti: infernè can-
dicans, & striis
fuliginosi colo-
ris, à pediculo
in oras produ-
ctis, exarata.

Tertia, lon-
gè amplior est
binis superiori-
bus, orbiculatæ
tamen perinde
atque illæ, figu-
ræ, cuius dia-
meter penè
quincuncialis
est, pediculo
subnixa non
maiore quàm
præcedentes
duæ: supernâ
parte etiam ex-

tuberans, mixtique ex albo, pallido, rufo, fuligi-
nosoque, coloris: inferna pars plana est, rubes-
centis coloris, crassis striis ex atro purpurascen-
tibus à pediculo in ambitum excurrentibus no-
tata.

Locus &
Tempus.

Vicesimum hoc genus esculenti Fungi ad vul-
gatiorem Fungorum formam redit, & sub extre-
mum Autumnum in siluis, plerumque autem
sub Abietibus nascitur: cuius rei causa Vngari
Fenyö alya gomba/ Germani thauueling appel-
lant, licet illis Gresseling etiam dicatur: nam
Vngaris Fenyö-fa Abies est, atque Germanis
thannebaum idem significat.

C. Bauh. pin. Fungus 15. siue pileolo magno,
plano, orbiculato, venis exasperato.

Tempus.

Fungi hirsuti interna parte perniciosi.

Locus

Sub extremum Septembrem prouenit Fun-
gorum perniciosorum vicesimum primum ge-
nus, inquit Clusius, subter Abietibus, quemad-
modum & vicesimum genus esculentorum, cui
per simile est: sed quoniam interiore parte hirsu-
tum est, reiicitur. Germani falsche Gresseling/
quasi spurium, nominant: Vngari Fenyö alya

gomba. h. e. sub Abietibus nascentem Fungum: sed
additis his duabus vocibus, nemio, vt solent omni-
bus Fungis non vescis.

Recens natus hic Fungus vnciam non multò
maior est, oris valde in supinam partem inflexis,
crassiusculo corpore, & veluti crassis quibusdam
venis subrubentibus in orbem supernè ductis
notato in albicante planicie: Adultus autem, vi-
cesimi esculenti amplitudinem acquirit, supernè
eiusdem cum primùm nascente coloris, & pari
ratione subrubentibus venis in orbem ductis in-
signito, oris tamen magis inæqualibus: infernâ
pars dilutè rubet, & multis rufis striis exarata est:
pediculus digitalis ferè crassitudinis, binasque
vncias longus, qui contractus, rubrâ substantiâ
constare deprehenditur.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 34. siue abietinus
oris reflexis substantia rubra.

C. Bauh.

FVNGI SILVESTRES ESCULENTI CER-
uini, 1. villosus puniceus: 2. glaber, ex
rufo fuscus.

C A P. XX.

Decimum hi apud Clusiam Fungorum escu-
lentorum constituunt genus. Primus pe-
diculo binas vncias longo, minimum digitum
crasso, nititur: ipsius verò Fungi orbicularis in
plano est formâ [cuius diameter duarum vncia-
rum aut amplioris magnitudinis est] supernè
nonnihil extumescens, & veluti sericeis villis
obitus, colore puniceo dilutior, & veluti car-
neo, oris in infernam partem valde reflexis, quæ
ex albo rufescit, & multis striis, instar aliorum

Species

Fungorum di-
stincta est.
Hunc Germani
Kauche hirs-
chling/ h. e. hir-
sutum siue vil-
losum ceruinum
Fungum: que-
madmodum al-
terum Schwar-
ze hirschling/
quod significat
nigrum cerui-
num Fungum,
appellant.

Alter longio-
re constat pe-
diculo, eiusdem
tamen eum su-
periore crassitu-
dinis & magni-
tudinis: sed in-

Altera spe-
cies.

tima huius pars crassior est, & veluti limbo cir-
cumuoluta: ac præterea in hoc bini plerumque
Fungi coniunctim ex eodem pede oriuntur: or-
bicularis etiam sunt in plano figuræ [præter-
quam quâ parte sese mutuo comprimunt:] eius-
dè cū superiore est magnitudinis, aut paulò am-
plior, paululùm extumescens superiore parte, &
glaber, coloris ex rufo fusci, oris non aded in in-
fernam partem inflexis, quæ non minùs frequen-
tibus striis est prædita, quàm prior, colore ex
pallido nigrescente.

Synonyma

C. Bauhino in pin. fungus 14. siue pileolo in
plano orbiculari villosus: Fungi esculenti 10. ge-
nus Clusii. Prima species icone exhibetur.

Nascuntur in caduis siluis sub extremum Ma-
iæ aut Iunii initium.

Locus &
Tempus.

FVNGI

FVNGI LACERI SILVESTRES ESCV-
lenti, subfusci coloris, infernè
candicantes.
CAP. XXII.

Descrip:

Initiò quidem
inæquali est fi-
gura hic Fun-
gus, magis ta-
men ad orbicu-
larem tendente
per oras lacer,
duarum vnciarum
latitudine, super-
nè fusci coloris:
infernè candican-
tis, & striis distin-
cti. Adultior autem,
magis orbicula-
tæ est figuræ, &
per oras laceræ,
quàm recens
natus, tum lon-
gè amplior, ut
cuius diameter
sit quatuor vn-
ciarum: eius i-

tem color magis fuscus supernè, & albicans in-
fernè, cui fuscedo quædam admixta.

C. Bauh. pin. Fungus 16. siue pileolo plano sub-
fulco oris laceris: Fungi esculenti n. genus
Clusii, qui circa Festum Pentecostes in cædvis
sylvis nasci scribit.

Synon.

FVNGI FERE SINE PEDICVLO,
coloris ex rufo fusci, esculenti,
in arborum caudici-
bus nasci soliti.
CAP. XXII.

Hos sub Fun-
gentorum quinto
genere compre-
hendit Clusius:
eiusque plures
tradit differen-
tias, sed omnes
vno nomine ap-
pellatas: ab Vn-
garis quidem
Peztricz, A Ger-
manis verò Pa-
sternitz. Sola por-
rò earum diffe-
rentia in magni-
tudine consistit,
quandoquidem
formâ, materiâ, &
colore penè con-
ueniunt.

An autem ge-
nus est illud

quod Plinius à Græcis Pezicas dici, & sine ra-
dice sinèque pediculo nasci asserit?

C. Bauh. pin. Fungus 5. siue angulosus pedicu-
lo exiguo: fungi esculenti 5. genus Clusii.

In Vlmorù Populiq; albæ caudicibus deiectis
nasci solet, & bis plærumque, etiam ter interdum,
in anno provenire.

Tom. III.

Locus:

Synonyma

Cæterùm, Peztricz repurgati eodem modo
condiri possunt, quo *Beysersling*: sed & elixi
conciduntur, atque in lance compositis frustis,
laridum accensum instillatur.

FVNGI LVTEI MAGNI, DICTI
Isferan, speciosi.
CAP. XXIII.

Lactifluos
Fûgos no-
bis dictos ma-
gnitudine æ-
quat, specio-
sus hic Fun-
gus, & longè
aliquando e-
tiam superat,
ita ut ad pilei
magnitudinē
interdum ex-
crescat. N ti-
dus est, levis,
cuius mem-
branæ subtus
citrinæ, pilei
verò facies su-
perna croceo
saturatius tin-
cta est. Pedi-
culus crassus,

Descrip:

citrinus quoque in imo aliquando cœu in fim-
briam reflexus fathiscit. Quam prodit primùm
& antequam expansus est, magnitudine oui ac
etiam minor totus, albâ fungolæque materia cœu
iuuolucro quodam siue volua tectus conspici-
tur. Voluâ verò hâc membranaue obtegente
detractâ, subest pilei principium veluti vitel-
lum oui occultatum, quod crescendo paulatim
à volua detegitur.

Clusio est Fungi esculenti 17. gerus, de quo
ait: Prouenit in siluis rara Quercu consitis,
iisque cædvis præsertim, & siccioribus editiori-
busque locis, bis singulis annis, circa mensem vi-
delicet, & ante vindemiam. Ungari propter ex-
cellentiam *Dr gomba*, veluti si diceret *Dom-
norum Fungum*: Germani ob eandem causam
Beysersling appellant, quasi *Cæsareum*, quod
inter Fungos principatum teneat. Et sanè adeò
elegans est, ut non mirandum sit, si eos, qui li-
benter Fungis vescuntur, præcæteris generi-
bus Fungorum, ad se edendum inuiter. Illius
unicam duntaxat speciem videre & obseruare
memini: licet ex ætate discretum quodpiam esse
videatur.

Locus:

Non dubium autem est, quin hic Fungus sit
ille veterib; adeò celebratus *Boletus*, ac a princi-
pibus viris sic in deliciis habitus: nam si confe-
rantur quæ de *Boletis* scripsit Plinius cum hu-
ius historia, similis esse deprehenderetur. Infamis
autem, & immenso exemplo in crimen addu-
ctus fuit, quod olim *Claudius Cæsarem*
coniunx *Agrippina Boletis* veneno illito, sustu-
lerit, ut *Neronem* filium ipsi successorem im-
perio daret. Hinc illi *Iuuenalis* in *Satyris* sales
primo capite huius libri de *Boletis* adducti per-
stant. Sed & ipse *Nero*, *Boletum* Deorum esse
cibum cauillari solebat, quia illo petiisset *Cla-*
udius Cæsar, & defuncti *Cæsares* in Deorum nu-
merum referri solerent.

C. Bauh. pin. Fungus 23. siue planus orbicularis
aureus: Volua Plinii, Eluela Ciceroni, *Boleti An-*

Ecccce

guil. & Cæfalpini. An Matth. germ. Fungi tertium genus, herren pelz: An Portæ Villæ, Autumnales Fungi, primis imbribus nascentes, pratenses, Boleti Horatii?

Parandi ratio.

Mensas lautiores ornant ac valde expetuntur, variis modis præparati. Vel enim integri, detracto tenui cortice externo, prunis imponuntur: vel membranulæ replentur, butyro addito, sale & Pipere: vel abluti vino in sartagine eodem modo coquuntur. Alii in frusta dissectos cum prædictis coquunt, quæ ratio coquendi melius placet. Sed & exsiccati seruantur, deinde ouorum instar coquuntur elixanturque, postea additis ZZ. Pipere, vel Caryophyllis eduntur.

FVNGI LVTEI PERNICIOSI SVB PINV habitantes.

C A P. XXIV.

Fungorum, qui sub Pinu nascuntur perniciosorum meminit Matthiolus in hist. german. atque Tragus, qui lib. 3. cap. 1. eos decimo loco ponit, statuens magnos esse & luteos, eosque iumenta magnopere expetere, licet gustatis illis in morbos incidant. Narravit mihi nobilis Baro à Thon uxorem suam ex esu Fungorum luteorum penè periisse vomitu & euacuatione per aluum, multosque suæ familiæ grauitèr diuexatos in periculo suæ vitæ aliquandiu perma- disse.

Iumentis moris.

FVNGI STVLTORVM BOLETO SIMILES perniciosi.

C A P. XXV.

Locus & Tempus

Circa Messem & Vindemiam vndecimum cnoxiorum Fungorum genus in siluis reperitur, quod è terra primum erumpens, valde Boletum imitatur, immodò quodammodò mentitur. Vngaricum nomen nullum intellexi, inquit auctor Clusius, sed Germanicum est *Narrenschtwaemen*, ac si diceret fatuum, vel fatuorum Fungum, quoniam fortè, si quis vescatur, mente turbetur, quod facile contingere potest, ad eius esum inuitante, præsertim primum nascentis, tanta cum Boletis similitudine. Corpore dum è sua volua erumpit, est Boletis dissimili longiore, fescuncialis latitudinis, in metam assurgens, superna parte candida, infernà cameratà & multis striis à pediculo in ambitum productis, notatà.

Fungus fatuorum

Synon.

C. Bauh. pin. Fungus orbicularis ex atro rufescens, siue Fungus 17.

FVNGVS PALLIDVS

C A P. XXVI.

Locus & Tempus.

Autumni munus, Campostri similis Fungus, pari ferè magnitudine, sed variante: coloris tam internè quàm externè luteo pallidi.

Fungus capreoli. Synon.

Existimo Clusio esse Fungorum esculentorum genus duodecimum, quod prouenit in siluis & reperitur circa Pentecosten. Germanis *Reheling*, quasi capreoli Fungus, dictus.

Matth. germ. Fungi 4. genus *Reisfen*: Cordo in Diosc. Fungus edulis optimus *Reisfehn*. C. Bauh. pin. Fungus 11. siue pileolo lato orbiculari flauescens: Fungi 4. genus *Trago*: Capreolini Tabern. Fungi esculenti 12. genus Clusii.

FVNGVS LVTEVS SIVE PALLIDVS

Chanterelle dictus, se contorquens, esculentus. C A P. XXVII.

Descript.

Montbelgardenfib. dictus *Chanterelle* Fungus, rarò dimetientem habet palmarem

sæpius eam latitudinem non assequitur, plano pileo, aliàs cauo, pallidus, oris subinde contortis, vt crispi nonnihil habere videri possit, membra-

nis infrà nec densis contextus: huius pediculus rarò in umbilicum inferitur, sæpius à medio decurrit: odor gratus & innocentia eum commendat, & ob id mensis lautioribus curiosioribusque expetitur.

An Trago Fungus quarti generis & vulgaris quidem, colore splendido & luteo: An Clusio Fungorum

An Fungus Trago.

esculentorum genus 14. cuius duas facit species, & quod Hungaris *Vinl Bomba* hoc est, Fungum leporinum: Germanis verò *hasen ohrlcin* leporinam auriculam appellari tradit.

Corn. in Diosc. *Reheling* Germanorum, Fungorum Plinii genus primum. Tab. Capreolini. Synon. Lon. Fungorum 4. genus. Matth. Fungorum 7. genus. Hic imitatus Lonicæ miscet hunc laum Fungum cum Digitellis.

Lobel hist. belg. tom. 2. p. 307. & Ic. Plantar. p. 273. Fungi nemorum, sinuosis oris supernè pallescentes, & maculis rubri infecti, infernè subalbidi & striati. Huius icon optimè conuenit cum nostro Fungo *Chanterelle*, verum maculas rubras in nostro non animaduertimus.

C. Bauh. pin. Fungus 20. siue angulosus & velut in lacinias sectus: Fungi genus magnum à figura auriculæ leporinæ Geln. hort. Arborum Fungi auriculæ Iudæ facie Lobel. belg. Fungi gallinæ Cæsalp. An Fungus leporinus, quem 7. facit Tragus, qui formam interaneorum vituli repræsentat, qui incanus & plumbei coloris? *Credimus* nos fungum hunc leporinum Tragi melius ad fungum intybaceum posse referri.

Vires

Fungorum *Chanterelle* apud Montbelgardenes creber vsus. Fungi sinuosi nemorum Lobelii à nonnullis primum repurgati elixantur aut fringuntur, denique eduntur: ac perinde probantur vt alii eiusdem generis prope arbores, aut sub illis, nascentes, quia purioris sunt naturæ, & absunt à ferreis clauis aut putrilaginosi locis: nisi fortè sub pernitiolis arboribus & circa serpentium latibula crescant.

Vires

Oritur in siluis & nemorosis locis. sub fagis vt plurimum, mense Iunio, ac etiam Septembri.

Locus & Tempus.

FVNGI LVTEOLI DICTI,

colorem mutantes, maligni.

C A P. XXVIII.

Fungus *Cambicolor* It al s dictus de numero Fungorum penitus malignorum est, autore Ferrante, cuius capitelli figura vulgati similis, substantia eiusmodi quæ mox vigorem perdat & in mucum abeat. Infernæ parti filamenta quædam in retis formâ obliquè intricata, faciliè à suo capitulo separantur. Color aliquantùm flauescens.

cens, mox tamen in virentem, & inde in azureum abit.

FVNGVS POROSVS, MAGNVS,
crassus.

CAP. XXIX.

Descrip.

Institit pedi crasso longo, pileus palmari latitudine, omnium quos vidi densissimus, turbina-
tus, aut ex fusco albicans, infernè candidus, nullo subtrus membranarum plexu textilis, sed infinitis poris tenuissimis peruius, substantiâ interiore albâ.

Hic Fungus videtur nobis tradi per Clusium pro tertia specie generis decimi-sexti Fungorum esculentorum, de quo hæc scribit. Prædi-

ctæ autem Tertiæ speciei duplex est differentia. Nā alia est iunioris & recens natæ facies, alia adultioris. Iunioris porrò figura prorsus orbicularis est, diametrum duarum circiter vnciarum habens, valde in rotundum elata supernè, & fusci admodum coloris, fuliginosique: infernè caua & fornicata,

coloris albi & nullis striis deformati: pediculus illam sustinens binas vncias longus est, aut paulò longior, suprè parte pollicaris crassitudinis, infimâ duorum digitorum. Adultior autem longè amplior est: nam quaternas aut quinas vncias latus est, ternas ferè altus, & in rotundum quasi fastigiatus, coloris supernè ex fusco rufescentis: infernè planus, æqualis, albus, nec vllis striis exaratus: pediculo fulcitur ternas vncias longo, supernâ parte vnciam crasso, infernâ binas, coloris ex albicante fusci. Istam speciem Germani *grawer bülg* cognominant.

Porcini Pauli.

Habet verò hoc Fungi genus aliquot notas ob quas Pauli *ἀμάντας* esse liceat conicere: etenim colore fuliginoso sunt eius species, orbe etiam quarundam tam amplo, vt sæpè humanum caput æquent, pediculo omnium crasso, infra colore nigro virentes. An Fungi porcini Matthioli? An Portæ villæ, Fungi autumnales, Græcis *ἀμάντας* vocati, Latinis Suilli; Neapolitanis Silli & Ammoniti, Apicio Farnei Fungi à Farno Roboris genere? An Corn. in Paulum, Boleti, nomine latino apud Germanos seruato, contracto tamen, & ex trisyllabo ferè monosyllabo facto: *bålg* enim aut *Bolze* appellantur? An Eid. in Diosc. Boleti Plinii, Germanis corrupta voce *Bålg* dicti? An rursum in Gal. de comp. med. sec. loc. Fungorum terrestrium genus, spongiis marinis simile; Fungi suilli? An Lob. Ic. Plant. tom. 2. p. 273. nemorum Funguli? maior ibi depictus. C. Bauh. pin. Fungus 22. siue Augusti mensis: An Fungi 8. genus Tragi: 6. & 7. genus Leoniceri?

Menfe Septembri inueni fungum porosum Genevæ locis siluosis & paludosis. Binos interdum Bisantii (vbi abundant) reperi. Ibi ab Italis elixabantur, sale condiebantur, & in Hiemem reponabantur, quos cum edere cupiebant, oleo iucoquebant. Limaces hos appetere, à fide dignis intellexi.

Locus & Tempus

Cæterum, decimus-sextus vescus Fungus Clusii apud Vngaros in hunc modum apparari solet. Repurgatus conciditur, frusta, paululum in clibano exsiccantur, deinde in aqua elixantur: iis deinde exemptis, panis vulgaris, quo videlicet familia uti solet, taleæ supra craticulam tostæ, in prædicto iusculo coquantur, id demum iusculum cribro farinario secernunt: postremò, huic condimento [quod nec tenuè nimium, nec crassum nimis esse debet] elixa fungi frusta imponuntur, additoque aceto, Piperis, Gingiberis, atque Caryophyllorum aromaticorum polline eduntur. Tenuis autem fortunæ homines & rustici, illo cum Panici semine pulvis instar decocto, & Pipere denique insperso, vescuntur.

Qui vulgò *Porcini* Matthiolo dicuntur fungi, prius elixi, ac demum farinâ circumliti, & oleo vel butyro frixi, magnam cum palato ineunt gratiam. Verùm hi non adèd tuti sunt, quòd in suo genere perniciosi plures, quàm in aliis reperiuntur. Cæterum periculosi ac malefici à peritis & oculatis viris facillè dignoscuntur, cum à terra & cortice purgantur, incidunturque decoquendi. Nam cultello dissecti illico [vt Plinius inquit] dilutus eius aduenit rubor, rancidus subinde aspectus, liuidus intus color, rimosa stria, pallidum per ambitum labrum: postremò accedit nigredo, & ita protinus computrescunt. Quamobrem rectè scribit Auicenna lib. 4. fen. 6. eos nocentiores esse, qui nigri, vel virides, vel in nigro putrescentes videntur. Proinde amens quidem, & planè stupidus & stipes fuerit is qui tam repentinas mutationes viderit, & non cognouerit his notis eorum virus pateferi. Sed accidit plerumque vt illos potissimum Fungi interimant, aut saltem in magnum discrimen adducant, qui eos super ferrea craticula, aut prunis, calentibusque cineribus assatos deuorant. Hoc enim modo decocti, cum in taleolas non secuntur, non tam facillè cognosci possunt, vt ii qui dissecti parantur. Adhæc non semper officiunt Fungi, quòd per se lethiferi sint, sed quòd copiosius, quàm par sit, ingerantur. Quandoquidem cum lenti admodum, crassissimi que succi existant, arteriarum oscula usque adèd obstruant, vt conclusis intus spiritibus suffocent. Quod cum probè norint agrestes in Hetruria mulieres, rarissimè Fungos mandunt, nisi Allio & pipere adiectis. Asseruantur Fungi muria, præsertim qui vulgò porcini dicuntur: namque hoc modo parati innocentiores redduntur, amisso lentore.

Noxi & dignoscantur.

FVNGI IN METÆ FORMAM
surrecti, perniciosi.

CAP. XXX.

Vigesimum Fungotum noxiorum genus constituant hi apud Clusium [quod Vngaris Varganya dictum, Germanis verò *Bålg*, perinac decimum-sextum vescorum Fungorum genus:] Huius variæ etiam sunt species Clusio, quæ circa Calendas Septembris in cædiuis siluis nascentes reperiuntur.

Eccce 3

RVNGI SEPTEM PERNICIOSI, FORMA
ad Fungum porosum multum accedentes.
CAP. XXXI.

Vndeicifimum perniciosorum Fungorum
genus hoc Clusio est, quod Germ. *Binsling*

appellant, secundum vias & in quercetis nascens circa Calendas Septembris. Huius autem multae sunt species, omnesque perniciose praesentemque interdum mortem iis inferentes qui vescuntur, quia similitudine, quam cum 16. genere vescorum (Fungo poroso) habet, illecti, illos ab innoxis discernere non sciuerunt.

Species

Prima quam prior imago exprimit, valde gracili subnixa est pediculo binas vncias aut amplius longo. sustinente ipsum Fungi corpus orbiculatae figurae, sescunciam latum, aliquantulum in supinam partem inflexum, coloris ex flavo, rufo, fuliginoso, commixti supernè, ex pallido fusci infernè, & multis striis exarato.

Altera amplior est, nec adeo gracilem habet pediculum: orbiculatae etiam est figurae, paululum supernè tumescens, & coloris vel rufi, raris quibusdam maculis conspersi, vel fusci omnino & fuliginosi: infernè autem pallidi, frequentibus fuscis maculis notati, vel ex fusco pallidi omnino, nec ullis striis distincti.

Tertia species, Fungi in metam fastigiati tertiam speciem plurimum imitatur: crasso etenim praedita est pediculo, vnciam longo, corpore in metam assurgente, vncialis magnitudinis recens nata, & ex cineraceo fusci coloris: adulta autem binarum vnciarum, colorisque magis exalbidi, & notis quibusdam distincta, lacera & hians.

Quarta species, duplex esse videtur: nam vel infra duarum vnciarum magnitudinem consistit, crasso corpore, gracilioreque pediculo praedita, supernè ex atro rufescentis coloris, infernè flavi, frequentissimis parvis maculis inspersis: Vel trientalem magnitudinem adquirit, crasso & protuberante corpore, fusco supernè, & scissuris quibusdam albis lacero: infernè ex flavo pallescente, striarumque experte.

Quinta species, latis informis est, tuberis [dum iunior] figurae, supernè valde fusca, infernè rubra, satura & nigricans, circa oras flava & ochrea colore, binas vncias lata: in adulta magnitudo amplior, quatuor videlicet vnciarum, orbiculatae paene figurae, per intervalla protuberantis supernè, & fusci coloris, in quo dilutior rubescens color quibusdam locis elucet: infernè autem ex rubro atrio atque obscuri, striis carente pediculo valde crasso, inaequali & fusco, ipsum autem Fungi corpus confRACTUM caerulei, virescente intercepti, est coloris.

Sexta species, magnum Cyclamini tuber valde refert, tum amplitudine, tum colore, & inaequali rotunditate: infernè autem parte ochrea colore est, venis quibusdam rubescentibus, aut subfuscis distincto, nullis tamen striis. Hanc speciem Vngari *Baba Varganya* appellant.

Omnium autem amplissima est septima species, ut quae sesquipalmaris sit, inaequali tamen ambitu, supernè magna ex parte purpurascens coloris, cui permixti sunt rufus & fuliginosus: ipsum internè corpus subcaerulei coloris, ut etiam pars supina cui pediculus inhæsit: reliqua pars inferior flava est, binis aut ternis magnis maculis rufis infecta. Iunior verò & primum emergens, longè minor est, duarum videlicet vnciarum duntaxat, supernè & infernè eiusdem cum Adultiore coloris. Addit Octavus & describit Clusius Fungum quemdam dubium quem ad Fungi in metam formam surrecti species referri posse censet.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 29. siue orbicularis secundum vias & in Quercetis Autumno nascens: Fungorum noxiorum 19. genus, Clusii Huius C. Bauh. quinque facit species, sc. primam, secundam, tertiam, quartam, & quintam dubiam Clusii. Eiusdem quintam speciem constituit Fungum noxium 30. tuberis figurâ. Sexta Clusii species est ipsi Fungus noxius 31. Cyclamini radicem colore & formâ referens. Septima verò Clusii species, est ei Fungus noxius 32. omnium amplissimus purpureus.

Synon.
C. Bauh.

RVNGI PLVRES SIMVL ALBI, AD ARBORUM radices, esculenti.

CAP. XXXII.

ET hi Fungorum esculentorum Clusii genus faciunt, sextum sc. Exigua autem est in sexto esculentorum Fungorum genere Clusii diversitas: aut si quæ est in magnitudine differentia, eam ex ætate duntaxat provenire arbitrat author. Hoc autè peculiare habet istud genus, quod non singulare, sed confertim plures simul ple-

Descriptio

rumque crescunt: nam vel bini ternive simul coniunctim nascuntur, vel etiam quini, senive, aut plures.

Sunt autem omnes ferè orbicularis formæ, planæ tamen, infernè parte albi, & striati, supernè aliquantulum protuberantes, mediâ autem nonnihil depressi, ut umbilicum exprimere quodammodo videantur, colore magis fusco quam infernè. Minores circiter vnciam lati sunt, aut paullo ampliores: Medii, binarum vnciarum latitudinem adquirunt, vel explent: Maximos, quaternarum amplitudinem superare existimat.

Omnes verò hæ Hungarico nomine dicuntur

Nomina
Locus &
Temper.

Szil fa termeyvt alya, h.e. ad Vltimos nascentes Fungi: tamen si indifferenter, ad Vlmi, Quercus, Cerri, Fagi, Ostriae (quam Galli *Hestre*, Germ: *hagenbüchen* appellat) Berulae, Populi albe & Iuglandis radices, aut earum deiectionum radices siue caudices à nouo Vere in Autumnum vsque, crescant: Germani *Buchenschwammen*/i.e. faginos Fungos nominant. Vngari autem cum, qui ad Ostriae radices nascitur, coloreque magis fusco tinctus esse videtur, peculiariter *Gilvva gyerthyan* fa termeyvt appellant. Magna etiam copia nascuntur in truncis resectis supra dictarum arborum, praesertim vero Vlmi & Iuglandis, si leuiter terrâ, vel etiam solo stramine sepulti & tecti putrescant. Quod valde consonum est cum his quae Matthiolus de populo scribit: cuius verba in studiosorum gratiam, hic adscribere libuit, ne quis vana esse existimet: quae Vngari de Fungi modò descripti natalibus aiunt. Atqui [inquit Matthiol.] sciant velim rei medicae studiosi, Populum albam, humo tenus sectam ad radicem vsque, & aquâ calidâ, in qua fermentum fuerit dissolutum, perfusam, infra quadri-duum Fungos copiosos edere, cui quoque gratissimos.

Synon.
C. Bauh.

C. Bauh. pin. Fungus 7. siue Fungi vmbilicum exprimentes plures simul albi: Fungus in Populo alba Matth. Populnei *αἰγρεῖται* Dod. Fungi esculenti, 6. genus Clusii: Fungi sub Populo nascentes, Turini vocati, subrubentes, pediculo candido, qui in cibis minimè probantur, Cæsalp. Fungi glauci dicti Portæ: bini aut tres vno pediculo prodeuntes, veluti Galli cristæ, odore, comâ veluti villosa.

FVNGI MVLTII EX VNO PEDE, perniciosi.

CAP. XXXIII.

Continetur hi sub 2. Fungorum noxiorum genere Clusii: quod Vngaris dicitur Tuuis alya gomba, Germanis *Under dorn schwammen* (quod nomen Vngarici interpretationem exprimit) quia ad spinarum, quae vetustate corrumpi incipiunt, atque inter dumeta nascuntur. Multae autem eius sunt species, quarum prouentus circiter Calendas Octobris.

Locus.
Tempus

Primae speciei, seni aut septeni nascuntur ex vno pede Fungi, longis & gracilibus pediculis fulti, orbiculato ferè corpore) fornicato tamen, seu camerato infernè) vel semunciali, vel vnciali, colore flauo, quemadmodum ipsi etiam pediculi, qui maculis tamen nigris distincti.

Confertim etiam nascuntur in altera specie, octo aut nouem Fungi ex vno exortu breuiore, & perinde gracili subnixa pediculo, in orbem veluti expanso corpore, quod vnciam & secundiam latum est, supernè pressum, & tanquam vmbilicatum, coloris flauo rufi suffusi: infernâ autem parte flauâ, & multis fuliginosis striis distinctâ.

Rufi coloris sunt, qui confertim etiam in tertia specie nascuntur Fungi viceni & plures ex eodem pede, gracilibus pediculis fulti: ipsius corporis Fungi forma orbiculata est, latitudo inæqualis, pro ætatis forsân vetustate: nam & inueniuntur vngue non maiores, & vnciales, & sesquiunciales, omnes rufo colore tincti supernè, infernè fuscis striis exarati.

Quarta species plurimos habet ex eodem ortu prouenientes Fungos, tricenos videlicet aut plu-

res, pediculo, pro singulorum ætate, breui aut longo suffulto, orbiculatæ omnes figuræ, magnitudine tertiae speciei Fungis pares: colore tamen inter se variant in hac specie: nam vel flaui sunt, multo tamen rufo colore perfusi, aut omnino rufi, sed nonnihil tumescentes & fuscii: infernè autem nigricantibus striis notati. Germani *Stoßschwammen* appellant, quia in ipsis truncis humi iacentibus nascuntur.

Maiorem orbem habent quintæ speciei Fungi,

quippe cuius diametrum sic duarum vnciarum, & quindenarius aut plures ex eodem ortu nascuntur simul, dodrantalibus, gracilibus, candidantibusque pediculis fulti, colore supernâ parte vel rufo vel ex rufo dilute albescente, infernâ parte quæ aliquantulum camerata est, subalbidâ, & crassis fuscis striis distinctâ. Figura hic appositâ quintæ est speciei.

Turbinato & quasi in meram assurgere sunt sextæ speciei Fungi corpore, seni pluresque ab eodem exortu nascentes, & oblongis gracilibusque pediculis mediâ parte crassiusculis, intar caulis Ceparum, fulti, latitudinem habentes vncialem, aut duarum vnciarum, supernè cineracei quodammodo ex rufo coloris, aut fuscii: infernè crassis nigris striis exarati.

C. Bauh. pin. hos Fungos distinguit: nam vice-simi secundi generis noxiorum Fungorum, 1. 2. 5. & 6. Clusii speciem refert ad Fungum suum noxium 35. siue ad Fungos dumetorum ex vno pede prodeuntes. Clusii verò 3. & 4. speciem, ad Fungum truncis humi iacentibus innatum, plures ex eodem ortu producentem.

Synon.

FVNGI ALBI LVCENTES, EX VNO principio plures ex radicibus arborum.

CAP. XXXIV.

In cariosis arborum truncis occurrunt Fungi ex vno principio plures: longis pediculis indentes, emaculati vndique candoris, etiam per membranas animalculorum morsuunculis & arrosionibus obnoxias, maiusculi, tenues, lentore viscido superius obducto nitidi.

Descriptio

His similes ex vno pede plures, inueniuntur liuidi, variorumque colorum, etiam longis pediculis nitentes. Ex horum etiam genere sunt, quorum meminit Ruellius, dicens ex pituita radicem in nemoribus Fungos nasci, &c.

FVNGI MVLTII EX VNO PEDE, clypeiformes, lutei & rubri,

CAP. XXXV.

Fungorum clypeiformium, perniciosorum luteorum forma plana quidem est, sed rugosa & per horas reflexa, flauo coloris, pediculis fuscis.

Locus:

Alia di-
uersitas.

Innascuntur
plærumque pu-
tridis lignis,
aut asseribus
vetustarum æ-
dium rustica-
narum & sta-
bulorum.

Iisdem locis
& secundum
rusticorum ca-
sas inueniun-
tur etiam alii
eiusdem quid-
em formæ
planæ & orbi-
culatæ, sed qui
non sunt reflexi,
ac quorum
etiam aliqui
per oras crenati.

Inueniuntur adhuc alii his non valdè dissimiles
in aruorum aggeribus, sub sepibus, rubri colo-
ris, quorum nonnulli nullo peculiari odore
sunt præditi: alii verò Moschi odorem quodam-
modò referunt.

Synon.

C. Bauhin pin. Fungus noxius 23. siue Fungus
clypeiformis maior: Fungus alter venenatus
clypeiformis olidus Lobel. belg. tom. 2. p. 306. &
Ic p. 272. Fungus alius clypeiformis perniciosus
Clus.

FVNGI SVpra LAPIDES.

CAP. XXXVI.

Fungus
lyncurinusLapides
fungiferi.

DE Fungo è lapide lyncurio enato quæ Her-
mol. scribit cap. 1. huius libri habentur. Ea-
dem & Ruellius pro suis venditat. Similia &
Porta villæ lib. 10. c. 70. tradit de Fungorum ge-
nere è saxi nato. Commemorat & Bapt. Fiera in
cæna Fungum lyncurium.

Tanta intercessit quondam gratia Fungis cum
mensis in Italia, vbi eorum frequentissimus
est vsus, vt Neapoli inuenti sint lapides, qui de-
fossi, & in cellas vinarias translati, terrâ aliquan-
tulum operiti, & subinde tepidâ aquâ inspersi,
intra quattriduum Fungos non ingratos pro-
crearint. Hos lapides & Romæ & Neapoli se vi-
disse iactat Matthiolus, ibique magna seruari di-
ligentia, nempe quorum merito quolibet tem-
pore Fungos edant.

Tantus igitur fuit hominum luxus, gulositasue
vt pro habendis quotidie fungis, lapides quosdâ
excogitarint, quos in cellis vinariis summâ curâ
seruabant, & eos terrâ cooperiebant, super quos,
singulis 8. vel decem diebus, Fungi nascebantur,
de quorum natura ac malignitate tradit Galenus
lib. de attenuante diætâ cap. 9. vbi omnium ole-
rum, pessimos esse Fungos scribit, inquit Ama-
tus.

Castor Durantes quoque meminit Fungorum
supra petras prouenientium ex irrigatione aquæ
tepidæ.

Tartusi
fungari
imper.

Per. Imperat. Tuberæ fungifera (Tartusi fun-
gari) consistentia sunt congeneri ac simili cum
tuberibus esculentis, sed duriora magisque fibra-
ta. Magnitudo horum multiplex, & sunt qui cen-
tenarum librarum pondo superant. Fungos
educunt Vere & Autumno. Quidam modicè hu-
mectata sub terra condunt. Nimiùm enim made-
factâ marcescunt.

Synon.
C. Bauh.

C. Bauh. pin. Fungus 33. siue Fungus in saxi

proueniens: Fungi è lapidibus Matthioli: Fun-
gorum postremum genus è saxi Portæ: Fungus
in lapide fungoso Neapoli: Camerarii in Matth.
germ. & Cæsalp. Fungus petrosus Imper.

Ex hoc Fungos toto anno nasci, si aqua irri-
getur etiam domi asseruato, crescereque in dies
continua fertilitate, pediculis in lapidem indura-
tis, attestatur quoque Cæsalpinus. Porta scribit
hunc Fungum ad esum præcidi, alium subnasci,
semperque nouum produci, septem diebus per-
fici: sexies anno demeti: terrâ dodrante lapidem
operiri: ex Vesuuio, ex Fageto, ex Parthenio, ex
Gargano, & celsioribus montium partibus as-
ferri.

FVNGVS RVGOSVS, VEL CAVERNO-
sus, siue Merulius niger & albus.

CAP. XXXVII.

Autiori-
bus men-
sis expetitus
reponitur etiâ
exsiccatu vt
alienis mensi-
bus gulæ ser-
uiat, formâ
turbinatâ, to-
tus circûqua-
q; scrobiculis
peruius, vt fa-
uos apû imi-
tetur, ex albo
nonnihil ru-
bescens, fuluus
aut niger: in-
teriori cæte-
rùm parte to-
tus cauus, al-
bus & velut
farinaceo.

quodam læuore aspersus: pediculus verò qui
Fungi corpus sustinet, infima parte crispus, totus
albus, cauus quoque.

Quandoquidem verò Clusius horum Fungo-
rum quatuor species obseruauit, lubet etiam ea-
rum descriptiones subiungere, quæ sic habent.
Prima pollicis extremum articulum rariò superat,
valdè rugosa, & quasi faui instar in cellulas di-
stinctâ membranaceâ cute, coloris albicantis,
quasi fuligine infecti, præsertim illius venæ ru-
gosæ & prominentes, pediculo, quo nititur, cauo,
vt & totum Fungi corpus. Altera, priorem ma-
gnitudine non multum superans, aliquantulum
contractior est, & pyri in clybano cocti instar
rugosa, vel potius tuber aut radicem Aristolo-
chiæ rotundæ vetustate contractam & multis ru-
gis præditam, valdè mentitur, coloris ex rufo
fusci: cuius rei causa Germani Braun Mau-
rachen cognominant. Tertia primæ formâ non
dissimilis, sed duplò maior, orbicularis plærumque,
præter pediculum quo sustinetur: interdum autè
in trium vnciarum longitudinē, æqualemque aut
ampliorum crassitudinē, excreuit, eiusdem
cum prima coloris, nec minus quam illa rugosa,
& veluti in cellulas distincta, internè etiam caua:
Germanis Erod. Maurach dicitur. Quarta
recens natæ figura quodam modò ad tertiam,
quæ orbicularis est, accedit, sed rugis magis tur-
batis & compressis, vt in secunda, color etiam ma-
gis candicans, & pediculus longior. Paulò adu-
tior verò, in longitudinem excreuit, metæ instar,
aut pilei, siue Petasi germanici longioris, qui
limbo

Species en
Clusio.

limbo caret, cuiusque apud eos vsus duntaxat hieme, foris etiam rugosa, & in cellulas distincta, quæ colorem pallecentem veluti fuligine quadam infectum habet: internâ autem parte caua & hiant: Germani illam *Maurachen* nominant. Et hæc Clusius de primi generis Fungorum esculentorum quatuor speciebus, colore & magnitudine differentibus, quas Vngari *Szemerchyex* vocant, Germani *Maurachen*.

Videtur porro ipsi hic Fungus is esse, quem Dalechampius spongiosum cognominat, in asperis & saxosis nascentem, sæpè tamen ad Cattaneorum radices, colore fuluo, corpore spogioso, figura in metam desinente, suauissimi gustus: quam ob rem in delitiis haberi variis modis præparatum, vt hominum palatum variis condimentis oblectatur. Gallos vocare Morilles, inde fortasse, quod ad Mori fructus figuram nonnihil accedat, vt & cum quem Bapt. Porta à Neapolitanis Spongiolas appellari scribit, à spongiarum similitudine.

Scripsit de Fungis & Tuberibus duo capita Dioscorides quorum prius *ὑδρῶν*, h. e. Tuber vocauit, quod meâ sententia, inquit Tragus, *Morchellen* dicunt Germani. Estque ea mihi Tuberum & Fungorum prima species, quæ rotunda est pileoli instar, foris foraminulenta, non aliter atque fauus mellis, coloremque canum obtinens: Galli *Truffes* vocant, nonnulli, vt Theophrastus testatur, *Garanea*: Serapio cap. 236. *Ramech*.

Fungos, quos *Morchellen* vulgò Germani appellant, Cornarius in *Æginetam* Dolab. lib. 1. cap. 77. in Diosc. & Gal. 2. alim. eos esse existimat quos Græci *Amanitas* vocant.

An Fungi Spongioli Hermolai, Ruellii, Tragi & Lonicæ?

C. Bauh. pin. Fungus 1. siue porosus: Fungorum 1. genus Trago, Lonic. & Matth. germ. Fungorum præcipuum genus Gesn. coll. Spongiola nonnullis Dod. & Imperat. Neapolitanorum Ponæ: Fungi fauaginosi, siue Fungi rugosi, fauis mellis similes Lob. Ic. Plant. tom. 2. p. 274. & hist. belg. Fungi rugosi Cast. Fungi præcoces Dod. belg.

Nascitur prima Clusii species apud Vngaros & in Germania plerumque sub Abietibus, in dumetis atque pratis, sed in his altera præsertim: tertia verò & quarta sub Quercubus magna ex parte, mense Aprili vsque ad Maii finem: & ab eo tempore euanescit, nec vsquam apparet, vnde vulgato proverbio apud Germanos dici solet *Sünnist zu wie die Morchellen im Meyen*, hoc est, Non aliter atque Tuberâ Maio mense crescis & augeris. Merulii nigri abundant in syluis Abietum & Picearum inter Montbelgardum & Porentrum.

Per vniuersam Germania aded in delitiis est hic Fungus vt filo traiectus & in corollas compositus è clauo suspendant, & adseruent, vt etiam media Hieme eo vesci possint. Aqua feruente bullitur, posteaque aromatibus è butyro conditus cibis apponitur. Recens verò apud Vngaros assari solet supra craticulam, vel ex oleo decoqui, sed etiam resiccatus torreri potest, prius tamen macerari non oportet.

FVNGVS CANDIDVS, CRISTATVS, CAP. XXXVIII.

FVngi autumnales antiquis indicti qui vulgò Galluci dicuntur, candoris immaculati, bini Tom. III.

aut terni ab vno pediculo iuncti, formâ non rotundi, sed veluti galli cristæ, vnde nomen sumplisse suspicatur Porta villa lib. 10. cap. 70. sunt croci odore, comâ uelut villosa.

FVNGVS RAMOSVS FLAVVS

& albidus.

CAP. XXXIX.

Substantiâ Sest cum cæteris Fungis parili: sed figurâ longè aliâ. Nam ex vno gemino-ue crasso tronco in alios minores, hi in alios adhuc minores, ad minimos vsque creberrimis & anfractuosis segmentis Corallii fruticis in morem, sed longè densiore stipatu, finitur. Est & varietas quæ-

dam. Nam alii in tenuissimas ad extremum venarum instar hepatis diuisuras abeunt: alii in corallii aut paleæ crassitudine subsistunt. Colore sunt aliâs flauo, aliâs albedo. Et hic curiosiori palatui expeditur.

Hoc fungi genus [Fungorum esculentorum Clusii genus vndeicesimum] quod diuersæ à reliquis est formæ, eiusque elegantis, Clusius in tres species colore inter se differentes, nonnihil etiam formâ, diuidi posse arbitratur.

Vndeicesimum Fungorum esculentorum genus hoc Clusii Vngari *Szarwas gomba*: Germani *zigenbart* oder *Geißbart* (quod idem est, vtræque enim vox caprinam barbam significat) tum *Schäberling* appellant: nonnulli etiam *hirschling* eodem quo Fungos villosos nomine. Porro affinitatem quandam habere videtur cum illis Fungis quos Porta è saxis ex Gargano monte erutis nasci scribit, non pileatos, sed turiones vt asparagos, & in ramos diuisos.

Huc pertinere existimo Fungos digitellos à digitis dictos, quorum meminere Hermolai & Ruellius, itemque Lonicus, licet non demonstrent quid velint.

Matthiæ in Diosc. secutus Lonicum, miscet Fungum *manine* cum fungo *Kheling*: melius autem fecisset si distinguere Tragus fuisset imitatus. In hist. germ. vocat *hendelschwam*.

Huc igitur referimus quoque Fungorum, 5. genus, Digitellos (*hendelschwam*) luteos prorsus, partim ex albo pallidos & roseos Tragi. Digitellos siue Maninas vulgò Casalpini.

Quare hallucinari videtur C. Bauh. pin. distinguens inter Fungum 19. esculentum Clusii, qui ipsi est Fungus 29. siue ramosus Imperati: Et Fungos digitellos autorum iam allegatorum, qui ipsi sunt Fungus 31. siue candidus digitatus minor. Nec hinc fortè eximendus Fungus 30. siue digitatus maior, Eiusdem.

Fffff

Locus & Tempus

Fungus ramosus Autumno ante Vergiliarum occasum prodit in umbratis sylvis. Digitelli Tragi in humectis & viginosis silvis reperiuntur: gaudent iuxta putrida ferè ligna provenire. Fungus escul. 19. Clusii Septembri mense sub Corylis nasci gaudet.

Succosi sunt Trago digitelli eius iudicio frigidis, ac improbe difficilisque concoctionis & prorsus insalubres.

FVNGI RAMOSI ARGENTEI.

CAP. XL.

Locus

In putridis deiectionum arborum caudicibus crescit, quod Clusio vicesimum quintum Fungorum non esculentorum, immo perniciosum genus est, circa Calendas Nouembris. Hoc Vngari *feyer szarnas gomba* à candore cognominant: Germani *wild hirsching*, i. e. siluestrem ceruinum Fungum, ad eius differentiam, qui pro Fungo ramoso descriptus est.

Semipedalis magnitudinis est hic Fungus aut amplior, elegantissimæ formæ: nam fruticosus & in innumeros quodammodò ramulos diuisus, candoris immaculati, quorum nonnulli abiectionum ramulorum figuram exprimunt, adèd ut si splenderet, ex puro puto argento conflatum quis æstimare possit: aliquando nullum habet pediculum, sed ipsi deiectionum arboris caudici inhaerent: interdum fescunciali nititur pediculo.

Synon.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 40. siue ramosus candidus: Fungorum noxiarum 25. genus Clusii figura habetur Exot. hist. ap. alt. in fine.

Varietas.

Huius generis obseruauimus Fungum digitatum nigrum veluti cornua exprimentem.

FVNGVS GALLINELLA DICTVS.

CAP. XLI.

Descrip.

Locus & Tempus.

Fungus Gallinella antiquis indictus, secundum traditionem Portæ de villa, parua est forma, Spongiis, vel nascentibus Porris similis, quatuor digitorum longitudine. Nascitur Autumno locis umbratis.

FVNGI DELICATISSIMI SAPORIS.

CAP. XLII.

Synon.

Vltra Balatonem lacum Vngariæ, in parua insula cui nomen *Fanot* Simidiensi Comitatu, Aprilimense nasci intelligebat Clusius alterum genus Fungorum esculentorum delicatissimi saporis, cuius nomen ipsi indicare nemo poterat, sed illis similis esse ferebatur, qui inter perniciosos & lethales Fungi fœtidi serpentine vocantur, & ab Vngaris *Kygo gomba*, à Germanis *Natter schwamen* dicuntur: pyramidalis tamen dodrantalique apice & angusto hunc Fungum esse.

C. Bauh. pin. Fungus 2. siue apice pyramidalis & angusto: Fungi esculenti alterum genus Clusii.

FVNGI TRES FOETIDI SVB CORYLIS, serpentine dicti, perniciosi.

CAP. XLIII.

Locus & Tempus.

Decimum sextum Fungorum noxiarum genus Clusii faciunt hi, de quo ait: Extremo Sextili provenit sub Corylis, fœtidi admodum odoris, quod *Rygo gomba* Vng. Germ. *Natter schwamen*, quasi serpentinum siue colubrinum Fungum, appellant. Eius porro tres species obseruantur magnitudine pænè inter se æquales, sed colore & formâ dispares.

Prior oblongo gracilique fulcitur pediculo, qui insidet initio veluti ouum exalptum: vncial-

lis magnitudinis, coloris albi fuligine perfusi externâ parte, nigri striati internâ & supinâ: dein, oras explicans, fescuncialem amplitudinem adquirent, in pilei, paruique galeri similitudinem formatam, albi superne coloris, frequentibus fuscis maculis distinctam, atque ipso fastigio veluti fuligine infecto.

Altera longo, gracilique pediculo sustinet Fungi corpus, parui galeri figura formatum, vix vngue maius, initio dilutiore fuligine infectum: fescuncialis autem magnitudinis cum adoleuit, galeri etiam formâ, colore superna parte atrâ fuligine tincto: internâ autem, instat fornicis camerata, & nigris striis exarata, quemadmodum & iunior.

Synon.

Tertia corpus, eiusdem cum superiore magnitudinis, valde laceris est oris, & quodammodò in lacinias diuisum, rufi interdum coloris supernè, fuliginosis striis notatum internè, nonnunquâ autem albi coloris fuligine infecti supernè, & nigris striis exaratum internè: aliquando etiam internâ & supinâ parte adèd inuersâ & reflexâ, surrectisque lacinias, ut florem aliquem exprimere vel mentiri videatur.

Aliud Fungorum genus sub Corylis proveniens venenatum, ex Clusio quoque postea trademus. De quo hoc capite agimus est C. Bauhin. in pin. Fungus noxius 26. siue Fungus oris laceris & in lacinias diuisis.

FVNGVS CORALLOEIDES

cancellatus.

CAP. XLIV.

Nobilis vit Descrip.

N. de Caluias Peirets toparcha misit ad me (inquit Clus. Exot. in appendicis alterius Auctario in fine) Fungum admirabilis texturæ Nascitur autem ipso referente, Belgenteriensis agro, tum in silvis, tum inter harundines secundum fluuiolum confitas, gallinacei oui forma, dum è terra primum

erumpit, colore prorsus niueo, radicemque habere ait tenuem, candidam, in multas fibras valde tenues diuisam, qua firmetur & alimentum sibi necessarium attrahat: ouum autem illud siue voluam, dum maturefcit, sensim disrumpi & dehiscere, & inde exilire, tanquam marsupium aliquod, distinctione cancellatim reticulatâ constans, & in obliquos veluti ramos inuicem sese secantes atque summâ parte in vnum coeuntes formatum, rubri coloris: ut totidem corallini rami simul implexi videantur: sed admirabilem illam externam venustatem & elegantiam prorsus deformari & corrumpi à fœtidissimo quem exhalat odore: illum autem odorem oriri suspicabatur à crasso cineraceoque quodam liquore rubentes illos ramos supina parte obsidente, quem

quem, simul atque ex sua volua exclusus est Fungus, varii generis parua insecta mirificè appetunt, & tandem etiam absumunt, omnem alium cibum præ isto spernentes : imò multos alios Fungos, quos alioqui optimos esse credunt & in deliciis habere solent. Inter perniciosos autem Fungos hoc etiam genus referendum esse, nemo ut opinor, inficiabitur : &c.

C. P. not.

C. Bauh. pin. inter Fungos noxios quadragesimum tertium facit, vocatque Fungum rotundum cancellatum : Fungum lupi crepitum vulgi, efflorescentem Columnæ. Hunc C. Bauh. a Fungis puluerulentis distinguendum haud censet, licet eum & Clusius, & Columna peculiari figura expresse-rint, & ipsemet hunc ab illis diuersum pronunciarit.

FVNGVS INTYBACEVS, ET ALIVS
interaneis vituli similis, cinereus.
CAP. XLV.

Descrip:

Memorabilis est magnitudinis & formæ : planus & compressus, d metiente sesquipedali, ex foliis totus, aliis incumbens, aliis subeuntibus confarcinatus : Intybo crispo haud ineptè comparaueris : singulares foliosæ portiones cristatis crispisque oris, in quas radia ab in-

fertione producantur, pedunculos imitati : color parte supinâ veluti cinericeus, pronâ albus : inuersus porosus apparet, stellamque marinam arborestem egregiè exprimit. Odor haud ingratus. Substantia lignosior quàm ut in cibos venire possit, mense Septembris repertus :

mense autem Augusto non ita durus obseruatur, quem quidam edulem dicunt. Nascitur in siluis.

An arborum Fungi Auriculæ Iudæ facie, Lobelio : Eius Iconem nimis imitatus est pictor, nostrâ plantâ neglectâ cui cristatæ & crispæ oræ.

Locus.

Tempus.

Huc iam pertinere arbitramur Fungi 7. genus Tragi, quod in siluis Augusto mense reperitur, prope radices Quercuum, magnum quidem, & formam interaneorum vituli representans, incani & plumbei coloris, ac à nonnullis more aliorum Fungorum decoquitur : Germani *Eichschwemme*, & à forma *hasen ohrlin* / h. e. Lepusculos nominant. Lonic. fungos lepusculos : Matth. germ. Fungorum genus nonum : Gesn. coll. Fungi genus magnum.

FVNGI MONSTROSI, VASTÆ
amplitudinis, esculenti, coloris vel
ex rufo nigricantis, vel ex albo
nigri. CAP. XLVI.

Monstrum veriùs Fungi quàm Fungum censendum iudicat Clusius yicesimum primum
Tom. III.

genus suorum esculentorum Fungorum ; quia adeò vastæ interdum est amplitudinis, ut integram etiam *μικροφάνη* familiam explere & satiari possit : nam refertur circa Levva Domine- rum Dobo oppidum, in extremæ Vngariæ limitibus Croatia vicinis, tantâ nonnunquam amplitudine excrecere, ut bigam faciliè expleret, præsertim, ut aiunt, si quis præteriens [quod superstitione non caret] admirabundus subsistat : imò (quod magis ridiculum) asserunt nonnulli, conuiuiis proscindendum esse, ut in tantam molem excreseat, alioqui manere in ea magnitudine, quâ primum conspectus est, quasi agrè ferentem se negligi.

Nascitur autem in Vngaria sub extremum Autumnum, vel circiter diem D. Michaeli sacrum, ad Quercuum radices. Vocatur ab Vngaris *Bos fros gomba* : à Germanis *Scheberling*.

Locus. & tempus.

Si quis porrò Fungos ferè sine pediculo cum hoc monstroso Fungo conferat, non sine causa forsitan existimabit, illos esse huius generis nondum adultas species, adeò illi ad istius formam accedunt.

Considerandum autem est, an similis fuerit Fungus, qui (referente Diodoro Cassio Nicaeo) Traiano Cæsare aduersus Decebalum Daciæ Regem proficiscente, ingens latinis literis inscriptus circumferebatur à Barbaris.

Eum certò esse concludit Clusius, quem Porta à Neapolitanis Gallinaccia appellari scribit, tantæ magnitudinis, ut sexaginta libras interdum pèdat, sufficereque possit ad vniuersam familiam pascendam. Portæ verba sunt hæc : Est Fungorum species antiquis indicta, Neapolitanis Gallinaccia vulgò nuncupata, mirabili protectò forma, ut nescias cui assimiles : ad magnam crescit altitudinem, ut brachiis diductis vix homo complecti possit, pondus sexaginta librarum, non orbiculari formâ, ut cæteri, sed veluti manus in digitos plures diducta, ut Quercus frondibus assimiletur, albus, callosus, ut vix integro vniuersa familia velci possit.

C. Bauhin. pin. tamen dubitat an Gallinaccia Neapolitanorum Portæ sit Fungi esculenti genus 21. monstrosum Clusii, quod ipsi est Fungus 32, siue maximus Vngaricus.

FVNGI LARICVM MAXIMI LVTEI
esculenti.
CAP. XLVII.

FVngi non tantum humi proueniunt, sed & in arborum caudicibus, qui omni ferè periculo vacant [dummodò non sint arbores noxiæ] quod è cortice proflant : cui nec ferrum, nec tabefactus pannus, nec serpentis cadaver subesse potest. Ex hoc genere quidam, præter Agaricum, Laricibus innascuntur in Ananiensibus montibus, triginta librarum pondere, aureo colore, per ambitum dissecti, in cibis gratissimi, nullo amarore præditi, licet Agaricus ab eadem arbore productus sit amarissimus, inquit Matthiolus. C. Bauh. pin. Fungus 26. siue lariceus aurei coloris.

Fungus auritus Inglandium, albicans.

Rechinole species Fungi coriacei figura foliacei, quæ ab vno pedicello, in curuaturam abit, in ambitu Rosæ dimidiatæ instar dissecta. Pars inferna, reliquorum Fungorum in mo-

Ffff 2

rem striis foliaceis secta. Nascitur in arboribus, specialiter in Nucibus, colore albicante. Fer. Imper. lib. 27. c. 6. An species aliqua Fungorum plurimum simul alborum esculentorum, eorum sc. qui ad Iuglandis radices proueniunt?

Fungus lignosus arboreus ad furfures.

FVNGUS quo, autore Imperato, ad abstergendos capitis furfures utitur, de lignosorum Fungorum genere est, magnus & maximi capitis medietatem adæquans. Nullo pediculo nititur, sed arboribus immediatè affixus hæret, diuisuras infernè manifestas habens, quarum ope furfures decutiuntur.

An Hermol. coroll. 698. Fungi quibus strigilium vice tonstrina utitur? C. Bauh. pin. Fungus noxius 4. siue ad cutim extergendam aptus: Fungi igniarij species, quæ in tonstrinis pro strigili utuntur, Cæsalp.

Fungi Castanearum Lacinie dicti.

FVNGORUM, qui Lacinia priuatim dicuntur è Castanea, magnitudine spectabilem, ut singuli sufficiant, meminit Hermolaus loco supra citato, & post eum Ruellius.

Fungus villosus arboreus, coloris ochræ, tinctorius.

Descript.

FVNGUS villosus dictus Imperato, mediocris magnitudinis est, duobus pugnis simul iunctis ferè æqualis, vndique tunica mucosa obiectus, quæ in villos disingitur breues, quorum longitudo ipsam tunicæ crassitudinem æquat. Interior quoque substantia villosa est, quæ arbori adhærens in filamenta, quæ ex corio emergunt, quaquaversum terminantur. Colliguntur ex arboribus pomorum, colore intus ochræ, qui exsiccati nigrescunt. Utuntur mulierculæ horum decocto ad tingenda velamenta lugubria.

Locus

CAVATUR PUNCTA CAVATUR

FVNGI ARBOREI AD ELLYCHINIA.

CAP. XLVIII.

Descript.

EX Iuglandibus colliguntur Fungi, truncis annosis adnatis, substantiâ callosâ, lignosaque, in ambitu & fibris rectis contextâ, in meditullio molliore, in qua [si rectè memini] vix vlla apparent fibrarum vestigia: color foris cinereus, intrinsecus obscurior ad fuscum inclinans: præparatione autem assequuntur molliem illam, & ignium rapacem vim, quos depopulantes ipsorum substantiam ad extremum fouent.

Ruellius Lac. & Lonic. meminerunt Fungorum arboreorum qui fortè iidem sunt cum iis quos cum Hermolao Igniarios vocant.

Fungi, inquit Tragus, qui radicibus arborum, potissimum Populi nigra adnascuntur, Agiritæ nuncupantur: qui verò caudicibus quarumvis arborum adhærent, Arborei dicuntur, cumque igni concipiendo parantur & vsurpantur, Igniarij, germ. Zünderschwem appellatur. Ad hanc autem vsum adhibentur ea præcipuè Fungorum genera quæ Fagis & Nucibus adnascuntur: ignem enim quem semel conceperunt, non facillè relinquunt. Sunt non pauci qui Fungos hos ad id negotij parare norunt, decoquunt enim illos in lixiuio & siccatos tundunt, rursusque nitro coquunt, hoc enim pacto ad concipiendum ignem aptiores redduntur.

Ex Galeno manifestum esse ait Cornarius fuisse Galeni tempore Fungorum genus aliquod, quod Ellychnion priuatim appellaretur, cognomine ταχινόν, cuius nusquam mentionem fecerit Plinius, quod fortè Romæ nondum in vlt foret. Et licet hodie quoque qualis materia eorum Ellychniorum, quæ ex Tarso adueherentur, fuerit, haud facillè quis dixerit, eò quod res, & nomen perierint: Suspiciatur tamen idem Cornarius Tarsensia hæc ellychnia ex Fungorum terrestrium genere fuisse, eorum videlicet qui similitudinem quandam ad marinas Spongas habent, & quibus etiam hodie ad ignis scintillam ex silice ad chalybem impaeto excussam, excipiendam utitur, quum commodissimè ignis in his Fungis seruetur. Nec de aliis Virgilium loqui credit lib. 1. Georg.

*Nec nocturna quidem carpentes pensa puella
Nesciuerè Hyemem: testa cum ardente viderent
Scintillare oleum: & putres concrevere Fungos.*

Sunt tamen qui Fungos quosdam crescere ac generari sibi imaginantur in lucernis, dum pluuia tempestas instat, Seruum Grammaticum sequentes, qui hunc locum exponens ait, Nam ut dicit Plinius, cum aer humidus esse cæperit, fauilla quæ cum fumo solet egredi, prohibita aeris crassitate in lucernis residet, & qualdam velut fungorum imitatur imagines. Cornarius tamen Plinium hæc dicere negat: Et nihilominus tum Seruio, tum iis qui illum hac parte sequuntur, fauillam fungum fieri permittit, at ipsi suum commentum placere sinit: modò videant ut istum lucernarum fungum apprehendant, ne aeris crassitate depulsa, vnà cum fumo elabatur, si fortè in vsum assumere velint.

Cæterum ex Fungis terrestribus fiantne Ellychnia dubitamus, suspicamur non fuisse Cornario bene perspectum ex quo fungorum genere fierent fomites ignis, Spongiis similes, dum dicit esse ex terrestrium genere: colliguntur enim in Germania ex Iuglandibus, & præparatione redduntur Spongiis similes. Hos autem fungos esse Virgilij & Plinij Iuternarum non existimamus, ac hac in parte Matthiolo Cornarium reprehendenti assentimur.

An fungus Borsaro Ferd. Imper.? An Fungus Agarico similis Lobelio?

FVNGVS AVRICVLÆ IVDÆ, COLORIS ex cineraceo nigricantis, perniciosus, in Sambuci caudice nascens.

CAP. XLIX.

Est hic Fungus perniciosus primus Clusij, de quo ait: Fungorum perniciosorum primi generis vnicam speciem obseruare memini, licet magnitudo eius vna non sit: sed eam diuersitatè ex ætate oriri arbitror. Quotquot autem conspexi, breuissimo, vel potius nullo pediculo nituntur, sed caudici arboris inhærent, aut singulares, aut gemini, membranaceâ cute constantes, implicata & sinuosa, coloris ex cineraceo nigricantis. Vulgus Auriculam Iudæ nominat, cartilaginea enim & membranacea est substantia, quemadmodum auris. Vngari Boza fatermevvt: Germani holde schwammen appellant, quia in Sambuci caudice nascitur, cum huic arbori primùm proumpunt folia.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 1. siue membranaceus auriculam referens, siue Sambucinus, ut Cast. Fungus ad Sambucum Trago: Auriculæ Iudæ vulgo: Fungorum perniciosorum 1. genus.

Ellychnion
Tarsicum

Contra
Seruum
cuiusque
Auctores.

Corn. nos.

Descript.

Vires

genus Clusii An Fungus auricularis Imperato?

Fungos in Sambuco genitos omnis generis inflammationes & tumores ex aqua rosacea aut vino impositos sedare & deprimere tradidit quidam apud Tragum. Solet is Fungus, ait Clusius, tametsi non esculentus, à plerisque adseruari exsiccat in vsum: nam in gutturis tumoribus, acetum in quo maceratus fit, exhibere solent, ad gargarisandum, & guttur eluendum.

tus fit, exhibere solent, ad gargarisandum, & guttur eluendum.

FVNGI TRES DICTI SPONGIÆ lignorum, perniciosi.

CAP. L.

FVngoium noxiorum vicesimum quartum genus Clusii faciunt hi, quod Germ. hölzschwammen appellant, quoniam Octobri mense, in putridis deiectionum arborum ramis crescat. Tres autem eius species obseruantur.

Species. Prima reliquis maior in maiusculis ramorum fragmentis humi iacentibus nascitur: formâ Fungo Auriculæ Indæ haud valde dissimili, sed colore elegantiore, nempe rubro, vncialis aut duarum vnciarum magnitudinis: interdum plures coherentes, & in vnum corpus veluti coalescentes, valde tamen se remittente colore.

Species. Altera longè exilior est, & vnguis latitudinem interdum non superans, nonnunquam etiam latior, singularis aliquando, interdum bini simul coniuncti, formâ veluti supernè exscalptâ, coloris egregiè rubentis, & aded floridi, vt coccineum prouocare videatur. Inhaeret plerumque tenuibus ramorum humi iacentium, aut corticis illorum fragmentis, in viis obscuris & ab arboribus obfessis, quæ Solis radios adimunt.

Species. Tertia rugoso prorsus est corpore, vncialis aliquando magnitudinis, nonnunquam fuscuncialis, interdum bini simul coherentes vnciam minores, plerumque etiam terni, & illi quidem elegantiore aureo colore præditi, reliqui flauo: adnascuntur similiter tenuibus vel ramulis, vel eorum fragmentis humi iacentibus.

Synon. C. Bauh. pin. Fungus noxius 2. siue Fungus putridus, arborum ramis inhaerens, plurimis simul coherentibus.

FVNGI VENENATI QVINQVE, MVSCARIi dicti. CAP. LI.

Species. **H**ic Fungorum noxiorum generi, quod duodecimum est Clusio Germani stiegenschwammen appellationem dederunt, à muscis, quæ illud valde appetunt, & plerumque illi insident, non sine ipsarum perniciæ, siquidem quotquot degustant, intereunt. Quinque autem tradit Clusius eius species, omnes extremo Sextili in cædis siluis prouenientes:

Tom. III.

Earum autem elegantissima est quam quartam facit, quæ hac tabella exprimitur, cuius ætate duntaxat quoddam discrimen est: Iunioris enim & recens

nata corpus minorem habet orbem, & binas vncias solummodò latum, rubro colore valde saturato instar concreti sanguinis tinctum, per cuius superficiem frequentes exalbidae sunt conspersæ maculæ: Adultior in maiore latitudinem patet, vt quæ quincuncialis sit aut amplior, tumida superne,

rubro etiam colore, sed paulò remissione, quam in iuniore tincta, obscurioribus veluti vndis intercurrentibus distincta, & crebris etiam exalbidis maculis infecta: pediculo autem constat protuberante infima parte, deinde trientem longo, vnciam crasso, à quo infernâ parte crassè nigra striz ductæ in ambitum: bini interdum eodem pede coniunctim nascuntur.

Synon. C. Bauh. pin. Fungus noxius 19. siue muscas interficiens: Fungi muscarii Trago, Cordo in Dioscor. Lon. & Tab. Fungorum noxiorum 12. genus Clusio.

Inuenitur quattuor species in cædis siluis Locus Francosurto ad Mœnum vicinis, vnde rusticæ mulieres lectum, in urbem deferunt venalem, cum non ignorent plerisque empturos ad muscas necandas: nam cum muscæ libenter illi insideant, diuulsam in fragmenta, variis in conclauis locis ante fenestras spargere solent, ad quæ inuitatæ & excitæ muscæ, succum sugunt ipsis perniciosum, & paulò post etiam lethalem.

FVNGI BETVLARVM ALBI, MACVLATI, perniciosi. CAP. LII.

Octauum hi sunt genus Fungorum noxiorum Clusio, quod circa Pentecosten prouenit in siluis ad Betularum caudices & truncos, cuius rei causa Vngari Nyesa gombaya, Germani Birchenschwammen appellant, h. e. Fungum betulaceum.

Species. Orbiculatæ, inquit, pænè est figura, supernè paullo elatioris, albi coloris, leuifulgine adumbrati, in quo maculæ quædam rufescentes: latitudo duarum vnciarum: inferna pars tota alba est, exceptis stris, quæ fuligine infectæ, à pediculo binas vncias longo & gracili ductæ, in extremas oras desinunt.

Synon. C. Bauh. pin. Fungus noxius 16. siue Fungus ad Betulam Trago.

FVNGI PRVNORVM COMMIXTI coloris perniciosi. CAP. LIII.

Hos sub Fungorum noxiorum genere secundo tradit idem Clusius. Sub Pruni arboribus, inquit, nouo Vere nascuntur secundum

FFFFF

genus noxiorum Fungorum, ideoque, inquit, ab Vngaris Szilvva aya nuncupatur, inquit Clusius, qui illius vnicam speciem tradit, numerosam ex eodem pede, nullo tamen pediculo conspicuo, confertim nascentem, variâ magnitudine & formâ: nam Fungorum nonnulli, binas aut ternas vncias lati sunt, atque etiam ampliores, vel orbiculatæ figuræ, aut angulosæ: alii paulò minores, nonnulli vix vnciam lati: omnes coloris ex albo pallido & fusco commixti.

Synon.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 10. siue Fungi ex eodem pede, sed non conspicuo, numerosi.
An Prunuli Trago?

FVNGI SALICVM, COLORE VARIJ, perniciosi.

CAP. LIV.

Deser.

Est hic Fungus confertim nascens, & caudicibus Salicum firmiter inhærens, Lichenis instar in corpus tuberosum excreescens, variâ formâ & magnitudine: nam pleraque tubera vnciam magnitudinem non superant, alia binas & ternas vncias interdum ampla sunt, coloris elegantis & variè commixti: nam in eis & albedo conspicua est, & pallor, & suaue rubens color, & satur, atque etiam flauus, addo his fuscum siue fuliginosum colorem hinc inde ipsis inspersum.

Locus & Tempus.

Quia autem nouo Vere post præmaturas pluuias genus hoc quod est Clusii noxiorum Fungorum quartum, plerumque nasci solet in Salicum caudicibus, ideo ab vngaris Fiz fa gomba, à Germanis verò felber schwammen vocatur. C. Bauh. pin. Fungus salignus Lichenis forma variegatus: Fungorum noxiorum 4. genus Clus.

FVNGI SVB CORYLIS, ORBICVLARIS figuræ.

CAP. LV.

Descriptio

Sextum hi constituunt genus Clusii Fungorum perniciosorum, quod quia sub Corylis crescit, Vngari Monyaro alya gomba vocant: orbicularis autem est figuræ, binas vncias latus aut maior, supernè nonnihil tumescens, extremis oris in supinam partem flexis, coloris ex rubescente fuliginosi, cui albedo quædam permixta videtur, interdum etiam omninò fuliginosi & fusci: infernè nonnihil rubescit, striisque exaratum est, à pediculo gracili, binas vncias longo, in ambitum ductis crassiusculis, fusci coloris.

Synon.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 13. siue coryleus orbicularis. Fungi serpentini foetidi venenati sub Corylis nascentes, quorum antea ex Clusio meminimus, fortè non absque ratione huc sunt referendi.

Inuenitur circiter Pentecosten, h. e. Maio, aut sub Iunii initium.

FVNGI CERASORVM COLORIS VARIJ, perniciosi.

CAP. LVI.

Descriptio

Plures Fungi ex eodem pede nati, imbricatum siue tegularum instar, alter super alterum conferti nascuntur, infima parte vnciam lati, deinde sensim altitudine crescente, ternarum aut quaternarum vnciarum in extremis oris, palmum autem longi. Superna corporis Fungi pars variis coloribus infecta est: nam circa pedem ex albo pallefcit ad vnciam altitudinem, deinde transuersi colores secant, ex flauo rubroque colore commixti, postea flauus: supra illum denud transuersim secant colores flauus & ruber simul mixti: hos sequitur flauus color, qui-

busdam tamen veluti fuliginosis maculis infectus: extimæ oræ saturâ rubedine nitent, quam nonnihil fœdat linea quædam veluti farinâ conspersa: supina verò parte, aut pallefcit, aut flauus est.

Est hoc Clusio perniciosorum Fungorum Synonymum quintum genus, quod Vere nouo in putrescentibus Cerasorum caudicibus nascitur: eamque ob causam apud Vngaros Revves cerefnye fa

gomba, apud Germanos Rersenbaum schwammen nomen inuenit. Est C. Bauhino pin. Fungus noxius 8. Fungus Cerasorum, imbricatum alter alteri innatus variegatus.

Sed & hic Fungus, tametsi hominibus noxius, alicuius tamen est vsus: nam rustici exsiccatum recondere solent, quia illius pollinem cum sale & pabulo mixtum, agris bobus & vaccis salubriter dari, sibi persuadent.

FVNGI DVO LATI, ORIS LACERIS, perniciosi. CAP. LVII.

Hic Clusio sunt perniciosorum fungorum decimum septimum genus, cuius duas describit species:

Primam, dodrantalem amplitudinem habentem, & minimi digiti crassitudine præditum Pediculum, binas aut ternas vncias longum, ex cuius imo plerumque subnascitur exigua proles: orbiculatæ ferè est figuræ, oris in inferiorem partem nonnihil inflexis, colore supernâ parte rufo ad nigredinem tendente, cui flauescens circa medium admixtus est: infernâ pars pallida est, striisque fuliginosis exarata.

Secundam, eiudem cum illa magnitudinis, sed graciliore pediculo præditam, circinatæ etiam rotunditatis, nisi laceras haberet oras in ambitu: in qua color supernè planè luridus, hoc est, ex pallefciente fuliginosus, & venis quibusdam exalbidis maculosus, ipsa Fungi substantia, sub externa illa cute, omninò atra, vt etiam est pars infima, sic tamen vt crassæ nigra stræ obscure appareant.

Hanc speciem Schwarze hor greyllen Germani cognominare possunt, vt priorem Rott hor greyllen. C. Bauh. pin. est Fungus noxius 25. siue Fungus latus oris laceris.

Circiter diem D. Bartholomæo sacrum planis Locus & apertis locis prouenit Fungorum hoc genus à tempore Germanis hor greyllen appellatum.

FVNGI VELVTI IN NODVM COLLE- cti, variis coloris, perniciosi.

CAP. LVIII.

Sunt hi & perniciosorum Fungorum vigesimo tertio genere Clusii, coloris ex albo, rufo, & fusco variè commixti.

C. Bauh.

Synon.

C. Bauh. pin.
Fungi noxii 37.
sive Fungi orbicularis in palustribus, species 3. & 4.

Circiter Calendas Octobris, cum secundum vias, tum in lignis putridis & palustribus locis proveniunt.

FVNGI DVO : BVLBOSO PEDICVLO:
1. pallidus maculatus. 2. tetri coloris.

CAP. LIX.

Locus & Tempus.

DEcimum-quintum faciunt hi perniciosi Fungi genus, quod Clusius Vngaros Tinor gomba : Germanos vero Schmeer schwammen appellare refert : perinde ac si vnguinosum Fungum diceret, in caduis silvis crescit extremo Sextili, h.e. circa diem D. Bartholomæo sacrum. Eius autem variae dicuntur inveniri species: Clusius binas observabat.

Priorem, quæ hîc pingitur, triuncialis amplitudinis cum suo pediculo, aliqui corpus ipsû Fungivnciale magnitudinem non superat, pediculus autem binas, supremâ parte pollicaristitudinis, infernâ sescuncialis, in Bulbi formam excrecens, coloris ex albo pallefcens: ipsum etiam Fungi corpus supernè pallidû est, sed maculis dilutè nigricantibus distinctû, atque oris in supinam partè

reflexis: infernè multis striis ex pallido fuscis, à pediculo in ambitum porrectis, distinctum. Hanc speciem feyer ti nor / i.e. albâ, Vngari cognominant.

Alteri, cognomen dederunt à nigro colore, Vngari Fekete ti nor : Germani Schwarz schmeer schwammen. Informis hæc est species, & valdè tetri coloris, ut veriùs ligni, sive radicis cuiusdam, nodosum & nigrum fragmentum videatur, quàm Fungus, quod utraque manu vix comprehendi queat : crasso breuique pediculo nititur.

Synonyma

C. Bauh. pin. Fungus noxius 22. sive Fungus pediculo in bulbi formam excrecente.

FVNGVS PHALLOIDES.

CAP. LX.

Phallum, ex Fungorum genere in Hollandiæ fabuletis passim crescentem, picturâ ad vivum expressit, & delineavit Had. Iunius.

Donum, quod fecunda illa Naturæ vis atque maiestas, & sacra rerum parens Tellus (cuius utriusque benignitas nusquam clausa, tam sua sponte, quàm etiam coacta, sua dona liberalissimè impertit omnibus, parca nemini, officiosa ubique, & obsequiosa etiam, nisi fortè hanc illi laudem venenorum non minùs restibilis feges denegat) paucis mortalium cognitum, à nemine Veterum Recentiorumve scriptorum ante me literis proditum, in fabuletis nostratibus enasci dederunt, in literarum monumenta referre, memoriæque consecrare volui: sive ludentis naturæ rudimentum illud sit in exprimendo veretro, sive singulare sit eius beneficium ad vsum mortalitatis comparatum, hoc præsertim tempore, quo propter effrenatas libidines, luxumque, cui modum omnè ademit licentia, podagra & articulares morbi agminatim incubunt, ne diutius lateret incognita remedi præes utilitas, quæ permagna esse traditur in feruente atq;

intolerabili artuum cruciatu.

Descriptio

Hunc igitur Naturæ fecerunt aliæ nationes admirentur, spectent, frustentur quatenus licet: docti vero, quibus liberalius superpetit otium ad omniariam lectionem, & quibus scilicet ingenii vena obtigit, diligentius considerent atque expendant secum virium rationem. Sed ad rem ipsam.

In medio acutatum caricum velut umbilico sub extrema arenæ superficie massula inuenitur alba, rotunda, pilam manuariam aut bulbum specie pariter & candore referens, cui nervus bifidus, aut fibra gemina, radicis loco subest, quo succum (ut arbitror) rapit: mucro ea lento, viscido, coacti iusculi cremorisve in modum spisso abundat, gravi usque aded, ut aquæ pondus superet, fusilisue plumbi fermè adæquet: eodem aded gelido, ut volæ manus apposita massa [quam Piniano vocabulo dixisse non absre licebit] penetrabilis frigoris sensum adferat. Ea ubi primùm scrobe reuclitur pallidior est, mox paulatim purpurascit, intercurrentibus sparsim ceu venulis quibusdam sanguineis: à quo colore nonnihil euariat fibrarum magis liuidus color, in concreti sanguinis nigrotem paulatim emoriens. At mucus reuulsa à terra volua citissimè liquatur ac diffluit: quin & coles ipse non multò post flaccescit, idemque virosum usque aded halitum efflat, ut vel totius cubiculi aërem sit saturaturus. Hæc volua mensis

bus autumnalibus citius tardiùsue pro diuersa
anni facie ac temperie distrumpi vomica instar
diffindique solet: quo tempore rectus inde scapus
colesue exilit, illata volua exemptilis ac tum qui-
dem scroci faciem prope mentitur turgida volu-
æ moles. *Neque verò silentio inuoluendum est,*
id quod miraculi vicem implere posse, ne dicam
superare, crediderim, quod nimirum scrobe re-
uulsa massa, volua etiamnum integra *non oritur*
et priusquam colem effuderit, si fortè recondat-
ur in penum, aut quemuis etiam domus angu-
lum seponatur, post exactum diei vnus atque
alterius curriculum in iustâ suamque magnitudi-
nem erectum scapum emitter, cuius rei docu-
mentum ab vno atque altero indubitata fidei
homine quum accepissẽm, volui & ego pericu-
lum facere, itaque abstrusis in penetrale musci
mei adytum binis eiusmodi voluis, oculatus ip-
se testis eorum fidem approbaui. *Materia* scapus
fungosâ constat, rarâ, plumâ leuiore, maculolus,
cinerei propè coloris, foramine peruo rimosus,
eoque læui ac velut dedolato, interiùs latiore,
sub exitum arctiore, teres, ad duorum palmorum
mensuram accedens. *Sunt* qui etiam dodranta-
les inuenisse se prædicant. Huic insitit, non vti
Fungo petasus, sed galea aut capitellum in figu-
ram metæ propemodum fastigiatum, exemptile,
cætera glandis virilis specie, nisi quod cancellata
sit cute, quale elephanti traditur esse corium, vel
qualis echinus, aut bouis ventriculus, cancellis
rhombiformibus præditus spectatur: eiusdem
extimus vertex rugis adstrictior foramen habet
quâ grauis expirat halitus, propterea à muscis
frequenter obsessus: id capitellum cauli est con-
color, videt etiam sæpenumero, atrum in caule
prorsus niteo, sed senio id acceptum referri de-
bebat, exoletum namque pro candido anthraci-
nus mutatur color: interdum etiam è leucophæo
virorem induit capitellum illud, qui non multò
post in fuluum abit. *Hactenus* germinis istius, ita
vt volua, cole, & glandiformi capitulo constat,
figuram vtcunque delineau: *Quamobrem* autem
Phallum nuncupauerim facilis explicatu ratio
est, imò cuius obuia, qui vel à limine Græciam
salutarit. Fecit hoc similitudo, quam habet cum
coriaceo & ficulneo veretere, quod in decantatis
mysteriis vana gentilitas circumferre solebat, hoc
Phallagogiâ, illud Phallum & Ithyphallum indi-
gitante superstitione. Quid vetatautem noua in
re nouo vt vocabulo? quando & Fungorum di-
uersitas varia inuenerit nomina. Porro debeatne
in Fungorum classem adoptari iste Phallus, non
ausim temerè velut pro comperto & explorato
definire, nolens aliorum sententiæ doctiorum
præiudicatum: certè materia raritas leuitasque:
& (quæ prima Fungi origo est) terræ madentis
accens succus, vnde gignitur, fungini eum esse
generis testantur: tamen si striarum ductus, qui
nulli huic sunt, reclamant, qui tamen in Fungis
visuntur: nullum est huius etiam petasi
pediculo cohærentis vestigium, quippe vbi capi-
tulum, quod petasi vicem obtinet, innoxie demi-
possit: natalis insuper locus repugnat, siquidem
istud germen fabuleta tantum, neque ea omnia,
nisi caricibus veteribus confita producunt: at
Fungos fermè vliginosa, rancida, situ squallida, &
glandiferis radicibus vicina loca gignere scripto-
res ex confesso prodiderunt.

H. Lugd. p. 1399. icones exhibet Had. Junii, sc.
Phallum Bataunicum, eiusque separatas partes,
Veratrum, Veratri præputium, & Voluam tan-
quam scrotum, de quibus omnibus hæc

subdit : Phallus , in maritimis Hollandiæ, ac Zelandiæ arenosis gignitur , hominis pudendo suo præputio contacto aded similis , vt inde nomen sit tributum. Siue integrum & partibus adhuc suis constantem:ac compactum, minimè diuisis, siue in partes , è quibus componitur , iam discissum inspiciamus , ad verendorum hominis figuram sic accedit, vt in eo generando lulisse naturam videatur lasciuius , succo in arenis frigidis siccisque repperito , è quo hominis penem fingere meditata sit, afflatu etiam maris fortassis adura, cuius vim maximè genitalem esse periti rerum naturalium omnes testantur, & suis Poëtæ fabulis indicant , τὴν ἐκ ἀδουμένην ἀφροδίτην versibus celebrantes, nempe Venerem è maris fluctibus exorientem , ac emergentem. Posteriore parte velut inter duas prominulas nates , cauum patet, [mauult enim Dalech. cum podice comparare, quàm cum muliebri vulua.] In id cauum , tanquam in scroti fundum , tenue filum subit , bifidum, quo tanquam radice , in arenoso solo defigitur. Quod terræ proximum est , Bulgæ figura, inferiora Phalli operit, extremaque ora lacinia- ta, in apices extantes diducta, vndique illum amplectitur , rugosi scroti quadam imagine: Bulgâ detractâ subest aliud inuolucrum , tanquam ely- troeides tunica in hominis testiculis , Superiore angustius , ac minus , Phallum circumdans orbe simplici linea circumeunte , non tamen conti- nuato, sed interrupto rima , quæ veluti duorum testium interuallum ostendit. In tuberculum sub- rotundum id desinit, radici vicinum , cui radix inseritur. Inde penis in longum porrigitur, men- tulæ specie, punctis quibuldam notatus , in sum- mo , sub præputio, pertusus, rotundo foramine, quod in extremo hominis veretro fissuram imi- tatur, quâ vrina profluit. Munit summum illud fastigium , & vestit præputium [sic enim aptissi- mè vocari potest] vndique circumuolutum, cutis plicatilis modo. Extrema parte præputii carnosî osculi rotundus velut apex eminet , fistulosus, pelle circum crispa, humani præputii corruga- to fini similis.

Phallus hic Hollandicus pro Satyrio primo Dioscoridis, Matthiolo tribus foliis Rumicis affixis, fuit venditus, prout Ludou. Fumanellus, qui hunc & illum qui ad Matthiolum est missus, spectauit, aperte testatur: facile autem fuit decipi, propter summam vtriusque, antequam è terra erumpat, similitudinem. M. sic autem Matthiolo Satyriosis Dioscoridis primam illam speciem, quibusdam, vt ait, Trifolium dictam, Calceolaris.

Phallus Had. Iunii paulò aliter pingitur apud Clusium sub titulo Gladii seu capitelli Phalli, ex hist. belgica Lobelii cuius hic iconem subii-
cimus. Inter naturæ miracula, inquit, celebratur, hic Fungus apud Batauos anno 1559. Antuerpi-
am ad me missus. Similem deinde Septennio post arenoso loco ad Ligeris fluvii ripam non procul Blæsis reperiẽbam Septembri. Copiosè crescit in
Hollandia è radicibus Sparti, diuersis fabulosis aggeribus, Sparto illo rudi consitis, præsertim ve-
rò iis qui Harlema & Alcmariæ sunt vicini. Sunt
(addit) qui asserant frigidissimum illum voluè coagulatum & lentum muccum valde vtilem
esse ad podagram ex humore calido prognatam profligandam. Muscæ valdè appetunt hunc
Phallum, perinde atque alios fœtidos Fungos.

C. Bauh. pin. Fungus noxijs 38. siue Fungus
foetidus penis imaginem referens: Phallus Had.
Iunio: Bhallus Pataucius H. Lugd. Phallus Hol-
landicus,

*Hominis
puerulo
similis*

Satyria
Diosc.
Mach.

Trifolium
quorūdam?
Phallus
Had. Junius
Lob.

Locus:

*Vtilis ad
podagram
calidam.*

Synon:

C. Baub,

landicus, Satoryon trifolium Matthiolo [cuius non esse Fungum ceruinum probat H. Iunius] Ponæ It. & in Balbo: Fungus virilis penis arrecti facie Lob. belg. & Ic. Plantar. tom. 2. p. 275. Fungus marinus Dod. Belg. Fungi perniciosi 23. generis species 5. Clusii. Clusius tamen speciem suam quintam Fungorum perniciosorum

23. generis, à Phallo Had. Iunii separat, quinimò huic duntaxat, accedere scribit. Quare & nos de ea seorsim agimus.

Mirabilem hunc Fungum Doctiss. Vir. D. Mochius Medicus & Professor Academiae Friburgensis, Brisgoiæ propè sacellum in sylua, D. Barbaræ dicatum obseruauit, eundemque mihi transmissit.

FVNGI PHALLOIDIS GENVS.

CAP. LXI.

Descript.

FVngorum noxiolorum 23. generis 5. Clusio valde accedere videtur ad Phallum ad Had. Iunio olim in fabulosis aggeribus Hollandiæ, Oceano obiectis, obseruatū & decantatum.

Informi autem pænè figura emergit, tuberis instar: deinde rupta illa externâ membranâ, siue voluâ, stilus exilit pollicari crassitudine, digitali autè longitudine, penis aut veretri

canini instar, & tanquam vnciali glande summo fastigio præditus, initid quidem ex atro virescente, deinde nigrâ, & cellulis quodammodò prædita, quales ferè in Fungi rugosi vel cauernosi speciebus conspiciuntur: ea autem suo tempore expanditur, & striis infernè distincta est. Volua ipsa cineracei quodammodò est coloris, interdum etiam subrufi: ipse stilus siue coles, initid albus, deinde *ποικίλος* & varius, paruisque notis subfuscis maculosus: fœtidus est hic Fungus, & iam periturus quodammodò liquefcit, atque in atramentum dissoluitur, nigro colore tellurem inficiens. Dicitur etiam muscas eo degustato interire.

Circa Calendas Octobris, cum secundum vias

cū in lignis putridis, & palustribus locis prouenit. Locus

FVNGI DVO, A SVE APPELLATI, albi, sed maculati, siluestres perniciosi.

CAP. LXII.

IN cædis siluis extremo Augusto crescit Fungorum noxiolorum Clusii genus decimum quartum, cuius Clusius Vngaricum nomen intelligere non potuit: sed Germani *Schwamm* appellant, cuius nominis causa quoque latet, nisi quod à sue appellatio desumpta videtur. Eius autem binæ obseruantur species, magnitudine, & supinæ partis colore inter se differentes.

Prima inæqualem habet magnitudinem: nam recenter natæ corpus, vnciâ maius non est, fastigiatum, coloris albi fuligine velut infecti, vncialis longitudinis pediculo, minimum autem digitum crasso, subnixum, interdum geminum ex eodem pede nascens: Adultâ triunciale diametrum habet, in orbem ferè circumscriptâ figurâ, supernè alba quidem, sed fusco colore infecta, flauo fastigio: infernè verò pallida, & rufis striis, à pediculo excurrentibus, exarata: pediculus digitalis longitudinis & crassitudinis.

Alterius forma, orbiculatæ, & velut circino circumductæ, est rotunditatis, cuius diameter trientem latus est, pediculo breui, pollicemque crasso, prædita, supernâ parte candida, cui maculæ parue fuscæ, & flauescens nonnihil color inspersus, & oris aliquantulum in infernam partem conuersa: infernâ ipsa parte pallidâ, fuliginisque striis insignitâ.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 21. siue Fungus latus, orbicularis, oris intus conuersis.

FVNGI STERQVILINI ALBI PERNICIOSI. CAP. LXIII.

CLusio Fungorum noxiolorum est hoc tertium genus, quod Vngari *Gancion*: Germani *Mistchwammen* appellant, quoniam in sterquiliniis primo Vere nascitur.

Vulgaris autem admodum est hic Fungus, propterea nemini non notus, formæ orbicularis in plano, veluti circino ductæ, exili & tenui fultus pediculo, tenui non crasso corpore, candidus omnino, & veluti farina conspersus, cum infernè tum supernè, pars tamen auersa, fuscis striis, & à pediculo in oras ductis, distincta est.

C. Bauh. pin. Fungus noxius 11. siue Fungus fimetarius in plano orbicularis, candidus: an Fungus prateolis similis Cæsalpino?

FVNGI TRES BVFFONII, PERNICIOSI. CAP. LXIV.

MAio aut sub Iunii initium prorumpit septimum Fungorum perniciosorum genus Clusianū, quod Vngaris *Bagoli gomba*/Germ. *Grotten schwammen* dicitur, vtriusque linguae nominibus eandem rem significantibus, nimirum tubera vulgò buffonis dictæ fungum. Cuius tres obseruabat author species:

Vnam valde gracili, & plus quàm duas vncias longo pediculo fultam, pilei vel galeri pænè figurâ in metam sublatâ, vnciali ferè latitudine, orarum verò circiter trientali ambitu, coloris albi fuligine quodammodò infecti, summo fastigio flauescente: interior & caua pars fusca est prorsus, & nigris striis, à pediculo in oras ductis, exarata.

Alteram magis orbiculatam: & tumente corpore, crassiore pediculo subnixam: cuius superna & tumescens pars duas interdum vncias dup-

Gggg

Locus & Tempus

Synon.

Locus & Tempus

Descript.

Tempus